

การศึกษาร่วมกันเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาตรีในประเทศไทย

ปริญญาโท

รอง

บัณฑิต เล็กเล่าง

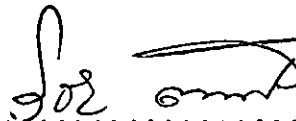
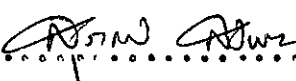
๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖
๑๑๗/๒๕๖๖ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาด

เพื่อต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
เพื่อเป็นวิทยานิพนธ์ของการศึกษาระดับปริญญาโท
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ถึง ศาสตราจารย์ ๒๕๖๕

๑๕๗ ๑๖๗

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ-
โรตได้

.....ประธาน

.....กรรมการ

สิงหาคม ๒๕๑๘

ประกาศการ

มริตญานิเทศน์ฉบับที่ดำ เร็ว ไคคยคี เนื่องจากผู้เขียนไม่ได้รับการแนะนำและตรวจแก้ร่างที่
ยื่นจาก ดร. วชิรย์ ถันศิริ และ รองศาสตราจารย์ ดร. สุเมธ ตรี แต่ ผู้เขียนทราบโดย
อาจารย์ ๒ ท่าน ไว้ ๗ ปี

ขออภัยพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. วิมลเมธ เกตุทัต และ ศาสตราจารย์ ดร. อว -
ตุน สาโรช ในความ เอื้อ ให้มี เอกสาร ประกอบการ ตรวจ ร่าง นี้ อย่าง ดียิ่ง

มริตญานิเทศน์ฉบับที่ ดำ เร็ว เป็น รูป เล่ม ๑ หากไม่ได้รับการ ช่วย แก้ แก้ จาก คุณ วิมล
ธรรมา จึง ไม่ มี ฉบับ นี้ นี้

ขงยถ ได้กลาง

สารบัญ

บทที่	หน้า
๑	๑
บทนำ	๑
ภูมิหลัง	๑
ความมุ่งหมายในการศึกษากันกว่า	๔
ขอบเขตของการศึกษากันกว่า	๖
ความสำคัญของกำรศึกษากันกว่า	๖
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	๖
วิธีดำเนินการศึกษากันกว่า	๗
ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษากันกว่า	๗
แหล่งกนกว่าที่สำคัญ	๘
ประวัติการอุดมศึกษา	๕
ความเป็นมาของการอุดมศึกษา	๕
กำเนิดมหาวิทยาลัยในยุโรป	๑๑
มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา	๑๔
มหาวิทยาลัยในเครือจักรภพอังกฤษ	๑๗
๓	๑๕
การจัดการอุดมศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๑๕
ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการจัดการอุดมศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๒๐
๑. ปัจจัยทางด้านกรรูกักตุนของจักรวรรดินิยมตะวันตก	๒๑
๒. ปัจจัยทางด้านประสบการณ์จากการได้ค้จ้ประพาสต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๒๓
๓. ปัจจัยทางด้านกรรเล็กทาส	๒๔
๔. ปัจจัยทางด้านกรรความต้องการบุคคลเข้ารับราชการ	๒๔
๕. ปัจจัยทางด้านกรรแนวคิดตามแบบตะวันตก	๒๗

การจัดการศึกษาของไทยก่อนรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๒๕
การจัดการศึกษาแบบใหม่อันจะนำไปสู่การจัดการอุดมศึกษา	๓๐
การก่อตั้งสถาบันอุดมศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๓๕
โรงเรียนแพทยาลัย(ราชแพทยาลัย)	๓๖
โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์	๓๖
โรงเรียนกฎหมาย	๓๘
โรงเรียนปกครอง	๔๐
โรงเรียนมหาดเล็กหลวง	๔๐
โรงเรียนเกษตรราชนิกัร	๔๖
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๔๖
มหามกุฏราชวิทยาลัย	๔๓
๔ การก่อตั้งมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษาและการคลี่คลายของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๔๔
การแบ่งระยะเวลาศึกษาประวัติและการคลี่คลายของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษา	๔๕
๑. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยในระบอบราชาธิปไตย	๔๖
๑.๑ การสถาปนาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	๔๖
๑.๒ การสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๔๘
ความร่วมมือระหว่างคณะแพทยศาสตร์และมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์	๕๓
๒. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยตามสาขาวิชาชีพและการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา	๔๔
การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยในปี พ.ศ.๒๔๗๕	๕๔

การก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๕๑
แนวคิดในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๕๓
การก่อตั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๕๔
แนวคิดในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๕๕
ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๖๖
การสถาปนามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๖๘
การก่อตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากร	๖๖
ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยศิลปากร	๖๖
การสถาปนามหาวิทยาลัยศิลปากร	๖๖
การก่อตั้งมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์	๖๗
การก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา	๖๘
แนวคิดในการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา	๖๘
๓ การก่อตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาประเทศและการพัฒนามหาวิทยาลัยเข้าสู่ระบบมหาวิทยาลัยสากล	๗๔
รายงานของ ดร. วราลดี กาญจนะวิวัฒน์ เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย	๗๔
การจัดตั้งสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ	๘๐
นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๖	๘๕
๑ ยกระดับมหาวิทยาลัยให้เท่าเทียมกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ	๘๕
๑.๑ การเปิดคณะใหม่และบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัย	๘๕
๑.๒ การปรับปรุงคุณวุฒิอาจารย์ในมหาวิทยาลัย	๘๓
๑.๓ การปรับปรุงการบริหารงานมหาวิทยาลัย	๘๘
๑.๔ การปรับปรุงหน้าที่ของมหาวิทยาลัยต่อสังคม	๑๐๖
๒.๑ การก่อตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาประเทศ	๑๑๐
๒.๑ การก่อตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๑๑๖

๒.๒ การก่อตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น	๑๑๓
๒.๓ การก่อตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	๑๑๖
๓. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง	๑๑๖
๔. การกลืนกลายของวิทยาลัยวิชาการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๑๖	๑๒๐
ความพยายามเพื่อยกฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย	๑๒๕
๕. การศึกษาเปรียบเทียบวิวัฒนาการของวิทยาลัยวิชาการศึกษาและมหาวิทยาลัย	๑๒๖
แนวทางวิวัฒนาการของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษา	๑๒๖
การศึกษาเปรียบเทียบวิวัฒนาการของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษา	๑๓๑
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
บทกัณฑ์	
ประวัติผู้วิจัย	

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
๑	แสดงจำนวนผู้สำเร็จทางวิชาการที่มาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๓-๒๔๘๖	๔๕
๒	แสดงว่าจำนวนผู้ได้รับทุนและจำนวนทุนแยกตามสาขาวิชาและปีการศึกษา	๕๗
๓	แสดงจำนวนผู้ได้รับทุนที่สำเร็จการศึกษาลแล้วและจัดสรรไปยังมหาวิทยาลัย, วิทยาลัยต่างๆ จำแนกตามสาขาและมหาวิทยาลัย	๕๘
๔	แสดงจำนวนผู้สมัครเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาและจำนวนผู้สมัครสอบคัดเลือกได้และมีสิทธิ์เข้าศึกษา ระหว่างปีการศึกษา ๒๕๐๕-๒๕๑๖	๑๑๗
๕	แสดงจำนวนและชนิดของวัสดุการสอนที่ห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ได้รับถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๑๕๐๕	๑๒๒
๖	แสดงจำนวนและชนิดของวัสดุการสอนที่ห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาทุมวันได้รับถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๐๕	๑๒๓
๗	แสดงจำนวนและชนิดของวัสดุการสอนที่ห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสนได้รับถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๐๕	๑๒๔

ทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต การศึกษาย่อมมีบทบาทสำคัญต่อสังคมมนุษย์เสมอมา ถึงพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันซึ่งได้พระราชทานแก่ผู้สำเร็จ การศึกษาที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ ตอนหนึ่งว่า "...ขอ ท่านได้ตระหนักว่าความเจริญหรือความเสื่อมของชาตินั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาของระชา ก..."^๑ ประเทโลกนี้จะมีปริมาณพลเมืองมากแต่คุณภาพต่ำ ประเทศนั้นก็จะมีปัจจัยกำลัง อานาจของชาติต่ำ คุณภาพของพลเมืองก็ถดถอยด้วยประการทั้งปวง ถ้าพลเมือง ของประเทศโลกนี้มีความรู้ดีในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะความรู้ในทางวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี ซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาละเมืองกันประเทศแล้ว ประเทศนั้นย่อมมีปัจจัย กำลังอันยาวนานแห่งชาติสูง เมื่อประชากรมีความรู้และความเฉลียวฉลาด รู้จักจัดระบบ การดำเนินงานต่าง ๆ ให้เหมาะสม เป็นต้นว่าการจัดระบบการปกครอง จัดทวงกรเมือง รัฐบาล การจัดระบบกำลังรบ รวบรวมกันเป็นปึกแผ่น รู้จักเลือกผู้นำ รู้จักสำนั่มิตรกับ ต่างประเทศ ตลอดจนสติญวาท้องถิ่นร่วมกับนานาชาติ ดึงคนมนุษย์ของอยู่ร่วมกันอย่าง สันติสุข การศึกษาที่จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพเป็นที่พึงประสงค์ของประเทศถึงกล่าวข้าง ต้นนั้นก็ถ่อ การศึกษาในระดับอุดมศึกษา อันเป็นการศึกษาวิชาที่ชั้นสูง ถิ่นกว่า วิทยาลัยใน มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาชั้นสูง หรือ วิทยาลัย ถิ่นนั้นการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงเป็นเครื่องชี้ความเจริญและความเสื่อมของประเทศได้สิ่งหนึ่ง ประเทศไทยได้ตระ หนักถึงความสำคัญของการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นอย่างดี พระบาทสมเด็จพระจุลจอม เกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูงในแต่ละอาชีพขึ้น เพื่อ ที่จะผลิตบุคคลออกไปรับราชการสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงให้แก่ประเทศ เพื่อค้ำชาน การรุกรานจากจักรวรรดินิยมตะวันตกที่กำลังคุกคามพระราชอาณาเขตอยู่อย่างรุนแรงโดย รอบค้ำน โรงเรียนวิชาชีพชั้นสูงเหล่านี้ได้แก่ โรงเรียนราชนาแหทยาลัย โรงเรียนฝึกหัด อาวารย์ โรงเรียนท่าแพนที่ โรงเรียนกฎหมาย โรงเรียนมหากเล็ก โรงเรียนเกษตรรา

^๑วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ๒๕๑๐ หน้า ๑๓

จัดการ โรงเรียนนายร้อย โรงเรียนนายเรือ เป็นต้น โรงเรียนวิชาชั้นสูงเหล่านี้เอง เป็นรากฐานให้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงรวบรวมเข้าด้วยกันและสถาปนา เป็น "โรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" ในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ เมื่อกิจการของโรงเรียนแห่งนี้เจริญเป็นปกติเรียบร้อยลง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงโปรดเกล้าฯ ยกฐานะโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นเป็น "จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ เพื่อให้เป็นสถานศึกษาชั้นสูงแก่เจ้านิกรทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงนับว่าเป็นมหา วิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทย ประกอบด้วย ๔ คณะ คือ คณะแพทยศาสตร์ คณะรัฐ ประศาสนศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์^๑

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ คณะราษฎร ได้ดำเนินการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยสำเร็จ ได้แยกคณะรัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปตั้งเป็นมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย^๒ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ขึ้นอีก ๓ แห่งคือ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าและขยาย งานในสาขาแพทยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรมของชาติ^๓ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ กระทรวงศึกษาธิการได้ก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาชั้น^๔ ๓ โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนน ประสานมิตร เพื่อส่งเสริมวิชาชีพและศึกษาระดับสูงของครูและเจ้าหน้าที่บริหาร การศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาชั้นนี้เป็นสถาบันแห่งแรกที่ผลิตบัณฑิตครูระดับปริญญาในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการปฏิวัติและได้ก่อตั้งสภาการศึกษา แห่งชาติ และโอนมหาวิทยาลัยทั้ง ๔ แห่งคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

^๑จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประวัติโดยสังเขป ฉบับปฐมจุฬาฯ ๓ ธันวาคม ๒๔๖๔ หน้า ๕.

^๒มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า ๓.

^๓พิบูลย์ ชันลาวัณย์ อนาคตของการศึกษาของประเทศไทย วารสารสภาการศึกษา แห่งชาติ ๕(๕) ๒๖ มกราคม ๒๕๐๔.

^๔ลัดดา กุญชรปรีดี ประวัติวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน หน้า ๖.

บรรณศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัยวิชากร
ไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีขึ้นตรงต่อสภาการศึกษาระดับชาติ? นอกจากจะปรับปรุงขยาย
คณะให้ใหญ่โตและเปิดสอนระดับบัณฑิตวิทยาลัย (Graduate school) ในมหาวิทยาลัย
ทั้ง ๕ แห่งแล้ว รัฐบาลยังได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ขึ้นอีก ๓ แห่งในวาระปฏิภาณ ก่อน
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ.๒๕๐๑) มหาวิทยาลัยขอนแก่น (พ.ศ.๒๕๐๑) และมหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ พ.ศ.๒๕๑๑ เพื่อมี มาส่วนภูมิภาคและเป็นศูนย์กลางของภาวะเจริญและ
วัฒนธรรมในภาคนั้น ๆ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ รัฐบาลได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยรามกาแหงเป็นมหา
วิทยาลัยแบบตลาดวิชา เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนสถานที่เรียนในระดับมหาวิทยาลัย^๑

สำหรับวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้ขยายสาขาออกไปทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
รวมปีสาขา ๗ แห่ง คือ วิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน (พ.ศ.๒๕๕๕) วิทยาลัยวิชาการ
ศึกษามางเศษ (พ.ศ.๒๕๕๕) วิทยาลัยวิชาการศึกษามหานคร (พ.ศ.๒๕๑๐) วิทยาลัย
วิชาการศึกษามหาสารคาม (พ.ศ.๒๕๑๑) วิทยาลัยวิชาการศึกษารังสิต (พ.ศ.๒๕๑๑)
วิทยาลัยวิชาการศึกษาระยอง (พ.ศ.๒๕๑๒) และวิทยาลัยวิชาการศึกษานนทบุรี
(พ.ศ.๒๕๑๒)^๒

นับตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๒ เป็นต้นมา วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อขยายและ
วิทยาลัยวิชาการศึกษารวมขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย เพื่อเปิดสอนบัณฑิตศึกษาร่วมกัน
บัณฑิตทางการศึกษา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๒ เห็น
ชอบให้สถานศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ ที่รวมตั้งแต่ระดับประถมศึกษาขึ้นไป ซึ่งได้แก่

^๑ หอสมุดแห่งชาติ พระราชบัญญัติโอนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัย
ศิลปากร ไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.๒๕๑๒"

^๒ หอสมุดแห่งชาติ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามกาแหง พ.ศ.๒๕๑๑"
ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๕.

^๓ วิทยาลัยวิชาการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาในรอบ ๒๐ ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๑๒
หน้า ๔ - ๖.

วิทยาลัยวิชาการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า "ละวทยาธิบดีเวกฉน โอบุโป
 สังกัดทบวงวิทยาลัยของรัฐ ส่วนเริ่มการยกฐานะของวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นมหาวิทยาลัย
 นั้น ให้เป็นโรงเรียนของทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ... ต่อจากทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐได้ประชุม
 ร่วมกันกับผู้แทนของวิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๖ ผลของการ
 ประชุม ทางทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐเห็นชอบให้ยกฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นมหา
 วิทยาลัยโดยไม่ต้องรวมกับสถาบันอื่น ส่วนรายชื่อของมหาวิทยาลัยนั้นจะได้นำมาวางชั้นกรรมา
 มังคณชุดสภามหาวิทยาลัยของทบวงฯ เพื่อเป็นเริ่มทดลองแก่มหาวิทยาลัยสืบต่อไป" ๑ จึงนับได้ว่า
 ประเพณีไทยนับว่าวิทยาลัยหนึ่งใด เป็นแห่งที่ ๑๐ จากปี พ.ศ. ๒๕๑๖ อันเป็นปีก่อตั้งโรงเรียน
 รวมแพทยาลัยหนึ่งเป็นรากฐานของมหาวิทยาลัยมหิดลจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๑๖) นับเป็น
 เวลา ๑๕๘ ปี ยี่สิบเจ็ดปี เรื่องราววางการก่อตั้งและการคลี่คลายของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย
 วิชาการศึกษาอยู่เป็นอันมาก ซึ่งจะปรากฏอยู่ใน "อุทยานหนังสือฉบับนี้"

ในเรื่องการอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้น ได้มีผู้กล่าวว่าเท่าที่ผ่านมานี้ไม่ปรากฏ
 นายบุญเกิด มูลทรัพย์ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว หัวเรื่องวิทยานิพนธ์ชื่อ "นโยบายการศึกษารัฐบาลของไทยในรัชสมัย พระบาท
 สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" เสนอต่อวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร พ.ศ. ๒๕๑๖
 สรุปจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาไว้ว่า

๑. เพื่อสนองความต้องการทางบ้านเมืองที่ต้องการคนเข้ารับราชการ
๒. จัดการศึกษาเพื่ออุปถัมภ์ชนชั้นล่าง
๓. จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมพระศาสนา

นายบุญเกิด มูลทรัพย์ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หัวเรื่อง
 วิทยานิพนธ์ชื่อ "การจัดตั้งแผนกนิเทศวิทยาในทางการปกครองของประเทศไทย : บทกถา
 เถาะกรณีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองในลักษณะที่เป็นอุปการะต่อการ
 ปกครองระบอบประชาธิปไตยสมัยเริ่มแรกในประเทศไทย" เสนอต่อคณะรัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้วิเคราะห์การก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ชื่อ

๑ คำที่แท้จริงของกรมการกลางเมื่อนักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาการศึกษา เรื่อง "การยก
 สถานะวิทยาลัยวิชาการศึกษา เป็นมหาวิทยาลัย" ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๖.

ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองวาระของบูรพาวิชาภิวัตน์ราชประชาธิบดีใน พ.ศ. ๒๔๗๕
นางสาวจิระพันธ์ หุลพันธ์ ได้ทำการศึกษาประวัติของการบริหารการศึกษาไทย เสนอต่อ
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๐๔ สรุปนโยบายการศึกษารีกษาเริ่มแรก
มุ่งฝึกคนเข้ารับราชการ

พ.ศ. ๒๔๘๕ มุ่งจัดการศึกษาแบบสาธารณะแก่ราษฎรให้เรียนรู้พลกรแก้ฉัตรภาพ
และไปทำงานตามภูมิลำเนาของตน

พ.ศ. ๒๔๖๔ มุ่งจัดการศึกษาในระดับชาติเพื่อยกคนทั้งชาติให้มีความรู้สูงขึ้น

พ.ศ. ๒๔๘๔ มุ่งจัดการศึกษาวิชาชีวิตศึกษา

พ.ศ. ๒๕๐๓ มุ่งจัดการศึกษาของควา ต้องการ ของสังคมและบุคคลตามแผนภาพ
และสังคมแห่งชาติ

นายริชาร์ด เจ แกร์ฟ (Richard J. Craft) ได้เดินทางเข้ามาศึกษาการอุดมศึกษา
ในประเทศไทยตามข้อตกลงระหว่างสถาบันการศึกษาระหว่างชาติและสำนักงานกำกับดูแล
การศึกษาระหว่างประเทศแห่งสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ได้เข้ามาไว้ในหนังสือชื่อ
'นักศึกษากับการศึกษาในมหาวิทยาลัย' ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับสถานภาพของมหาวิทยาลัย
และวิทยาลัยวิชาการศึกษาไว้ว่า 'วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่วางารด
ไปปรึศุภาแก่นักศึกษาได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๗ แต่สังกัดอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการแทนที่จะ
สังกัดอยู่ในสำนักนายกรัฐมนตรีเหมือนอย่างมหาวิทยาลัยอื่น ๆ'

เดวิด เค ไวอาท (David K. Wyatt) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าการศึกษาใน
รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสนอเป็นวิทยานิพนธ์มีชื่อว่า เสนอต่อ
มหาวิทยาลัยคอร์เนลเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๖ หัวเรื่องวิทยานิพนธ์ชื่อ 'The Beginning of
Modern Education in Thailand 1868 - 1910' อย่างไรก็ตามก็ศึกษาการศึกษาระดับ
อุดมศึกษาทั้งป็นมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญตลอดระยะเวลา
เวลาอันยาวนานถึง ๑๕๔ ปี ย่อมมีเรื่องราวที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง
ความมุ่งหมายของการศึกษาก่อนหน้า

๑. เพื่อศึกษาค้นคว้าการอุดมศึกษาของไทยในระยะเริ่มแรกในรัชสมัยพระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและควรกล่าวถึงของของการอุดมศึกษาของไทยจนถึงปัจจุบัน
(พ.ศ. ๒๕๑๖)

๖. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวิวัฒนาการของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษา ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน

ขอบเขตของการศึกษากันว่า

การศึกษากันว่าครั้งนี้จะมุ่งศึกษารากที่คล้ายการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทย นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเน้นการก่อตั้ง มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษาและเปรียบเทียบการคล้ายระหว่างวิทยาลัย และวิทยาลัยวิชาการศึกษา จนกระทั่งวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น มหาวิทยาลัยเกริกนรินทร์วิโร

ความสำคัญของการศึกษากันว่า

- ๑. ผลของการศึกษากันว่าครั้งนี้จะนำมาใช้เป็นเอกสารอ้างอิงประกอบการสอน วิชาการอุดมศึกษา (Higher - Education) ในระดับอุดมศึกษาในสถาบันต่าง ๆ
- ๒. ผลของการศึกษากันว่าครั้งนี้จะให้ทราบกระจ่างในวิวัฒนาการของสถาบันมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยวิชาการศึกษาในประเทศไทย
- ๓. ผลของการศึกษากันว่าครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้แก่ผู้สนใจในเรื่องนี้ได้ทำการ กันว่าให้กว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป

คานียามศัพท์เฉพาะ

๑. วิทยาลัยวิชาการศึกษา หมายถึง วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตรและสาขา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ๒ แห่ง คือ วิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน, วิทยาลัยวิชา การศึกษา ธรรมสาร, วิทยาลัยวิชาการศึกษา อโศกนาถ, วิทยาลัยวิชาการศึกษาบางแสน, วิทยาลัยวิชาการศึกษาเชียงใหม่, วิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา, และวิทยาลัยวิชา การศึกษามหาสารคาม

๒. มหาวิทยาลัยในประเทศไทย หมายถึง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๓. วิทยาลัย (College) หมายถึง สถาบันที่มีการสอนระดับปริญญาตรี (Under Graduate Study) โดยมุ่งสอนวิชาพื้นฐานอันจะนำไปสู่วิชาชีพขั้นสูงต่อไป

ประกาศปริญญาทางด้านนิเวศศาสตร์ (B.A.) และทางด้านวิทยาศาสตร์ (B.S.) และปริญญาตรีเฉพาะสาขา เช่น ปริญญาตรีทางการศึกษา (B.Ed.) เป็นต้น

๔. มหาวิทยาลัย (University) หมายถึง สถาบันทางการศึกษาที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

๔.๑ เป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนหลายคณะวิชาชีพ เช่น คณะการโยกย้าย, คณะนิติศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, คณะบัญชี, คณะดนตรี, คณะเภสัชศาสตร์, คณะวิศวกรรม, คณะสถาปัตยกรรม เป็นต้น

๔.๒ เป็นสถาบันการศึกษาที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาชีพ

๔.๓ เป็นสถาบันการศึกษาที่มีบัณฑิตวิทยาลัย (Graduate School) ถัดมา ศึกษา วิจัยในวิทยาการขั้นสูง

๕. สถาบัน (Institute) หมายถึง สถาบันการศึกษาที่มุ่งจัดการอุดมศึกษาเฉพาะสาขาวิชาชีพใดวิชาชีพหนึ่ง และมีการกักตุนเฉพาะสาขาวิชาชีพนั้นๆ เช่น สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เป็นต้น

๖. การอุดมศึกษา (Higher Education) หมายถึง การศึกษาคืออาภรณ์มัธยมศึกษา อันได้แก่ การศึกษาวิชาชีพขั้นสูง และการศึกษา วิจัยในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย โรงเรียน หรือ สถาบันวิชาชีพขั้นสูง

วิธีคิด เป็นการศึกษาก่อนกว่า

การศึกษาก่อนกว่าครั้งนั้นมุ่งศึกษา ก่อนกว่าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ผู้ศึกษาจึงใช้พรรณนาความ (Description) การวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ (Historical Analysis) และวิธีเปรียบเทียบควบคู่กันไปโดยจะไม่ใช่เสนอสมมติฐานไว้ที่ผู้ตั้งการศึกษาก่อนกว่าประเภทอื่นๆ

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาก่อนกว่า

๑. เอกสารต้นฉบับ (Primary Source) ศึกษาจากเอกสารสำคัญ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และเอกสารทางการศึกษาในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย เช่น

- ๑.๑ เอกสารที่ติดอยู่ในบางราชการ
- ๑.๒ บันทึกการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร
- ๑.๓ บันทึกการประชุมของสภาองคมนตรีรัฐธรรมนูญ
- ๑.๔ บรรณารักษ์งานุเบกษาและกฤษฎีกาต่าง ๆ
๒. เอกสารชั้นสอง (Secondary Source) ที่ศึกษาได้จาก
 - ๒.๑ ประวัติบุคคลสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้
 - ๒.๒ หนังสือที่แต่งในยุคหนึ่ง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้
 - ๒.๓ หนังสือพิมพ์รายวันและวารสารต่าง ๆ
 - ๒.๔ รายงานการค้นคว้าเกี่ยวกับจุดศึกษาในประเทศไทยทั้งของชาวไทย

และชาวต่างประเทศ

แหล่งค้นคว้าที่สำคัญ

๑. แผนกเอกสารสำคัญ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร
๒. หอสมุดแห่งชาติ
๓. หอสมุดกล่าวพระราชทาน
๔. หอสมุดประชาชน
๕. หอสมุดของสถาบันศึกษาต่าง ๆ

ฯลฯ

ประวัติการอุดมศึกษา

ความเปลี่ยนแปลงของการอุดมศึกษา

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา (Higher Education) ได้แยกการศึกษานอกจาก ระดับมัธยมศึกษา อันได้แก่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาวิชาชีพในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาระดับสูง สถาบันการศึกษาที่ทำการสอนในระดับอุดมศึกษา แบ่งออกได้หลายประเภทตามระบบการศึกษาของแต่ละประเทศ ในประเทศอังกฤษ การ อุดมศึกษาแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มวิทยาลัยครูหรือวิทยาลัยวิชาการศึกษา กลุ่มมหาวิทยาลัย และกลุ่มสถาบันเทคโนโลยี^๑ ในประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม คือ กลุ่มมหาวิทยาลัย กลุ่มวิทยาลัยขั้นต้น (Junior Colleges) กลุ่มวิทยาลัย และกลุ่มสถาบันวิชาชีพ (Technical Institute of Technology)^๒ ในประเทศเยอรมัน แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มมหาวิทยาลัย (Universitaten) กลุ่มโรงเรียนเทคนิค (Technische Hochschulen) และกลุ่มสถาบันวิชาชีพเฉพาะ อย่าง (Special Hochschulen) การศึกษาในระดับอุดมศึกษามีมาตั้งแต่โบราณ กรีกโบราณเรียกว่า Liberal Arts ซึ่งเป็นการศึกษาของพวกเสรีชนเท่านั้น พวก ศาสตราจารย์ที่เรียนวิชานี้ นักปราชญ์คนสำคัญของกรีก (นครรัฐเอเธนส์) เช่น โซเครตีส (Socrates) พลาโต (Plato) และอริสโตเติล (Aristotle) ได้ตั้งสำนัก สอนแนวความคิดของตน สำนักอคาเดมี (Academy) ของโซเครตีสนั้นพอจะเปรียบเทียบ ได้กับสถาบันการศึกษาระดับสูงในปัจจุบันนั่นเอง สำหรับในทางทวีปเอเชีย จีนก็เคยมี ได้ชื่อว่าเป็นแหล่งอารยธรรมทางตะวันออก การศึกษาระดับสูงได้ถูกค่าเน้นขึ้นเรื่อย ๆ

^๑Robbin, C.B., Lord, Higher Education Report, pp.22-23.

^๒Irwin, Mary, American Universities and Colleges, pp.11-16.

^๓Bosckstael, Eric, Higher Education in the European Community, p. 15.

^๔Burn, Edward McNall, Western Civilization, p. 250.

กับทางตะวันตกในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน ทางตะวันตกของอินเดียก็คล้าย ๆ กับเมือง
 เปศวาร์ (Peshawar) ในปัจจุบัน โกลิเยนมหาวิทยาลัยโบรา อันมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งที่
 เมืองตักกิลาทหรือตักกิลา มหาวิทยาลัยแห่งนี้เป็นที่เลื่องลือในครุวิชานานาแขนง โดย
 เฉพาะแพทยศาสตร์ และกิลิปศาสตร์ นักรักศึกษากฎเกณฑ์แห่งโกลิเยนในอันเกี่ยวเนื่อง
 ทางไปศึกษาหาความรู้ นิทานชาดกเคยไปควบคุมเรื่องร้องทุกข์ผู้มีสิทธิจะพราหมณ์ผู้เดินทาง
 ไปศึกษาวิชาที่มหาวิทยาลัยตักกิลาโดยปราศจากการค้ำประกันและอาชญา บางทีอาชญาที่ศึกษา
 จากมหาวิทยาลัยตักกิลาได้รับเกียรติ และมีชื่อเสียงมาก กล่าวกันว่าปาณินี อาจารย์ไววยา
 กร ภาษาสันสกฤตผู้ยิ่งใหญ่ซึ่งเกิดว่าอยู่ประมาณศตวรรษที่ ๖ หรือที่ ๗ ก่อนคริสตกักราช
 ก็สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยนี้ ด้วยประการฉะนี้มหาวิทยาลัยตักกิลาจึงเป็นมหา
 วิทยาลัยที่เก่าแก่ก่อนยุคพุทธศาสนา จาทรพีในประเพณีจีน ทางจีนนักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ของจีน
 โบราตึงมีชื่ออยู่ราวศตวรรษที่ ๖ ก่อนคริสตกักราช ได้ตั้งสำนักสอนลัทธิขงจื้อ แต่ไม่
 ได้วิวัฒนาการมาเป็นมหาวิทยาลัยในสมัยใหม่

เมื่อกรีกได้หมดอำนาจลงแล้ว ชาวโรมันมุ่งบรรลุผลสำเร็จในการสร้างจักรวรรดิ
 ของตนได้รับเอาแนวความคิดในทางปฏิบัติของกรีกมาจัดการศึกษาของตน เมื่ออนารย
 ชนเข้าเยอรมัน (Germanic Tribes) ได้ วัฒนธรรมจักรวรรดิโรมันตะวันตกจนทำให้
 จักรวรรดิโรมันตะวันตกแตกสลายในปี ค.ศ. ๔๗๖ ความเจริญของโรมันถูกย่ำยี พวกคน
 ป่าเหล่านี้ไม่มีความรู้ที่จะสร้างสรรค์ความเจริญขึ้นแทนที่อารยธรรมของโรมันได้ ความเจริญ
 ของโลกหยุดซงกัก ักับประวัติศาสตร์เรียกเหตุการณ์ในระยะนี้ว่า "ยุคมืด" (Dark Age)^๓
 หรือสมัยกลาง (Middle Age) ในระยะแรก ๆ ของยุคมืดนี้ การศึกษามุ่งอยู่เฉพาะ
 ในวัดของศาสนาโรมันแคธอลิกเท่านั้น เพราะพวกคนป่าเหล่านี้ไม่รู้หนังสือและถ่วงอาชญา
 หลกพระให้การศึกษาก่อนจนสูงในสังคม เหตุการณ์ได้คลี่คลายมาถึงปลายยุคมืดคือในราว

^๑ ยิวาทรลาค เนห์รู (กรรมา กุศลดา ยี ยแปล), พจนานุกรมอินเดีย เล่ม ๑ หน้า ๔๕๐.

^๒ เอร์ สุนิธร อารยธรรมตะวันออก เล่ม ๒ หน้า ๓๔.

^๓ Burn, Edward Henall. Op.cit., p. 250.

คริสต์ศตวรรษที่ ๑ - ๑๒ บ้านเมืองในทวีปยุโรปได้ค่อย ๆ เป็นปึกแผ่นมั่นคง มีความสงบ
 มีระเบียบมากขึ้น ความเจริญค่อย ๆ ผักกั้วขึ้น เริ่มมีการฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance)
 โดยหันกลับไปศึกษาศิลปะและวรรณคดีของกรีก และโรมันอีกครั้งหนึ่ง ขบวนการนี้เอง
 เป็นการเริ่มต้นของการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสมัยปัจจุบันนี้ ชื่อของสถาบันในระดับอุดม
 ศึกษาที่นิยมเรียกโดยทั่วไปคือ มหาวิทยาลัย (University) และวิทยาลัย (College)
 ทว่า มหาวิทยาลัย ในภาษาไทย พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า
 "สถานศึกษาความรู้ชั้นอุดมซึ่งรวมหลายคณะด้วยกัน และมีอำนาจที่จะประกาศปริญญาให้
 แก่ผู้สำเร็จวิชาในสาขาต่าง ๆ" ในต่างประเทศใช้คำว่า University หรือ
 College คำทั้งสองนี้เนื่องมาจากภาษาละติน ทว่า University มาจาก
 University magistrorum et scholarium แปลว่า กลุ่มอาจารย์และนักศึกษ
 ทั้งหมด ส่วนคำว่า College นั้น มาจาก Collegium ซึ่งหมายถึงกลุ่มที่รวมกัน
 เข้าเพื่อทำงานอย่างเดียวกันในรูปสมาคมหรือสภา เช่น College of Surgeons
 คือ สมาคมศัลยแพทย์ College of Cardinals คือ กลุ่มพระชั้นราชาคณะ เป็นต้น^๒
 ทว่า College เริ่มใช้เป็นที่แรกที่สุดมหาวิทยาลัยออกฟอร์ด (Oxford University)
 ในอังกฤษ

กำเนิดมหาวิทยาลัยในยุโรป

ในปลายสมัยกลาง ยุโรปได้กลับเข้าสู่ความสงบ บ้านเมืองค่อย ๆ ขยายตัว
 ออกไป ในเมือง (Town) จะเกิดสมาคมของอาชีวะต่าง ๆ (Guild) ทำหน้าที่ควบคุม
 กำหนดมาตรฐานและราคาสินค้าสิ่งผลิตขึ้นโดยกลุ่มอาชีวะต่าง ๆ การศึกษาระดับสูง
 เป็นสมาคมหนึ่งด้วย อันเนื่องมาจากอาจารย์ผู้ทรงความรู้ (Scholar) ได้มาร่วมกัน
 ตั้งสมาคมสอนแนวความคิดของตน นวนักศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ ก็จะมาพักไปเรียน

^๑ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หน้า ๗๐๑.

^๒เหว็ก สุปรัชการ 'ความก้าวหน้าของการอุดมศึกษาในอเมริกา' วารสาร
 สภาการศึกษาแห่งชาติ, ๑(๑๐) ๒, พฤษภาคม ๒๕๑๐.

ทางผ่านบ้านเมืองก็จะออกกฎหมายคุ้มครองและรับรอง การจัดการศึกษา ซึ่งได้จัดศึกษา เป็นมหาวิทยาลัยในที่สุด^๑ มหาวิทยาลัยในระยะแรก ๆ นั้น ใช้อย่างแบบแผนนั้นจนภายหลังมา ปัจจุบัน แต่ค่อย ๆ เจริญขึ้นเนื่องจากมาจากของนักปราชญ์ในอารักขาต่าง ๆ และนักศึกษาก็ ทั่วจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว เวทีของการความก้าวหน้า สภาพของอาจารย์และนักศึกษา จึงมีจุดหมายเฉพาะบังคับเข้ม มีการประสาศาตริภคณา สถานพยาบาลหรือจักรพรรดิ เวชยาภิธาน (Charter) ที่ก่อตั้งเป็นสถาบันมีอธิปไตยเฉพาะของตนเอง^๒

มหาวิทยาลัยแห่งแรกในยุโรป คือ มหาวิทยาลัยซาเลร์โน (University of Salerno) ซึ่งอยู่ตอนใต้ของประเทอิตาลี เริ่มด้วยการเปิดสอนวิชาแพทย์ในปีแรกศตวรรษที่ ๙ มหาวิทยาลัยแห่งที่ ๒ คือ มหาวิทยาลัยโบลอญ่า (University of Bologna) ตั้งในปี ค.ศ. ๑๑๕๘ ได้ชื่อว่าเป็นศูนย์กลางของวิชากฎหมายกองกึ่งฝ่าย อาณาจักรและคริสตจักร มหาวิทยาลัยปารีส (University of Paris) ที่ก่อตั้ง ในเวลาได้เรียกกันกับมหาวิทยาลัยโบลอญ่าก่อนในระหว่างปี ค.ศ. ๑๑๕๐ - ๑๑๗๐ ได้ย เริ่มตั้งรากโรงเรียนวัด วิหารนอร์ทเดอเคย์ (Notre Dame) แห่งนครปารีสกับเขาแล้ว เจริญเติบโตขึ้นเป็นลำดับจนมีชื่อเสียงและได้ เป็นศูนย์กลางการศึกษาของยุโรปในยุคใหม่ (Modern Europe) ปรากฏว่าในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ มหาวิทยาลัยปารีสมีวิทยาลัย (College) ในสังกัดถึง ๔๐ แห่ง ซึ่งในจำนวนวิทยาลัยเหล่านี้ วิทยาลัยซอร์บอน (Sorbonne College) มีชื่อเสียงที่สุด มหาวิทยาลัยโบลอญ่ากับ มหาวิทยาลัยปารีส แตกต่างกันในวิธีการบริหาร มหาวิทยาลัยโบลอญ่าเป็นนักศึกษารวมและเฝ้าอยู่ บริหารเอง ส่วนมหาวิทยาลัยปารีสนั้นการบริหารขึ้นอยู่กับคณะอาจารย์ มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นในระยะหลังชื่อเองมหาวิทยาลัยปารีสเป็นแบบฉบับ ส่วนที่เลียนแบบมหาวิทยาลัยโบลอญ่า มีอยู่แต่ในสกอตแลนด์เท่านั้น โดยนักศึกษาลืออิดตั้งอธิการบดี (Lord Rector) ของ มหาวิทยาลัยเอง

มหาวิทยาลัยออกฟอร์ดโลกเกิดขึ้นในศตวรรษที่ ๑๒ (ค.ศ. ๑๑๖๐) โดยเลียนแบบมาจากมหาวิทยาลัยปารีส ส่วนมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์โลกก่อตั้งภายหลังมหาวิทยาลัย

^๑ Beck, Robert Holmes, A Social History of Education, pp.31-32.

^๒ Good, Harry G., and Teller, James D., A History of American Education, pp.103-104.

องคร์เกร็ดประมา ๑๐ ปี โดยอาจารย์และนักศึกษากลุ่มหนึ่งได้แยกตัวออกจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ทั้งสอง มหาวิทยาลัยได้วิวัฒนาการ เป็นแบบฉบับของตนเองตามแนวความคิดสหประชาชาติแบบกินแฮม (The Idea of Residential College)^๑ จะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยในสมัยกลางมีค่าเนกฮาร์วาร์ด โดยเน้นหาทองเป็นผู้นำและปกครอง ความประสงค์เพื่อ วิชาศาสนาและฝึกหัดหาทองออกไปสู่สังคมภายนอก การแยกวิชาศาสนา ออกจากเมื่อประมาณ ค.ศ. ๑๒๐๐ วิชาวิทยาศาสตร์ของโลก เช่น วิชา แพทย์ กฎหมาย ปกครอง และศิลปะ วรรณคดี มหาวิทยาลัยก็เปิดสอนตามลำดับ ดังนั้นมหาวิทยาลัยที่เจริญแล้วจึงประกอบไปด้วยคณะต่างๆ (faculties) ๘ คณะ คือ เทววิทยา (Theology) นิติศาสตร์ (Law) แพทยศาสตร์ (Medicine) และศิลปศาสตร์หรือปรัชญา (Liberal arts or Philosophy) และจะได้รับทุนจากรัฐบาลปกครองจักรพรรดิให้ฐานะเป็น Studium Generale ถือเป็นศูนย์กลางของการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยตั้งแต่เริ่มก่อตั้งที่ ฮาเลอน โบคอกา ปารีส์ จนถึงฮาร์วาร์ดและแมมบริดจ์ ทำหน้าที่เน้นหนักไปทางด้านฝึกฝนให้คนเป็นนักปราชญ์ เป็นคนมีคุณธรรมสูง (Cultured Man) ที่ควรรู้ทุกด้าน แล้วก็ออกไปประกอบอาชีพได้ มหาวิทยาลัยไข่มุก象牙ห้องกับสิ่งลึกลับภายนอก มาเพื่อตนเองเป็นเสมือนอยู่ในหอคอยงาช้าง (Ivory Tower) แต่ในต้นศตวรรษที่ ๑๘ (ค.ศ. ๑๘๐๗) วิลเลียม เฮอร์เชล ฮัมโบลด์ (William Von Humboldt) กว้างขวางอุปถัมภ์ของพระเจ้าวิลเลียมที่ ๓ (Federick William III) แห่งปรัสเซีย ได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยแบบใหม่ขึ้นในเบอร์ลินกับ มหาวิทยาลัยเบอร์ลิน (Berlin University)^๒ ได้เปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยเสียใหม่ โดยเน้นหนักไปทางด้านปรัชญา วิทยาศาสตร์ วิจัย และการศึกษาระดับสูง (Graduate Study) อาจารย์ผู้สอนมีเสรีภาพที่จะสอน วิจัย ค้นคว้าในสิ่งที่อาจารย์เห็นสมควร นักศึกษามี

^๑ William, Benton, Encyclopaedia of Britannica, Vol. 22 p. 995.

^๒ เกออร์ก สุปริจากร ค.ศ. หน้า ๗.

^๓ William, Benton, Op.cit., p. 873.

เสรีภาพที่จะเลือกคบหาในสาขาที่ตนสนใจ และจาก การขาดการควบคุมของรัฐ ซึ่ง 'ลอร์ด
ดี เบริกา' ทางวิชาการ (academic freedom) นั้นเอง อาจารย์ในมหาวิทยาลัยจึง
เป็นเหมือนโมเดล 'ยักษ์' (The Great Man)^๑

มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา

เมื่ออังกฤษได้ขยายอาณานิคมของตนออกไป และมีอาณานิคมอยู่ในทวีปอเมริกา
เอเซีย และอเมริกา อุดมเทร่ละมั่งละมันนั้นเอง อังกฤษใช้ระบอบปกครองคัมภีร์
ศาสนาที่มีเขื่อน้ำน้อยบ้างเถียวไม้ แต่อังกฤษยังได้นำเอาความดีเกี่ยวกับการศึกษา
ไปเผยแพร่ในอาณานิคมของตนด้วย โดยการก่อตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นในอาณานิคมเหล่านี้
ตามแบบอย่างของมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดและเคมบริดจ์ หรือบางทีนิยมเรียกว่า มหาวิทยาลัย
แบบ ออกซ์ - บริดจ์ (Ox - Bridge Model) สหรัฐอเมริกาในระยะเริ่มแรก
อาณานิคมของอังกฤษอยู่ ในภพระบอบทศวงในใ้กายชาวคัม (Puritan Order) ด้รับ
อังกฤษ (Anglicanism) มีภพคองกริเกอชั่น (Congregation) ได้ก่อตั้งวิทยาลัย
ขึ้น ๕ แห่ง วิทยาลัยแห่งแรกคือ วิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard College) ก่อตั้ง
ในปี ค.ศ. ๑๖๓๖ โดยพระบาทหลวงโทมัส ฮาร์วาร์ด วิทยาลัยแห่งนี้ คือ วิทยาลัย
วิลเลียมและแมรี่ (William and Mary College) เกิดเป็นโรงเรียนมัธยม

(Grammar School) ได้ยกฐานะเป็นวิทยาลัยในปี ค.ศ. ๑๖๓๗ โดยพระบาทหลวงวิล
คิงคฤข วิทยาลัยแห่งนี้ คือ วิทยาลัยเยล ก่อตั้งในปี ค.ศ. ๑๖๓๖ โดยพระ
บาทหลวงวิลคิงคฤข ก่อตั้ง วิทยาลัยทั้ง ๕ แห่งนี้ในระยะแรกก่อตั้งมุ่งผลิตคนออกไป
เป็นนักบวช โดยกลบแบบหนักไปทางวรรณคดีกรีกและโรมัน จนกระทั่งอาณานิคม ออกซ์ฟอร์ดได้
ทำสงครามกับเอกราช (ค.ศ. ๑๗๗๖-๑๗๘๑) จากอังกฤษ เมื่อได้เอกราชแล้ว สหรัฐอเมริกา
ก็ได้รับเอกราชแล้ว พลัดเรื่องการศึกษาแก่เขาเป็นใหญ่ เพื่อที่จะสร้างสังคมศึกษา
ของ สหรัฐอเมริกาเอง โดยก่อนหน้านั้น มหาวิทยาลัยอยู่ในอาณัติของ อาณานิคมต่าง ๆ
จึงมีอยู่ก่อตั้ง แม้ว่ามีมหาวิทยาลัยให้เงิน แต่ผู้บางก็ไม่สามารถเข้าจัดการมหาวิทยาลัย
ได้ ในบรรดาเหตุการณ์ที่ ๑๖ เป็นช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงด้าน อุดมศึกษา ของสหรัฐ

๑
๒ดูในเทศา สุปรินิชากร ค.ศ. หน้า ๘ - ๑๐.

อเมริกาอย่างใดอันลวง กล่าวคือ ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ ได้เกิดมหาวิทยาลัยแบบใหม่ที่ขึ้นในสหรัฐอเมริกา อันเรียกได้ว่าเป็นแบบฉบับเฉพาะของสหรัฐอเมริกา คือ มหาวิทยาลัยแบบที่มหาวิทยาลัยตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่สอนวิชาสามัญ (State University) ไม่อยู่ในสังกัดของกิจการทหารนาวิก ฯลฯ ทั้งยังมี มหาวิทยาลัยแห่งแรกในแบบนี้คือ มหาวิทยาลัยนอร์ทแคโรไลนา (University of North Carolina) เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๗๙๕ ซึ่งมหาวิทยาลัยนี้ถือว่าเลี้ยงเมืงแบบอย่างที่ดีว่า มหาวิทยาลัยเวอร์จิเนีย (University of Virginia) ที่ตั้งกลางเมือง ค.ศ. ๑๗๗๖ โดยประธานาธิบดี **โทมัส เจฟเฟอร์สัน** (Thomas Jefferson) แห่งสาธารณรัฐแห่งใหม่เวลานั้นนั่นเอง

ลักษณะที่แท้จริงของมหาวิทยาลัยแห่งสหรัฐอเมริกา

- ๑. จัดตั้งโดยภาครัฐ และได้รับงบประมาณจากภาครัฐ มีปณิธานตรง
- ๒. ไม่อยู่ในสังกัดของลัทธิ นิกายศาสนาใด ๆ
- ๓. มีส่วนร่วมในการเลือกและแต่งตั้งคณาจารย์มหาวิทยาลัย
- ๔. ไม่เก็บค่าเล่าเรียนแต่รับค่าเก็บค่าตอบแทน รับนักศึกษาที่ไร้ความสามารถของอเมริกัน ๆ

ในปี ค.ศ. ๑๘๖๒ ในสมัยประธานาธิบดีลินคอล์น รัฐบาลแห่งรัฐเวอร์จิเนียได้ผ่านพระราชบัญญัติ Morrill Act (Morrill Act 1862) โดยนำที่ดินของรัฐมาเพื่อใช้สร้างวิทยาลัยเกษตรกรรมและกลาโหม รวมทั้งวิชาการศึกษา อุตสาหกรรม และศิลปศาสตร์ ฯลฯ อันเป็นสิ่งที่จำเป็นและจำเป็นอยู่แล้วในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพื่อการอาชีพของตนเอง ตามกฎหมายฉบับนี้ รัฐบาลได้มอบที่ดินกว่า ๓๐,๐๐๐ เอเคอร์ (ประมาณ ๗๕,๐๐๐ ไร่) ให้แก่สภาของรัฐสภาแต่ละคนเพื่อจัดตั้งวิทยาลัยเกษตรกรรมและกลาโหม (College of Agriculture and Mechanical Arts) ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ นี้เองเรียกกันที่มหาวิทยาลัยเหล่านี้ว่า Land Grant College ส่วนวิทยาลัยที่รับเงินแล้วแต่โดยรัฐบาลจะดำเนินการทำที่เงินราชการ กับขอเดชะรัฐบาลต่าง ๆ ที่ตั้งมหาวิทยาลัยของสหรัฐอยู่ก่อนแล้วก็ยกให้เป็นมหาวิทยาลัยใหม่ ๆ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ วิทยาลัยเกษตรกรรมและกลาโหมแห่งแรกในสหรัฐอเมริกาได้เปิดสอนที่เมืองแมสซาชูเซตส์ (Massachu-

setts Institute of Technology) แห่งสหรัฐ, เป็นเจ้าอยู่ภายใน Rutgers College และมหาวิทยาลัยคอร์เนล (University of Cornell) แห่งสหรัฐอเมริก เป็นต้น ส่วนมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ก็ได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นใหม่ในต่างหาก ดังจะเห็นได้จากกรณีของ มหาวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ของรัฐอินเดียนา มหาวิทยาลัยรัฐเวอร์จิเนีย มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน มหาวิทยาลัยมิชิแกน มหาวิทยาลัยแอริโซนา มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย มหาวิทยาลัยมิชิแกนแห่งเมืองแอนอาร์เบอร์ (Ann Arbor) ตั้งในปี ค.ศ. ๑๘๑๗ และที่เมืองอีสต์แลนซิง (East Lansing) เป็นที่มหาวิทยาลัยมิชิแกนนี้ตั้งขึ้นในปี ค.ศ. ๑๘๔๘ เคียงเรียกว่า วิทยาลัยเกษตรกรรม (Agriculture College) ใจื่อว่า เป็นมหาวิทยาลัยเกษตรกรรมแห่งแรกของสหรัฐอเมริกา ก่อนที่จะมีพระราชบัญญัติของรัฐถึง ๑๖ ปี จึงกลายเป็นแบบฉบับของระบบ Land Grant College ที่ก่อตั้งในภายหลัง (ปี ๑๘๖๓) ใจื่อถึงมหาวิทยาลัยอีกแบบหนึ่งคือ มหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ (John Hopkin University) ซึ่งรับเอาแนวความคิดของมหาวิทยาลัยแบบเยอรมันมาจัดตั้ง และได้พัฒนาตัวที่ในเวลาเปลี่ยนแปลงระบบมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาให้เป็นมหาวิทยาลัยที่แท้จริงขึ้น โดยที่มหาวิทยาลัยที่ตั้งมาก่อนมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์เป็นมหาวิทยาลัยที่แท้จริงแล้ว เจริญเติบโตเป็นมหาวิทยาลัยในภายหลัง แต่มหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ได้เป็นมหาวิทยาลัยโดยที่เถี่ยตามแบบอย่างเยอรมัน โดยมีหลักการสำคัญ (Concept) ว่า "ความจริงแท้ที่แท้จริงนั้นการจะเป็นโรงงานสำหรับการแก้แค้นวิจัยอย่างเสรีภาพมากกว่าอย่างในโลกซึ่งที่เน้นหนักไปในด้านการศึกษาความจริงโดยปราศจากทั้งและใด ๆ โดยการวิจัยนั้น (Disinterested pursuit of truth through original investigation) นั้นใจื่อเข้าไปสู่แนวความคิดที่ว่า มหาวิทยาลัยที่แท้จริงจะต้อง เร่งวิจัยซึ่งเสรีภาพ ในการสอน และการเรียนการสอนแบบเสรีภาพว่าถ้าเราใจื่ออย่างซื่อสัตย์ และการศึกษาที่มุ่งหวังจะประโยชน์แก่ประเทศชาติใหม่ที่ถูกด้วย ใจื่อใหญ่ในมหาวิทยาลัยแบบเยอรมันจึงมีใจื่อแรงใจื่อที่้าโดย "ใจื่อที่ว่า มหาวิทยาลัยใจื่อรวมเอาการ วม การกันที่ว่า วิจัยเข้าด้วยกันโดยมีความมุ่งหมายที่จะผลิตไม่แต่เพียงนักวิชาชีพ (Professional) เท่านั้น แต่ต้องการผลิตนักวิจัยทุกแขนง การสอนแบบนี้มีคารบรรยาย การค้นคว้า การค้นคว้าวิจัยในห้องเรียน ใจื่อใหญ่ในมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ จึงตั้งขึ้นเป็น University School

เขตที่เกี่ยว และว่ามหาวิทยาลัยอเมริกันมีวิชา สิบสองกว่าวิชาตรี โท โดยถึงปี ๑๙๑๖ (Graduate School) ขึ้นพร้อม ๆ กับการศึกษาถึงปริญญาตรี ถึงปริญญาโทด้วย แต่ ว่าวิทยาลัยในอเมริกาเบรคาวิง โยการผสมผสานระหว่างแบบอังกฤษ แบบเยอรมัน และ แนวคิดของชาวอเมริกันเองเข้าด้วยกัน มหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกาจึงมีแบบอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมวิชาวิจัยเป็นศูนย์กลาง วิชาที่ประกอบไปด้วย ความสามัคคี มีวิชา Liberal Education) มี วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาต่าง ๆ เช่น ศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ รัฐศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ เป็นต้น

มหาวิทยาลัยในเครือจักรภพอังกฤษ

ในเครือจักรภพอังกฤษ (Commonwealth of Nations) มหาวิทยาลัยมีความแบบอังกฤษได้รับอนุญาตให้ก่อตั้งขึ้นเช่นเดียวกัน ในปี ค.ศ.๑๘๖๖ บริติชเคาน์ตีเซวิลลาค มงอังกฤษได้รับอนุญาตให้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น ๓ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (๑๖๑๙) มหาวิทยาลัยดาร์บี (๑๘๓๖) และมหาวิทยาลัยบิลลิงแฮม (๑๘๖๖) ที่ว่าด้วยประวัติศาสตร์วันที่ ๑๘ มหาวิทยาลัยในวันเดียวกันเกิดขึ้นอีกหลายแห่ง คือ มหาวิทยาลัยลีดส์ (ค.ศ.๑๘๗๖) และมหาวิทยาลัยนิวคาสเซิล (ค.ศ.๑๘๘๗) และในพหุทวีปแอฟริกา ที่ ๒๐ ก็ล้วนมหาวิทยาลัยศึกษา มหาวิทยาลัยยอร์ก มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ มหาวิทยาลัยเปิดศึกษา ก็ล้วนตั้งขึ้น ในแถบภาคใต้เช่นเดียวกัน มหาวิทยาลัย ๓ แห่ง คือ วิทยาลัยอังกฤษ วิทยาลัยแอฟริกา และวิทยาลัยอินเดีย ได้มีผู้ก่อตั้ง มหาวิทยาลัยรูปแบบผสมผสานระหว่างแบบอังกฤษ - บริติช และแบบมหาวิทยาลัยเยอรมัน มหาวิทยาลัยแห่งแรกของแอฟริกาคือ มหาวิทยาลัยโทรอนโต ค.ศ.๑๘๒๗ มหาวิทยาลัยแอฟริกา ค.ศ.๑๘๔๘ มหาวิทยาลัยอินเดีย ค.ศ.๑๘๗๘ ในอินเดียมี มหาวิทยาลัยแห่งแรกคือ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ค.ศ.๑๘๖๓ มหาวิทยาลัย เบงกอล ค.ศ.๑๘๕๓ มหาวิทยาลัยกัวลาลัมเปอร์ ค.ศ. ๑๙๐๑ มหาวิทยาลัยไนโรบี ค.ศ.๑๙๑๑ มหาวิทยาลัยออสเตรเลียและวันตลกมหาวิทยาลัยเพิร์ธ ค.ศ.๑๙๑๑

^๑ Flexner, Abraham, Universities American, English, German, pp.11-13.

ในช่วงที่ใกล้เคียงกัน มหาวิทยาลัยเริ่มก่อตั้งในหลายประเทศรวมทั้งที่ ๑๕ กอ มหาวิทยาลัยในภาคใต้ของทวีปเอเชียด้วย ค.ศ. ๑๘๘๖ มหาวิทยาลัยแรกของอินเดีย ค.ศ. ๑๘๗๕ มหาวิทยาลัยไต้หวัน ค.ศ. ๑๘๙๕ และมหาวิทยาลัยแรกของจีน ค.ศ. ๑๘๙๖

สำหรับประเทศไทย ญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยโตเกียว ค.ศ. ๑๘๖๘ มีการสอนมหาวิทยาลัยของจีน (Confucian University) โรงเรียนภาษาของภาคใต้ของจีน (Institute for Study of Foreign Books) และเปิดมหาวิทยาลัยที่ ค.ศ. ๑๘๗๗ การตั้งมหาวิทยาลัยในญี่ปุ่นก็คล้าย ๆ กัน เช่น มหาวิทยาลัยสตรีของญี่ปุ่น (Japan woman's University, Nihon Joshi Daigaku) ได้ก่อตั้งเมื่อ ค. ๑๙๐๑

ในประเทศไทย หลังจากเกิดขบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม - วัฒนธรรม เมื่อปี ค.ศ. ๑๘๙๕ (Sino - Japanese War 1894 - 1895) รัฐมนตรีของมหาดไทยได้ส่งคณะทูตไปศึกษาแบบอย่างของรัฐบาลตะวันตก (Western Sino) ได้ก่อตั้งโรงเรียนเตรียมการพิเศษเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยใกล้กรุงเทพฯ และมหาวิทยาลัยที่ก่อตั้งได้แก่ตั้งโดย ค.ศ. ๑๙๑๑ และได้ยกเลิกการสมัครใจออกเข้ารับราชการของแบบโบราณโดยเร็วมา

^๑ William, Benton, Op. cit., p.372.
^๒ Fairband, John H., Reischauer, Edwin O., and Craig, Albert R., East Asia : The Modern Transformation, p.274.
^๓ Miller, T. C., University in South East Asia, p.228.

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับราชบัณฑิตยสถานและพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ระบอบการปกครองและระบอบการปกครองเจ้าอยู่หัวด้วยทรงเป็น พระราชโอรสของ ระบอบการปกครอง
 ระบอบการปกครองเจ้าอยู่หัวและ ระบอบการปกครองและระบอบการปกครองเจ้าอยู่หัวด้วยทรงเป็น พระโอรส
 นิรนาม (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) **เสด็จสมภพ** เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๓๘๖^๑ เสด็จขึ้นครองราช
 ภิรมย์เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๑ และที่ระบอบการปกครอง ระบอบการปกครองเจ้าอยู่หัวด้วยทรงเป็น
เสด็จ เนื่องจาก ระบอบการปกครองเจ้าอยู่หัวด้วยทรงเป็น พระโอรสของ ระบอบการปกครอง
ศรีสุริยวงศ์ (วงศ์ บุณยนาท) เป็นบุตรเจ้าพระยาสุรสีห์ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว (พ.ศ. ๒๔๑๑-๒๔๔๓) เรวก็นำว่าเป็นยุคของการปฏิรูป (Age of Reform)
 หรือยุคแห่งการปรับตัวให้ทันสมัย (Age of Modernization) ที่บางแห่งจึง วิจารณ์
 การปฏิรูปได้เริ่มมาตั้งแต่รัชสมัย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวบ้างแล้ว บ้างใน
 รัชสมัย ระบอบการปกครองเจ้าอยู่หัวด้วยทรงเป็น พระโอรสของ ระบอบการปกครอง
 งานปฏิรูป ให้แก่ชนชั้น ๒ ชั้น คือ ข้าราชการ
 งานปฏิรูปหลายอย่าง เช่น งานรื้อฟื้นการศึกษา การตั้งกรมศึกษาธิการ ระบอบการ
 โภชการ เจ้าอยู่หัว ทรงตั้งกรมศึกษาธิการ ระบอบการปกครอง เจ้าอยู่หัวด้วยทรงเป็น
 คณะที่ปรึกษาประจำในชั้นพระที่นั่ง (Privy Council) **สำหรับปรึกษาการ**
 ใ้พระองค^๑ และทรงตั้งกรมศึกษาธิการขึ้น (Council of State) ซึ่งภายหลัง
 ราชบัณฑิตยสถานได้มี "ราชบัณฑิตยสถาน" รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

^๑ ศึกษารายงานจาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้า ๑ - ๒.

^๒ ศึกษารายงานจาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้า ๑ - ๒.

^๓ ศึกษารายงานจาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้า ๑ - ๒.

พูดได้ว่าเป็นคน แต่ปัจจัยอื่นเหล่านี้ได้มีส่วนผลต่อการปฏิรูป การปรับปรุงแก้ไขของบ้าน
เมืองในทุก ๆ ด้านด้วย มีวิธีต่าง ๆ เหล่านี้ไว้แก่

๑. วิชาทางด้านการศึกษาของชาวจักรวรรดิบางประเทศ เห็นแก่คำว่า โกลดา
ดา (Vasco da Gama) ได้เดินทางมาตั้งที่ กัท (Calicut) ในอินเดียเมื่อ ค.ศ.
1๔๙๘ นี้ได้ว่าเป็นการเริ่มยุคของการติดต่อระหว่างยุโรปและเอเชียไว้ที่การตั้ง
ตั้งการที่ให้มีชาวยุโรปเข้ามาขายเครื่องเทศในรูปต่าง ๆ กัน เช่น พริกไทย อบเชย พริก
ขี้เหล็ก ฯลฯ เป็นต้น และนี่เป็นจุดที่ได้เกิดการมีสงครามของชนต่าง ๆ ถ้ามอง การข
ลกร ของประเทศในระยะแรกก็เข้าใจเป็นอันยากว่า การ รวมกลุ่มในทางการค้า ของชน
ของชนต่าง ๆ ในประเทศในยุโรปมีไปปฏิวัติ การ การรวมและตั้งขึ้นแล้ว การรวม
กล่าวว่าเป็นในการแสวงหา "เครื่องเทศ" ในต่างประเทศ ในต่างประเทศนี้เอง
ในเวลาต่อมาได้ และเกิดมีสงครามกลางเมือง ความ แข่งขันกันของ "ของกลาง" ต่าง ๆ กัน
ต่าง ๆ ประการเป็นอันต่าง ๆ กัน ได้ไปหาผู้โรมเป็นความหมายที่ "หนัก" การ
หนัก โดยอ้างว่ามาจากของ "ขาว" (white man's Burden)
เป็น "หน้าที่ศักดิ์สิทธิ์" (Sacred duty) จึงมีผู้ที่เรียกว่า "จักรวรรดิ"
(Imperialism) หรือ "ลัทธิล่าเมืองขึ้น" (Colonialism) อย่างจริงจังจึงเริ่มขึ้น

ประเทศในให้รับการคุกคามจากจักรวรรดิอังกฤษ ภายหลังจากที่ประเทศ
ประเทศอังกฤษ และฝรั่งเศส โดยได้ตั้งกฎ "โค่ง" ลง รวมทั้ง "การตั้ง" ๑ ใน ค.ศ. ๑๘๖๐
จึงได้ยึดเมืองมาดราส (Madras) จึงกลายเป็นฝ่าย "ขาว" ที่ตั้ง "การตั้ง" มา
วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๘๖๒ โดยนำกำลังเพียง ๖๐ นายมาไว้ และ
กันผู้ "หรือ" ด้วยเงินค่า "การรวม" ของ "การตั้ง" ในอังกฤษ เมื่อ "การตั้ง"
๑,๐๐๐,๐๐๐ ฟรังก์ (๑๐๐,๐๐๐ บาท) ซึ่งถูก "การตั้ง" "การตั้ง" ใน
ในปี ค.ศ. ๑๘๖๕ - ๖๖ จึงกลายเป็นฝ่าย "ขาว" พม่าตั้ง "การตั้ง" ของ "การตั้ง"
ใน "การตั้ง" ของ "การตั้ง" ค.ศ. ๑๘๖๘ ซึ่งถูก "การตั้ง" "การตั้ง" ใน

^๑Benns, Lee S., European History Since 1870, p.16.
^๒Hall, D.G.D., A History of South East Asia, p.599.

ครั้งแรก อันสำคัญยิ่งกว่าได้ จึงคิด เวลาผ่านไปก็ ปี อังกฤษ ปรากฏ
กับ มาทิลเดียมครั้งที่ ๓ ในปี ๑๖๖๖ มาเป็นฝ่ายอื่นอีก อังกฤษได้ผนวกดินแดนที่
เข้ามาเข้าเป็นส่วนหนึ่งในการปกครองอินเดียของอังกฤษ (British India) ในเวลา
ต่อมาในปี ๑๖๖๖ นี้

ในทางตอนใต้ของประเทศไทย บริเวณเกาะสุมาตราของอังกฤษ ภายใต้อำนาจ
ของ ฟรานซิส ไคท์ (Francis Light) ได้จัดตั้งชาวมาลายาขึ้นจากจุดกำเนิดแห่ง
เดคาห์ ได้ตั้งองค์กรร่างที่เสถียรของบริติชในปี พ.ศ. ๒๒๖๖ ในปี พ.ศ. ๒๒๖๖ อังกฤษ
ได้ลงนามสนธิสัญญาการค้าระหว่างอังกฤษ - ดัตช์ (Anglo - Dutch Treaty
1824) เฮอร์เบิร์ต สแตนฟอร์ด ราฟเฟิลส์ (Sir Stamford Raffles) ได้ทำร่างโครงการ
บริติชโดยมีเมืองสิงคโปร์เป็นเมืองของเขาเสรี ให้แก่การค้าเสรี ของการร่างรัฐธรรมนูญ
อังกฤษ ทางตอนใต้ของประเทศไทย มีพื้นที่บนเกาะสุมาตรา ได้ตั้งองค์กรการค้า
จากเกาะสุมาตราและทางตอนใต้ เป็นเป็นการจัดตั้งเขตขึ้นระหว่างเขตกับอังกฤษ บริติช
อังกฤษ ได้ส่ง เฮอร์เบิร์ต โบวริง (Sir John Bowring) เป็นทูตเข้ามาเจรจา
สนธิสัญญาการค้ากับไทย โบวริงเข้ามาตั้งกรุงตะนาวศรี เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๓๖๘ ประชุม
คณะเจ้าเมืองการค้าต่าง ๆ ของสยามโดยมีคณะเจ้าเมืองตะนาวศรี ไทยกับอังกฤษ ซึ่งได้มี
ฝ่ายสืบเปรี๊ยะอย่างจากฝ่าย และไทยต้องเสียเงินเช่นเดียวกับที่เมืองต่าง ๆ ทั้ง
ในยุโรป อเมริกาและจีนด้วย

ว่าทางตะวันออกของเกาะ สุมาตราได้มี ราชอาณาจักรโคชินจีน (Cochin China) ในปี ๑๖๖๐ และได้เริ่มขยายอำนาจเข้าไปในมาเลเซีย
อำนาจของไทย และยังมีให้ไทยขอเช่าในปี พ.ศ. ๒๓๖๐ การกระทำของฝรั่งเศส
ครั้งนี้ให้ไทยและอังกฤษจะร่วมกิจการการค้าได้โดยสะดวก ตามที่กล่าวมาแล้ว ก็ได้กล่าวการ

Ibid. chapter 34 - 35.

Parner, Norman J., "Malaya and Singapore" Government and Politics of South East Asia, no. 242.

ดูรายละเอียดใน พงศกวี อารย ชีวิตศึกษา สยามศึกษา หน้า ๓ - ๒๓.
(ดู หน้า ๒๔๐.

จะเห็นว่าระบอบการปกครองแบบเผด็จการและเผด็จการทหารได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการ
เกิดสถาบันการศึกษาขึ้นในสยาม โดยเริ่มแรกเป็นโรงเรียนที่สอนวิชาสามัญ (Common
School) ในสมัยรัชกาลที่ ๕ และต่อมาได้พัฒนาไปสู่โรงเรียนที่สอนวิชาเฉพาะ (Special
School) ในสมัยรัชกาลที่ ๖ และ ๗ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียนที่จะเข้ารับ
การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา (Higher Education) และทำให้เกิดการพัฒนาทางวิชาการ
และการศึกษาของไทยให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ซึ่งเป็นวิชาที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น **และทำให้เศรษฐกิจ**
ของประเทศไทยสมัยนั้นก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการผลิตข้าว^๒

๒. ปีที่รัชกาลที่ ๕ ทรงมีการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่ ได้ถือเอาปี พ.ศ. ๒๔๓๕
เป็นปีของการปฏิรูปการศึกษา โดยมีการตั้งกรมศึกษาธิการขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕
และมีการตั้งกรมศึกษาธิการขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมของ
นักเรียนที่จะเข้ารับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา (Higher Education) และทำให้เกิด
การพัฒนาทางวิชาการและการศึกษาของไทยให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านวิชา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นวิชาที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญ
ก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการผลิตข้าว^๒

๒. วิชาประวัติศาสตร์ของกรมศึกษาธิการในสมัยรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖
โดย นายวิชากร อรรถวิเศษ ๒๕๐๐

Ingram, James C., Economic Change in Thailand since 1850,
หน้า 63.

ในการบริหารไม่ได้นับ แต่ในอีกด้านหนึ่ง เมื่อเกิดควาซัก"ยังทางการเบ่ง"กับต่าง
 ประเด็น เมื่อ ในการวิฤตฤตการ อย่าง ร.ร.๑๑๗ นบ. รัฐบาลต่างประเทศก็มักจะไป
 มั่งคั่งของตลาดอควาลราคาการ ฉะนั้นเหตุให้ราชการหน่วยนั้น ๆ เ็นอัยภาคไปก็
 ถึงกล่าวกรามของพระยาอุรีมาตุวิภา "ในการขอ รมบรมราชานุญาตตั้งโรงเรียนการรถไฟ
 ว่า "...เมื่อออกไปเกิด ๑๑๗ เป็นเวลาที่ไม่ยวักวาทกับฝรั่งเสีย" รัฐบาลต่างประเทศก็อ้างว่า
 เ็นมั่งคั่งใช้กับเขตของเขาลาวอควาลราคาการ การรถไฟ การเรือ ถึงกับ ถ้าเป็นการ
 เพราะที่ร้าย เกิดขึ้นในภายหลังไม่พ้นกับมั่งคั่งเป็น การวิฤตฤตการในยุคนั้นว่า เป็นการ
 ที่ซึ่งข้าง..."^๑

วิธีเก็บค่าศึกษานั้นก็คิดโดยการส่งมอบเงินพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระเจ้าอุบลมาเขม
 ไปให้มาต่อต่างประเทศ ภายหลังจากที่ ๑๗ นี้ได้มีการช่วยเหลือผู้เล่าเรียนเขม
 (King's scholarship) ไปศึกษาต่อต่างประเทศด้วย แต่ก็ยังไม่ดี เพราะกำลัง
 คนที่ระดับสูงยังขาดอีกมาก อย่างไรก็ดีประมาณปีเดียวกัน พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง
 เก็บเงินค่าอย่างถูกต้องและคงจะคง เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างยั่งยืนอีกประการหนึ่ง
 ก็คือ การตั้งโรงเรียนเพื่อผลิตกำลังคนให้มาต่อต่างประเทศ เรียงเรียงเหล่านี้เป็นการเก็บ
 ค่าการศึกษาใน "สมัยใหม่" อย่างแท้จริง และจะเป็นรากฐานให้กับการก่อตั้งมหาวิทยาลัย
 ขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในเวลาต่อมา โรงเรียนเหล่านี้
 ได้แก่ โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ, โรงเรียนเทพศิรินทร์กรุงเทพฯ, โรงเรียน
 โรงเรียนกฎหมายของกระทรวงยุติธรรม, โรงเรียนเคอเบราร์การ์, โรงเรียนสตรีศึกษา
 โรงเรียนข้าราชการกงเรือเป็นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, โรงเรียนมาร
 แคว้นอภัย เป็นต้น ดังจะได้อธิบายละเอียดต่อไป

...ปัจจัยทางจำแนกประเภทตามแนวตะวันตก ชาวญี่ปุ่นที่ไปเห็นว่า ทั้งเขม
 และเขมสามารถนำมาใช้มาของเขม นอกจากจะเข้ามาเมื่อวัตถุประสงค์ของเขมแล้ว
 ยังได้เผยแพร่แนวทางการศึกษาแบบตะวันตกด้วย จึงทำให้มีผลกระทบ (Impact) และ
 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงขึ้นในสังคมไทย สมัยก่อนเขมสามารถเปรียบ

^๑ ก.ร. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ฉบับที่ ๕๕ โรงเรียน (ก - ข) ๑ - ๑๖
 ร.ร.๑๑๗ - ๑๒๕.

จึงเรียกเข้ามาเนืองไทยเมื่อ ร.ศ. ๑๑๓๑ โดยมีรัชกาลที่ ๕ และรัฐมนตรี ๆ มา พิจารณา
 เสนอต่อสภาเสนาบดีเมื่อการถึง 'ถัดแล้ว' ยิ่งได้มาแจกจ่าย รัฐมนตรีจะวิพากษ์มาเสมอที่ด้วย
 เป้า โรงเรียนการแพทย์ วิทยาศาสตร์ สิ่งหนึ่งที่พอจะบอกกล่าวแก่เจ้าพระยาเสนาบดี
 ให้ยกเลิกโทษนาเกลือ การตั้งโรงเรียน การจะกล่าวถึงสิ่งเหล่านี้ แล้วมีคำหนึ่ง 'โอโงสภอกร' หมายถึง
 ด้วย เหนือข้อพระที่ทรงถกสมัยแรกไทยเป็นของไทยก่อน บางกอกเรคคอร์ดเดอร์ (Bangkok recorder)
 ออกเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๑๘๘๖ เป็นข่าวยุโรปด้วย เหนือข้อพระที่ออกคำนี้โดย ๆ
 ก็เลิกแล้ว มาออกใหม่ก็ในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ เรื่องขอมยรักเคอ์ยังคงเป็นข่าวของ คณะบรรณาธิการ
 หนังสือพิมพ์บางกอกจะลงข่าว ความรู้ ราคาสินค้า ฯลฯ ยิ่งได้เสนอกล่าวถึงเห็นอย่าง
 ประการที่มีประโยชน์แก่มาบเข่ง ถึงเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๑๘๘๖ (พ.ศ. ๑๙๐๖)
 (พ.ศ. ๒๔๐๖) บางบริษัทเคยได้ข่าวการก่อตั้งมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ได้เสนอ
 การก่อตั้ง เคารวะถวายในพระเศียรไทยด้วย มาจนตอนหนึ่งว่า 'ยูนิเวอร์ซิตี... เมื่อไรจะมี
 ยูนิเวอร์ซิตีในกรุงสยามบ้างเล่า' กบฏชาวเข่งไซท์ที่เป็นเสรี 'มีเงินเล็กน้อยบ้าง ก็ควรที่คน
 พงศหลายจะพร้อมใจกันตั้งสำนักนี้' ครั้นนั้น 'ขอประกาศ' ว่าจากความรู้ แล้วให้ตั้งเป็นภาษา
 ต่าง ๆ

อนึ่งข้า เจ้าได้ยืนยันว่า พระมหากษัตริย์มีดวงปรารถนาจะถึงที่สำหรับ
 ซึ่ง เสนอต่อสภาเสนาบดีมาต่าง ๆ ก็เป็นคำดี ซึ่งได้ใช้ของดีอยู่โดยมาก พระปลัด
 นั้นหมายจะอ้างกฎหมายต่อเบื้องนอก แล้วให้เด็กตั้งดวงที่จะไปเรียนวิชานั้นเสียเงินทุก ๆ ปี
 อดถูกเงงแก่จ้างกรที่ซึ่งตอนนั้น ข้าเจ้าได้ยกถันเบ เห็นชานด้วย แต่เห็นการที่กบฏ
 เงินจะเข้าชวนในการที่จะคำดี เป็นที่กรสำหรับตั้งสอนวิชานั้นอย่างพระเศียรหม คำแล้ว
 จึงปากไปไว้ไม่กี่นั้นอยู่หลายปี ซึ่งจะใคร่รู้สันต์ในภาษาต่าง ๆ แลนี้ที่ๆ เคารพกรวดถักกระคำ
 การให้แล้วเร็วตลอดไปตาบไม่ไวเขา อดสบเค็จจะ ระวังเย่คัย เบ่งสยามจะวางระไทย
 วิชากรแก่เจ้าได้ ไม่จ้างกลัวว่าจะเสียราคากรไป บัดนี้ว่าพเจ้ามีความเสียถายนัก
 ที่ด้านยูโทไปไว้จักแจ้งสำนักกรที่ซึ่งตอนเช่นว่ามาขึ้น แต่กรเค็จได้สืบสืบแล้ว ถ้าได้
 กระทำที่ทุกวันนี้คงมีกบฏนี้ ๆ อดายสืบแต่ใคร่รู้สันต์ที่ การแยกภาษาอังกฤษ แลภาษาฝรั่ง
 แลเสแควมเบงเบงแอส... ๕ ก็ว่า กบฏหมายสำหรับใช้ในระหว่างเบ่งคองเบ่งกันนี้ แลจะไว้
 เป็นผลประโยชน์แก่เมืองไทยหลายอย่างนัก บัดนี้ที่เค็มถระ ภาค ๆ เกี้ยวเง่เข้เขา

เมืองไทยที่กล่าวมาในหนังสือสยามแดงก็ถูกหนึ่งส่วนบางกองรถแถวแถวเก่าเอาไว้

เองมีคำพูดว่ากันว่า ถึงจะเอา ก็ถือกันว่าอะไรก็ตามแล้วแต่ใจคิด
ถึงเวลาเมื่อเวลาตายนี้ ก็ควรจะชั่วบ้างดีบ้าง... เรื่องสมมุติอย่างนี้ ภาครที่บาง กษ
พลัน หากควรที่จะนึกถึงเขาไปอีกใจเลย... เพราะเหตุอย่างนี้ จะเห็นว่า...
นั้นไปตั้งอยู่ที่ไหนไปนะ... มีหลายอย่าง ภาครที่บาง กษ... ไปแล้ว
เมืองแล้ว ถ้าไปได้เรียนรู้ในกายานะสภาพการของเขานั้น... จะกระทำการว่า
เขาก็มีเครื่องที่ไปจะกลัวเลย จะได้แก่การกลัวกัน... เพราะมีคำว่า
เมืองที่บางคนชอบอยู่... เขาจะกลัวการมากกว่า... ถ้าระบอบที่
ว่าเห็นเมืองใหญ่ได้... จากข้อเขียนของหม่อมราชวงศ์... ไล้ให้
วิญญูจะค้าขายให้คนมีเงินร่วมถกกัน... ภาครที่บาง กษ...
ภาครที่บาง กษ... ภาครที่บาง กษ... ภาครที่บาง กษ...
ที่ ๑๔ ในรัชกาลของพระองค์นั้นก็ว่าสายมากแล้วก็ยังไม่มี
ความกล้าใจของการตั้งมหาวิทยาลัยไม่สำเร็จจะหลีกเลี่ยงเพราะ
ประเทศติดกับชาวยุโรปไปแล้วความหมาย... ภาครที่บาง กษ...
สยามไปตั้งอยู่ในทวีปยุโรป... ภาครที่บาง กษ... ภาครที่บาง กษ...
ถ้วย... ภาครที่บาง กษ... ภาครที่บาง กษ... ภาครที่บาง กษ...
สยามจะปึกแผ่นตามได้... ภาครที่บาง กษ... ภาครที่บาง กษ... ภาครที่บาง กษ...
พระบรมอู่เกล้า... ภาครที่บาง กษ... ภาครที่บาง กษ... ภาครที่บาง กษ...
วิชาที่ชั้นสูง... ภาครที่บาง กษ... ภาครที่บาง กษ... ภาครที่บาง กษ...

การจัดการศึกษาของไทยก่อนรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

การศึกษานี้ของไทยนับตั้งแต่สมัยสุโขทัย อโยธยา และ กรุงรัตนโกสินทร์จนนับ
ไม่ถ้วนแตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ จัดเป็นสถาบันการศึกษาตามแบบ
มีอายุ ๑ - ๒ ของ ปิตินายกการจะนำบุตร ไปฝากให้เล่าเรียนอยู่ที่วัด... ภาครที่บาง กษ...

^๑The Bangkok Recorder ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑๖๗ ๑๖ มีนาคม ๑๒๖๖ หน้า ๓ - ๓๕.

เริ่มมีโลกก็จะกลับเข้ามา ท้าสวน ถ้ำขาม แก้ววชิระ มงมัยกายารากและมรรคาบุรุษ
 ขวงตบ สำหรับบุตรขุนนางหลังจากบวชเรียนแล้ว ก็จะต้องไปหาราชา การไปหา
 ฆราวาสและบรรพบุรุษเหมือนกัน" ถึงลาดูแบร์ (La Loubere) ซึ่งเป็นเอกอัครราชทูต
 ฝรั่งเศส (สมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ครองราชย์ ๑๖๔๒ - ๑๖๖๖) ที่มาซึ่งมาคราก็ถึงเมืองแก้ว
 รัชการนาม มีพระราชเป็น ค.ศ. ๑๖๓๐ - ๑๖๓๑ ได้เลขาของกรมการโกษาธิบดี มาลงใจใน
 สมัยนั้นไว้ว่า "...เมื่อใดที่เมืองบุตรมาเกษมที่ถึงอายุ ๗ หรือ ๘ ขวบแล้ว ราชกุมาร
 ๗ องค์บุตรของท้าวไปอยู่กับพระภคินีสูงศักดิ์ พระสงฆ์อันเป็นอาจารย์ไว้ด้วย เมื่อบุรุษเหล่านี้
 "รู้จักถ้อย เขียนแถมยังมีเลขเป็นสำคัญ ... แล้วไม่มีการตรวจนาง กษัตริย์ นาย
 และท้าว (กรณ) ๆ ด้วย..."^๒ ทั้งนี้จึงเห็นได้ว่าการศึกษาของไทยแต่เดิม เน้น ๒ ระดับ
 กัด การเล่าเรียนระดับพื้นฐาน หรืออาศรมเรียนได้ จัดเป็นศูนย์กลางสำหรับให้การศึกษา ระดับ
 นี้ จะมีการฝึกวิชาวิชาอื่นหรือช่างต่าง ๆ วิชา การทอผ้า ทำไร่ ถ้ำขาม วิชา การ
 ข้างตบ ข้างทอง ข้างแกะ ข้างปั้น วิชาแพทย์แผนโบราณ ฯลฯ วิชาอื่นเหล่านี้
 เรียนกันในวง รัศมีและต่างห้องกัน เป็นการศึกษามากแบบไม่ถูกใบไม้ปรกคลุมตลอดจน
 เช่น "ในกรุงเทพฯ" นี้ห้องเรียนรับการฝึกและประกอบอาชีพ ยังนับตั้งอยู่มาจนทุกวันนี้ ทั่ว
 ถิ่นที่ทอง บ้านนา บ้านเขตร บ้านกลดใบ บ้านนุ่น บ้านข้าง ลวด ฯลฯ ถิ่นที่
 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงโปรดให้รวบรวม การช่างประเภทต่าง ๆ
 เข้าเป็นหมวดหมู่ เป็นกรม เรียกว่า "กรมช่างสิบหมู่"
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาไปสู่อุปการกิจการอุดมศึกษา

การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามแบบแผนสมัยใหม่ของไทย มาจากนายอรรถสิทธิ์ รัชการ
 นายแก้วพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ ทรงโปรดให้สร้างโรงเรียนขึ้นในระบบแบบอาราตวิง

^๑ รัชการ, เถว็ด เถ "สาระสงฆ์เป็นเกร็ดองคภูษาะในสังคมไทยโบราณ"
นักปราชญ์, ๑๐ (๑) ๘๑ พฤษภาคม ๒๕๐๕.

^๒ ลาดูแบร์, เถอ. จดหมายเหตุสยามสมัยกรุงศรี ต้นคำ ผ. โภชบุตร (แปล)
 เล่ม ๑ หน้า ๒๒๐ - ๒๒๑.

"รอง เยาฆานนัค และผู้นับ ประวัติกระทรวงการประถมศึกษา ๑๙๓๑ - ๑๙๖๑ หน้า ๙-๑๐
 *ช่างสิบหมู่มีชื่อปรากฏในตำนาน"ลเรื่องพระมหากษัตริย์ไทยทุกยุคทุกเวลา คือ ช่างเขียน
 ช่างรัก ช่างหุ่น ช่างบุ ช่างสลัก ช่างแกะ ช่างกลึง ช่างปูน ช่างปั้นและช่างอื่น ๆ.

เมื่อ ร.ศ.๖๑๘ เมื่อสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า บุนนาค เสด็จมา
 ไปปี พ.ศ.๒๔๖๖ ได้โปรดให้สร้างโรงเรียนราชวินิต ราชวรินทร์ที่วัดมเหยงคณ์ เป็น
 แห่งแรก เพื่อขยายการศึกษาไปสู่ชนานชน ผู้ได้รับพระบรมการศึกษานี้คือ กรมพระยา
 การงราชานุภาพ ผู้บังคับการภาคเล็ก เมื่อโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งโรงเรียนราชวินิตว่า ราช
 วินิตสกูล พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า ทรงโปรดให้ตั้งกรมศึกษาธิการขึ้นปี พ.ศ.๒๔๖๖ รับผิดชอบ
 ราชการด้านการศึกษาของมณฑลรัตนหึงสม และโปรดเกล้าฯ ย้ายกรมราชวรินทร์มาดำรงราช
 นุกาฯ มาบังคับบัญชากรมศึกษาธิการแต่เพียงอย่างเดียว ตั้งแต่วันที่ ๗ พ.ศ.๒๔๖๖ นับ
 เป็นก้าวแรกของการศึกษาไทยที่ระเบียบแบบแผนทีละน้อย แต่ก็หลากหลายอย่างที่ต่างกันไป
 ปรับปรุงต่อไป

ในปี พ.ศ.๒๔๖๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง
 ปรารถนา กรมสังการ กรมพยาบาล กรมช่างฝีมือ และกรมศึกษาธิการไว้
 ด้วยกันเป็นกระทรวงราชการ ในปีรุ่งขึ้น (พ.ศ.๒๔๖๗) กรมพระยาคำรงราชานุภาพ
 ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงราชการ ได้หาหนังสือกรมราชวินิตมาเพื่อขอ
 ขยายราชานุภาพจัดการศึกษาในหัวเมือง โลกจึงขยับขยายโดยค่อยๆ กั้นเงินไป ๕๐ ถึง
 แต่เงินที่เอาเสียค่าที่โครงการของกรมพระยาคำรงฯ ไปก็เอาออกมาบันทึก กรมพระยา
 การงราชานุภาพทรงเห็นว่าจากตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงราชการ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน
 พ.ศ.๒๔๖๘ เจ้าพระยาภาสกรวงศ์ (พร บุนนาค) ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่ง
 เสนาบดีกระทรวงราชการต่อมา และได้ขออุปสรรคหลายประการ เป็นต้นว่า ขณพระยา
 ที่หาพอไปสักจะดกด้วยขี้นเงินในที่ประชุมเสนาบดีเสมอๆ ทำให้การจัดการศึกษาของม
 เหนลไทยไม่ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร แม้กระนั้นก็ได้วางไว้แผนโครงการจัดการศึกษา
 ระหว่าง

๑) กพร. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ปีที่ ๖.๑ เบ็ดเสร็จกระทรวงศึกษาธิการ ๑-๕
 ร.ศ.๑๐๙-๑๑๑ เล่ม ๑ เอกสาร ก.๑/๑.

๒) กพร. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ปีที่ ๖.๑ เบ็ดเสร็จกระทรวงศึกษาธิการ ๑-๕
 ร.ศ.๑๐๙-๑๑๑ เล่ม ๑ เอกสาร ก.๑/๑๒.

เดือนเมษายน - มิถุนายน พ.ศ.๒๔๘๘ จนเป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประกาศ ๑ ประกาศ ตั้งโรงเรียนอเนกนิเทศา พ.ศ.๒๔๘๘ ๑ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๘๘ อันเป็นการวางรากฐานประกาศใช้มาทั่วประเทศ "ก็ยังใช้การ ต่อมาดลบังคับ

งานกลางการศึกษาระดับประเทศไทยได้ก้าว หน้าไปอย่างช้า ๆ คงว่า รุ่งเรือง เมื่อ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประกาศสุริยวิถีในปี พ.ศ.๒๔๙๑ ได้ ภาย "ระเนตร เ็นนักเรียนไทยที่ส่งไปเข้าเรียนอยู่ในต่างประเทศถึงทุก เริ่มได้ลา กลับใจ เวลาหลายมีจึง ระลึกลับรับรา การได้ เป็นเหตุให้ไปส่งไป ระธาภิเษก ไปรดเกล้า ให้พระยาวิสุทธิสุริยวิถี (พ.ร.ว.เป็ญ พาดากุล) อธิการบดี แห่งระธาภิเษก ไปรดเกล้า ก่อตั้ง คณะกรรมการ สืบตามแบบแผนทางการเล่าเรียนทุกสิ่งวิชาที่ควรจะให้เด็กเรียนเล่าเรียน ทั่วไปประ ษาในประเทศไทย ระยาวิสุทธิ สุริยวิถีได้เริ่มเรื่องทางดลเป็นรายงาน ที่ชื่อว่า "ควาเห็นที่ระจัดการศึกษาของนักเรียนมัธยมในประเทศไทย"๒

เข้าหากกรมบังคับทูตเมื่อวันที่ ๘ เมษายน พ.ศ.๒๔๙๑ (พ.ศ.๒๔๘๐) เป็นเวลาถึงดลที่ กรมบังคับการ กระทรวงมหาดไทย คำสั่งดำไว้ครุปรการดลให้ไปแบบแผนอยู่ด้วย ระ ษาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเห็นชอบเป็นอย่างยิ่ง ถึงระธาภิเษก เสด็จลง ระยาวิสุทธิสุริยวิถีก่อนหนึ่งว่า ... เราทราบความลำบากหลายอย่างแลดูว่า ก่อ การดลโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ระยาวิสุทธิ สุริยวิถี ... จึงได้ถือความพะเนำมาซึ่ง กระทรวงในครั้งนี้เป็นอันมาก ... ยืนยันว่าได้เห็นชอบแล้ว ว่า ดลนั้นถูกต้อง ... ๑๖ ระของดลได้ทรง หมายเรื่องการดล ว่ากับบุคคลสำคัญอย่างกว้างขวาง ... ระกับระเนตรได้

^๑ กจา. เอกสารรัชกาลที่ ๘ แห่ง พ.ศ. ๒๔๙๑ ระชาภิเษกโครงการศึกษา ๑ - ๑๒ พ.ศ.๒๔๘๘ - ๑๙๕๑

^๒ กจา. เอกสารรัชกาลที่ ๘ แห่ง พ.ศ. ๒๔๙๑ ระชาภิเษกโครงการศึกษา ๑ - ๑๒ พ.ศ.๒๔๘๘ - ๑๙๕๑ เอกสาร ก.๒/๓ ความเห็น ระยาวิสุทธิ สุริยวิถี เรื่องการจัดการ ศึกษา พ.ศ.๒๔๙๑ (๒๔๘๑).

^๓ ก. เอกสาร ก.๒/๘.

กระทรวงมหาดการต้นฉบับเรื่องนี้ ถึงกระทรวงมหาดการซึ่งไปส่งเจ้าพระยา... ครอบ
ครอบหนึ่งว่า ...การปฏิรูป (reform) ในกรมศึกษาธิการซึ่งแก้ไขแล้ว...
ต้นฉบับ... คค ๑๑๘ (ค.ศ. ๒๔๘๒) ถึงถึง... ของ... น... จ... ครอบไว้
...งาน... ๑

เจ้าพระยา... ครอบไว้... ผู้... ครอบไว้...
ครอบไว้... ครอบไว้... ครอบไว้...
"โครงการ... ครอบไว้... ครอบไว้...
ครอบไว้... ครอบไว้... ครอบไว้...
ครอบไว้... ครอบไว้... ครอบไว้...
ครอบไว้... ครอบไว้... ครอบไว้...
ครอบไว้... ครอบไว้... ครอบไว้...
ครอบไว้... ครอบไว้... ครอบไว้...
ครอบไว้... ครอบไว้... ครอบไว้...
ครอบไว้... ครอบไว้... ครอบไว้...
ครอบไว้... ครอบไว้... ครอบไว้...
ครอบไว้... ครอบไว้... ครอบไว้...
ครอบไว้... ครอบไว้... ครอบไว้...

๑ ค. เอกสาร ๓๑๖/๓.

แผนภูมิที่ ๑

ลำดับหน่วยงานราชการ ๒๒๖

โรงเรียนบูรณะกุลโกษา
แบ่งเป็นกนเคอร์คิวเลอ ภาษาอังกฤษไทย ๒ ชั้น

โรงเรียน ก.ช.ม.โง ไทศึกษาณชอยุธยา

โรงเรียนไทยเบ็องกัน ๒๒๖ โงษา

แบ่งเป็นชั้นเก่า ชั้นสูง ชั้นต่ำอายุ ๑๐ ชั้น

ชั้นสูง ภาษาอังกฤษใน ๑๓ ชั้น ชั้นประถม ๑ ประโยค ๒

โรงเรียนไทยเบ็องกลางนับเป็นประโยค ๓ ภาษาอังกฤษแก่ ๑๔ ถึง ๑๖ ปี

โรงเรียนอังกฤษเบ็องกัน ๒ ชั้น ก.ช.ม. ๑๔ ปี

โรงเรียนวิไล

โรงเรียนคิงดาบเบ็องกลาง

โรงเรียน...

๔ หลักสูตร ภาษาอังกฤษใน ๑๕ ปี

ก.ช.ม.วิไล

การศึกษานานาชาติ

อายุ ๑๕ ถึง ๑๖ ปี

ไม่จำกัดอายุ

เพื่อพิจารณาแผนการศึกษา นับแรกนี้โดยละเอียดจะแจ้งถึงจุดประสงค์ไม่แตกต่างกัน จากจุดประสงค์ คือ โรงเรียนไทยเบ็องกันปกครองมา กง โรงเรียนระดับประถมศึกษาภาษาไทย จัดแบ่งเป็น ๒ ระดับ คือ ชั้นประถมศึกษาและประถมศึกษาตอน โรงเรียนเบ็องกลางคือ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา การศึกษาระดับอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ การศึกษาแบบวันเป็นโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูง และสหวิทยาลัยที่ก่อหาวิทยาลัยนี้เอง การศึกษา ระดับอุดมศึกษาของไทยในขณะนี้แตกต่างจากการอุดมศึกษาในต่างประเทศ คือ เป็นการศึกษาระดับ

๑ กจร. เอกสารราชการที่ ๘ หน้า ๖๒ ๒ ตรวจและจัดโครงการที่ ๓ ๑ - ๑

ร.๖.๑๑๑ - ๑๖๕ เอกสาร ก.ช.ม./๑

พระประทีปวิชาเขียมแพทย์ใหญ่ฝ่ายโศภ ภาวแพทย์ปีเตอร์ ลาเวร เป็นองคมนตรีฝ่ายฝรั่ง
บรรดากษัตริย์ที่ระบอบอยู่ขณะนั้นแล้วแต่สูงากุ จงจำเป็นต่องบคณนายแพทย์ไว้ทดแทน
ต่อไป

กระทรวงมหาดการจึงได้ตั้งวางรูปโครงการเปิดโรงเรียนแพทย์ขึ้นที่บ้าน
จุฬาลงกรณ์ พ.ศ. ๒๔๓๖ เมื่อแรกเปิดทำการสอนโรงเรียนนี้ชื่อว่า โรงเรียน
มีหลักสูตรเรียน ๓ ปี นักเรียนแพทย์ในระยะแรกมีจำนวน ๕๐ คน ต่อมาลดเหลือ
เพียง ๑๓ คน ผู้เรียนสำเร็จได้รับประกาศนียบัตรเป็นรุ่นแรกเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๒ จำนวน
๕ คน

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ
ได้เสด็จพระราชทานประกาศนียบัตรนักเรียนแพทย์กษัตริย์ บวชเปิดเวลาการแพทย์
ได้ พระราชทานนามของโรงเรียนใหม่ว่า "โรงเรียนราชแพทยาลัย" นับจากนั้นการ
วิชาแพทย์ก็ได้ก้าวหน้าเรื่อยมา ในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรม
พระยาวิภาวดีรังสิต ทรงได้รับตำแหน่งผู้บัญชาการโรงเรียน ได้ขยายหลักสูตรของโรงเรียนจาก
๓ ปี เป็น ๕ ปี และในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ โรงเรียนราชแพทยาลัยได้กลายเป็น
กองการพยาบาล และได้กลายเป็นภาควิชาของมหาวิทยาลัยมหิดลในปัจจุบันนี้

โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ กระทรวงมหาดการ

โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ กระทรวงมหาดการ ได้เปิดทำการสอนเมื่อวันที่
๑๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๓ (ร. ๑๑๑) อยู่ในสังกัดกรมการช่างการ "ให้คน
ทำการสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ของกระทรวงมหาดการ ทั้งนี้เมื่อเวลาการ
แบบสมัยใหม่ของไทย เริ่มขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๑ ได้กลาย ๆ ขยายตัวออกไป
ปี พ.ศ. ๒๔๓๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้มีประกาศจัดตั้งโรงเรียน
ฝึกหัดอาจารย์กรมการ ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๑๑๑" นับแต่การวาง
การทดลองระดับประถมศึกษา เพื่อขยายการศึกษาออกไปอย่างกว้างขวาง

๑ กวณ. เอกสารรัชกาลที่ ๕ หน้า ๖๖ โรงเรียน (๑-๐) ๑ - ๒๔ พ.ศ. ๒๔๑๔ -
๑๑ เอกสาร ๑๔/๕.

กระทรวง วรรณการ ประสพกับการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ข้าราชการ คณะครูอย่างหนัก จึงเจ้า
 ราชการกรมศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงปัญหาจากครูไว้ว่า . . . ถ้าหากคณะครูผู้สอนวิชา
 ความรู้แก่เด็ก ประเพณีไทยคงได้มีพลเมืองที่ได้รับการศึกษาทั่วถึงจนทั่ว
 ที่ทุกใบโลก แต่การหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะพระของเรานี้ในครั้งกระนั้น มีโรงเรียนที่
 ความรู้ ความรู้ที่แท้ไม่แถวรู้ทาง พระศาสนา พระที่ถ้ำ ไม่บอกสอนไปให้วิชาของ
 ชาติได้ไปยาก . . .^๑ เมื่อไม่มีการแข่งขัน เข้ามาสอนได้ยากแล้ว กระทรวง วรรณการ
 จึงเจ้าพระยาอัครราชมนตรี เสนอแผนกตั้งโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ขึ้น
 วิชาสามัญโรงเรียนเล็กที่ถนนบำรุงเมือง (โรงเรียนเบ็ญจะมารมคา) เป็นสถานที่เรียน จัด
 เป็นโรงเรียนสอนวิชาสามัญ เมื่อปลายการสงครามในปีแรก มีพระยาอัครราชมนตรี
 มาช่วยเรียนเข้าเรียนเพียง ๑ คนเท่านั้น คือ นายบุญชู วัฒนกุล (พระยาสุเมธ
 ราชานุบายบุรุษ) และนายบุญชู (พระยาภิรมย์ภักดี) และนายบุญชู โด่ง นายเอว ตรี
 วัฒนกุล อาจารย์ใหญ่ ซึ่งกว่านั้นไปเรียนไปได้ระยะหนึ่ง นายบุญชู วัฒนกุล
 และนายบุญชู ลาออกไป เสด็จมาที่นายบุญชู เบียงคนเก็บมา ในปีรุ่งขึ้น (พ.ศ. ๒๔๐๖)
 มีนักเรียนเข้าเรียนอีก ๓ คน คือ นายสนั่น เกษศิริคินทร จ. อโยธยา (เจ้าพระยา
 อัครราชมนตรี) นายศก วัฒนวัฒน์ (หลวงสังฆวิสุต) และนายเอว ตรีวัฒนกุล (พระยา
 อัครราชมนตรี) ต่อมานายบุญชู ลาออกไปรับราชการไว้ก่อนจะจบหลักสูตร พอปลายปี พ.ศ.
 ๒๔๐๖ ใ้มีการสอบไล่แก่รับประกาศนียบัตรเป็นครู นักเรียนทั้ง ๓ คน สอบไล่ได้
 จึงนับเป็นนักเรียนรุ่นแรกที่ได้รับการอนุมัติของกรมศึกษาธิการ^๒

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ได้ย้ายไปอยู่ที่แม่ฉนวนนิกร วัดเทพนิมิตร
 ริมแม่น้ำ โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์วัดเทพนิมิตร และในปีเดียวกันนั้นกระทรวง วรรณการ
 ได้เปิดโรงเรียนฝึกหัดครูอีกแห่งหนึ่งที่โรงเรียนราชวินิตบางเขน มีเรียกชื่อโรงเรียน

^๑ อัครราชมนตรี, เจ้าพระยา "การศึกษาของเราเมื่อถึงศตวรรษที่แล้ว เรา
 มาประเพณีของครูเรา" หน้า ๖๔.

^๒ ศึกษาธิการ, กระทรวง ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ หน้า ๑๐๑ - ๑๐๓.

ฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก ในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์วัดเทพศิรินทร์ได้ย้ายไป
 สวมทับโรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตก และในขั้นเองได้ขอมาหาครูให้ จึงมีนักเรียน
 ๒๕๓คนฝึกหัดครูชั้นมัธยมต้น ๒๕๓คนรับสมัครเรียนให้สอนได้ไปประมาณนักเรียนครูประจำ
 และรับนักเรียนที่สอบได้ได้มีเรียนจากทั่วหัวเข้าเรียนที่ ชั้นเรียนภาษาหลักพิเศษของโรงเรียน
 เข้าในระดับสูงสุดที่กลายเป็นแห่งแรกของประเทศไทย ถึงการของโรงเรียนเขาแม่แก้ว
 เรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๐ โรงเรียนฝึกหัดครูฝั่งตะวันตกได้ถูกโอนไปรวมเข้ากับกรม
 การศึกษาในคณะ อธิการศาสตร์และวิทยาการศาสตร์ และได้กลายเป็นภาค การของ การศึกษา
 ต่อมา

โรงเรียนกฎหมาย กระทรวงมหาดไทย

โรงเรียนกฎหมายได้รับการสถาปนาขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๐ โภยว่ารัฐประสงค์
 เมื่อมิจิตเนทิมัก์เทวอกไม่เป็นที่ยุติการในกาลยุคที่รุ่งเรืองของไทย เพื่อจะช่วยให้การปกครอง
 ของไทยทำการพิจารณา ภาควิชาการได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยที่ระบบเดิมแล้ว วิชาของเก่าๆ ได้
 เกร็ดจกออกกระเบียดการพิจารณาภาควิชาการ ๒ ภาควิชาการ ๒๐ เป็นวันที่ ๑ ๒๓ ๒๓๒
 พ. ๒๔๐๓๕ ได้ทรงเห็นการตามตามมาเป็นไปอย่างเร่งรัด จึงได้มี หมายให้
 กระทรวงยุติธรรมเร่งรีบตั้งโรงเรียนกฎหมายขึ้นโดยเร็ว ตั้ง กระทรวงมหาดไทย กระทรวง
 ถึงกรม กองวิชาการศึกษา เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ดังนี้ "... จึงมีคำสั่งจากสภา
 เกียวนี่ ได้จัดงบประมาณตั้งขึ้นการบางอย่างไว้ถูกต้อง และได้ให้กรมมหาดไทย
 เสนาบดีกรมศึกษา กรมเมือง เรื่องเกี่ยวกับศาล เมื่อจได้เป็นเจ้าผู้พิพากษา
 ได้มีสัญญาว่าความที่ทาง กระทรวงมหาดไทย เป็นวิ ติการชานช่างตั้งมาเสียตรง ๆ เรื่อง
 ตามที่กล่าวแต่เหตุผลต่าง ๆ นั้นการจะเป็นแต่เย อร์ โน ได้หลายอย่าง ก็ยังหวังได้
 การค่อยยาว การที่เรื่องช้าอีกอย่างหนึ่งนั้นด้วยเรื่องเขียนหนังสือ ๒๕๒๒ ๒๕๒๒
 แจ้งว่า เขารดลธิ์การได้ ๒๕๒๒ ผู้พิพากษาจได้โดยโดยเร็ว ๒๕๒๒ ๒๕๒๒
 เรื่องโดยเราเขียนหนังสือช้า จึงต้องการความแล้วเร็วฝึกหัด ๒๕๒๒ ถึงถึง ๒๕๒๒
 วิ ว่าจะตามเหตุผลได้ง่าย ๆ ถ้วนนี้ เห็นจะเร็วขึ้นได้ดีกว่า

๑๒. หน้า ๑๐๗.

อันนี้จึงมีใจผูกพันหลวง พระโอรสที่ ในเรื่ ึ่งซึ่งจะให้ผู้นั้นระ ะควาได้มากขึ้น
 เขาว่าว่าเป็นเวรต้องตั้งโรงเรียนหลวงขึ้น อันนี้เป็นภาระที่ต้องหนักแถมด้วยมีที่ตั้งขาด
 แยกไกลกว่าตั้งโรงเรียนกฎหมายเดิมนั้น เห็นว่าเป็นรากเง่าที่จะให้ระ ะควา
 เรียนร่อยไต่ถง ครั้นวันนี้ได้พบขุนหลวง พระโอรสที่ เจอนแหวว่าทำไมไปไม่ได้เก็บถวาย
 ภาวระ ะควา เขาว่าได้ทำขึ้นไว้ที่เลข ๑ เลขมาแล้ว อันนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก ถ้าเธอ
 ถกการยังไม่ตกลง ขอให้เรื่ ึ่งถือเอาใจให้ถก...^๑ รุ่งขึ้นวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๕
 กรมหลวงวิจิตรวาทการให้นำโครงการจัดตั้งโรงเรียนกฎหมาย ระยะเวลาแก่พระ
 วุฒิกายเกล้าฯ ึ่งระ ะควาที่ทรงเป็นสมเด็จพระ ุทธวงมฤตย์ ทรงรับไว้เป็นภาระการไว้ตั้ง
 เรื่ ึ่งเองนี้ หมายถึงมีงบประมาณ ๗๒,๐๐๐ บาท โดยให้ระ ะควา เป็นที่จัดการ วม
 ในระยะแรกยังไม่เห็นว่า เป็นโรงเรียนหลวง จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๓๘ ระยะเวลาแก่พระ
 วุฒิกายเกล้าฯ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดฯ ให้โรงเรียนกฎหมายเป็นโรงเรียนหลวง
 ภาวระ ะควาจึงได้ทรงพระ ุทธวงมฤตย์รับ

ในปี พ.ศ. ๒๔๒๖ ได้มีการตั้งอาณัติศึกษา เพื่อให้เป็นผู้จัดการวาง เลิศุตร
 และรับฝากซ่อมในการบรรดาโรงเรียนกฎหมาย ในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ ได้มีรับสั่งให้จัดการ
 โรงเรียนกฎหมายใหม่ และกำหนดกฎศ ษาที่ทรงของผู้ที่รับเข้าเรียนกฎหมายไว้ด้วย ภา
 การรับ บักร เข้าเรียนใหม่ก็เรียนกฎหมายต่อไปจะรับใครจะผู้ใดรับก็ได้กับข ษา ๕
 ตามเลื่ ึ่งศุตร ทรงพระ ุทธวงมฤตย์การ หรือผู้ใดยอมให้ไประ ะควาที่มีบัตรอันเป็นใบแก้
 ความรู้ไม่ต่ำกว่าข ษาข ษาปีที่ ๕ ของกระทรวงศึกษาธิการ^๒ โรงเรียนกฎหมายนี้จัดการ

^๑ กวณ. แบบสารรัชกาลที่ ๕ หน้า ๘๖ เป็นเสรีร์การ พระ ุทธวงมฤตย์ พ.ศ. ๒๔๓๕-
 ๒๔๓๗ พระราชหัตถเลขาฯ รมยากรมเจ้าพระ ุทธวงมฤตย์ฯ ถึงสมุหนายก ึ่ง พระ ุทธวงมฤตย์ฯ
 ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๓๕ ที่ ๔/๑๗๖

^๒ พัฒนาสถาปัตยกรรม, กรมช่าง ึ่ง ผู้รับเข้าเรียนฯ" พัฒนาสถาปัตย์ ๑
กฎหมายในประเทศไทย หน้า ๒.

^๓ ก.จ. คำกราบบังคมทูลของเสนาบดีกระทรวง ุทธวงมฤตย์ฯ ที่ ๑๔๐/๒๐๐๓ ลงวันที่ ๒๐
 มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๖.

สอนนักศึกษารวดเร็วเป็นผลดีด้วย ๘๖ รุ่น ต่อมาถึงวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ โรงเรียน
เรียกประชุมญาติพี่น้องไปประชุมกับคณะรัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้
กลายเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โรงเรียนปกครอง กระทรวงมหาดไทย

โรงเรียนปกครองของกระทรวงมหาดไทย ได้รับสถาปนาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗
(ร.ศ. ๑๑๖) เมื่อผลิตข้าราชการให้แก่กระทรวงมหาดไทย เนื่องจาก รัชกาลที่ ๕ เจริญ
อุตสาหกรรม ให้นำรูปปกครองปกครองวินัยกับโบราณของไทยมาเป็นแบบแผนการศึกษา เมื่อ
สร้างถาวรเป็นปึกแผ่นไว้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทยได้แบ่งเป็น ๖ วิชา คือ
ในการปกครองอาณาจักร แต่กระทรวงมหาดไทยขาดคนผู้ทราบดีวิธีปกครองบ้านเมืองนี้ไว้ใน
อันมาก ถึงกระทรวงมหาดไทยได้ถือว่าถึงมีหน้าที่ว่า ฝึกอบรมข้าราชการของกระทรวงมหาดไทย
ในอันที่จะได้บุคคลที่มีคุณ ความรู้ และความสามารถรับราชการตามเมือง บ้านต่าง ๆ
ในกระทรวงมหาดไทยตามลำดับ จะได้อะไรบ้างแล้ว ว่า เจริญอุตสาหกรรม รับและประ
เทศชาติอันใหม่เบื้องต้นเป็นการฝึกฝนเองที่พูดแล้ว เพราะเมื่อแรกเริ่ม วิชานี้มีอยู่ยังไม่ดีตามที่
การที่ละลา การปกครองท้องถิ่นเป็นอันดีแล้วแต่เข้าฝึกก็ยังขาดระเบียบการการฝึก ที่ทำ
แต่ทำแบบอย่างที่ได้ยากยิ่ง ๑ แล้วเหตุที่ทางกระทรวงมหาดไทยจึงได้จัดตั้งโรงเรียน
ปกครองขึ้นทั้งในต่างกลางและต่างภูมิภาค ในว่านบุญภาคจัดตั้งขึ้นก่อนจะจัดยุคนั้น เป็น
จะปราจีนบุรี

โรงเรียนมหาดเล็กหลวง

โรงเรียนมหาดเล็กหลวงได้รับการสถาปนาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ โดยเจ้าคุณ
ประสงค์ เมื่อครั้งสมเด็จพระบรมราชาธิบดีที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทรง
เล็งเห็นว่าในมหาดไทยราชธานีเรื่องโรงเรียนมหาดเล็กหลวงไว้ว่า เป็นรัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ.
๒๔๓๘ รัชกาลที่ ๕ เจริญอุตสาหกรรม แล้ว เริ่มทรงเมตตาพระบรมมหาราชวัง
เมือง ไปทรงให้ตั้งกระทรวงเสนาบดีขึ้นตั้งก่อนมีเพียง ๘ กระทรวง เมื่อวันใน
กระทรวง . . . เสนาบดีต่างจักจากรวมกระทรวงของตนให้ เจริญ สืบเนื่อง การงานใน
กระทรวงต่าง ๆ มากขึ้น และที่จะไว้ยกลกว่าเก่าๆ ทั้งมีภาคฝึกจัดให้ใหม่ด้วยเอง ๆ

๑ ปรภาณีพิบูล, พระ จ. . . หน้า ๘๖.

เพื่อเป็นที่เกิดมาระโไตรปิฎกและพระศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรฝ่ายมคธมาเถย นับเป็นครั้งแรก
ที่โลกนี้เรียกว่า "เวศชาคัย" เวศชาคัยส่วนนี้การศึกษามาขงไทย

นพมาศุราชวิทยาลัย

นพมาศุราชวิทยาลัยก่อกตั้งโดย พระเจ้านั่งองค์มาเถย กษัตริย์แห่งราชวงศ์ราช
เจ้ากาละโชติธรรมยุตติกาย วิทยาลัยนี้ตั้งขึ้นขึ้นเมื่อครั้งพระ เจริญรัชชกาล ในสมัยรัชกาล
สมเด็จพระเจ้า ตั้งอยู่ที่วัดมหารามเดนมะ พระอารามหลวงจังหวัดเชียงใหม่ รัชสมัย
พระบรมโกศการราชเจ้าแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยนี้ตั้งขึ้นขึ้นเมื่อครั้ง
เมื่อสมเด็จพระเจ้าบรมโกศการราชเจ้าแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ รัชสมัย
สมเด็จพระเจ้าบรมโกศการราชเจ้าแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ รัชสมัย
สมเด็จพระเจ้าบรมโกศการราชเจ้าแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ รัชสมัย

ตามแผนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย เมื่อครั้งรัชกาลที่ ๖ นพมาศุ
ราชวิทยาลัยเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัตนโกสินทร์ศึกษาวิทยาลัย ตามรัฐธรรมนูญ
จะเป็นที่รวมของสถาบันระดับมัธยมศึกษาทั้งกลาง และนอก ภายใต้อาณาจักรโลก นับเป็น
สมัย รัชกาลเจ้าบรมโกศการราชเจ้าแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ รัชสมัย
นพมาศุราชวิทยาลัย และนพมาศุราชวิทยาลัย จึงเกิดสายใยในสถาบันศึกษา
สูงสุดของชาติมาจนถึงปัจจุบัน

๘

จัดทำรายงานการ... ประจำปีการศึกษา...
กรม. เอกสารวิชาการที่ ๘ (ก-ข) ๑ - ๓๓ ๖. ๖๖๖-๖๖๖-๖๖๖ ๖.๘/๘๖

การก่อตั้งมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์วิชาการศึกษาและการศึกษาพยาบาลในพระตำหนัก

ในพ.ศ. ๓ ได้กล่าวไว้แล้วว่า เจ้าพระยาภาณุวงศ์ได้นำ เกรงแผนการศึกษา
'นครลงสยาม' ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วแต่ครั้งปฏิวัติสยามก่อนจะยก
ประเทศอังกฤษ' ซึ่งเป็นความเห็นของพระยาวิเศษคดีที่ อันนับว่าเป็นแผนการศึกษา
แห่งการศึกษาครั้งแรกของประเทศไทย ซึ่งความบังเอิญที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัว และพระองค์ได้โปรดเกล้าให้ไปศึกษาแผนการศึกษาที่อังกฤษนี้ ตามเกรงแผนการศึกษา
ที่ศึกษา เกรงลงสยามปี พ.ศ. ๒๔๔๑ นั้น ได้กล่าวถึงการก่อตั้ง มหาวิทยาลัย (เอกอภิวัด)
จะกระทำในใฝ่สุวรรณาเขตที่ตั้ง รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.
๒๕๑) พระราชทานการก่อตั้งมหาวิทยาลัยยังไม่สำเร็จ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวทรงเสด็จสวรรคตเสียก่อนในวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๔๕๓ แม้ว่า พระบาทสมเด็จพระ
"พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" สวรรคตไปแล้ว แต่แนวความคิดในการก่อตั้งมหาวิทยาลัย
หรือศึกษาธิการที่ก้าวหน้าขึ้นสูงสุดของประเทศ ก็ได้ทำให้กลายถึงไปไม่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
เกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงไปทรงเสด็จทางอักษร การหรืออย่างอื่น
และได้รับ พระราชทานว่า "พระมหาดัชนีราชเจ้า"

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็น พระราชโอรสองค์ที่ ๒๕ ในพระ
บาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและ พระกวี รัชทายาท พระบรมราชินีนาถ ทางพระราช
สมณเป็นวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๖๓ เมื่อพระชนมายุ ๑๘ พรรษา ได้เสด็จไปศึกษาที่
ประเทศ อังกฤษ (พ.ศ. ๒๔๓๕) ได้ช่วยควบคุมดูแลของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ
วิเศษ รัชเจ้าโสมนัสราชกุมารแห่งประเทศอังกฤษ พระยาวิเศษคดีที่ (พ.ศ. ๒๔๖๒
พลาตุล) และพระยาวิเศษคดีที่ไกร และทรงได้รับการ ดำเนินไปศึกษาที่ รามานุจ
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๗ เจ้าหม่อมเจ้า อารยาณรรักษ์ สวรรคต พระบาทสมเด็จพระมงกุฎ
เกล้าเจ้าอยู่หัวได้รับการศึกษาเป็นอย่างดี ทรงสำเร็จการศึกษาที่ทางอักษร การ (3 A.)

ดูเพิ่มเติมใน ประมุข สหกิจชน พระมหาดัชนีราชเจ้า โรงพิมพ์วัฒนา ๒๕๑๐ .

จากวิทยาลัยคริสต (Christ Church College) แห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์^๑ วิชาใน
เหตุนี้ พระองค์ได้ทรงแนะนำถึงท่วงท่าที่ถูกต้องของการศึกษาของการศึกษาต่อประเทศชาติ ซึ่งใน
รัชสมัยของพระองค์ การศึกษาก็ไม่ได้ก้าวหน้าไปอย่างมากมาย ดังจะกล่าวต่อไป
การแบ่งระยะเวลาที่ศึกษาประวัติศาสตร์และการศึกษาของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษา

ในการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ทั้งมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษา รวมถึงการ
คัดลอกขยายตัวของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษา นั้น จะแบ่งออกเป็น ๓
ระยะเวลาสำคัญ ๆ ได้ ๓ ช่วงระยะเวลาคือ

๑. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยในระบอบราชาธิปไตย ช่วงระยะเวลาที่อยู่ระหว่าง
ปี พ.ศ. ๒๔๖๓ - ๒๔๗๕ ช่วงระยะเวลานี้มีท่วงท่าที่ค่อนข้างศึกษาศึกษาในประเพณีโบราณ
และเป็นการเริ่มวางรากฐานก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรก คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
โดยระบอบราชาธิปไตยของ รัชกาลที่ ๖ แห่ง ราชวงศ์จักรี ราชวงศ์สุโขทัย

๒. การก่อตั้ง มหาวิทยาลัยแบบอาชีวศึกษา ช่วงระยะเวลาที่อยู่ระหว่างปี
พ.ศ. ๒๔๖ - ๒๔๘๖ โดยเริ่มจากการสถาปนา มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการปกครอง
โดยแยกตัวจากพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ (พ.ศ. ๒๔๖๖) การ
สถาปนา มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ โดยแยกตัวจากพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยแยกตัวจากพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีเข้าสู่ระดับมหาวิทยาลัย ก่อนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปศึกษา และวิทยาลัยวิชาการศึกษา

๓. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อการศึกษาระดับสูงและการศึกษาอาชีวศึกษา
เข้าสู่ระบอบราชาธิปไตย ช่วงระยะเวลาที่อยู่ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๕ - ๒๕๐๖ โดยเริ่มจาก
การเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของประเทศไทย โดยให้เข้าสู่ระบอบ
ประชาธิปไตยของ เซอร์ ชาร์ลส์ ดาร์วิน (Sir Charles Darwin) ผู้เขียนจากองคกรศึกษา
ว่า ดาร์วิน และ วัณโรคระบาด และ วัณโรคระบาด ซึ่งเข้าจากองคกรมหาวิทยาลัยของไทย
ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ อันเป็นผลก่อ ระบอบมหาวิทยาลัยของไทยในปัจจุบัน

^๑ ประยูร พิพิธภาคะ สืบเสาะระบอบสุโขทัย หน้า ๓๑.

๑. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยในระบบราชการสมัยใหม่ (ค.ศ. ๑๙๕๓ - ๑๙๖๑)

๑.๑ การสถาปนาโรงเรียนข้าราชการของโรงเรียนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เกล้าเจ้าอยู่หัว

ในรัชสมัยของ รัชกาลที่ ๙ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จยังไป
ก่อตั้งมหาวิทยาลัย แต่ก็ได้มีการประชุมงานกับผู้ดำรงตำแหน่งราชการในมหาวิทยาลัยเป็นเวลา
โดยมีการก่อตั้งโรงเรียนขึ้นร่วมกับในกระทรวงต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการอุดมศึกษา การ
ในกระทรวงต่าง ๆ เริ่มเริ่มแรกเช่น แก้วที่ไปเกิด โรงเรียนกรมแพทยาลัย โรงเรียน
มหาดเล็กอารย โรงเรียนกฎหมาย โรงเรียนมหาดเล็กหลวง โรงเรียนกรมการ
เป็นต้น ในบรรดาโรงเรียนชั้นสูงเหล่านี้ โรงเรียนมหาดเล็กหลวงนับเป็นโรงเรียนที่
สำคัญที่สุด เพราะเป็นโรงเรียนที่ผลิตข้าราชการในกระทรวงมหาดไทย โดยที่ในยุคนั้น
วิสุทธรักษ์ยังถือเป็นที่ยังดำรงไว้ว่าโรงเรียน กรมจนถึง ค.ศ. ๑๙๑๖ กรมศึกษา
ของเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงย้าย รัชกาลที่ ๖ สู่วิสุทธรักษ์ไปรับราชการตำแหน่งปลัดทูลฉลอง รัช
ทรงบรรณาธิการ และทรงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เจ้าหมื่นศรีศรีรักษ์ เป็น
ผู้บังคับบัญชา โรงเรียนมหาดเล็กหลวง ก่อตั้งโรงเรียนมหาดเล็กหลวงได้เจริญ
เป็นที่น่าพอใจ เพราะรอดพ้นจากการใช้กระทรวงมหาดไทย และกรมมหาดเล็กได้เพียง
ความขัดข้องการเดียว แต่โรงเรียนมหาดเล็กหลวงต้องใจของประชาชนมาก แม้การไม่ถูก
กับคำได้ร้าย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงบรรณาธิการใน
ศรีรักษ์ ผู้บัญชาการโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ไปขอคำปรึกษาจาก รัชกาลที่ ๖
เจ้าواهرมุนี ผู้ถือพระสาธิตว่าควรจะดำเนินการอย่างไรก็ตามโรงเรียนมหาดเล็ก
หลวง พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพิทยอดิศัย พระอนุชาทรงพระนามให้หม่อม
มหาดเล็กหลวงลดไม่ผู้เอง School of Sciences เป็นในประเทศไทย โดย
แบ่งออกเป็นแผนก คำนวณต่าง ๆ ก่อ กายภาพ ชกกรอง เกษตร และวิศวกรรม

๑๒ กระทรวงการต่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประวัตินักศึกษามหาวิทยาลัย
๑๙๕๕ - ๑๙๖๑ หน้า ๗.

เป็นต้น โดยให้เงินที่เหลือจากการสร้างคนลาวรับพระบรมรูปทรงม้า หนึ่งหมื่นเงินไปรวมกับ
บริวารจำนวน ๕๕๗,๒๓๑.๘๖ บาท เป็นทุนในการกล่าวเหตุการณ์ของโรงเรียน^๑

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นชอบด้วย จึงโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะ
โรงเรียนขนาดเล็กหลายแห่งเป็น "โรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๖๓ อันเป็นวันที่ ๖ แห่งรัชกาลของ
พระองค์ เพื่อเป็นการถวายพระเกียรติยศแก่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ที่พระองค์ได้ทรงริเริ่มการศึกษาระดับอุดมศึกษา ในกรณีนี้ก็ได้อิง เจ้าจัดการโรงเรียน
ข้าราชการพลเรือน ซึ่งประกอบด้วย

- ๑. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงจากราชานุภาพ ความยาว
- ๒. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ กรมการ
- ๓. พระยาวสุทนต์ สุริยโกศล กรมการ
- ๔. พระยาตรีวิศวรังษี กรมการและเสนา
- ๕. พระยาไกรภพ โสภโศภน ผู้การ
- ๖. พระยาไกรภพ โสภโศภน กรมการ

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๖๓ - ๒๔๘๗ เจ้าจัดการโรงเรียนข้าราชการพลเรือน
ได้ปฏิบัติหน้าที่จัดการโรงเรียนข้าราชการพลเรือนฯ รวมทั้งสิ้น ๑๐ ครั้ง เมื่อสิ้น
การให้โรงเรียนข้าราชการพลเรือนเป็นสถาบันการศึกษาชั้นอุดมศึกษา^๒ โดยให้เจ้าจัดการระเบียบ
และจัดการศึกษาต่าง ๆ และการก่อสร้างอาคารของโรงเรียนข้าราชการพลเรือนฯ

^๑ กจ.น. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ฉบับที่ ๓๐ โรงเรียน (มีหน้า ๑-๓, ๓ - ๓
พ.ศ. ๒๔๖๓ - ๒๔๖๕ เล่ม ๒ เอกสาร พ.ศ./๓๐) ตำราฉบับนี้พิมพ์โดยกอง
องราชที่ ๒๖ วันอาทิตย์ ร.ศ. ๑๑๘ (พ.ศ. ๒๔๘๓)

^๒ กจ.น. เอกสาร พ.ศ./๓๐

^๓ คู่มือระเบียบใน ขจร สุขานนท์ เบื้องหลังการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ฉบับที่ ๑๖ หน้า ๑๕๓-๑๖๖ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๒๖.

จนเป็นที่ประจักษ์ชัด สถานการณ์ที่ร้ายแรงของ พระราชทาน เข้าที่ราชพัสดุจำนวน ๖๐๐ ไร่

๑. ตามาใหญ่วันและได้รับพระราชทานด้วย*

เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๖ เจ้าจัดการโรงเรียนข้าราชการโรงเรียน
ได้ประชุมและลงมติมอบโรงเรียนเกษตรศาสตร์ และภาคเกษตรศึกษามหาวิทยาลัย
โรงเรียนข้าราชการพลเรือน จึงมีมติตกลงว่า ดังนี้

๑. เวชภัณฑ์ (อยู่ที่โรงเรียนราชวิทยาลัย โรงพยาบาล) มีแบบฝึก
การตรวจการเป็นผู้นำวิชาการ ไร่ไม่ ๒๐๐ ไร่ ๒๐๐ ไร่ ๒๐๐ ไร่ ๒๐๐ ไร่
นายโสมภพนเรนทร เป็นผู้ตรวจการที่เกษ

๒. การศึกษา (อยู่ที่โรงเรียนฝึกหัดครูบ้านนอกเจ้า รัชยา, บัณฑิตเอกแห่ง
โรงเรียนเทววิทยา มีพระอนุชาภคยานุสาร เป็นผู้อำนวยการ ตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๐๕
โรงเรียนฝึกหัดครูได้ย้ายมาตั้งที่วังใหม่ ตำบลปทุมวัน

๓. รัฐประศาสน์ อาจารย์แยกปกครอง (อยู่ในพระบรมราชวัง ฝ่ายประศ
กานโศภณ) ในเวลาใหม่ หม่อมอนุชาภคยานุสาร เป็นผู้ช่วยการ

๔. เกษศาสตร์ (โรงเรียนเกษตรศาสตร์ในเชิงสะพานผ่านพิภพวัดอา วัดใหม่ที่ตั้ง
กรมประชาสงเคราะห์ในปัจจุบัน) มีศาสตราจารย์สุธรรม เป็นผู้อำนวยการทั่วไป

๕. ยันตรศึกษา (อยู่ที่วัง ปทุมวัน) มีพระอนุชาภคยานุสาร เป็นผู้อำนวยการ
สถิติผู้สำเร็จการศึกษารวมจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๖-๒๕๐๘

จากมีเริ่มก่อตั้งโรงเรียนข้าราชการพลเรือน มาถึงปี พ.ศ. ๒๕๐๘ อันเป็นที่
มีชื่อที่จะได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีผู้สำเร็จการศึกษารวมดังนี้

* ก่อนบรรณานี้ตกเป็นของกรมการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามพระราชบัญญัติ
โดยกรมศึกษาธิการ อันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว รัฐบาลสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
จึงมีมติให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๐๖ กระจายค่าเช่าที่ดิน
ซึ่งแท้จริงเกี่ยวกับกรมศึกษาธิการในที่ดินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ชุมนุมจุฬาล

การบริหารของโรงเรียนข้าราชการพลเรือน วิทยาลัย

คณะกรรมการศึกษานิเทศน์ว่า ได้รับราชการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน
ข้าราชการพลเรือน บางแห่งเป็นไปโดยถูกต้องของกระทรวงมหาดไทย และในบางแห่ง
กระทรวงการมหาดไทย ต้องมีคณะกรรมการตรวจสอบว่าสมควรแต่งตั้งหรือไม่ และถ้า
คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นด้วยวิธีนี้ยังไม่ดี พระยาธรรมศักดิ์มนตรีได้
กล่าวกับผู้เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ต่างภาค ทั่วประเทศว่า
เป็นตำแหน่งที่เป็นตำแหน่งสำคัญ ผู้ใดสมควรรับราชการของพระนคร พระ
องค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

๖๒. โรงเรียนข้าราชการพลเรือน ที่ได้จัดตั้งขึ้นทุกวันนี้ ได้กล่าวว่าเป็น
หลายอย่างที่ห้องอาศัยกระทรวงมหาดไทย อยู่เสมอ ตลอดเรื่องตัวกรมแต่เข้าว่าเป็นที่
โรงเรียน โดยมากห้องอาศัยข้าราชการพลเรือนกระทรวงมหาดไทยจัดตั้งตามระเบียบ
ไปแม้บางแห่งจะว่างกลาง ส่วนการแบ่งปลานึ่งจะสะดวกแต่โดยมากเห็นว่า การ
เองแล้วราชการกระทรวงมหาดไทย ถ้าว่าราชการก็มองเห็นแตกต่างจากที่
กระทรวงมหาดไทยของรับผลิตของเขานามที่กระทรวงมหาดไทยดีกว่าข้าราชการอื่น
โดยผลโรงเรียนนี้ การพระยาอำมรรจงให้ว่า การเป็นแบบอย่างของ
มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบและจัดการโรงเรียนนี้ดีกว่าที่
สำหรับโรงเรียนนี้ กระทรวงมหาดไทย เห็นสมควรผู้ว่าราชการ
กระทรวงตั้งเป็นกรรมการ คณะปรึกษา มีมากได้จริง แต่เมื่อ
ตัว การวางตัวว่าราชการที่กระทรวงมหาดไทยนั้น ๆ ... จึงเห็นด้วยเกล้าฯ ว่า
ควรเร่ง พระราชดำริให้ยกโรงเรียนนี้ไปสังกัดโรงเรียนข้าราชการพลเรือน
จะได้เจริญขึ้น... พระยาธรรมศักดิ์มนตรี ในคราวประชุมของโรงเรียน
เป็น ความพยายาม ตั้งกระทรวงมหาดไทยเห็นว่า ... ต่อมาในภายหลัง
ให้จัดการระดับปริญญาโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ให้เป็นมหาวิทยาลัย
พระนคร

แห่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง และมหาวิทยาลัยนี้ให้ขึ้นอยู่กับกระทรวงธรรมการ ได้โอนมาต่อกระทรวงนั้นเป็นผู้คุมดูแล มีหน้าที่ดูแลการศึกษาทั่วไปอยู่แล้ว เป็นผู้รับเสด็จ

ในวันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ พระยารวมศักดิ์มนตรี เสนาบดีกระทรวงธรรมการ ได้กราบบังคมทูลเรื่องการศึกษาวิชาสามัญ รูปแบบมหาวิทยาลัยเป็นแบบมหาวิทยาลัยที่ประกอบไปด้วยคณะวิชาที่ต่าง ๆ มารวมกัน แทนที่จะจัดรูปแบบมหาวิทยาลัยที่ประกอบด้วยวิชาสามัญ (Collegiate University) โดยเหตุผลว่า การจัดรูปแบบมหาวิทยาลัยที่ประกอบไปด้วยคณะวิชาที่ต่าง ๆ จะประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่า สถานการณ์ของมหาวิทยาลัยที่จะตั้งขึ้นนี้ จะเป็นกรมขึ้นตรงต่อกระทรวงธรรมการ และเสนอให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นไฉยมหาเสนาธรรม ทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการโรงเรียนข้าราชการพลศึกษาเป็นผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยที่จะตั้งขึ้น เรายังมีความเหมาะสมที่พระองค์ทรงสนใจในการศึกษาและทรงมีความสามารถในการหาทุนขยายมหาวิทยาลัย ตั้งแต่วันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ อันเป็นวันที่ ๒๓๒๔ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ได้มีประกาศประกาศว่า กรมโรงเรียนข้าราชการพลศึกษา ขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโอนไปขึ้นอยู่กับกระทรวงธรรมการ โดยพระองค์ได้ทรงตั้งตำแหน่งใหม่หาวิทยาลัยแห่งนี้จะไม่เพียงผลิตบุคคลออกไปรับราชการเท่านั้น แต่ยังสามารถรับผู้ที่จะเข้ารับราชการแล้ววิชาวิจิตรถ้อย ถึงขอความตกลงหนึ่งของประกาศกระทรวงศึกษาธิการแห่งเรือนฯ ขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ... ไม่เฉพาะสำหรับผู้ที่จะได้เรียนแล้วจะรับราชการเท่านั้น ผู้ใดที่มีความประสงค์จะศึกษาวิชาชั้นสูง ก็ให้เข้าเรียนในโรงเรียนนี้ก็ได้ด้วย... ๒

เมื่อใกล้ไปรถเกล้าฯ สถานะจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้นแล้ว ในวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๐ ได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมมหาวิทยาลัยขึ้นอีกกรมหนึ่งขึ้นในกระทรวงธรรมการ เป็นกรมใหญ่ขึ้นตรงต่อกระทรวงธรรมการ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นไฉยมหาเสนาธรรม ทรงดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมมหาวิทยาลัยเป็นครั้งแรก และ เสรยาอนุกิจวิฑูรย์ (สันศักดิ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เป็นผู้บัญชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นครั้งแรก

ฎ. เอกสาร ก.๘/๓๐.

๒. ถูกแก้ไขในประกาศประดิษฐานโรงเรียนข้าราชการพลศึกษา ขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

(ตำแหน่งหัวหน้าของจุฬาลงกรมหาวิทยาลัยเปลี่ยนไปเป็น อธิการบดี ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕)
จุฬาลงกรมหาวิทยาลัยเฝ้าแรกตั้งแบ่งเป็น ๘ คณะ คือ

๑. คณะแพทยศาสตร์ ตั้งอยู่ที่รั้วราว เขายายาย ระยะเวลาเวรประวัติก่อการศึกษา (วิธี วิชากายาศาสตร์) เป็นคน ข่า
๒. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ ตั้งอยู่ที่ ถนนวิภาวดีรังสิตของมหาวิทยาลัย ปี ๒๕๓๕ ระยะเวลาเวรชานาณีย์ (กิริ เทพหัสดิน ณ อยุธยา) เป็นคนเขต
๓. คณะวิศวกรรมศาสตร์ ตั้งอยู่ที่ ตึกบัญชาการของมหาวิทยาลัยรับกับ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มีระยะเวลาทั้งหมดสองปี (๒๒ บุณนาค) เป็นคน ขดี
๔. คณะอักษรศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ ตั้งอยู่ที่ ๙ รั้วปทุมวัน (เขลางค์กลาง) อยู่ในเขตศรีนครินทรราชวรา มีจุดเริ่มต้นได้รู้วอถกแล้ว) ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ระยะเวลาเวรประวัติก่อการศึกษา เป็นคนเขต

จุฬาลงกรมหาวิทยาลัยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๓๕

จุฬาลงกรมหาวิทยาลัยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๓๕ เป็นช่วงเวลาของการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เข้าสู่ระดับอุดมศึกษาอย่างสมบูรณ์ โดยที่จุฬาลงกรมหาวิทยาลัยมีกำเนิดมาจากโรงเรียนข้าราชการศึกษา ซึ่งมีการสอนเพียงระดับประกาศนียบัตร จุฬาลงกรมหาวิทยาลัยในระยะแรก ๆ จึงมีความอ่อนแอถึงระดับประกาศนียบัตรเท่านั้น ทั้งนี้เพราะ (๑) หลักสูตรและการเรียนการสอนยังไม่เข้ารูปเข้าร่าง (๒) นักเรียนที่เข้ารับมัธยมศึกษา (มัธยมปีที่ ๕) ยังมีน้อย (๓) จำนวนอาจารย์ยังไม่เพียงพอ ทั้งนี้ นายเจริญ ธรรมภานันท์ เล่าไว้ในเรื่อง ๕๐ ปีในคณะวิทยาศาสตร์ตอนหนึ่งว่า "...ได้โทรไปหา รุข ๒๕๒๐ ตั้งอีก ๒๕๓๕ กับคณะวิทยาศาสตร์นั้น ได้สมัครเข้ามาเรียนโดยหวังที่จะได้ปริญญา แต่กลับไม่ได้สำเร็จเพราะเจ้าอาจารย์ทำการสอนให้ไม่ถึง..." จุฬาลงกรมหาวิทยาลัยระยะแรกใช้เวลาในจุฬาลงกรมหาวิทยาลัยมีดังนี้

- ๑. คณะกรรมการแต่งตั้งอธิการบดี จุฬาลงกรมหาวิทยาลัย ๒๕๓๕ หน้า ๓๖
- ๒. กระทรวงมหาดไทย ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๓๕ - ๒๕๓๖ หน้า ๒๕๕
- ๓. เจริญ ธรรมภานันท์ ๕๐ ปีในคณะวิทยาศาสตร์ จุฬา ๕๐ ปี หน้า ๕

"...ด. เกิดเรียนที่มาจากโรงเรียนมัธยมของรัฐบาล มุ่งสอนได้แก่ปริยัติ
กับ คามบริบูรณ์ (โอบมณีนีที่ ๕) ตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการ (แต่เฉพาะปรุงปรุงการที่
เพียงสอนได้แก่คัมภีร์ที่มีที่ ๑)

ข. นักเรียนที่มาจากโรงเรียนอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในความตรวจตราของกระทรวง
ธรรมการ ที่กระทรวงธรรมการ ได้ยอมให้ความรู้ไว้ต่ำกว่ามัธยมบริบูรณ์ เพราะกระทรวง
ธรรมการรับรองแล้ว..."

ความว่า เมื่อระหว่างขณะสนทนากันและบุตรธิดาก็เกิดเรื่อง

คณะแพทย์กายกรรมแพทย์ที่เรารู้จักไปก่อนคณะอื่น ๆ ซึ่งนี้เนื่องจากการเดาประหยั
โดยลงกรบทันทีโดยขนาดนครนคร ผู้มีอายุการโรงเรียนนี้ พระองค์... ยายายผู้เฒ่าวงศ์ทรัพย์
และเรียโรเงินทองจากบ้านร้างการ ถหมกั ระเบิดรวงกาบุงต... เพื่อนาเงินไปไว้ว่ายใน
โรงเรียนพยาบาลวิริราช เพราะเงินงบประมาณของแผ่นดินแบจำกัค นอกจากนี้ ระองค์
ยังสนพระทัยที่จะขระถับการลงน่วชาการหมกัใหม่ให้รุ่งขึ้นซันซันคัค แต่ยังมีบานาประเทศ กัจ
เก็บในเดอนกัคยบาย พ.ศ. ๒๔๔๕ ระองค์ได้เสด็จไปทำงานบ... ๓ ประเทศ... ๒๒
โดยผ่านสงกัโปร์ และอ่องกง อันนี้ก็เป็นประโยชน์ต่อการแพทย์โดยาในระยะแรก ๆ หาก
กัจรายงานของ ระองค์ตอนหนึ่งว่า "...ข้าพระพุทธเจ้ารู้สึกว่าการที่ได้ไปคราวนี้เป็น
ประโยชน์แก่ข้าพระพุทธเจ้า ได้เห็นบุญคุณความรู้อันเป็นอันมาก เห็นเห็นต่างที่จะจัดการ
ศึกษาวิชาแพทย์ไปร่งขึ้นกว่าแต่ก่อน และข้าพระพุทธเจ้าได้มีโอกาสร้องไปหากรมโรงเรียน
และโรงเรียนพยาบาลหลายอย่าง และได้ของมีของสำหรับไปหาการสอนมาจาก โรงเรียนแพทย์
เองเขาบ้าง และได้มีกัคหนังสือตำราแพทย์ต่าง ๆ มากมายเป็นอันมาก จะช่วยไปจัดการสอน
แพทย์ของเราจะกัคอันกว่าแต่ก่อน..." และนับเป็นโอกาสของวงการแพทย์ไทย ยิ่งขึ้นไป
อีกเมื่อสมเด็จพระราชปิตุลาเจ้าว่าบเสด็จออกคุมเรือ ได้ทรงกัค... พระทัยที่กัจทางกัจมาการ
สุข... ข้าพระพุทธเจ้าจึงกัคด้วยไปยังประเทศไคโยใน พ.ศ. ๒๔๕๖ นั้น ได้ทรงเสด็จไปตรวจ
เขตโรงเรียนพยาบาลวิริราชอยู่เหนือ ได้ทรงเห็นความความขาดแคลน... และกัคแพทย์ ทั้งในหน้า

๑กระทรวงศึกษาธิการ อ.ด. หน้า ๒๔.
๒ กจช เอกสารวิจัยคดีที่ ๒ หน้า ๒ การแพทย์ ๑๓... ๒๕๕๕-๕๖
เอกสาร ก.๖/๘.

เครื่องประดับ อาถรรพ์และสถานที่ ได้ทรงพระราชนิพนธ์เงิน ๕๐,๐๐๐ บาท เพื่อสร้าง
 อาถรรพ์ลี้ภัยกรรมหลาย และทรงแนะนำให้กระทำการกรรมกรรมชดเชยกรรมชดเชย
 ฆาตกรรมลี้ภัยกรรมชดเชยออกไปอีก ซึ่งพระพรหมกรรมกรรมก็ไปปฏิบัติตามพระจะได้ความเบาเร็ว?
 และยิ่งกว่านี้ มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ซึ่งเข้ามาด้วยกำลังบริจาคโดยหมายว่าถึงแก่ปี พ.ศ.
 ๒๔๕๕ โยงกับ คร. เอ็ม. เอ. บราวน์ เมื่อแห่งทศวรรษ ได้ให้ความช่วยเหลือทางด้าน
 การแพทย์โดย รัฐบาลได้ยอมรับความช่วยเหลือต่อระยะแรกที่กำหนด ๕ ปี จาก
 พ.ศ. ๒๔๕๕ - ๒๔๖๑ และระยะที่ ๒ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๖๑ - ๒๔๖๖ ให้ความช่วยเหลือ
 ของมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ได้ทำให้การแพทย์ได้ประสบความสำเร็จตามสมควรนับแต่เป็นครั้งแรก
 เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖

๑. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยตาม วาจาวิชา ในพระการก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา
 (พ.ศ. ๒๔๗๖ - ๒๔๘๕)

การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยในปี พ.ศ. ๒๔๗๕

แนวคิดในการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์
 มาสู่ระบอบประชาธิปไตย ได้เริ่มก่อตัวขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว อดิชนมิต พ.ศ. ๒๔๒๕ (ร. ๖. ๑๐๐) ได้มีเจ้านายและข้าราชการกลุ่มหนึ่ง อันมี
 พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศวรมูลย์ เป็นหัวหน้า ได้กราบบังคมทูลถวายแก่เจ้า
 การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแผ่นดินจากระบบ Absolute Monarchy มาสู่
 ระบบ Constitutional Monarchy ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญา
 สิทธิราช มาสู่ระบอบประชาธิปไตย แต่พระองค์ได้มีวิวัฒนาการปกครอง การบริหาร การศึกษา
 อย่างก้าวหน้าจนถึงได้กล่าวไว้ในข้อที่ ๓ แห่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้น
 ทรงราชย์ว่า แนวคิดในการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ถดถอยลง มีการถดถอยและรวบรัด

๑. เอกสาร ก.๒/๕.

๒. เอกสาร ก.๒/๖ ที่ ๑ แห่ง พ.ศ. ๒๔๗๕ การแพทย์ ๓ มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ช่วย
การแพทย์ไทย เอกสาร ก.๒/๓.

๓. ดูเพิ่มเติมใน รัชสมัยเจ้า สมุทธราชินี ขณรัชการแห่งสยาม พ.ศ. ๒๔๗๖ โดย.

กึ่งกลางทางหลวงลำปางอำนาจ รมุรคาญาธิบดีราชย์ เพื่อเปลี่ยนแปลงโครงการปกครองตามแบบ
อารยประเทศ บุคคลผู้เป็นหัวหน้าคือ ร.อ.สุทนต์พารณิกัตถ์ (เหล็ง ศรีจันทร์)
ร.ต.เทวีย์ ศรีจันทร์ ร.ต.เกษม ศรีจันทร์ ร.ต.จรูญ ประตะเนตร จะดำเนินการปฏิวัติใน
วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ.๒๔๘๘(ร.ศ.๑๓๐) แต่ได้ถูกควบคุมปราบปรามเสียก่อน

แม้ว่าคณะปฏิวัติ ร.ศ.๑๓๐ จะถูกปราบปรามและจำคุกไม่ผู้ใด แต่แนวความคิด
ในการเปลี่ยนแปลงโครงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตย
นั้นก็หาได้หมดไปไม่ กลับกัน ชะริตต์ในหมู่นักเรียนใหม่ที่ไปเรียนวิชาการต่าง ๆ อยู่
ในยุโรป จนกระทั่งได้มีการรวมกลุ่มกันเป็นคณะราษฎร และลงนามปฏิวัติ
ขึ้นเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ
พระราชทานรัฐธรรมนูญปกครองประเทศเป็นครั้งแรกเรียกว่า "พระธรรมนูญ ชาติรัฐธรรมนูญ
การปกครองแบบชนวิวัฒนาการ" มุ่งใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ นี้เอง
แห่งสวัสดิภาพของรัฐธรรมนูญการปกครองฉบับนี้ มีหลักการที่สำคัญคือ

๑. ให้อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของราษฎรทั้งหลาย และให้
มีคณะบุคคลผู้เป็นผู้ใช้อำนาจแผนการตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้คือ คณะกรรมา
การราษฎร และกรรมการราษฎรและศาล
๒. ให้กษัตริย์เป็นประมุขสูงสุดของประเทศ การกระทำใด ๆ ของกษัตริย์
ต้องเป็นไปโดยคำแนะนำของคณะกรรมาการราษฎร
๓. สภาผู้แทนราษฎรเป็นอำนาจในการควบคุมพระราชบัญญัติภายใน
ของพระมหากษัตริย์ ดูแลควบคุมกิจการของประเทศ

ในเวลาต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับถาวร ตามประกาศ ลงวันที่ ๘
กันยายน พ.ศ.๒๔๘๘ ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้หลักการโดยสรุปคือ กำหนดรูปของรัฐเป็นรัฐ
เดี่ยวโดยกึ่งเอกราชของรัฐเป็นเส้าหลัก ถือว่าประชาชนชาวไทยเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

^๑ จุลลพ มัชฌิมรัตต บุคคหรรษา หน้า ๘.
^๒ หนังสือแต่งตั้งชาติ พระธรรมนูญการปกครองแบบชนวิวัฒนาการ
 แห่งกษัตริย์ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๘ ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕
 หน้า ๑๖๖ - ๑๖๘.

มีการแบ่งเขตอำนาจอ้อมโดย ก่อ สถานาจารย์มหา อาจารย์นักบวช และอำนาจตุลาการ
 ออกจากกัน ให้รัฐบาลตั้งระบดภาคีตรีอัครมั่งคั่ง ทำการบริหารระบด และรับผิดชอบ
 ชอบต่อระบดผู้แทนราษฎร และให้ถือเอาเป็นผู้ให้อำนาจตุลาการ สถานาจารย์มหาธรรม เวศม์
 ภิรมย์วิบูลย์และควบคุมการดำเนินงานของรัฐบาล กำหนดเขตอำนาจและอาณาเขตของ
 และกำหนดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้โดยชัดแจ้ง และกำหนดให้ระบดวางกฎเกณฑ์
 เกี่ยวกับภาษีอากร ให้ตรงการอยู่ในฐานะเสมอการแห่ง จากหลักการต่าง ๆ ดังกล่าว
 มาแล้ว เห็นว่าการปกครองใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เท่ากับเป็นการโอนอำนาจการปกครอง
 ประเทศ ไปแก่ผู้เป็นเอกราชของ ระบดภาคีกรรมาธิการผู้แทนราษฎรเป็นประ เภงตาม
 ถึงนี้การปกครองของระบดเป็นจึงสำคัญอย่าง ึ่งต่อระ บบการปกครองระบดประเทศไทย
 อันเป็นเอกราชอันมั่นคงถาวร ผู้ที่ระบดดำเนินการต่อไป ในวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๖
 ได้มีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ แผนการศึกษา ๒๔๗๕ มีจุดมุ่งหมาย ... ให้เด็กของ
 ทุกคน ไปแวดล้อมเห็น สด ความเป็นมา ได้รับการศึกษาดูเห็น และแก้ปัญหามองว่า ...
 ครอบครองมีวิชาและคุณธรรม เพื่อทุกคน จะให้เป็นประโยชน์แก่ตัวเองในชาติซึ่ง ... เกิด
 มาพร้อมกัน ... รัฐก่อนมองไว้ซึ่งสิทธิในการจัดการศึกษาแก่คนของประเทศ รัฐจึงมองไว้
 ซึ่งอำนาจควบคุมการอบรมสั่งสอนแก่บุตรหลาน ... ผู้ได้ศึกษาของทุกคนต้องขึ้นกับชาติ
 แล้ว คำว่า "การศึกษา" ควร เป็นไป ใน เวลา การ เฉพาะ แก่ คน ที่ รับ ศึกษา นั้น
ต่อไป... ว่า ผู้ สำเร็จ การ ศึกษา นั้น จะ ต้อง รู้ ภาษา ต่าง ประเทศ ... เป็น ภาษา ไทย หรือ
ภาษา ปัจจุบัน...^๒ ในการประกาศใช้แผนการศึกษาฉบับนี้ นั้นเห็นได้ว่า ชาติ คือ ถ้า
หนึ่ง ของ การ จัดการ ศึกษา จะ ต่าง การ ของ ใน บ้าน การ ศึกษา นั้น ว่า ได้ วาง แนว ทาง ว่า การ
กว้าง ๆ คือ เป็น เรื่อง ที่ เกี่ยวข้อง กับ จุด มุ่ง หมาย การ ศึกษา ระบบ ทาง หนึ่ง การ ตั้ง เขต การ
ศึกษา ใน ทาง การ เมือง นั้น รัฐ ได้ รับรู้ ความ สำคัญ ของ ประชา ชน และ มองเห็น ความ ว่า
เป็น ในการ ให้ การ ศึกษา แก่ ประชาชน ด้วย เป็นการ ต้อง เสริม ให้ ประชาชน ได้ มีโอกาส ใน

^๑ สมบูรณ์แห่งชาติ "รัฐกรรมาธิการแห่งชาติ" การศึกษาแห่งชาติ
 ฉบับที่ ๔๕ ลงวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๕ หน้า ๒๒๕ - ๒๒๖.
^๒ "หอสมุดแห่งชาติ" "ประกาศแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๗๕" การศึกษาแห่งชาติ
 ฉบับที่ ๑๐ วันที่ ๘ เมษายน ๒๔๗๖ หน้า ๑๕.

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองกำหนดการดำเนินการในลักษณะศาลาวิชา
แบบเขาวงกตปี พ.ศ.๒๔๘๖ จึงได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่แบ่งเป็น ๔ ค. กคือ คณะนิติศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์และกฤษฎีกา ทั้งสี่คณะนี้
มีกติกเวลาไม่ยอมรับผู้ร่วมเข้าเป็นสมาชิกสถาบัน เนื่องจากเรียนวิชาสามัญแยกกันไป
ปี พ.ศ.๒๔๘๖ ได้มีการตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พุทธศักราช ๒๔๘๘ โดย
เปลี่ยนเรียกชื่อมหาวิทยาลัยว่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปลี่ยนตำแหน่งผู้ประมุขให้
เป็น อธิการบดี ในปี พ.ศ.๒๔๘๖ ได้ตั้งคณะผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาศึกษา พ.ศ.๒๔๘๘ ได้
ตั้งคณะผู้พิจารณาสาส์น ด้วยความช่วยเหลือของมหาวิทยาลัยอินเดียนา จนถึงปี พ.ศ.
๒๔๘๘ ได้แก้ไขเพิ่มเติมเก็บพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ใหม่ มีผลให้มหาวิทยาลัย
เป็นหน่วยงานหนึ่งขึ้นกับกระทรวงศึกษาธิการ พนักงานเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยจึงเป็น
ข้าราชการไม่โดยปริยาย ดังนั้นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปี พ.ศ.๒๔๘๘ จึงมีคณะ
๒ คณะคือ คณะนิติศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, คณะเศรษฐศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์และ
กฤษฎีกา, คณะศึกษาศาสตร์และกฤษฎีกา, และคณะรัฐประศาสนศาสตร์

การก่อตั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวก่อตึกในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ถึงได้กล่าวกันว่าการศึกษาสมัยใหม่ของประเทศไทยได้รับการวางนโยบาย
ไว้แน่นอนในปี พ.ศ.๒๔๘๑ โดยในขั้นต้นกรรมาธิการ กระทรวงธรรมการได้มีประกาศใช้
"โครงการศึกษา พ.ศ.๒๔๘๑" หรืออีกนัยหนึ่งแผนการศึกษาฉบับแรกของไทย และได้รับการ
ปรับปรุงอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ.๒๔๘๔ ซึ่งจะกลายมาเป็น "แผนการศึกษา พ.ศ.๒๔๘๔"
และใช้มาจนถึง พ.ศ.๒๔๘๖ ตามแผนการศึกษาทาง ๒ ฉบับนั้น ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น
๒ สายคือ สายสามัญศึกษา เรียนวิชาสามัญทั่วไป และสายวิชาสามัญ เรียนวิชาเฉพาะทาง

^๑วิชาการ, กรม รายงานการศึกษา พ.ศ.๒๔๘๔ - ๒๔๘๖ หน้า ๘๘

^๒เสถียร ภายลัดอักษร ร.ต.ต.และผู้อื่น "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ.๒๔๘๘" มาตรา ๑, ๑๕ ประชุมกฎหมายประจำศก หน้า ๔๑๖.

^๓มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประวัติความเป็นมาโดยสังเขปของมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ หน้า ๓.

ต่าง ๆ บางว เวลาขง แต่ประธาสนนิยบเรีเษนเวลายความำหุเวกกว่าสำยวสำนิตฺย ถึงสขเกีว
 พระเจ้าบรมวงเธอ กรมพระภาควงวราธาณุกาฬการังก็ทรงให้ที่ระจุมเวนาเรีเษนมาบถึง
 เถานการ บางการศึกษาก็มี พ.ศ.๒๔๔๕ ว่า ... การที่ราชังได้เข้าบักวิยาศศนแล้ว
 นี้ ก็เมื่อฝึกหัดกลเข้ารับราชการตามกฎมประสงค์ของบ้านเมือง ซึ่งกำลังขยายการงาน
 ออกสู่ทุกแคว้นทุกฝาง แต่มีค้ำราชการมากก็นิยมการเรีเษนมากขึ้นแล้ว เห็นได้โดยที่เมื่อ
 โรงเรีเษนใหม่ๆใหม่ ก็มักเรีเษนเข้าเรีเษนเต็มทีนั้น ว่าที่ราชการจะจ... วมักผู้ประสงค์
 จะเข้ารับราชการไป เมื่อเจ่นี้ที่จจะปรากฏในภายหน้าก็จ ผู้เรีเษนไปขบเวีง การ
 สะเขยอะยานอยากเข้าทำการความวิชาที่เรีเษนมา มีจ้อย่างถัก ที่มีภาชารากาเบสหาเลี้ยง
 จี้ควมการท่านา ท่าฉวน บุตรที่ได้เข้าโรงเรีเษนแล้ว เมื่อออกทำการกดับสู้ ก็กรรับจ้าง
 เป็นเสมียน รับเงินเดือนแต่เพียงเดือนละ ๑๐ บาท ถ้าชีวิตเวลามารลาหาไป บางที
 จะเลยขายเรือกสวนไร่นา ละตั้งถิ่นฐานเองของตัวเสียก็เลยยากเป็นได้ เนี้้นนัยว่า
 การศึกษาได้ไป...” จะเห็นได้ว่าปัญหาประชาชนไม่นิยมกถภาวิเสาส่ววิชา และจะ
 ก่อให้เกิดปัญหาแก่ประเทศชาติต่อไปนั้น รัฐบุรุษจันนาของระเทศได้ตระหนักเป็นแ่ง
 ก็นั้นแล้ว เมื่อล่วงมาถึงรัชสมัยของระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ระองค์ ได้
 โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งระยาวสุศุศุรย์ศักดิ์ เชาดำรงกาบแห่งเวนาบดกระหลวง กรมการ
 แทนเจ้าระยาววิจหลวงเวีงไกล ึ่งจราทุเวกาฯ กระทรวงธรรมการไว้จัก ๐ กรมการ
 ศึกษา พ.ศ.๒๔๔๖ - ๒๔๕๕” วันนัยเป็นแผนการถักมา นับที่ ๑ ของระเทศไทย ตาม
 แผนการศึกษาฉบับนี้ได้เห็นการศึกษาทางด้านควาวิยาศเป็นนิเษน ถึงระการจ่างเรีเษน
 รูปีโครงการศึกษา สุขยักราช ๒๔๔๖ ตอน ึ่งว่า "... เชาวมลกระหลวงกรมการ
 รับ ระมรพระราชโองการไล่เกล้าฯ ทรง ระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า การศึกษาเล่าเรียน
 ของประชาชเราวณยามในทุกวันนี้จกว้างขวางขึ้นกว่าแต่ก่อน และยังจะจัดเข้าเรียน
 ต่อไปข้างหน้าอกนควาแผนก ฉ้นจงการถักมาเราเวี เชายที่กระทรวง กรมการไว้จัก
 ตามแต่ก่อนนี้จเีอเรียกว่า ฉ้นบุค ฉ้นประถบ ฉ้นยบ และฉ้นก และแบ่งเป็นขบ
 มาถึงฉ้นนี้จควรที่จะแก้ไขให้เหมาะแก่การงานที่เรีเษนโดยจักนิ ก็มีอีกประการ
 หนึ่ง ตามที่ไล่สั่งเลขาเห็น มาแล้ว ปรากฏว่านักเรีเษนผู้ชายที่ได้เข้าเล่าเรีเษนมาแล้วถึง

กรมวิกรมการ กระทรวงศึกษาธิการ ความเป็นมาของแผนการศึกษาชาติ หน้า ๖๔

จนวัยบวโลกรุ่ง ๆ กลาง ๆ ยังมีตัวจะวม ก็พากันออกหาการว่าในทางเรียนเสียหาก
 โดยไม่รู้สึกรู้ว่าได้ที่เล่าเรียนเพียงเท่านั้นยังเป็นตัว วาดาง ๆ และเข้าเป็นวิชาเสนา
 ซึ่งเฉพาะอย่างที่จะให้มีความสามารถทำการงานต่าง ๆ วิชาใดก็ได้ แม้การเขียนเขียนเอง
 ก็ยังไม่ได้เล่าเรียน สักแต่ว่ารู้หนังสือแล้วก็นำไปฝากการเขียน บ้างจะกำกวมจะออกต้อง
 เพ่งควรรู้หน้าก็เขียนก็ยังไม่ได้ ความนิยมอันหุ่บเหวไปในทางเรียนนี้ เป็นความ
 เข้าใจผิดของประชาคมอันผู้คนไปดัดแต่ดัดอยู่ในหน้าที่เขียน ผู้ที่ไปมีความสามารถก็
 ไม่มีการรับไว้ได้ คนเหล่านี้ก็ยอมขาดประโยชน์โดยหาทำการไม่ได้ ทั้งการหาเลี้ยงชีพ
 ที่เหล่าตระกูลของตนเคยทำมา ต่อกันก็ละทิ้งเสีย จะกลับไปสมัครก็ต่อไม่ติด จึงเกิดความ
 อายากัน ความเข้าใจผิดอันนี้ย่อมเป็นเครื่องพาไปในทางเสียประโยชน์แก่ตนเอง
 อันหาความรู้ไป แต่จริงการงานในบ้านเรือนที่จะจึงทำหาเลี้ยงชีพ อันยังไม่ผู้ทำเลี้ยง อยู่นั้น
 ยังถืออย่างอื่น ๆ อีก จักบอก ใ้ดูจะรับแก่การเสวยของอย่างใด เวลาคิดอย่างนั้นได้ง่าย ๆ
 . . . การเขียนปลุกนั้น ที่คนก็ยังถือว่าดีกว่าที่หาเงินหา ถ้าจะว่าจ้างวิชาต่าง ๆ
 จึงเป็นการพิเศษ เช่นวิชาการก่อสร้างเขี้ยวเรือนั้น ก็ยังถือการผู้รู้จะนำวิชา
 การที่ติดกรรม และการงานอื่นต่าง ๆ ก็ยังมีเป็นเอกประการ . . .”^๑ จากประกาศ
 ข้างแจ้งเรื่องรูปโครงการศึกษา พ.ศ. ๒๔๘๖ ข้างต้นนั้นจะเห็นว่า รัฐบาลได้เข้าเห็นคุณค่า
 ให้ประชาชนหันมาศึกษาทางสายวิชาต่าง ๆ เป็นกำลังของประเทศไทย และเป็นการ
 กระตุ้นแรงใจของชนให้หันมาศึกษาวิชาอื่น ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ กระทรวงธรรมการได้
 จัดให้มีการแสดงศิลปหัตถกรรมของนักเรียนชั้นที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเป็นครั้งแรก
 เมื่อแนะนำวิชาให้แก่นักเรียนเอาวิชาศิลปะที่ศิลปหัตถกรรม . . . เป็นผลงานเลี้ยงย กลาง ๆ
 เมื่อจะกันความนิยมในการเป็นเสมียนให้ลดลง ประมาณ๔๕๖๕ วิชาของกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ได้ทรงเสด็จพระราชดำเนิมาทรงเบิกงาน และพระราชาธิบดีของกษัตริย์มั่งคั่ง
 ไบงานของศิลปหัตถกรรมนักเรียนครั้งนี้ตนเห็นว่า . . . การหาเลี้ยงชีพในทาง
 กรรม เราผู้เป็นพระเจ้าแผ่นดินก็กล่าวยืนยันได้ว่าไม่เฉพาะเราเท่านั้นแต่
 เป็นราชการ ถึงที่คนเป็นอื่นมาก็ยัง “ว่า ผู้คนนั้นเลย . . .”^๒

^๑ดู หน้า ๘๗.

^๒ดู หน้า ๘๖.

ในก่อนที่อุปนาย พ.ศ. ๒๔๔๓ เจ้าพระยาวงษาอนุประสิทธิ์ได้รับพระราชโองการ
โปรดเกล้าฯ ให้ไปตรวจราชการเขตจังหวัดนครราชสีมา ได้รายงานการจัดโรงเรียน
และการเข้าเรียนที่หัวเมืองต่าง ๆ ปรากฏว่ายังมีโรงเรียนที่เข้าเรียน
การจะได้มีรับปรุงการเพาะปลูกต่อไป ถึงบางส่วนของเจ้าพระยาวงษาอนุประสิทธิ์
ที่แจ้งว่า "โรงเรียนที่หัวเมืองต่าง ๆ ในขณะก่อนได้จัดตั้งขึ้นแล้ว แต่การเข้าเรียน
แต่การอ่าน เช่นหนังสือ เลข เป็นต้น การตั้งโรงเรียนในหัวเมืองต่าง ๆ นี้
ถ้าเราเคยมาโรงเรียน และการศึกษาในหัวเมืองต่าง ๆ นี้โรงเรียนในหัวเมือง
ที่หัวเมืองยังไม่ดีนัก จะตั้งขึ้นอีกก็หวังว่าคงจะได้อบรมตามการวางอย่าง
การฝึกหัดได้ก็เรียนได้ทำการเพาะปลูกอย่างต่าง ๆ ที่เหมาะสม ให้ช่วย
เพราะ ๆ จะให้ทำเรื่องความไร่นาตามหัวเมืองต่าง ๆ ได้ไปมาก ด้วยการศึกษา
ปลูกเป็นการค้า ขาดอยู่อย่างหนึ่ง ถ้ามีความเจริญขึ้นแล้ว โลกนี้จึงหวังใน
อนาคตก็จะเจริญยิ่งขึ้นด้วย..." รายงานของเจ้าพระยาวงษาอนุประสิทธิ์ที่มี
ต่อ ระเบียบกรมเจ้าพระยาในครั้งนั้น ในเรื่องการจัดการศึกษาส่วนวิชา
ที่โรงเรียนเป็นอันมาก ทรงมีพระราชหัตถเลขาแจ้งเกล้าฯ ให้กระทรวง
กรมการปรับปรุงการสอนการศึกษารวมในโรงเรียนประจำเขตต่าง ๆ
และทรงมีพระราชดำริว่า "เรื่องการศึกษาที่หัวเมืองต่าง ๆ นั้น
เจ้าพระยาอนุประสิทธิ์ทรงได้กราบทูลเรื่องนั้นว่า ... เรื่องการศึกษาที่หัวเมือง
เรียนที่ บ้านพระนครเจ้าฟ้าองค์ดำรั้งอยู่แล้ว เพราะรู้สึกกลัวเกล้าฯ ว่า
ประเทศเราจะปลูก การหาเลี้ยงชีพของราษฎรย่อมมีไปมาทางศึกษา
การกระทำเป็นแต่เพียงเครื่องประกอบ รายได้ในราชธานีและหัวเมืองใหญ่
ซึ่งมีได้จากรับค่าเลี้ยงชีพทางศึกษาของโรงเรียนที่หัวเมืองต่าง ๆ
แต่ราษฎรชาวชนบทที่ประกอบ การศึกษานั้นหาจะทำได้เป็น
เวลาว่างเล็กน้อยและเวลาหยุด การเพาะปลูก เช่นสิ้นหน้ามาแล้ว
เพื่อได้เป็นค่าไฟที่เก็บสำหรับเป็นเครื่องประกอบค่า
เลี้ยงชีพได้โดยสุขยิ่งขึ้นเท่านั้น แต่การวัดโรงเรียน
ศึกษารวมเป็นปัญหาใหญ่อยู่ไม่ต่าง

กพร. เอกสารวิภาสารที่ ๒ หน้า ๘๔ โรงเรียน (ม. ๒, ๓-๔) ๑๙-๒๒
พ.ศ. ๒๔๔๓-๒๔๕๕ เล่ม ๒ เอกสาร ๒.๔/๒๒.

แต่ร่างเป็นฉบับหนึ่งซึ่งท่านพระครูหมื่นเจ้าพระพรหมญาณวชิระราชทานพระเถรียนอยู่แล้ว เมื่อเสด็จ
 มาขึ้นสูงเกล้าฯ ถวาย...” เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีได้ตระเตรียมให้โรงถาวรวัดทอง
 โรงเรียนตึกถาวร และได้ทำขึ้นสูงเกล้าฯ ถวาย เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๔๔๕ โดยให้ชื่อ
 ว่า “ถวายเห็นเรื่องการวัดโรงเรียนพระบรมมหาราชวัง” โดยวัดนี้เป็นโรงเรียนฝึกหัด
 ศึกษาศาสนาเป็นโรงเรียนข้าราชการและเรือนๆ พร้อมทั้งวิธีดำเนินการงบประมาณและ
 แนวทางขยายโรงเรียนออกไปสู่หัวเมืองด้วย” พร้อมทั้งนี้เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีได้
 แนะนำความดีนางหลวงวงษาวิจิตร วิศวกร ซึ่งจะเป็นผู้ดำเนินการโรงเรียนฝึกหัดศึกษาศาสนา
 หลวงเมธีธรรมการ ได้อธิบายถึงความสำคัญของการศึกษาศาสนาต่อประเทศไทย “จะถวายเห็น
 ที่ต้องมีการศึกษาเล่าเรียนวิชาศึกษาศาสนา เพราะในขณะนั้นชาวจีนกำลังจะแย่งมาไว้ เพราะ
 มลุดไปจากคนไทยแล้ว” พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นตามความเห็น
 ของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี และได้โปรดเกล้าฯ ให้วัดทองโรงเรียนฝึกหัดศึกษาศาสนา
 ศึกษาศาสนา ๓ บรมเวียงทอง หรือบ้านหลวงวัดทองบุรี ตรี เวียงศรีนครตามเมืองวัดทองบุรี
 เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๐ สังกัดในภาควิชาศึกษาศาสนา โดยในพระยาเสนาบดีกรมศึกษา
 (ให้ กานต์ชัย) เป็นอาจารย์ใหญ่โรงเรียนฝึกหัดศึกษาศาสนาแห่งนี้ พระองค์ท่านได้
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในปัจจุบัน

ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดศึกษาศาสนาหรือวัดทองแล้วนั้น ในปลายปี
 พ.ศ. ๒๔๖๐ นั้นเอง กระทรวงธรรมการได้โอนกิจการฝึกหัดศึกษาศาสนา กรมหลวง
 และกรมศึกษาธิการเอง ซึ่งทางกรมศึกษาธิการได้ดำเนินการเฉพาะวิชา
 ศึกษาศาสตร์บัณฑิตเท่านั้น โรงเรียนฝึกหัดศึกษาศาสนาได้ย้ายไปตั้งที่ตำบลพระประโคน
 จังหวัดนครราชสีมาปี พ.ศ. ๒๔๖๐ โดยที่คณะผู้ริเริ่มงานด้านนี้กระทรวงได้ถือกำเนิดขึ้น
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ต่อมาหลวงมหาดำรงการ (นายบุญ อ่องระเข้ชัย) ผู้ฝึกหัดศึกษาศา
 (นายนาย เสงี่ยม) หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ (นายสมงดี เรืองานนท์) หลวงวิจิตร

๑. เอกสาร ก.ศ./๒.

๒. เอกสาร ก.ศ./๒๖ คู่มือแก้ไขในภาคผนวก ก.

๓. เอกสาร ก.ศ./๒๖ คู่มือแก้ไขในภาคผนวก ง.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คู่มือฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒๕๖๒-๒๕๖๓

กสิกรรม (นายผา สีนุเจริญ) และนายอินทรี วัฒนศิริกิจ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ กระทรวง
 ธรรมการได้ขยายโรงเรียนฝึกหัดครูประถมจากพระประโทน ไปตั้งที่บางระจัน
 ตำบลบางระจัน จังหวัดพระยาวชิรธรชัยอภัยราชธานี และในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ได้เปิด
 แผนกครูมัธยมเกษตรกรรมขึ้นอีกแผนกหนึ่ง โดยรับผู้จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ ๖ และ ๗
 แต่ในปี ๒๔๖๖ ต้องปิดแผนกครูมัธยมเกษตรกรรม เพราะไม่มีผู้สมัครเข้าเรียน ในปี
 พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้แยกฝึกเรียนฝึกหัดครูประถมที่จังหวัดพระประโทน จากบางระจัน ไปตั้งเป็น
 โรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม ที่ตำบลห้วยขวาง อําเภอบางคอกย จังหวัดพระบุรี เพื่อ
 ขยายกิจการให้กว้างขวางออกไป โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำการเพาะปลูกพืชไร่ เลี้ยงสัตว์
 ศึกษาค้นคว้าเพื่อนำเงินรายได้มาบำรุงโรงเรียน และได้ยุบโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม
 ที่บางระจันไปรวมกับที่ห้วยขวางแห่งเดียว ในปี พ.ศ. ๒๔๖๖ พระยาเทพศาสตรบัณฑิต
 กิ่งแก้วกรรณ หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจได้รับแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ที่สอนแทนต่อ ๆ และ
 ในปีเดียวกันนั้นเอง เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีได้รับจากตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงธรรม
 การ นโยบายการศึกษากสิกรรมจึงเปลี่ยนแปลงไปในทางลึกลงว่า กิจของ

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๘ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวง
 ธรรมการอีกครั้งหนึ่ง ได้ขยายสถาบันทดลองเกษตรกรรมขึ้นในภาคต่าง ๆ รวม ๓ ภาค
 คือ ภาคตะวันออกที่เมืองหนองคาย ที่ ต.โนนสูง อ.โนนวิเศษ จ.บารวยรัมย์ และได้ย้าย
 โรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมไปยังที่อำเภอโนนวิเศษ ในภาคใต้ตั้งที่อำเภอคลอง
 เกษตรกรรมและโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมที่ ต.คลองวัง อ.ภาคใต้ จ.สงขลา
 ในภาคเหนือได้ตั้งสถานทดลองเกษตรกรรมขึ้นที่แม่ใจ อ.ห้วยผา จ.ลำพูน และ
 ในปี พ.ศ. ๒๔๗๐ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีได้ขึ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวง
 ศึกษาธิการอีกครั้งหนึ่ง นโยบายการศึกษากสิกรรมได้เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง เป็นเหตุ
 ให้ต้องยุบโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมทั้ง ๓ ภาค เมื่อการเปลี่ยนแปลงนี้ การ-อาจารย์
 ที่เคยร่วมงานมาที่ พระยาเทพศาสตรบัณฑิตแต่เดิม อธิบดี หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ
 รองอธิบดี และระดมวงเกษตร ศึกษการ ตลอดจนว่าการศึกษาทางกสิกรรมทั้งวางราก
 ฐานมา ๑๗ ปีนี้ จะต้องล้มเลิกเป็นสิ่งที่ไม่ไว้กายหาก จึงร่วมกับเสนาบดีกระทรวงศึกษา
 ธิการ อธิบดี ธรรมสารดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรี และได้รับอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนวิชา

วิชาที่ เถียรกรรมเนิ่นเป็นไว้ และเจ้าวัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูประจำตำบลกรบที่อำเภอในวัด
เกาะกวดงด้ ในหัวอีก รวมตั้งโรงเรียนนี้ ยาววิชาที่ เถียรกรรมเนิ่นเป็นข้างภาคนี้ ถึงหัว
มยุรี อีกหนึ่งแห่ง โดยรับนักเรียนที่จบมัธยมปีที่ ๕ โรงเรียนกุดบุตร ๕ มี วิชาที่ เถียร
เกล้าโดย เถียรกรรมได้ ๕

เนื่องจากกระทรวงเกษตราธิการได้ขยายงานออกไปภาคใต้ประเศที่ สาเมณฑ
มุกดฉวีหัวน้ำ จึงได้งานอาจารย์ที่ไปเห็นหัวเมืองว่าทรงสงการวิภาคศักรม เน
ผลา รุ วร
หัวน้ำกวดงด้อุตสาหกรรมที่ศูนย์ กระรวงศึกษาธิการจึงได้ขุมโรงเรียนที่ เถียรกรรม
กักรบที่อำเภอ และกวดงด้ในต้นปี พ.ศ.๒๕๕๑ และไปขอโรงเรียนที่ เถียรกรรม
กรรทั้งหกเขาให้กระทรวงเกษตราธิการ ดำเนินการ กระรวงเกษตรจึงได้ครุโรงเรียน
เกล้านี้เข้าแล้วก็ไปตั้งที่ใหม่ไว้ และยกฐานะเป็น วิทยาลัยเกษตรกรรม หัวน้ำ
๓ ปี รับนักศึกษามัธยมปีที่ ๕ ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับอนุญาตเข้าราชการ และ
ตั้งกองวิทยาสัยเกษตรศาสตร์ขึ้นในกรมเกษตราธิการ เจ้าวัดตั้งที่ เถียรกรรม
ดัยเกษตรกรรม กระรวงเกษตราธิการ เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัย โกลนนักเรียน
ที่ เถียรกรรมหัวน้ำ เถียรกรรมมีที่ ๒ เจ้าเป็นนักเรียน เถียรกรรมที่ ๑ เถียรกรรม
มีที่ ๒ ก็ได้รับคัดเลือกเจ้า เถียรกรรมหัวน้ำวิทยาลัยเกษตรกรรมหัวน้ำ

ในปี พ.ศ.๒๕๕๑ กระทรวงเกษตราธิการได้ตั้งสถานีเกษตรกลางหัวน้ำบางเขน
และเนื้อที่จะให้มีการรวม เมื่อถึงมาบ้าง ก็ตั้ง กระรวงการกั้นกว่านของงานการเกษตร
การศึกษากองเกษตร ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ จึงย้ายวิทยาลัยเกษตรกรรมหัวน้ำมาอยู่
ที่บางเขน และให้สถาบันทดลองการเกษตรที่โรงเรียนเรเบอเตอเรียนบางเขน
สำหรับวิทยาลัยเกษตรที่บางเขนถึงลงเป็นระดับมัธยมปีที่ ๑-๓
แก้ไขแก้ไขแผนก. นรพ. ๑ แผนก. แผนกเกษตรกรรม แผนกเกษตร และโรงเรียน
วิทยาลัยที่รับโอนมาจากกรบป่าไผ่ วิทยาลัยเกษตรที่ถ่งเป็น คำการศึกษาวรรณ
ปี ๒๕๕๒ จึงได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การสถาปนาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ รัฐบาลอัญ พ.ศ. ๒๕๕๒ วอ.พ.ศ. ๒. ๒๕๕๒ ลงความ ว่าเรื่อง
เห็นถวาทวิชาดี ของการเกษตร จึงได้ตั้งขึ้นให้รวมกิจการของวิทยาลัยเกษตร

มีบางเขตเจ้าแก้วโรงเรียนนวมศสตร์ที่จังหวัดนครฯ และยกฐานะสถานเขตรับไว้ใน มหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์ โดยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์
 พ.ศ. ๒๔๘๖^๑ จวบจนกระทั่งการตั้งชื่อเอาวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ เป็นวันสถาปนา มหาวิทยาลัย
 เรื่อยมา จึงกำหนดให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีหน้าที่ "จัดการให้มหาวิทยาลัยและโรงเรียนวิชา
 เกษตรศาสตร์ และวิชาอื่น ๆ อันเกี่ยวข้องกันวิชาเกษตรศาสตร์" การดำเนินการของ
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อยู่ในความควบคุมดูแลของสภามหาวิทยาลัย อันประกอบด้วย
 รัฐมนตรีกระทรวงเกษตรฯ ๓ ท่าน เป็นนายกสภาโดยตำแหน่ง อธิการบดีเป็นผู้ป็นายกสภามหาวิทยาลัย
 ตำแหน่งอื่น ๆ ก็มีได้แก่สภามหาวิทยาลัยกำหนดหน้าที่ในการบริหารของมหาวิทยาลัย
 และเป็นผู้ช่วยอธิการบดีในกิจการทั่วไป

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในระยะแรก ๆ ประกอบด้วย ๔ คณะคือ^๒

- ก) เกษตรศาสตร์
- ข) สหกรณ์
- ค) วนศาสตร์
- ง) การประมง

มหาวิทยาลัยได้เจริญก้าวหน้าต่อมาจนถึงในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ได้รับโอนคณะ
 แพทยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และรวมโรงเรียนเกษตรประมงเข้ามารวมกัน

^๑ อดุลย์แห่งชาติ "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์" มติที่ ๒๖๖
 ราชกิจจานุเบกษา แผนกกฎหมาย เล่มที่ ๕๐ ภาค ๑ พ.ศ. ๒๔๘๖ หน้า ๒๖๘.

^๒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ด.ก. หน้า ๘.

^๓ อดุลย์แห่งชาติ ด.ก. หน้า ๒๐๘

^๔ อดุลย์แห่งชาติ ด.ก. หน้า ๓๑๘.

^๕ ด. หน้า ๒๐๖.

มหาวิทยาลัย ถึงเห็นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วังม ๒ นี้แล้ว

- ก. ๒๕๓ วิทยาลัยและวิทยาลัย
- ก. ๒๕๓ วิทยาลัย
- ก. ๒๕๓ วิทยาลัย
- ก. ๒๕๓ วิทยาลัย
- ก. ๒๕๓ วิทยาลัย
- ก. ๒๕๓ วิทยาลัย

การก่อตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากร

ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยศิลปากร ในปี พ.ศ. ๒๔๔๘ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้โปรดเกล้าฯ ให้นายถึกการร่างจากกระทรวงโยธาธิการและกรมศิลปากร จากกระทรวงธรรมการ มารวมเป็นกรมใหม่ เรียกว่ากรมศิลปากร ซึ่งตั้งอยู่ในกระทรวงวัง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๒ ได้โอนไปขึ้นอยู่กับกระทรวงธรรมการ และได้ปรับปรุงกรมศิลปากรตามพระราชกฤษฎีกาปรับปรุงกรมศิลปากร พ.ศ. ๒๔๕๖ ได้ตั้งกองประณีตศิลปกรรมขึ้น มีสำนักงานออกเป็น ๒ แผนก คือแผนกช่างและแผนกโรงเรียน และก่อตั้งโรงเรียนประณีตศิลปกรรมขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ เพื่อฝึกสอนบรรดาจิตรกรและช่างศิลปกรรม ได้แก่ช่างภาพ การแกะสลักปูนปั้น โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ โรงเรียนประณีตศิลปกรรมได้เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนศิลปากรแผนกช่าง ในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ กรมช่างวิจิตรช่างการ จดพิมพ์กรมศิลปากร ได้เสนอ "พระราชกฤษฎีกาปรับปรุงกรมธรรมการกรมศิลปากร พ.ศ. ๒๔๕๑" โดยมีฐานะโรงเรียนประณีตศิลปกรรมเป็นกองโรงเรียนศิลปากร มี ๒ แผนกคือ แผนกช่างและแผนกมหาวิทยาลัย และโรงเรียนศิลปากรแผนกช่างนี้เองได้ เจริญขึ้นเรื่อย ๆ จนได้รับยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากรในที่สุด

การสถาปนามหาวิทยาลัยศิลปากร

เมื่อศาสตราจารย์ กิลเป่ ฟโรคิ (Professor G. Froci) แห่ง

° ๑๐. หน้า ๑๐.

มหาวิทยาลัยศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ มี มหาวิทยาลัยศิลปากร

๒๕

รวมไว้ด้วยกัน บรรดาบทกวีที่แต่งไว้โดยนักเขียนชาวจีน และชาวต่างประเทศ ซึ่งได้รับคัดเลือกมาจัดพิมพ์เป็นเล่มนี้
เป็นหนังสือที่ระลึกในงานศพของบิดาผู้เขียน ซึ่งได้เสียชีวิตลงเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๖
ที่โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร โดยมีคุณนายประไพศรี และคุณนายประไพศรี เป็นผู้พิมพ์
และจัดพิมพ์ขึ้นที่กรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖

คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี
คณะทันตแพทย
คณะเภสัชกรรมรามาธิบดี
และ สโมสรแพทย์ศาสตร์

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ได้เปิดคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
และในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ได้เปิด
คณะเภสัชกรรมรามาธิบดี ซึ่งมีนายประภาส เสงี่ยมกุล เป็นหัวหน้าคณะ และนายประภาส เสงี่ยมกุล
เป็นผู้พิมพ์ขึ้นที่กรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๖

คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี
คณะทันตแพทย
คณะเภสัชกรรมรามาธิบดี

ผู้พิมพ์ กิ่งกมล การพิมพ์ของไฉนปี ๒๕๒๖ หน้า ๘๘
และฉบับที่ ๒๕๒๖ หน้า ๘๘
ผู้พิมพ์ กิ่งกมล การพิมพ์ของไฉนปี ๒๕๒๖ หน้า ๘๘
ผู้พิมพ์ กิ่งกมล การพิมพ์ของไฉนปี ๒๕๒๖ หน้า ๘๘

การประกาศนโยบาย (ชาย) การฝึกหัดครูประถม (หญิง) การฝึกหัดครูมูล (ชาย) การฝึกหัดครูมัธยม (ชาย) การฝึกหัดครูศึกษาศาสตร์ (ชาย) การฝึกหัดครูอาชีวศึกษา (ชาย) การฝึกหัดครูพยาบาล (ชาย) และครูฝึกหัด ส. ต่างประเภท

แม้ว่ากระทรวงธรรมการได้ทำหนังสือร้องเรียนฝึกหัดครูทั้งไปกรุงเทพฯ และไปหัวเมืองแล้วก็ตาม แต่ก็ยังฝึกหัดครูประเภทนี้ขึ้นใหม่ไม่พอแก่ความต้องการ กรมหลวงนครราชสีมาจึงขอแก้ไขให้จัดว่า ในปี พ.ศ. ๒๔๖๐ ครูประเภทนี้ยาวไป โรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนประชาบาล และโรงเรียนรัฐบาล น้อยกว่ากันเพียงร้อยละ ๑๑ ของจำนวนครูทั้งหมด ในปี พ.ศ. ๒๔๕๘ ได้ยุบกรมศึกษาธิการ ingsงาน มาขยาย ตั้งเป็นกรมใหม่ ๑ กรมลดกรมสามัญศึกษา ทำหน้าที่สามัญศึกษา และกรมวิชาการ จัดการศึกษานอกโรงเรียนและฝึกหัดครู ตามพระราชกฤษฎีกาจัดระเบียบราชการสำนักงานและกรมในกระทรวงธรรมการ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๔๕๑ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ ใ้โอน การฝึกหัดครูอาชีวศึกษา กรมวิชาการไปตั้งเป็นกองฝึกหัดครู สังกัดกรมสามัญศึกษา กองฝึกหัดครูมี ๓ แผนกคือ

- ๑. แผนกฝึกหัดครูชั้นสูง มีหน้าที่จัดการฝึกหัดครู ประถมและมัธยม ทั้งชายและหญิงเท่านั้น
- ๒. แผนกฝึกหัดครูชั้นต้น มีหน้าที่จัดการฝึกหัดครูมูล ครูประถม และครูประชาบาล ในส่วนภูมิภาค
- ๓. แผนกตรวจและอบรม มีหน้าที่ตรวจโรงเรียนไปจนถึงกลางฝึกหัดครู และทำการอบรมครูของกรมสามัญศึกษา

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ รัฐบาลมีนโยบายที่จะเลิกสห เตรีอ ๒๒ แห่งที่โรงเรียนประชาบาลและโรงเรียนราษฎร์ทั่วไปดำเนินการค้าขาย เศรษฐกิจศึกษา กรมหลวงนครราชสีมาจึงนำคำสั่งลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ ใ้เลิกโรงเรียนฝึกหัดครูที่นครราชสีมา โรงเรียนนครราชสีมา และโรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมที่เมืองวา วิทยาสารวมการศึกษาศาสตร์

^๑ รอง เลขาธิการที่ ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ หน้า ๑๖๖.

^๒ วิชาสามัญศึกษา, กรม ประวัติกรมสามัญศึกษา หน้า ๒๐.

รัตนธรรมแห่ง พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู
ลาวาวังศุกา ในโรงเรียนฝึกหัดครู^๑

การรวมการรับราชการว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยและผู้ที่เชี่ยวชาญ ได้เคยและ
เกี่ยวกับการศึกษาว่า ควรปรับปรุงหลักสูตรฝึกหัดครูเสียใหม่บ้าง กว่าจะรู้
ว่าแท้จริงนั้นเริ่มฝึกหัดครูไปก่อนดีกว่ามัธยมปีที่ ๖ และแบ่งรับการศึกษาออกเป็น
๑. กศ. หลักสูตร ๒ ปี ชั้นประถมศึกษา ๓-๖ ปี กศ. สูง หลักสูตร ๒ ปี และชั้นมัธยมศึกษา
ภาคศึกษา หลักสูตร ๔ ปี วัตถุประสงค์และวิธีการวางศึกษานี้เห็นชอบด้วย คณะที่
การฝึกหัดครูต่อไป^๒

จะเห็นได้ว่าการฝึกหัดครูที่ได้ไว้ดำเนินการมาตั้งแต่ ปีพ.ศ. ๒๔๓๔ จนถึงปี พ.ศ.
๒๔๖๖ นั้น แบ่งออกเป็น ๒ ระดับคือ ระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้
ดำเนินการ และระดับอุดมศึกษา ๖ ๖ ลงกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ดำเนินการ ๖ ๖ ลง
มหาวิทยาลัยได้เริ่มเป็นการฝึกหัดครูขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ โดยกระทรวงการได้โอน
โรงเรียนฝึกหัดครูมัธยมจังหวัดอยู่โรงเรียนงานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไม่ให้
กระทรวงศึกษาธิการให้โดยรับได้โดยเร็วว่าแล้วด้วย ปีที่ ๔ แล้ว ไปเรียน
มหาวิทยาลัย ๖ ปี และเริ่มว่าชาครูอีก ๑ ปี ได้รับประกาศนียบัตร
ครูมัธยมศึกษาชั้นต้น และประกาศนียบัตรครูมัธยมศึกษา แล้ว ในปี พ.ศ. ๒๔๖๑ กศ.
จัดมหาวิทยาลัยได้เป็นครั้งแรกเป็นคณะศึกษาศาสตร์และครูศาสตร์ เพื่อ
ประสานวิชาการศึกษาไว้ แต่ยังไม่มีคนสอนถึงระดับปริญญาตรีแล้ว ปี
พ.ศ. ๒๔๖๖ จึงได้คนสอนถึงระดับปริญญาตรีแล้ว โดยรับนักศึกษาที่เข้าเรียนจาก
ปีที่ ๔ จากคณะต่าง ๆ มาเรียนวิชาครูอีก ๒ ปี แล้วรับผู้ที่สำเร็จวิชาครู
นี้มาฝึกหัดครูมัธยมโรงเรียนวิชาครูอีก ๒ ปี ผู้สำเร็จจะได้ปริญญาตรีบัณฑิต (ก.บ.)^๓

^๑ วิชาศึกษาศาสตร์, กรม รายงานการขอสร้างโรงเรียน พ.ศ. ๒๔๖๖ หน้า ๑๖

^๒ วิชาศึกษาศาสตร์, กรม การรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษาปัจจุบัน หน้า ๑๕-๑๖

* แผนกฝึกหัดครูได้รับการยกฐานะเป็นกรมการฝึกหัดครูเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖

^๓ Chulalongkorn University, Chulalongkorn University, pp. 5-6

แม้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะผลิตครูในระดับอุดมศึกษาถึงขั้นปริญญาตรีแก่ทรัพยากรของ
 คณะอักษรศาสตร์และครุศาสตร์ที่มีอยู่จำกัดมาก จึงทำให้การผลิตครูชั้นอุดมศึกษาเป็นไป
 อย่างเชื่องช้าไม่ทันกับความต้องการของประเทศ ดัง ดร. วิลลิส พี. พอตเตอร์ (Willis
 P. Porter) ได้บันทึกในรายงานต่อกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ในเรื่องการผลิตครูว่า "...การจัดองค์การของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน ไม่มี
 ทางที่จะทำหน้าที่ของมหาวิทยาลัยในการเป็นผู้นำทางการศึกษา แผนกวิชาฝึกหัดครูอยู่ใน
 คณะอักษรศาสตร์ มีคณะอาจารย์น้อยมาก (Poorly Staff) และห้องสมุดก็ไม่เพียงพอ
 รวมทั้งห้องทดลองและห้องเรียนด้วย..."^๑ ถ้าจะดูจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทางวิชาการ
 ศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๓ อันเป็นปีแรกที่มหาวิทยาลัยมีการ
 ผลิตนักศึกษาดังกล่าวนี้ จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๖ นั้น ก็มีจำนวนเพียงเล็กน้อย ดังตาราง
 ต่อไปนี้

^๑Porter, Willis P., Institution Building: The College of
 Education Bangkok, p. 63.

ตารางที่ ๒ แสดงจำนวนผู้สำเร็จทางวิชาการฝึก จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๓ - ๒๔๘๖

ปีการศึกษา	จำนวนผู้สำเร็จ		ประเภทบัณฑิตกฤ		จำนวนผู้สำเร็จ
	บัณฑิตกฤ	บัณฑิตกฤ	บัณฑิตกฤ	บัณฑิตกฤ	
๒๔๘๓	-	-	๑๑	-	-
๒๔๘๔	-	-	๑๒	๖	-
๒๔๘๕	-	-	๒๓	๑	-
๒๔๘๖	-	-	๑๘	๐	-
๒๔๘๗	-	-	๑๘	-	-
๒๔๘๘	๑๔	๖	-	-	-
๒๔๘๙	๑๘	๖	-	-	-
๒๔๙๐	๒๑	๖	-	-	-
๒๔๙๑	๓๑	๑	-	-	-
๒๔๙๒	๓๓	๕	-	-	-
๒๔๙๓	๒๖	๕	-	-	-
๒๔๙๔	๓๐	๑	-	-	-
๒๔๙๕	๑๘	๕	-	-	-
๒๔๙๖	-	-	-	-	๔๘
๒๔๙๗	-	-	-	-	๒๙
๒๔๙๘	-	-	-	-	-
๒๔๙๙	-	-	-	-	๑๖
๒๕๐๐	-	-	-	-	๑๘
๒๕๐๑	-	-	-	-	๔๓
๒๕๐๒	-	-	-	-	๙๘
๒๕๐๓	-	-	-	-	๙๘
๒๕๐๔	-	-	-	-	๙๘
๒๕๐๕	-	-	-	-	๙๘
๒๕๐๖	-	-	-	-	๙๘
รวม	๑๘๓	๒๘	๒๙	-	๓๖๘

ที่มา คณะกรรมการแต่งประวัติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประวัติบุคลากร

วิทยาลัย พ.ศ. ๒๔๘๖ - ๒๕๐๖ หน้า ๗๓๑ - ๗๓๓.

จากตารางข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าผู้ทรงกรม มหาวิทยาลัยไวโวจาคี (๑๖) ใน
 การขโมยเอกสารลับของกองบัญชาการ ๑๖๐ คน ซึ่งถูกเมืองข้าศึกเข้าไปหาเราเอง ต่อมา
 ขาดผลของยุทธวิธีดังกล่าวได้ ผู้เขียนหาขององค์การเราแก่เจ้านายหรือข้าศึก
 กรม. วิลาจ. ๖. ๗๗๓๓๓๓ เป็นหัวหน้า ได้พยายามแก้ตัวว่าเหตุการณ์มากแฉกของยุทธวิธี
 ที่เข้ามา ได้เสนอแนะให้กองการฝึกหัดครูจัดตั้งโรงเรียนวิชาการศึกษาให้แก่โรงเรียนฝึกหัดครู
 ชั้นสูง ตามประสาแบบกร และให้เป็นที่แห่งผลิตครู อาจารย์ชั้นกลางของประเภท คร. ของศ.
 ๖. ๗๗๓๓๓๓ เช่นเคยแล้วก็ตาม " . . . ในการระดมองค์การใหม่เพื่อผลของยุทธวิธี สร้างวิภา
 ลวิทยาการศึกษา วิทยาศาสตร์ในกรณีที่มีการวิจัย ลักษณะไปผู้การศึกษากอง
 ประเภท การจะได้รับการ นับตามจำนวนเงินดูเป็นการขัดแย้งกันว่าเป็นข้อการวิจัย และ
 วิชาที่ตรงการศึกษาค้นคว้าที่ศึกษารับแก่ทุกประเภท ตลอดจนระดับมหาวิทยาลัยเท่าที่ประเภท
 จะศึกษาต่อไป วิทยาลัยนี้ควรจะอยู่ในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อจะฝึกฝนให้กลายเป็นนักการ
 ศึกษาคณะสหประชาชาติในทาง ๆ ของมหาวิทยาลัย . . . " กรม. วิลาจ. ๖. ๗๗๓๓๓๓
 เทอร์ ได้เสนอแนะว่าราชการศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษาในระดับ ยาว ไปช่วยควบคุม
 ของวิชา การให้เท่าเทียมกับภาคอื่น ๆ ไว้ว่า " . . . ความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่สุดคือ
 ประเภท โลกแห่งการขโมยลับอย่างนี้ การจะขนาดทางซึ่งสมควรแก่ความจำเป็น จะทำให้ได้กับ
 งานในลักษณะที่ใหม่ ๆ อยู่ ส่วนรวม การจะขโมยลับอย่างนี้ การจะฝึกหัดครู การจะได้รับการ
 ปรองดองก่อนนี้ ที่อยู่ในงานวิชาการ ๑๖๐ คน ในฝึกหัดครูว่าในวิทยาลัย ๑๖๐ คน ไปไว้รู้
 ว่าการจะขโมย ๕๐ คนเท่านั้น ก็เปรียบได้กับ ๑๖๐ คน ๕๐ คน จำนวนการขโมยลับที่
 ขาดกว่านั้นยังมีที่ ๕๐ คนก็เห็นว่าไม่คุ้มค่า เพราะการระดับ ประ. ดย. ของ ๕๐ คน
 ึ่งมีค่าเท่ากับ ๑๖๐ คนอีก . . . " ๖. ๗๗๓๓๓๓ ดังนั้นกระทรวงศึกษา การจึงเห็น ควรปรับปรุง
 ขาดฐานะโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ตามประสาแบบกร เช่นนี้จะมี ในวิทยาลัยวิชาการศึกษา
 เพื่อผลิตครูระดับมัธยมศึกษาให้ทันแก่ความต้องการผลิตครูในทาง ประเภท วิทยาลัย
 ได้เริ่มไปรับวิธีนี้แล้ว เรียนตามหลักสูตรประเภทการศึกษา ที่มี ไปวิธีการศึกษา ๑๖๐๖ และ
 ๖. ๗๗๓๓๓๓ วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้มีอำนาจไปจัดการผลิตครูโดยแบบกร ๖๗๓๓๓๓

^๑Porter, willis P , Op.cit., p.63.

^๒Ibidu, p.71.

ร่างไว้เฉพาะพระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๗ ต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้รับ
 รับการพิจารณาโดยสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๗ การพิจารณาจัดตั้งวิทยาลัย
 วิชาการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๗ วัตถุประสงค์ตามที่ "...เพื่อยุติการขาดแคลนบุคลากรในสาขาวิชา
 วิชาการศึกษา" จะว่าอย่างไร ก็เกี่ยวข้องกับ "ปัญหา" ของระบบการศึกษาของ
 รัฐ อาจารย์และเจ้าหน้าที่ผู้รับราชการศึกษา^๒ วัตถุประสงค์วิชาการศึกษา มี ๓ ประการคือ ๑) การ
 ผลิตบุคลากร ๒) ส่วนงานอำนวยการวิทยาลัย ๓) คณะวิชาวิทยาลัย
 ๑) การผลิตบุคลากรจะตั้งโดยสภาฯ ๒) คณะวิชาวิทยาลัยจะ
 และสภาฯ ทั้งทั้งพระราชบัญญัติฉบับนี้ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ให้แก่ผู้รับ (๒.๓.๑)
 ๑) วิชา (กศ.บ.) ๑) วิชา (กศ.บ.) และปริญญาเอก (กศ.ด.) ในส่วนการ
 ศึกษาและวิชาที่เกี่ยวกับวิชาชีพการศึกษาระดับปริญญาตรี และวิชาวิชาชีพการศึกษาระดับ
 และการสอนได้ โดยรับประกาศนียบัตรอย่างอื่นตามที่ได้ระบุรายละเอียดไว้ในกฎกระทรวง
 กำหนดไว้ด้วย การดำเนินการของวิทยาลัยอยู่ในความควบคุมดูแลของสภาฯ ทั้ง
 ประกอบด้วย รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสภาฯ
 และร้องประธานโดยตำแหน่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์
 ๑) จำนวนหนึ่ง รวมทั้งกรรมการจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี
 หัวหน้าคณะวิชา และหัวหน้าสำนักงานอำนวยการ..."^๓

ในทำนองที่การศึกษานี้ วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้ดำเนินการถึงแก่เกิดแห่ง "การ" ซึ่งแบ่ง
 ๑) ๒) ๓) ๔) ๕) ๖) ๗) ๘) ๙) ๑๐) ๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔) ๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘) ๑๙) ๒๐)
 ๑) ๒) ๓) ๔) ๕) ๖) ๗) ๘) ๙) ๑๐) ๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔) ๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘) ๑๙) ๒๐)
 ๑) ๒) ๓) ๔) ๕) ๖) ๗) ๘) ๙) ๑๐) ๑๑) ๑๒) ๑๓) ๑๔) ๑๕) ๑๖) ๑๗) ๑๘) ๑๙) ๒๐)

^๑ วิทยาลัยวิชาการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาในระบอบ ๑๐ ๒๕๕๗-๕๐๒ หน้า ๒.
^๒ บทความแห่งวรรค "พระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๗"
ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๘๖ ตอนที่ ๒๖ วันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๗ หน้า ๒๕-๒๘.
^๓ ๑) มาตราที่ ๑๖, ๒๓, ๒๔.
^๔ ๑) มาตราที่ ๖, ๑๐, ๑๑ และ ๑๖.

องค์การศึกษาคณะราษฎรและวัฒนธรรมแห่งชาติ (๒๕๒๖๐) ภายใต้อาณัติ
 ระหว่างภาคเรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (๒๕๒๖๐) ภายใต้อาณัติ
 วิชาการศึกษา ประถมศึกษา ถึงที่ อ. ว.ล. ๕ ๖, ๖๓๓๖๓ ๖๓๓๖๓ ๖๓๓๖๓
 วิชาการให้รับเอาสาขาวิชาต่าง ๆ มาศึกษาร่วมกันที่โรงเรียนต่าง ๆ ของโรงเรียน
 ว่า " . . . รวมเอาวิชาการศึกษา ใ้รับเอาวิชาการศึกษาวิชาอื่น ๆ ในโรงเรียน
 ไป สอนวิชาที่วิชาการศึกษา ใ้รับเอาวิชาการศึกษาวิชาอื่น ๆ ในโรงเรียน
 ึ่งเป็นหน้าที่ของสถาบัน . . . " ๑๖ ดังนั้นวิชาศึกษาระดับมัธยมศึกษา
 ักกว่าเรายังเด็กเป็นส่วนหนึ่งของวิชาอื่น ๆ

เนื่องจากกิจการของวิทยาคณะราษฎรการศึกษาเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ราชการ
 ักการศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้กว้างขวางออกไปอีก ๖๓๓๖๓ ๖๓๓๖๓ ๖๓๓๖๓
 วิชาการศึกษา ึ่งตั้งอยู่ในเขตประเศการศึกษาใหม่ ไม่เป็นภาระเบียดเบียน
 ของวิทยาลัยที่มีบริเวณจำกัด กระทรวงศึกษาธิการจึงออกประกาศ ณ วันที่ ๑๑
 ๖๓๓๖๓ ๖๓๓๖๓ ใ้ให้โอนแผนกฝึกหัดครูชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน
 วิทยาลัยวิชาการศึกษา เรียกว่า "วิทยาลัยวิชาการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา" วิชา
 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ในเมื่อเกี่ยวกันนี้เอง ทางนโยบายขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ๖๓๓๖๓
 และผลตกกระทบใ้ก่อให้เกิดความข้องการของประเศ กระทรวงศึกษาธิการ
 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิชาการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

^๑Porter, illis + , Op.cit., p.69.

^๒วิทยาลัยวิชาการศึกษา ม.ก. หน้า ๘

เห็นผู้บังคับบัญชา ได้ตั้งรางวัลชมเชยแก่ทายาทวิชาการศึกษาประเภทนี้ และวาง
กติกาเกณฑ์ขึ้นวันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๕^๑ ระบุว่า รางวัลนี้จะมอบให้ทายาท
ผู้มีความประพฤติดี ๕

ดังนั้นในระหว่างปี ๒๔๘๖-๒๔๘๘ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประจำเขตภาค
กลาง ๒ แห่งคือ วิทยาลัยวิชาการศึกษาสุพรรณบุรี และวิทยาลัยวิชาการศึกษาบางมด

๑. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อการศึกษาประเทศและทวีปเอเชียไว้
ระบบมหาวิทยาลัยสากล (ค.ศ. ๑๙๕๑ - ๒๕๑๒)

รายงานของเซอร์ชาร์ลส์ ดาร์วิน เกี่ยวกับ มหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. ๑๙๖๑ องค์การยูเนสโก ได้ส่งเซอร์ชาร์ลส์ ดาร์วิน (Sir Charles Darwin)
ผู้เชี่ยวชาญทางชีววิทยา มาศึกษาและบรรยายเกี่ยวกับประเทศไทย เซอร์ชาร์ลส์
ดาร์วิน ได้สรุปเป็นรายงานฉบับหนึ่ง ชื่อ Report of Sir Charles Darwin to
UNESCO of Science in Thailand 1954 มีรายละเอียด ๘ หน้า ถึง ๑ General
Report to Universities ๓ Libraries ๔ Note on University in
Thailand^๒ ในจดถวลงองค์การศึกษาระหว่างประเทศ วัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ
ไทย เซอร์ชาร์ลส์ ดาร์วิน ได้กล่าวถึง วิชาการของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และ
ได้เสนอข้อควรพิจารณาปฏิรูปรวมมหาวิทยาลัยให้เป็นแบบมหาวิทยาลัยสากล ไว้ดังนี้

"...มหาวิทยาลัยแตกต่างจากโรงเรียนตรงที่... มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่ส่งเสริมและ
วิจัย โรงเรียนทำหน้าที่สอนอย่างเดียว ยิ่งกว่านั้นการรวมกันของมหาวิทยาลัยก็ยังมีผล
จากการสอนวิจัยโรงเรียน เพราะนักศึกษาในมหาวิทยาลัยกำลังก้าวเข้าสู่การบรรลุและการ
บรรลุบรรลุที่ภาวะแล้ว เมื่อสิ้นสุดการเรียนในมหาวิทยาลัย เราควรจะก้าวออกไปสู่โลก
ภายนอก และนี่แหละคือจุดมุ่งหมายของเราเองได้... วัตถุประสงค์ที่พวกเรากำลังจะกระทำ
ถึงจะสำเร็จตามใจ และมหาวิทยาลัยไม่ใช่ว่าจะชั่วแต่จริง แต่จะให้เป็นการศึกษา

^๑ดู หน้า ๕.

^๒Darwin, Charles, Sir, Report of Sir Charles Darwin on Science in Thailand 1954, pp.1 - 7.

- อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
 - คณบดีภาควิชาศึกษาศาสตร์
 - ผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยศิลปากร
 - อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
 - เลขาธิการสภาการศึกษา
 - และบรรณการอื่น ๆ อีก ๑๒ คน
- แต่งตั้งโดยนายวิชาญ วัฒนศิริ

สภามหาวิทยาลัยที่ห้าที่ตั้งขึ้น

- ๑. คณบดีและคณาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย
 - ๒. อธิบดี จิตติ ศึกษาศาสตร์ และคณาจารย์อาวุโสของกรมศึกษาธิการ
 - ๓. คณบดีหลักสูตรวิชาต่าง ๆ
 - ๔. นิการบดีคณบดีและคณาจารย์ของภาควิชาต่าง ๆ และคณาจารย์
- ดำเนินการแก้ไขการที่มหาวิทยาลัยศิลปากร

จากกรณีถึงสภาการศึกษาและเห็นว่า... จะเห็นว่าไม่จำเป็น

ในครั้งก่อนนั้นเอง... ๒๕๕๕

หนังสือแต่งตั้ง... ๒๕๕๕... ๑๐

โถมทะเลาะวิวาทกับชาวอเมริกันและชาวฟิลิปปินส์ในรัฐบาตาเวีย กิ่งจังหวัดบึงพระ
 เหนือโถมทะเลาะวิวาทกับชาวอเมริกันและชาวฟิลิปปินส์ในรัฐบาตาเวีย กิ่งจังหวัดบึงพระ
 แห่งภาคใต้ เป็นการศึกที่ชาวอเมริกันและชาวฟิลิปปินส์ในรัฐบาตาเวีย กิ่งจังหวัดบึงพระ
 รัฐบาตาเวีย กิ่งจังหวัดบึงพระ การจับผิดโดยเกี่ยวข้องกับชาวอเมริกันและชาวฟิลิปปินส์
 และวางเป็กรากของประเพณีไว้เป็นอย่างดี ดังกล่าวว่าเป็นประเพณี ชาวอเมริกันและชาวฟิลิปปินส์
 แห่งภาคใต้ วันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ. ๑๐๐ ของสงครามฟิลิปปินส์ และวันที่ ตกลงที่จะว่า
 ...งานของชาวอเมริกันและชาวฟิลิปปินส์ในรัฐบาตาเวีย กิ่งจังหวัดบึงพระ

ประการที่ ๑. เรากำลังรับสั่งขอยื่นขอเรียกร้อง ชาวอเมริกันและชาวฟิลิปปินส์ในรัฐบาตาเวีย กิ่งจังหวัดบึงพระ
 เคย เราจะต้องตั้งเป้าหมายว่า จะสร้าง ๑๐ ประเทศที่ของเรามีได้เป็นอย่างดีโดย
 อเมริกันและชาวฟิลิปปินส์ในรัฐบาตาเวีย กิ่งจังหวัดบึงพระ ความดีความงามแห่งชีวิตอันมีคุณค่า
 เพิ่มขึ้นแล้ว เราได้เห็นเพื่อนคนเราในฟิลิปปินส์ และสิ่งที่มองเห็นได้แก่ความดีของชาวอเมริกันและ
 ชาวฟิลิปปินส์ว่า จะว่ายังไปทางไหน เราจะต้องวางใจในการที่จะไปหาชาวอเมริกันและชาวฟิลิปปินส์
 ใน ๓ ปี หรือ ๕ ปี, ๑๐ ปี ก็อาจได้ แต่เราก็ได้เห็นถึงความดีของชาวอเมริกันและชาวฟิลิปปินส์
 ในขณะนี้...

ต่อจากคำตั้งชาวอเมริกันและชาวฟิลิปปินส์ในรัฐบาตาเวีย กิ่งจังหวัดบึงพระ
 แห่งภาคใต้ เรามองเห็นถึง... (๑๐๑ - ๑๐๕)...

ต่อมาใน การตามหาผู้นำชาติ กิ่งจังหวัดบึงพระ ประเด็นการสืบมาของเหตุการณ์ใน
 รัชกาลพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นประการ ประเด็นการ กษัตริย์ กษัตริย์ เริ่มประสูติพระโอรส
 ใจใจโดยได้ตั้งพระนามว่า พระเจ้าตากสินมหาราช เพื่อรับฝากฝังและวางศพในดินแดนของ
 ประเทศ กิ่งจังหวัดบึงพระ เรามองเห็นถึง... (๑๐๖ - ๑๑๐) ... การสืบมา
 รัชกาลพระเจ้าตากสินมหาราช กิ่งจังหวัดบึงพระ โดยได้กล่าวถึงการ กิ่งจังหวัดบึงพระ
 แห่งภาคใต้เป็นที่ยอมรับโดยทั่ว ๆ ไป เรามองเห็นถึง... (๑๑๑ - ๑๑๕) ...

* ดุษฎี แก้วรัตน์ ประมวลอนุสรณ์การอพยพคนไทยจากฟิลิปปินส์ พ.ศ. ๑๐๐ - ๑๐๕ หน้า ...

- ๑. พิจารณารายปรับปรุง วางแผนและโครงการศึกษาแห่งชาติ ให้เหมาะสมแก่กาลอวสาน และใช้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและการปกครอง
- ๒. พิจารณารายปัญหาต่าง ๆ ในทางการศึกษาและเสนอวิธีแก้ไข
- ๓. พิจารณารายงานการศึกษาศึกษา และวิจัยผลงานประจำปี
- ๔. พิจารณาวางโครงการขานุเคราะห์การศึกษาและเสนอแนะรัฐบาลให้ได้มาซึ่งทุนเพื่อการศึกษาระดับต่าง ๆ ตามความจำเป็น
- ๕. พิจารณางานบรรยายประจำปีของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
- ๖. พิจารณาการวิจัย ชุมชน และเว็กล้อมมหาวิทยาลัย
- ๗. อนุมัติการจัดตั้ง ชุมชน และเล็กล้อมคณะหรือแผนกวิชาใหม่ มหาวิทยาลัย
- ๘. พิจารณาให้ความเห็นชอบการวางหลักสูตรในมหาวิทยาลัย

อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) นั้น เมื่อสภาการศึกษาแห่งชาติได้พิจารณาแล้ว ให้เสนอความเห็นไปยังคณะรัฐมนตรี^๑

จะเห็นได้ว่าหน้าที่ของสภาการศึกษาแห่งชาตินั้น กว้างขวางและครอบคลุมงานการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้การดำเนินงานการศึกษาของชาติไม่ผิดพลาดเกี่ยวกับ เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ แล้ว สภามหาวิทยาลัยเป็นอันยุบไป หน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยแก่บรรดาอยู่ในหน้าที่ของสภาการศึกษาแห่งชาติ งานด้านการศึกษาของชาตินี้ จอบลิสสุภชิตี ๒๒๕๓๓ ได้ได้กล่าวเห็นใจเป็นตเถา และนโยบายเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยนี้ จากบลิสสุภชิตี ๒๒๕๓๓ แล้วกล่าวเน้นนโยบายที่ตนวางกว่ามหาวิทยาลัยเก่าที่มีอยู่คว้ทั้ง ๕ แห่ง คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์ และเล็อกเปิดมหาวิทยาลัยใหม่ขึ้นใน ๖ ภูมิภาค

^๑คือสภาแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี สภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๒ ราชกิจจานุเบกษา แผนกนายผู้ดา เล่มที่ ๗๖ ภาค ๒ ตอนที่ ๒๘ - ๑๒๖ ฉบับพิเศษ หน้า ๑-๑๔ วันที่ ๒ กันยายน ๕๐ คุ้เริ่มเดิมในภาคยชวล จ.

อีกประการหนึ่งเกี่ยวข้องกับ คุณศักดิ์ ก่อชัยวัฒนา คือนักเขียนนวนิยาย ที่ทั้ง สองอย่างเน้นที่ เรายุทธ หารัก ขยาย
 อุดมศึกษากับมหัศจรรย์ เขาค้นคว้ากันจะเป็นวีรกรรมศึกษากับการศึกษาค้นคว้า หลายท่านก็ไม่ได้ลงเสียอ่าน
 และวิจารณ์จากเวลา เวลาหนึ่ง สอง สาม ปี คาร์ล คาร์ล ผู้เขียนงานชุดการ์ตูนการ์ตูน นิ่งๆ
 ศึกษากับการหาความลับของชีวิต ประจักษ์แก่เรา ศึกษากับสิ่งที่ได้เรียนความลับ เด็ดไว้ในพระการ คาร์ล
 ศึกษากับการศึกษาค้นคว้าของมหาดมศาสตร์เป็นแบบอย่างดี เด็ดเรื่องอื่นๆ ที่ว่ามาบ้าง ไม่ควร
 ให้ความเชื่อถือแต่อย่างใด เรื่องหนึ่งที่น่าสนใจเป็นพิเศษ ก็คือ การรวบรวมหัวข้อสำคัญของมหาดมศาสตร์
ในกรุงเทพฯ เข้าเป็นหมวดวิชาด้วยจะเรียกว่า มหาดมศาสตร์กรุงเทพฯ เสร็จแล้ว
ส่งสาร งามและระเหยธรรมอันดี และเนื้อถึงหลักสูตรสากล ว่ามหาดมศาสตร์ทั้งที่เป็นที่
ให้การศึกษานานหลายประเภทหลายสาขา วิชาประจำประเภทพิเศษ ความรู้ถึงขั้นที่ว่าเจ้า
ยี่ยังไว้ ข้าเจ้าจะยังไม่เห็นไปถึงขั้นนี้ ความใน คาร์ล ๑๐ แห่งพระธรรมบัญญัติ
 วรรคแรกแห่งชาติในวงเล็บ ๖ ที่ว่า สถาปนากษัตริย์แห่งชาติอันอารักขาผู้พิจารณา
บูรณะและอันเลิศกว่ามาด้วยนั้น ก็เป็นเรื่องของกษัตริย์ มุ่งต้องวางแบบชีวิตที่กว้าง
กว้าง ๆ ใจเป็นปรีชาใจเมื่อว่าเป็น ข้าเจ้าจะเจตนาจะใจของกษัตริย์อันดีจะหา
ถึงมหาดมศาสตร์ในหัวเมืองทั่วทิศ เก็บ เก็บใหม่ และทรงตรา แต่ยังไม่เลิกว่า
เลิกกันอันดีบูรณะมหาดมศาสตร์ตามความหลักแห่งของ เฮอร์ คาร์ล คาร์ล ข้า เจ้า
ถือถือเอาความดีมาด้วยไว้ไว้ในวัน เมื่อชีวิตภา แหวาดกันหรือ ซึ่งได้อาได้ วิชา
การรวมมหาดมศาสตร์ ... อย่างไรก็ ข้าแนะนำของ เฮอร์ คาร์ล คาร์ล ก็ว่าจ้างต้น
นั้นก็ได้ความหลักเห็นแก่ข้าเจ้าว่า ถึงแม้ว่าไม่บูรณะมหาดมศาสตร์เป็นแห่งใดก็ตาม ก็ควร
จะใช้วิชาทวียุทธ์ทั้งหลาย มารวบรวมขึ้น จึงถึงแก่ชีวิต เมื่อประโยชน์ในการศึกษามหาดม
ธรรมและความเป็นระเบียบอันดี ข้าเจ้าจึงแนะนำ อม. สรรค์ ทรงทาง กา เวลา
วิทยาค้น เพียงสังกคณ จาก ต่าง ๆ ซาไว้ ในวังก็ดี อีกด้วย...

จากคำกล่าวเปิดประชุมคณะกรรมการสภาการศึกษานานาชาติครั้งที่ ๑๐๑ ได้มี
 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาช่วยกันศึกษาวิจัย ในแห่งไว้ด้วยกัน ย่อมไม่ทางจะหาได้ว่า

จากวัน เมื่อพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย) ได้ไปเคารพที่ บ้านกรวด กางกรวย กางการ การ
ถักทอไหมทอผ้า ทำด้วยมือเป็นมาตามฐานแห่งยวดี และอีกแห่งก็มีต่างประเภท โดยความรวม
มหาวิทยาลัยทั้ง ๒ แห่งเข้าหาอยู่ซึ่งกติกากิจการกับรัฐบาล โดยที่กองงานนี้การวางรั้ว
ตรวจนอกราชการกับกติกากิจการของพระยาศรีสุนทรโวหารที่ตั้งอยู่อย่างตรงไปตรงมาไปเรื่อยจนตลอด
ตลอดการรวม มหาวิทยาลัยว่า

... ความจริง ว่าผู้รู้หลายท่านในเวลานี้ก็ควรจะรู้ว่า ความจริงกับ
มหาวิทยาลัยการอยู่ที่มหาวิทยาลัย ไปไว้ว่าราชการอย่างเจ้า เวทีเป็นเขา เขาลงกับเขา
ด้วย อย่าง มหาวิทยาลัยไลบราล มหาวิทยาลัยกัจฉาย ๆ ตลอดจน ความรู้ กับควรจะ
ประกอบไปด้วย หลายอย่างที่ทุกอย่าง อย่างหนึ่งควรเป็นวิชาเกี่ยวกับ Colloxy ซึ่ง
การวางรั้วที่เข้าแล้วก็เป็นมหาวิทยาลัยอย่างได้มีเวลาไปเรียกมหาวิทยาลัยแล้วก็จะ
พอใจก็ดังกันหมด เพราะว่าเวลานี้ก่อนจะตั้งโรงเรียนไปนี้มารวมอยู่ในรายการที่ตนเองคิด
เสียก่อน ก็โดยเขาอยู่ในสำนักนาทกรัฏฐศาสตร์เสียก่อน แต่ความเข้าใจที่เวลาจะ
เป็น เขามองเห็นว่ามหาวิทยาลัยในประเทศไทยใช้สองตัวเขานั้นไม่ควรจะจัดทำ เวลาที่
หรือหาอะไรไปมาจากไม่ได้ ทำมหาวิทยาลัย ความจริงนั้นก็ควรจะปลัดสองมหาวิทยาลัย
ดู การ รวม มหาวิทยาลัยกับอะไรสักอันหนึ่ง มีคนเขาพูดว่า มหาวิทยาลัยกรุงเข
ณผู้คิดเสียว่าควรจะตั้งขึ้นว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่มีอะไรอย่างนี้ ๑ ที่นี้กับที่ คู่คำนี้จะ
เขาทาง มหาวิทยาลัยเดียวก็จะเป็นการหักล้างพราฏฐศาสตร์ หรือเริ่มออกเขาเข้าที่ ผ
ชยเรียบร้อย เมื่อมองผลความจริงเขาได้เสีย แทนที่จะไประงับกันเข้าทางคนใจหายแย้อย
ที่ไปอย่างไรก็ นี่อย่างพวกหมอนี่ มีโรงเรียนบาลวิวิธราชเขาก็หลุดลอยไปหมด นี่อะไรกับ
ตั้งแต่หัวเก่า ๆ ไม่ได้ตั้งวิชาการศึกษาให้มันดีขึ้น นี่ความจริงมันเป็นอย่างนี้ ถองวง
อำนาจไปกระสวยอ้าวเรา ควบคุมกันอยู่อย่างนี้ แต่คิดว่านี่ให้ถือเรื่อง มหาวิทยาลัยแห่ง
ชาติไม่สามารถจะวางไป อันนี้ผมมองด้วยก็ด้วยเหตุผลจะโกรธผม นี่เพราะผมพูดความจริง
จริงเป็นอย่างนั้น . . .”

๑ หอสมุดแห่งชาติ รายงานการประจวบคณาจักร กรมมณฑล พ.ศ. ๒๔๖๖
เล่ม ๒ หน้า ๑๒๐๘ - ๘.

แม้ว่าเมื่อถึงกติกากำหนดการลดค่าจ้างรัฐราชการครู เบื้องต้น รัฐชาติก็ สามารถผ่าน
 พระราชบัญญัติว่าด้วยค่าวิทยาค่าจ้างแก่ครู ทั่วราชอาณาจักร มาตรา ๒๕๖ แห่ง
 พระราชบัญญัติว่าด้วยค่าวิทยาค่าจ้างแก่ครู ทั่วราชอาณาจักร ๒๕๖๑ ไปบังคับใช้
 รัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๖๑ ไปด้วยแล้ว ถึงขนาดวิทยาค่าจ้างทั้ง ๕ แห่งจึงโอนไปบังคับใช้
 นายกรัฐมนตรี ภายใต้การบริหารของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
 กระทรวงศึกษาธิการ

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับค่าวิทยาค่าจ้างที่มี พ.ร.บ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๑ นั้น แบ่งได้
 เป็น ๓ ประการคือ คือ

๑. ลักษณะวิทยาค่าจ้างมีได้แก่วิทยาค่าจ้างในต่างประทศ โดย
 เน้นไปสาระสำคัญดังนี้

- ๑.๑ การเปิดคณะวิทยาค่าจ้างในมหาวิทยาลัยในส่วน มีเงิน ๕ แห่ง
- ๑.๒ การปรับปรุงค่าจ้างอาจารย์ในมหาวิทยาลัย
- ๑.๓ การปรับปรุงการบริหารงานมหาวิทยาลัย
- ๑.๔ การปรับปรุงหน้าที่ของมหาวิทยาลัยต่อสังคม
- ๒. การตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ในภูมิภาคเพื่อพัฒนาประเทศ
- ๓. ตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ในน้ำใต้ถ้ำสุโขทัย

๑.๑ เปิดคณะวิทยาค่าจ้างในมหาวิทยาลัย ดังกล่าวข้างต้นว่า
 มหาวิทยาลัยของประเทศไทยในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๖ - ๒๕๔๕ นั้น ยกเว้นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 เป็นมหาวิทยาลัยกลางสาธารณะ มีหน้าที่จัดการศึกษา ผลิตบัณฑิต ผลิตบุคลากรวิชาชีพ
 เท่านั้น จึงมีลักษณะพิเศษของมหาวิทยาลัยโดยทั่วไปในประเทศไทย และในปี พ.ศ.
 ๒๕๔๖ เดวิด อาร์ช บารอน ผู้เชี่ยวชาญจากองค์การสหประชาชาติ ได้มาเยือนประเทศไทย
 ได้ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่า มหาวิทยาลัยในประเทศไทย มีเพียง ๒๕ แห่ง
 และปี ๒๕๔๖ ไทยมีมหาวิทยาลัยเพียง ๕ แห่ง เข้ามารวมเข้าในจำนวนนี้
 แห่งรัฐสภาไทย ออกกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัยทั้ง ๕ แห่ง เข้ามารวมเข้าในจำนวนนี้

*ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก ๘.

กรมการศึกษานอกโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติได้ปรับปรุง
 มติความสำคัญข้อ ๘ แห่งนี้ ให้เข้าสู่ระบบความสำคัญภาคนี้คือ ขยายขอบเขตให้กว้าง
 ยิ่งขึ้น โดยคณะกรรมการของกระทรวงศึกษาธิการที่มหาวิทยาลัยทั้ง ๕ แห่ง ซึ่งยังเป็นที่
 กว้างขวางในบางกลางถ้ามหาวิทยาลัย ถ้าเน้นไปทางแพทย พยาบาล และสังคมของ
 ประเทศ ซึ่งในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๑๕ นี้ มีแผนพัฒนาประเทศไทย ๒ ฉบับคือ
 แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๗ และแผนพัฒนาการ
 และสังคมฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๐๘ - ๒๕๑๕ และแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ ๓
 พ.ศ. ๒๕๐๘ - ๒๕๑๕^๑ มหาวิทยาลัยทั้ง ๕ แห่งได้ขยายคณะและวิชา ได้ขยายถึง ๒๖๖ ภาคนั้น

๑.๑.๑ ข้าราชการมหาวิทยาลัย มีลักษณะต่าง ๆ จนถึง ใจผู้ป็นนี้

ศาสตราจารย์

ศาสตราจารย์พิเศษ

ศาสตราจารย์

ศาสตราจารย์

ศาสตราจารย์พิเศษ

ศาสตราจารย์

ศาสตราจารย์

ศาสตราจารย์พิเศษ

ศาสตราจารย์

ศาสตราจารย์

ศาสตราจารย์พิเศษ

ศาสตราจารย์

ศาสตราจารย์

ดูเพิ่มเติมใน สถาบันพัฒนาบริหารการแห่งชาต แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ ฉบับที่ ๑, ๒ และ ๓ ไร่องานศึกษาธิการกรมการ ๒๕๐๓, ๒๕๐๘, ๒๕๑๕.

- ก. วิชาเภสัชศาสตร์
- ก. วิชาเภสัชศาสตร์ เภสัชวิทยา เภสัชกรรม
- ก. วิชาพฤกษศาสตร์
- ก. วิชาเภสัชกรรม เภสัชวิทยา
- ก. วิชาเภสัชศาสตร์ เภสัชวิทยา เภสัชกรรม เภสัชเภสัชวิทยา
- ก. วิชาเภสัชศาสตร์
- ก. วิชาเภสัชศาสตร์
- ก. วิชาเภสัชศาสตร์

๑.๑.๔ มหาวิทยาลัยมหิดล (มหาวิทยาลัยราชภัฏ) มีคณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ก. วิทยาลัยการศึกษาระดับปริญญาตรี
- ก. วิทยาลัยการศึกษาระดับปริญญาโท
- ก. วิทยาลัยการศึกษาระดับปริญญาเอก
- ก. วิทยาลัยการศึกษาระดับปริญญาตรี
- ก. วิทยาลัยการศึกษาระดับปริญญาโท
- ก. วิทยาลัยการศึกษาระดับปริญญาเอก
- ก. วิทยาลัยการศึกษาระดับปริญญาตรี
- ก. วิทยาลัยการศึกษาระดับปริญญาโท
- ก. วิทยาลัยการศึกษาระดับปริญญาเอก

๑.๑.๕ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีคณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ก. วิทยาลัยการศึกษาระดับปริญญาตรี
- ก. วิทยาลัยการศึกษาระดับปริญญาโท
- ก. วิทยาลัยการศึกษาระดับปริญญาเอก

^๑ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คู่มือใช้ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒๕๑๖ - ๒๕๑๗

หน้า ๑๓.

^๒ มหาวิทยาลัยมหิดล แผนและผลการดำเนินงาน มหาวิทยาลัยมหิดล ปี ๒๕๑๖ - ๒๕๑๗

* มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ คู่มือใช้ของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ๒๕๑๖ - ๒๕๑๗

คณะมหาวิทยาลัย
คณะอักษร
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัย

๑.๒ การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน

ในปี ๒๕๒๒-๒๓ คณะอักษรได้ขึ้นตัวบุ๊ควัดโครงการพัฒนาการศึกษา
ซึ่งกำหนดระยะเวลา ๑๐ ปี โดยเริ่มในปี ๒๕๒๒-๒๓ - ๒๕๓๒ โดยสมรรถนะในแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๑๕ - ๒๕๑๙) และระยะที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๑๙ -
๒๕๒๓) โดยมีวัตถุประสงค์ ๑๕ เรื่องที่ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนในระดัมนอก ได้แก่
เป็นต้นฉบับแรก งานที่ต้องทำขั้นต้นคือ ผลิตบัณฑิตชั้นปริญญาตรี เอกภาษาเพื่ออาจารย์
มหาวิทยาลัย เพื่อสอนชั้นต้นระดับประถมศึกษาตอนต้น ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคม ในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ
ภาษาต่างประเทศ คณะอักษรได้ก่อตั้งโครงการพัฒนาการศึกษาด้วย โดยเวลาเริ่ม
โดยมองสภาพการศึกษาแห่งชาติ โดยที่ ดร. ไข่ประเสริฐ เกตุทัต เป็นผู้ประสานงานโครงการ
พัฒนาการศึกษา โครงการพัฒนาการศึกษาได้ดำเนินการเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียน
สอนในมหาวิทยาลัยและสถาบันในระดับเดียวกัน โดยดำเนินการโครงการ ๑ โครงการ กับ

- ๑. โครงการภาษาอังกฤษ
- ๒. โครงการพัฒนาระดับมัธยมศึกษา

๑.๒.๑ โครงการภาษาอังกฤษ

เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๒๐ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติหลักการ
โครงการพัฒนาการศึกษา โดยเน้นการยกระดับโรงเรียนประถมศึกษา ให้

๑. มหาวิทยาลัยศิลปากร พัฒนาศึกษาศาสตร์ศิลปากรวิทยาเขตและ ศูนย์ภาษา
มหาวิทยาลัยศิลปากรตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๑๙ หน้า ๑๕
๒. โครงการพัฒนาศึกษาศาสตร์ สาขาภาษาและการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๑
โดยแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ ๑ หน้า ๑๕
๓. วิทยาลัยและการศึกษาและสถาบันเทคโนโลยีศรีนครินทร์ หน้า ๑๕
๔. วิทยาลัยและการศึกษาฉบับที่ ๑ ฉบับที่ ๑๕ หน้า ๑๕
๕. โครงการพัฒนาศึกษาศาสตร์ หน้า ๑๕

ภาควิชาเคมี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แห่งประเทศ ไทย คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่า ในการที่
ผลิตภาควิชาเคมีในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำเป็นที่จะต้องอาศัยภาษาอังกฤษ และ อาจารย์
ที่มีอาจารย์ชาวต่างประเทศมาช่วยสอน หลักการจะต้องเข้าใจด้วยบรรดาภาษาของภาควิชา
อีกประการที่ติดขัดเป็นภาษาอังกฤษ ได้ด้วย จึงเห็นจำเป็นต้องให้มีโครงการภาควิชาเคมีในโครง
การอื่น โดยกองคณะกรรมการภาควิชาอังกฤษขึ้นเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๑๐ มีที่ปรึกษา ๓
รองศาสตราจารย์ ดร.ชอนเมทาอังกฤษ ในระดับอุดมศึกษา เมื่อทำรายงานเสนอคณะกรรมการ
โครงการเพื่อได้บรรลุวัตถุประสงค์ ๒ ประการคือ

๑. ปรับปรุงมาตรฐานภาควิชาภาษาอังกฤษ ของบัณฑิตศึกษา ให้ทัดเทียม
ในระดับสูงกว่าปริญญาตรีในสาขาวิชาตั้งกล่าว

๒. มีรองศาสตราจารย์สอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา ให้สอดคล้องกับ
ความต้องการ และปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น

๓. คณะกรรมการโครงการภาควิชาอังกฤษได้ใช้เวลาประมาณ ๘ เดือน ใน
การรวบรวมปัญหาและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย
จากผู้ที่ศึกษาไว้บ้างแล้ว และจากการศึกษาที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง มีรองศาสตราจารย์
หลักคุณ ศำราเรียม อุดมการเกษม ชัยยศสเม และ ศ. ทาโรง กุ ที่ได้มีส่วนร่วม
และผู้เรียน นอกจากนี้ยังได้ทดสอบนักศึกษาที่มี ๘ และบัณฑิตศึกษาปริญญาโทจำนวนหนึ่ง
ที่กำลังศึกษา สาขาวิชาที่อยู่ในโครงการ ศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการสอนที่เก่าแก่ ๖ แห่ง เพื่อ
วิจัยให้หาความรู้ทางภาษาอังกฤษ

หลังจากได้ทำการศึกษาการเริ่มดำเนินการ และประเมินผลข้อเท็จจริงต่าง ๆ
แล้ว ได้พบปัญหาสำคัญ ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา
ความประการดังนี้

๑. งบประมาณ

ขอข่าว่าจากการศึกษา และศึกษาค้นคว้าโดยมีคณะกรรมการดำเนินงาน รายงาน
ประจำปี ๑ ตุลาคม ๒๕๑๐ - กันยายน ๒๕๑๑ โครงการพัฒนาภาควิชาเคมี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
การศึกษาระดับสูง หน้า ๑๘.

๑. ขาดอาจารย์สอนภาษาอังกฤษทั้งในภาคเช้าและภาคบ่าย

๒. อาคารเรียนห้องเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ๑๖ ห้องเรียน
ที่อาคารเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ๑๖ ห้องเรียน
แต่เป็นอาคารเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ๑๖ ห้องเรียน

๓. ขาดบทเรียนและอุปกรณ์การสอนภาษาอังกฤษ

๔. อาจารย์สอนภาษาอังกฤษในภาคเช้าและภาคบ่าย

ในการสอนภาษา
และสอนภาษา

เมื่อมีครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ
และวิชาอื่น ๆ

๑. ในชั้นเรียนที่สอนวิชาภาษาอังกฤษ

ผู้เรียนภาษาอังกฤษมีจำนวนที่น้อยเกินไป
ทำให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
ไม่ทั่วถึง
และไม่มีครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ
ในชั้นเรียนที่สอนวิชาภาษาอังกฤษ
และวิชาอื่น ๆ

๒. ปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ

การเรียนการสอนในชั้นเรียนที่สอนวิชาภาษาอังกฤษ
และวิชาอื่น ๆ

๓. การปรับปรุงการสอนภาษาอังกฤษ

การสอนวิชาภาษาอังกฤษ
และวิชาอื่น ๆ

ในวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

๑. หน้า ๓.

๒. หน้า ๔.

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ ราชบัณฑิตยสถาน
และสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราลงกรณ ราชบัณฑิตยสถาน

๑. จัดทำรายงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนา
สังคมเมืองและวิถีชีวิตที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒. จัดทำแผนวิจัยและจัดทําเอกสารเกี่ยวกับโครงการพัฒนา
การระดมทุนและการระดมทุนจากภาคเอกชน

๓. จัดทำเอกสารวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและวิถีชีวิตที่ยั่งยืน
ภายใต้กรอบของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมเมือง

๔. สํารายละเอียดเกี่ยวกับภารกิจวิจัยของ
๕. จัดทำรายงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและวิถีชีวิตที่ยั่งยืน

๖. ทดสอบและวิจัยเกี่ยวกับโครงการพัฒนาเมือง
๗.๗.๗ โครงการพัฒนาระบบการให้บริการ ของ ศูนย์วิจัย

เป็นระยะเวลาอันยาวนานมาแล้วที่ประเทศไทย อยู่นับว่ามีการเติบโตอย่างรวดเร็ว
ทุกด้าน ไปทุกทิศทางทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ และด้วยเหตุนี้เอง
และส่วนนี้ในระดับประเทศโดย วิจัยการนี้ เมื่อมีการพัฒนาไปทุกด้านอย่าง
เพราะวิวัฒนาการของเมืองจากที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน
ก็ยังไม่เต็มที่ ยังมีอีกหลายประเทศ เพราะประเทศไทยเองก็มีความคง ความมั่นคง
ระดับนี้เหมือนกันอยู่แล้ว เช่น" และสภาพสังคมทางสังคมโลกจะวิวัฒนาการและ
กันอย่างสิ้นเชิง ความรู้ ความสามารถที่ได้รับจากบรรดาผู้เชี่ยวชาญวิจัย
.....

๑๒. หน้า ๕

โครงการ "ศูนย์วิจัยการพัฒนาระบบการให้บริการของโครงการพัฒนาที่ยั่งยืน
วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, ๕(๔) ๒๕-๖๕ ๒๕ ๒๕๖๓, ๒๕๖๓

"กัญญา, เวชณี เสงี่ยม, "การพัฒนาระบบการให้บริการของโครงการพัฒนาที่ยั่งยืน
ในฐานในประเทศไทย" อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพคุณครูอาจารย์ ดร. นพ. นพ. นพ.
วงศ์คุณ หน้า ๕.

เก็บประโยชน์อย่างเต็มที่ ด้วยข้อจำกัดเหล่านี้ โครงการ ศึกษาค้นคว้าวิจัยจึงได้แก่ การศึกษาชีวิตในระดัปลัทธิฐาน และเลกซ์นภายในประเทศ โดยถือเรื่องใด ๆ ในสาขา วิชาวิทยาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์และเกษตร เพื่อรับทุนของโครงการศึกษาหาวิทย ญุ่ค่า, ซึ่งมีเกิน ๒๘,๐๐๐ บาท เป็นเวลา ๒ ปี เมื่อจบการศึกษาแล้วตั้งเป็นอาจารย์ใน มหาวิทยาลัยและสถาบันเทียบเท่า เป็นเวลา ๒ เดือนของเวลา รับทุน โครงการที่เริ่ม ปรึ มีตีในปี พ.ศ. ๒๔๑๖ มีอาจารย์ที่สำเร็จจากโครงการศึกษาค้นคว้าวิจัยถึง ๓ การวางที่ ๖ จำนวนผู้ได้รับทุนจะจำนวนทุน แยกตามสาขาวิชาและปีการศึกษา

ปีการศึกษา	เกษตร		คณิศ		จิสิกส์		เคมี		ชีววิทยา					
	กาสร		กาสร		กาสร		กาสร		สัตว์วิทยา		พันธุศาสตร์		จุลชีววิทยา	
	จำนวน ทุน	ผู้รับ ทุน	จำนวน ทุน	ผู้รับ ทุน	จำนวน ทุน	ผู้รับ ทุน	จำนวน ทุน	ผู้รับ ทุน	จำนวน ทุน	ผู้รับ ทุน	จำนวน ทุน	ผู้รับ ทุน	จำนวน ทุน	ผู้รับ ทุน
๒๔๑๖	๕	๕	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
๒๔๑๗	๕	๖	๑๐	๕	๕	๖	-	-	-	-	๕	๕	๖	๖
๒๔๑๘	๕	๘	๑๐	๕	๕	๘	๑๖	๕	๕	๕	๖	๖	๖	๕
๒๕๑๙	๕	๙	๑๐	๕	๖	๘	๑	๑๖	๕	๕	๖	๖	๖	๖
รวม	๒๐	๒๖	๓๐	๒๓	๒๕	๑๘	๓๔	๓๐	๑๐	๑๐	๑๖	๑๖	๑๖	๑๘

จากตารางที่ ๒ ให้ข้อสังเกตว่า

๑. ทุนวิชาเกษตรศาสตร์ได้รับการจัดสรรให้ก่อนตั้งแต่ปี ๒๔๑๖

๒. จากการเปรียบเทียบระหว่างจำนวนทุนและผู้ได้รับทุน ปรากฏว่าผู้ได้รับทุน แต่กว่าจำนวนทุนที่มีอยู่ ถึงขั้นเหตุ ๒ ประการคือ ประการแรก ผู้ที่ได้รับทุนไม่ผ่านการคัดเลือกของบัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยที่จะเข้าศึกษาต่อ เช่น การสอบข้อเขียน หรือการวางใบสมัคร ประการที่สอง ผู้ที่ได้รับทุนอื่น ๆ ที่เคยเห็นว่ามีค่าต่ำกว่า เช่น ทุนที่ได้รับไปศึกษาต่อต่างประเทศ ได้ละสิทธิ์เพื่อรับ ทุนนั้น

ตารางที่ ๓ จำนวนผู้ได้รับทุนที่สำเร็จการศึกษาแล้ว ขณะกำลังไปยังมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จำแนกตามสาขาและมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย	โรงเรียน การศร	กษัตริย์ การศร	ภาค	ชีววิทยา		รวม
				รับทุนการศร	ทุนชีววิทยา	
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	-	-	๒	๒	-	๔
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	-	-	-	๑	๑	๒
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	๑	-	-	๑	-	๒
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๔	-	-	-	-	๔
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๒	๑	๒	๑	๑	๗
มหาวิทยาลัยศิลปากร	๑	๑	-	-	-	๒
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	-	๑	๑	-	๑	๓
มหาวิทยาลัยมหิดล	๑	-	๑	-	๑	๓
* อธิการประจำ	๓	๒	-	-	-	๕
	๑๑	๕	๖	๕	๔	๓๑

* ไปไกลมาต่อปริญญาเอก เมื่อกลับมาจะเข้ารับราชการที่มหาวิทยาลัยมหิดล

* * ผู้ที่เป็นอาจารย์ประจำอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อยู่แล้ว และได้มาขอสมัครเลือกเพื่อรับทุน เมื่อสำเร็จแล้วก็กลับไม่เป็นอาจารย์ในสังกัดเดิม

จากตารางที่ ๓ ได้ข้อเท็จจริงว่า ได้รั้งอรรอาจารย์ไปยังมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งหมด ๓๕ คน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มากที่สุดถึง ๗ คน รองลงมาตามมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สรุปได้ว่ามหาวิทยาลัยในส่วนกลางได้รับการจัดสรรมากกว่ามหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค และเวลานั้นเหี้ยมเฟ้อ

๑.๓ การปรับปรุงการบริหารงาน มหาวิทยาลัย

นักวิชาการและนักบริหารเอง มหาวิทยาลัย ได้ปรับปรุงระบบบริหารของ มหาวิทยาลัยอยู่เรื่อย นับตั้งแต่เริ่มตั้งมหาวิทยาลัยเป็นต้นมา ดังจะเห็นได้จาก การเปลี่ยนแปลงระบอบการศึกษาระดับของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อยู่เป็นระยะ ๆ แต่ส่วนมากเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในมหาวิทยาลัยเอง ส่วนความสนใจกับหน่วยงานภายนอกไม่มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงมากนัก ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้มีการตรา ธรรมนูญว่าด้วยสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติดำเนินเป็นครั้งแรกในวงการ มหาวิทยาลัยของประเทศไทย กับมหาวิทยาลัยการอุดมศึกษาในสังกัดเดียวกัน การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยจะต้องรู้ ตรงต่อสภาพมหาวิทยาลัย และเมื่อต้องการตั้งสภาการศึกษาแห่งชาตินี้ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ สภามหาวิทยาลัยได้ถูกยุบไปรวมกับสภาการศึกษาแห่งชาติ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็ไปขึ้นตรงต่อสภาการศึกษาแห่งชาติ และต่อมาได้มีข้อเสนองานให้ปรับปรุงองค์การบริหารมหาวิทยาลัยแบบใหม่ เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและคล่องตัวมากขึ้นหรือที่เรียกว่า "มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ" ความตกลงเรื่องมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐฉบับนี้ เรียกว่า การประชุมสัมมนา มหาวิทยาลัย รุ่งเรือง เรื่อง การบริหารงานมหาวิทยาลัย^{๑)} มีทั้งสำนักนายกรัฐมนตรีและสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติได้เกิดขึ้น ๓ ความตกลงว่าส จังหวัดสมุทรปราการ มีจุดประสงค์สำคัญ คือ เพื่อพิจารณาในหลักการที่ว่าโครงสร้างมหาวิทยาลัยควรจะเป็นอย่างไร แล้วมหาวิทยาลัยจะกำหนดให้มหาวิทยาลัยบรรลุหลักการที่วางไว้ พร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะให้สภาการศึกษาแห่งชาติ คณะนายกรัฐมนตรีนำไปปรับปรุงแก้ไข และปฏิบัติต่อไป ข้อเสนอดังกล่าวครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ดังนี้คือ

^{๑)}ดูเพิ่มเติมใน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กฎหมายเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย หน้า ๑๐ ฉบับที่ ๑๐ ๒๕๑๘.

^{๒)}ดูเพิ่มเติมใน สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ รายงานการสัมมนา มหาวิทยาลัย ครั้งที่ ๒ การบริหารงานมหาวิทยาลัย ๒๕ - ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๐๐ โรงพิมพ์สภาการศึกษาแห่งประเทศไทย ๒๕๑๐.

๑. ที่ประชุมเห็นพ้องกันว่า ควรจะทำการเปลี่ยนแปลงระบบปัจจุบันไปเป็น มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล

๒. การเปลี่ยนแปลงการเป็น การ เข้ายื่นแปลง ให้อำนาจขมไขว้ มั่งภาจะ ทำได้โดยเร่งจาก การปรับปรุงตัวบุคคล การเปลี่ยนแปลงระเบียบว่การ การ การเงน ฯลฯ และควรจะทำ ให้อีกมีมหาวิทยาลัยใหม่ก่อน จ. เห็นชอบไว้ว่ากล่าว

๓. ในด้านการเงิน รัฐบาลควรจ่ายเงินให้แก่วิทยาลัยที่ ข้ายให้เงิน ปร. ภาคประวาปี เพื่อให้มีความยกยู่และถดองไว้

๔. ผู้บริหาร มหาวิทยาลัย ระดับจังหวัด หัวหน้าแผนกวิชา ควรให้ลาจากราชการ ส่วนเสนอแนะและพิจารณา

๕. ควรเปลี่ยนแบบรูปแนวทางการศึกษาให้ให้ผู้นำนของศึกษารดับภาค

๖. การส่งเสริมคุณภาพทางวิชาการในมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น

๗. การบริหารงานบุคคลวิชา ในระบบวิทยุภาคตำแหน่ง (Position Classification)

๘. มหาวิทยาลัยไม่ควรเป็นระบบราชการ

๙. ในแถลงการณ์ว่านี้ ได้มีความเห็นชอบจากสภาการที่มาจากทั้งภาค โดย คณะกมิให้จัดการรายละเอียดให้ชัด เพ่มยังขึ้น ส่วนงานสภาการที่เกาะแห่งสภา จึงได้จัด สักขานมหาวิทยาลัยอีกเป็นครั้งที่ ๓ เรื่อง มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล
๑๐. ความสนธิราช ระหว่างวันที่ ๘ - ๑ กันยายน ๒๕๑๖ เป็นการศึกษาการจกภาแล้ว ของมหาวิทยาลัยในระบบกึ่งตั้งกล่าว รายงานของเลขาธิการสภาการถึงภาแห่งภาค ตอนหนึ่งว่า

วิธีดำเนินการนี้ มากครั้งที่มีที่ความแตกต่างจากกรณีแรกครั้งอื่น ๆ คือ การดำเนินการศึกษาโดยไม่รวบรวมข้อยุติ แล้วจะให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาขอปรึกษาแลกเปลี่ยน และถกเถียงกันเห็น สักขานะของมหาวิทยาลัยระบบใหม่อย่างเต็มที่ มั่งภาจะเป็ความถดถองกับและ ขัดแย้งกันก็ได้ มั่งภาจะออกความเห็นกว้างขวางจากเท่าไร มั่งเป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าดี และคณะ งานนี้เองได้แต่งตั้ง ลังจากสัมมนาครั้งก่อนอันเท่านั้น เพราะจะนำไปใช้

และประเวศน์อยู่รายละเอียดต่าง ๆ คำเปรียบ มนุษยชาติด้วยไม้ดอกไม้ ใบไม้ให้ตรงกับความรู้สึกของผู้ที่อยู่ในมหาวิทยาลัยนี้ มาก ๆ เปรียบเสมือนปลูกแก้วแก้วความใจผู้ผู้...”

การสัมมนาครั้งนี้เขาเนื้อหางออกเป็น ๔ หัวข้อ คือ ๑. การประสานงานภายใน ๒. องค์การและการบริหารงานภายใน ๓. การบริหารงานบุคคล ๔. การเงิน และการศึกษารูปแบบที่ควรสอดคล้องกันคือ

๑. ให้มหาวิทยาลัยไปให้หน่วยราชการ ที่มี ระเบียบการดำเนินงานภายในให้ประสิทธิภาพสูง โภคณบาลประสานงาน มหาวิทยาลัย กำหนดให้ประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยกับมหาวิทยาลัย และระหว่างมหาวิทยาลัยกับรัฐบาล”

๒. การประสานงานภายนอก ควรจะขจัดหน่วยงานกลางระหว่างมหาวิทยาลัยกับรัฐบาล ซึ่งอาจมีลักษณะกำหนด ^๕ University Grant Commission (U.G.C.) แห่งชาติ เริ่มกล่าวว่าเป็นศูนย์ประสานงาน มหาวิทยาลัยหรืออย่างอื่นแล้วแต่การ และให้ไปประสานองค์การที่มีแหล่งประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานราชการหน่วยกลาง”

๓. องค์การและการบริหารงานภายในมหาวิทยาลัย ควรให้มีผู้รู้ในมหาวิทยาลัยไปกำกับรัฐบาล ซึ่งน่าจะกำหนดหลักและกว้าง ๆ ไว้ ส่วนรายละเอียดเป็นหน้าที่ของแต่ละมหาวิทยาลัยกำหนดเอง มีสมาคมวิทยาลัยที่ผู้อำนวยการเป็นเจ้าตัวเอง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายฝ่าย มีคณาจารย์ นำหน้าที่เสนอแนะการแต่งตั้ง ตลอดจนบุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางบริหารและวิชาการของมหาวิทยาลัย ไปใช้เสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการทางวิชาการของมหาวิทยาลัย เป็นต้น”

^๑ ศึกษาค้นคว้าแห่งชาติ รายงานการสัมมนามหาวิทยาลัยครั้งที่ ๑๕ เรื่องมหาวิทยาลัยไทยกับรัฐบาล หน้า ๘.

^๒ ๒. หน้า ๒๐.

^๓ ๓. หน้า ๒๓ - ๒๕.

^๔ ๔. หน้า ๒๕ - ๓๑

ในที่ประชุมสภาวิชาการ คณะปฏิวัติซึ่งทำหน้าที่เป็นรัฐบาลอยู่ในขณะนั้น ก็หาทางออก โดยการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยไปตั้งเป็นเบงวงอิสระ ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๒ เรียกว่า "ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ" ซึ่งเรียกเอาเงินงานมาตั้งแต่วันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นต้นไป" มีหน้าที่การรับผิดชอบของประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๒ คือ "ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐให้อำนาจหน้าที่แก่ทบวงในการดำเนินการและกำกับการศึกษาของรัฐในระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังมี "อำนาจหน้าที่ของการกระทรวงศึกษาธิการ" ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

เมื่อตั้งทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐแล้ว คณะปฏิวัติได้มีประกาศฉบับที่ ๓๒๐ ให้รัฐมนตรีทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐให้อำนาจหน้าที่ดังนี้

"ข้อ ๒ ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. กำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัย ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ
๒. กำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา
๓. เสนอแนะการจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่มหาวิทยาลัย
๔. กำหนดงบประมาณการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย
๕. ติดตามการประเมินการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย และเป็นศูนย์ประสานงานการจัดการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย
๖. ทดสอบการจัดตั้ง ยุบรวม ปรับปรุง และเลิกมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
๗. พิจารณาอนุมัติ ยุบรวบและเลิกคณะภาควิชาหรือส่วนงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นในมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
๘. ส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย เพื่อเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงการศึกษาให้ก้าวหน้า

หอสมุดแห่งชาติ "ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๒๑๒" ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๘๘ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๔.

๒. "บันทึกการค้นคว้าหาการที่มีกฎหมายกำหนดไว้ในบันทึกคำพิพากษาของศาลฎีกาของรัฐบาล" ของรัฐ?

อำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยของรัฐบาลได้ส่งมอบหมายให้โดยได้รับความเห็นชอบจากนายรัฐมนตรีแล้วนั้น ยืนยันว่า จะพยายามเป็นหนังสือให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยของรัฐ ข้าราชการไปติดต่อขอความเท็จจริงในระเบียบข้อหรือหลายเรื่องก็ได้ จากอำนาจหน้าที่ของรัฐ ข้าราชการที่สมควรจะให้ข้อวิจารณ์กันว่าการบริหารราชการแผ่นดินอยู่ในอำนาจของกรมที่เกี่ยวข้อง ต่อ รัฐมนตรี เช่นเกี่ยวกับการบริหารราชการของกระทรวงทบวงกรมอื่น ๆ ยิ่งกว่าคณะบุคคลอย่างสภาการศึกษาแห่งชาติเสียอีก ความเร็วหรือความฉับพลันของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันนี้ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าสิ่งอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ดี กรมการปกครองส่วนนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยของรัฐบาล ได้แสดงความรู้สึกต่อการบริหารมหาวิทยาลัยไว้ดังนี้

"... ในระหว่างการปฏิบัติเมื่อปี ๑๙๑๑ มหาวิทยาลัยทั้งหมดได้ร่วมกันในคำร้องต่อรัฐบาล เรียกร้องว่า มหาวิทยาลัยควรเมื่อมีไว้ใน การปกครองตนเอง มีเสรีภาพทางวิชาการในการถ่ายทอดและแสวงหาความรู้ โดยยึดหลักของความเป็นวิทยาศาสตร์ในการบริหารขยวออกไปจากระบบราชการ เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลได้ตั้งขึ้น แต่ยังไม่ออกไม่ไปใกล้กระทั่งในทบวงอธิบดีกระทรวงมหาดไทย นายกรัฐมนตรี ทางคณะปฏิวัติจึงได้ตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งนับว่าเป็นก้าวหนึ่งก้าวไปสู่อุบายมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลในอนาคต

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลนี้ จะรับปลัดด้วยมหาวิทยาลัย University Grants Commission ของอังกฤษ คือมีคณะกรรมการจัดสรรเงินอุดหนุนมหาวิทยาลัย เป็นที่สนระหว่างรัฐบาลกับมหาวิทยาลัย เมื่อได้รับเงินจากรัฐบาล การพิจารณา

๑. พล. มุคแห่งชาติ - ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๒๐ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๘๐ วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๑๔.

จัดสรรไว้แก่ มหาวิทยาลัย โครงการ เงินก้อนนี้ให้มหาวิทยาลัย การหาเงินว่างเปล่า
ของความพอเอา มี รัฐบาล เบื้องต้นควบคุม โจทย์ให้ตรวจสอบภายหลังหรือจะ
Audit ว่าถูกต้องการระเบียบหรือ' แล้วกัน

การที่ประเทศไทยมีระบบทบวงของรัฐบาล ings ๆ ที่ลดการรับของมหาวิทยาลัย
บ้าง ๆ จัดรับชาติแล้ว มีบทให้ รัฐบาล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลแล้ว เรา
กล่าวถึงเงินอุดหนุนที่อยู่นอกงบในมหาวิทยาลัยเอง บางมหาวิทยาลัย เป็นอิสระ บ้างบาง
ก็เกือบเฉพาะสูงอายุ บ้าง' ใ้อาจเป็นเช่นนั้น เรา การบอกด้วยว่าเมื่อครั้ง' ที่
หมายถึงการรับผลการเป็นข้าราชการ ขยายไปว่าจะต้องขาดบ้างบางจะรวมกันแบบ
(fringe benefits) ต่าง ๆ ที่ควรได้จากราชการ คงได้แต่เงินบำเหน็จบำนาญ
ของการต่าง ๆ ของรัฐบาลแล้วไม่ ฐานะของอาจารย์อาจไม่มั่นคง เมลคณบดีมารวการ
ทำให้ได้ยากได้เป็นข้าราชการอย่างเคย ก็ขอรายได้พิเศษจะงมำนาญรหว่างข้าราชการ
แล้วแต่ แต่ให้แล้วเงินเงินเล็กน้อยอย่างรว เร็ว โจมไปให้ข้อจำกัดหรือให้ค่าของ
ก.พ. การเงินก็ไม่ต้องส่งบัญชีรายละเขียดให้ กพร. เพื่อให้รัฐบาลให้เงินกับ ก.พ. ว่า
เขาได้ของกันบ้าง การเรียนการสอนให้มหาวิทยาลัยจัดการกับเอง ซึ่งเมื่อแรกตั้ง
ศุภษาวิทยาลัย แต่ถ้าว' บางแห่งเป็นกลางโงมไปก็เงินเล็กน้อยกับ เขาว่า เขาค้นแล้ว
จะเห็นว่าเงินนี้ไม่ไปไหนไหนจะมาก มหาวิทยาลัย เงินส่วนนี้ทำให้แตกต่างออกไปจาก
ส่วนราชการส่วนอื่น กรวมโลที่รัฐบาลต้องร้องขอประบาคให้เขาทำมหาวิทยาลัยจากเงินขาย
อาคาร รัฐบาลไม่อาจให้มหาวิทยาลัยที่ราคา เช่นดังกล่าวแล้วได้ การให้เงินแก่
วิทยาลัยโดยที่' ต้องการตรวจตราควบคุมการใช้จ่ายอย่างระมัดระวังกับเงินเงินไป
การลดจำนวนเงินให้แก่นักศึกษานัก โดมมหาวิทยาลัย การลดให้แล้วแล้วเอง ซึ่งเงินนี้ให้
ไปได้ ปัจจุบันนี้เงินอุดหนุนมหาวิทยาลัยแล้ว มหาวิทยาลัยทุกแห่ง เงินอุดหนุน
แต่เงินเงินอุดหนุนเงินค่าค่า' ว่าเป็นว่า ๘๘ % ของงบประมา' ึ่งงบของมหาวิทยาลัย
รัฐบาลไปว่าไว้ในมหาวิทยาลัยขยับขึ้น สาธารณะถูกมถว' ง มหาวิทยาลัยยังกล่าว

แต่รัฐบาลก็หาทางประนีประนอมโดยแยกมหาวิทยาลัยออกจากงบในของงบเงินอุดหนุนทาง
นี้ที่มหาวิทยาลัยเลี้ยงตัวเองได้จากตัวเป็นต้นกับ ทุนเงินเลี้ยงตัวเอง' ก่อตั้งสิ่ง

รัฐบาลช่วยบอกเรื่องข้างนี้ถึง รัฐบาลอังกฤษไปเช่นนี้ก็จะทวงบุญในราคา... เว้นคือต่อไป...
ของวงรองรับควบคุมเฉพาะด้านที่มีนโยบายและแผนการศึกษา การงบประมาณ การวิจัยเกี่ยวกับ
ภาคราชการศึกษา ซึ่งมุ่งส่งเสริมระบบระดับปริญญาตรี ชาติวิ มีไป... (คำว่าภาพหน้ากำกับหรือ
ควบคุมกิจการภายใน...)

เป็นอันว่ามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลขอ รัฐบาลไปหากระทรวงศึกษาธิการ
ไป เพราะเหตุที่มหาวิทยาลัยตั้งอาศัยงบประมาณของประเทศถึง ๕๕ % ของงบประมาณ
ที่ มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งดำเนินการอยู่ ถ้ามหาวิทยาลัยลดเงินงบประมาณจากรัฐบาลลงได้
ถึง ๕๐ % รัฐบาลก็ไม่ต้องใจที่จะทวงบุญต่อไป ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงควรหาว่าแนวทางงบประมาณ
มาเลี้ยงตัวเองให้ได้เสียก่อน ขั้วการระที่ตั้งการระบิาเอง

๑.๘ การปรับปรุงหน้าที่ของ มหาวิทยาลัยก่อสังคม

ตามหลักการศึกษาระดับสูงแล้ว มหาวิทยาลัยของไทย ตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งใน
รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมาจนถึงปัจจุบันนี้ ทำหน้าที่อย่างถูกต้องให้
เร้ารับราชการและกำลังคน เพื่อให้ทันของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ของมหาวิทยาลัยในส่วนนี้เกี่ยวข้องกับสังคมและประเทศชาติ นี้ก็จะได้รับการเฉลยจาก
วงการมหาวิทยาลัยของไทย ถึงแม้มีรายงานเกี่ยวกับการบริหารมหาวิทยาลัยเป็นเรื่อง
วิฤต การวางวิชาการไปจุ ลงกรณ มหาวิทยาลัยตบหนึ่งว่า ... ที่ประจักษ์ที่ควา... (เห็น
เรื่องกันว่า (การให้บรรณาการแก่ชุมชน) ขณะนี้อยู่ในขั้นวิฤต... (เนื่องจาก มหาวิทยาลัยไม่มี
นโยบาย... (ไม่มีโครงการว่าเน้นการจ้างคน... โดยปล่อยให้ไปตกแยกจากราและรอดได้
สิ่งลงทายนลดรื่องช่วยเราื่อ...^๒ ทำให้มองเห็นว่ามหาวิทยาลัยไม่มีนโยบายในเรื่องของ
ชุมชนและสิ่งแวดล้อมอย่างถนัด

^๑บุรณด ม" สันต์ "ตบวงมหาวิทยาลัยของรัฐบาลกับการจัดการอุดมศึกษา" กรุณากร
๓(๑) : ๑๑ - ๑๓ สิงหาคม - กันยายน ๒๕๑๖.

^๒สไปรดาจารย์จุ ลงกรณมหาวิทยาลัย การไป มาเรื่องวิฤตการ วางวิชาการ
ในจุ ลงกรณมหาวิทยาลัย หน้า ๓ .

ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๖ เป็นที่มหาวิทยาลัยเริ่มงานวิจัยภาวะแวดล้อมของสังคม
 มาแล้ว เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ นายเนห์ จาซริก ได้เขียนบทความเรื่อง "มหาวิทยาลัยกับการพัฒนา" ฉบับนี้เนื่องมาจากแนวความคิดของ นายลาเซียร์ ลองสเบิร์ก ซึ่งศาสตราจารย์
 ยีร์ทส์ มีบทความนี้ให้ทัศนะว่า "...บทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาสังคมและประเทศ..."^๑ หลังจากในปี พ.ศ.
 ๒๕๑๐ วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัย ได้จัดให้มีการประชุมทางวิชาการเรื่อง
 "วิจัยและการทางวิชาการในอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัย" มีจัดเป็นอาภาภาวารสารเล่มแรกที่ได้
 มหาวิทยาลัยศึกษาให้เข้าบริการชุมชน และคำขวัญได้เข้าเป็นวันหนึ่งอันเกี่ยวข้องกับสังคม
 ถึงจุดเริ่มต้นของ การ.ระวั ภาววิโค ตอนหนึ่งว่า

...มหาวิทยาลัยต้องปลุกตัวอยู่บ้าง เมื่อปลอกจากถว เฒับ และให้พอ
 วนใหญ่ของสังคม ด้วยมุ่งความระแวดระวังในการเจริญกิจมีอยู่ ทำให้ เภาะสมสี่ระจำ เรงตบ
 เมือโยนธรรมของชุมชน มหาวิทยาลัยยังต้องรักษาสันพันธ์สัมพันธ์กับสังคมไว้โดยคงนำ
 เวมอ มหาวิทยาลัยในกรดำรงตนโดดเด่นเกี่ยวข้องกับราวต่างข้าง ทั้งนี้โดยเฉพาะ รัยภากร
 ที่หลักเลี้ยงบ มหาวิทยาลัย ความ ฟู โด้นมาจากชุมชน แต่สังคมมีจุดบัพระหนักดู ถ้าของวิชา
 การมากขึ้นจะต้องมีรักษาหรือและรับชื้อเสนอแนะทางวิชาการในการดำเนินกิจการ
 ต่าง ๆ สถาบันชุมชนเองก็ปรารถนาที่จะมีภาววิโคทางวิชาการของต่างข้าง ๆ กับ
 บทความเหล่านี้ย่อมมีผล ประชาชนมักมีความหวังและต้องการให้ช่วยช่วยเหลือไว้สร้าง
 ความเจริญแก่มหาวิทยาลัย นี่เป็นสตามนธองวาทที่ทนถาวรกับใจ..."^๒

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้มีการประชุมสัมมนาประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยกับ
 ราชการที่วางแผนและพัฒนาขึ้น ที่โรงแรมบางแคว ๑๓บุรี ระหว่างวันที่ ๕ - ๑๑ มีนาคม
 ๒๕๑๕ โดยมีว่านังงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ เป็นเจ้า วยการประชุมครั้งนี้เป็นการ
 ประชุมสืบเนื่องมาจากการประชุมที่สิงคโปร์ ในเรื่อง ขอบเขตของมหาวิทยาลัยในการ
 วางแผนพัฒนาประเทศในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การ ันขอบเขตบางเขนมีจุดมุ่ง

^๑ ภู. หน้า ๘๕.

^๒ ภู. หน้า ๘๖.

หมายใน "มหาวิทยาลัยจะเกิดมหาวิทยาลัยต้องการของ" วนราชการ และใช้บุคลากรทาง
วิชาการ ที่ส่วนราชการใดอยู่ต้อง มีบ้างจากข ะนั้นก็จัดในปีแรกใช้โดยกรมวิเทศ
สองประเทศอย่างถ่องแท้ และหน่วยงานของรัฐ บางก็ยังมีได้บ้างก็จัดทาง มหาวิทยาลัย
มาใช้ประโยชน์แก่ประเทศได้บ้างเต็มที..."

การดำเนินการนี้ได้ชี้ให้เห็นขนาดของมหาวิทยาลัย ที่ "ส่วนราชการ" ๘ ประการ คือ
๑. การช่วยงาน ๒. การวิจัย ๓. การให้บริการแก่ปรีชา และ ๔. การศึกษาและ
อบรม ทั้ง ๘ ประการนี้มีที่ประชุม "โครงการศึกษาวิจัย" เพื่อวางรายละเอียด "แบบฉบับ" ๖

ในปีรุ่งขึ้น ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐร่วมกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็ได้จัดให้มีการ
สัมมนาในเรื่องของมหาวิทยาลัยกับการระดมพลังเงินเข้า ในหัวข้อเรื่อง "บทบาทของภา
วศึกษายในการพัฒนาประเทศอันเนื่องต้นและภูมิภาค" ระหว่างวันที่ ๒๙ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๐๒
๗ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และโรงเรียนสตรีศรีวิชัยศึกษา โยธาธิการประจักษ์ที่
สำคัญคือ

๑. แก่ที่วิจารณ์ ขนาดและควมรับ และขอบของมหาวิทยาลัยในเขตภูมิภาค
ได้เป็นไปตามขนาดและควมรับที่ควร

๒. เพื่อหาทางส่งเสริมการกำหนดงานการวิชาการที่ของมหาวิทยาลัย
ได้เป็นไปตามขนาดและควมรับที่ควร

๓. เพื่อหาทางส่งเสริมความก้าวหน้าของ มหาวิทยาลัยในเขตภูมิภาค
มหาวิทยาลัยในเขตภาคตะวันออกเฉียง

การดำเนินการนี้ได้แบ่งออกเป็น ๔ หัวข้อใหญ่ คือ

๑. วัตถุประสงค์และหน้าที่ของมหาวิทยาลัยในเขตภูมิภาค

๒. มหาวิทยาลัยในเขตภูมิภาคกับการระดมพลัง

^๑สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รายงาน "แบบฉบับ" ๘ ประการ "รายงาน
ระดมพลังมหาวิทยาลัยกับส่วนราชการที่วางแผนและศึกษา" หน้า ๘.

๒๕๐๒ เก็บเรื่องเดิม.

๑. การประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยในเขตภูมิภาคกับหน่วยงานราชการ
ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น และฝ่ายธุรกิจเอกชน

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยในเขตภูมิภาคและในนครหลวง
จากโครงการที่ประกอบด้วยการศึกษาภาคพื้นเมืองให้เห็นแนวโน้มของมหาวิทยาลัยในภูมิภาคที่ขยาย
ตัวขึ้นมากขึ้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ นี้ได้แจ้งข่าวให้หน่วยงานราชการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กรมป่าไม้ อิงฉัตร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ได้ริเริ่มโครงการประกาศนียบัตรอาสาสมัครบัณฑิต (ป.อ.บ.) โดยเปิดรับสมัครบัณฑิต
ชาย - หญิง สาขาต่าง ๆ เข้าอบรมและปฏิบัติงานในชนบทเป็นเวลา ๑ ปี ฝึกปฏิบัติ
ประสงค์

- ๑. เพื่อฝึกบัณฑิตไทยให้รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์
- ๒. เพื่อให้เกิดความเคยชินกับสภาพและสภาพราชการในชนบท
- ๓. ส่งเสริมความถนัดรักเร่ของบัณฑิตในงานที่เริ่มประโยชน์ต่อส่วนรวม

จากโครงการประกาศนียบัตรอาสาสมัครบัณฑิต ข้างบน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ได้กระตุนให้บัณฑิตไทยในระดับมหาวิทยาลัยได้สนใจงาน แวดลอบทางงานในชนบท
กว้างขวาง เช่น มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อช่วยเหลือหนึ่งส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นด้วยของปศุสัตว์ งาน
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และงานด้านสุขภาพของประชาชนในชนบท
วิทยาลัย นายกองจัดการของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้งวิทยากรผู้ช่วยราชการที่อาสา
ตัวกันเป็นศูนย์กลางในสี่ภาคหนึ่งประเทศไทย และได้เป็นตัวแทนบัณฑิตที่ไป
กิจกรรมช่วยเหลือสังคมไปทุกภาค บรมมาของบัณฑิตที่กล่าวถึงยังมีแนวโน้มที่จะ
แตกกลายเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนใน
ปัจจุบัน

ดูรายละเอียดใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รายงานการ
ศึกษาเรื่องบทบาทของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาประเทศไทยในเขตภูมิภาค วิทยาลัย

๒. การตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ในส่วนภูมิภาคเมื่อพัฒนาประเทศ

ในปี พ.ศ. ๒๔๐๐ บกจากพระมิ่งขวัญ^๑ หมายทางการเมืองในประเทศไทย การแก้ การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงรัฐบาล รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้สั่งจัด เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๔๐๐ คณะปลัดวัดอันนี้ พลเอกสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้เข้ารายงานการแห่งส่วนภาค ในทางการศึกษาที่ประชุมวิถึ การเว้นเดียวกัน คือ "ว่าทุกการความเกี่ยวมาจ้างการ ศึกษาในกรุงเทพฯ และในส่วนภูมิภาค ก่อในกรุงเทพฯ มีสถาบันการศึกษากระชั้นอง ประถม มัธยม อาชีววะ ศึกษาศาสตร์ และมหาวิทยาลัย ที่รัฐบาลได้มุ่งเห็นจำนวนมาก โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยนั้นมีเฉพาะในกรุงเทพฯ เท่านั้น ประชาชนจึงწყองมุ่งความ เข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ จนห้องเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ เต็มไปหมด ไม่สามารถรับ นักเรียนต่อได้ ผู้ปกครองนักเรียนได้มีการชุมนุมที่ห้องจนามหลวง ปีที่ ๒๕ ๓ ชั้น ๑ ที่กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการกลายเป็นโรงเรียนกลางนครหลวงได้ไว้แก่ที่ ไปเพียง๑๐๐กับจำนวนนักเรียน ๑ กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามแก้ปัญหาการศึกษาโดยอาศัย ด้วยการวางนโยบายพัฒนาการศึกษาว่า "ยกการศึกษาให้ไปตั้งในส่วนภูมิภาค" ในวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๐๐ ที่ประชุมระดับอธิบดีกระทรวงศึกษาธิการ ได้ตั้งคณะองการการศึกษาออก เป็น ๑๒ ภาค ตามลักษณะภูมิประเทศ วัฒนธรรมและอาชีพประชาชน ผู้ที่ภายหลังได้ ภาควิชาการศึกษาเป็นหน่วยดำเนินการพัฒนา และต่อมาได้เสนอรัฐบาลซึ่งลงนาม ๒๓ หน้า กระดาษพิมพ์ ที่ข้อความสำคัญจะต้องปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในต่างภูมิภาคโดยทั่วไปไปตลอด ถึงการเจริญงานถึงมาว่าหน้าอื่น เพื่อให้ส่วนภูมิภาคมีการศึกษาได้วิเศษกับกรุงเทพฯ รัฐบาลได้รับหลักการของโครงการนี้

เมื่อได้แบ่งภาคการศึกษาเรียบร้อยแล้ว กระทรวงศึกษาธิการก็ได้ส่ง "รายงาน" เพื่อให้ได้ใจองพาราเนนการศึกษานี้ต่อไป แต่เกิดปรากฏที่ ๒ ๑๒ กันยายน ๑๙๐๐

^๑ ปี่ มาลาตุล, น.ศ., "พัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค" วันทรงเกษม
 (๓๒) : ๕ กันยายน - ตุลาคม ๒๕๐๓.

๑.๖ การก่อตั้งมหาวิทยาลัย เชียงใหม่

เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๐๗ คณะรัฐมนตรีได้ลงมติให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และให้เปิดรับนักศึกษาได้ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ตั้งเป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณแบบ ที่ จะตั้งให้ยาวาเรียน การวิจัย และ ึ่งเด แผยบร ในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้แก่การศึกษ การเกษตรกรรมวิชาังวอง การังค จากเขา กะไว้ไว้ลัว ลว

- ๑. คณะศึกษาศาสตร์ Education ควบคู่กันด้วย คณะศึกษาศาสตร์หรือคณะศึกษาศาสตร์
- ๒. คณะวิศวกรรมศาสตร์ Engineering ควบคู่กันด้วย คณะวิศวกรรมศาสตร์หรือคณะวิศวกรรมศาสตร์
- ๓. คณะศิลปกรรมศาสตร์ Fine Arts ควบคู่กันด้วย คณะศิลปกรรมศาสตร์หรือคณะศิลปกรรมศาสตร์
- ๔. คณะศึกษาศาสตร์ Social Sciences ควบคู่กันด้วย คณะศึกษาศาสตร์
- ๕. คณะศึกษาศาสตร์ Natural Sciences ควบคู่กันด้วย คณะศึกษาศาสตร์
- ๖. คณะศึกษาศาสตร์ Engineering ควบคู่กันด้วย คณะศึกษาศาสตร์
- ๗. คณะศึกษาศาสตร์ Medical Sciences ควบคู่กันด้วย คณะศึกษาศาสตร์
- ๘. คณะศึกษาศาสตร์ Agriculture ควบคู่กันด้วย คณะศึกษาศาสตร์

เนื่องจากคณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่า วิชาต่าง ๆ เหล่านี้ มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ จึงได้มีมติให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ และให้เปิดรับนักศึกษาได้ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘

คณะศึกษาศาสตร์	คณะวิทยาศาสตร์
คณะวิศวกรรมศาสตร์	คณะศึกษาศาสตร์
คณะศึกษาศาสตร์	คณะศึกษาศาสตร์

คำขวัญของมหาวิทยาลัย "ใฝ่รู้ใฝ่เรียน สืบสานศาสตร์ โภจนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" และบางสาขาวิชาเริ่มมีแผนกเฉพาะทางก่อน เช่น เกษตรศาสตร์ตั้งอยู่ที่เมือง

วิทยาศาสตร์ และครุศาสตร์อยู่ในคณะอักษรศาสตร์ ภายใต้ ๖ ๕ ได้ขยายเป็นคณะต่อไป
กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ตระเตรียมการจัดตั้งมหาวิทยาลัย โยชิตธรรมมหัฏฐนาเกษตรธุรกิจ
เป็นจำนวนเงิน ๓๐ ล้านบาท ในระหว่าง ๒๔๐๔-๒๕๐๓ ใ่อัจฉริยะดังนี้

ซื้อที่ดินค่ามรดกช่วยยกประมาณ ๒๐๐ ไร่	๖	ล้านบาท
ปรับปรุงบริเวณมหาวิทยาลัย	๒	"
สร้างยานที่กอาจารย์	๒	"
สร้างตึกขานวยการ	๓	"
สร้างกักประมุขธิการ	๖	"
สร้างหอนอนชาย	๔	"
สร้างหอนอนหญิง	๔	"
สร้างหอสมุดเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ	๓	"
	รวม	๓๐ "

ในปัจจุบันนี้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีคณะดังต่อไปนี้

คณะวิทยาศาสตร์	คณะมนุษยศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์	คณะแพทยศาสตร์
คณะวิศวกรรมศาสตร์	คณะเกษตรศาสตร์
คณะศึกษาศาสตร์	คณะพยาบาลศาสตร์
คณะเภสัชศาสตร์	คณะทันตแพทยศาสตร์ ^๒

๒.๒ การก่อตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ ๑๗๐,๐๐๐
ตารางกิโลเมตร แบ่งได้เป็น ๑๒ จังหวัด มีประชากรกว่า ๔๐ ล้านคน มีความสำคัญ

^๑สภาการศึกษาแห่งชาติ โครงการการศึกษา พ.ศ.๒๔๐๔-๒๕๐๕ หน้า ๗๑๕.

^๒มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โครงการพัฒนามหาวิทยาลัย เชียงใหม่ พ.ศ.๒๕๑๕-๒๕๑๕

ภาคทั้งในค่านเศรษฐกิจการ เมือง สังคมและยุคทองศาสตร์ รัฐบาลจึงได้มีนโยบายที่จะพัฒนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อจะยกฐานะการครองชีพของประชาชนในภาคนี้ให้ระดับสูงขึ้น รัฐบาลจึงได้กำหนดแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้น โดยมีคณะกรรมการ พัฒนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยนายพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน คณะกรรมการ คณะกรรมการชุดนี้มีการกิจกว้างขวาง ถ้อยมุ่งหมายจะพัฒนาสู่รุ่งเรืองอย่าง ไปเฉพาะการศึกษารือเศรษฐกิจและกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมดคือ การศึกษา ที่ ๘, ๑๐, ๑๑ รวมกัน^๒ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปีหนึ่งระวางแผนพัฒนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่นได้เริ่มงานก่อสร้างในเดือน ตุลาคม ๑๙๖๖ โดยใช้สถานที่บ้านสีจาน จังหวัดขอนแก่น ที่งานหนึ่งทดลองแนวสวนขอนแก่น - ชุมแพ อีกด้านหนึ่งติดต่อกับถนนขอนแก่น - อุดรธานี เนื้อที่ประมาณ ๕,๐๐๐ ไร่ ใน แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.๒๕๐๘ - ๒๕๑๑ ได้กำหนดแนววิชาไว้ดังนี้

๑. เลือกและปรับปรุงวังวัดขอนแก่นให้เป็นศูนย์กลางของภาค
๒. กักเก็บน้ำไว้สำหรับการ เกษตร อุตสาหกรรมและพลังงานไฟฟ้า
๓. ก่อสร้างและบูรณะถนนหนทาง
๔. ส่งเสริมการ เกษตรและอุตสาหกรรม และกันหาปัจจัยการธรรมชาติ
๕. พัฒนาห้องเรียนอาจารย์และการศึกษาในภาค^๓

^๑ มหาวิทยาลัยขอนแก่นในระยะเริ่มก่อตั้ง ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศหลาย โครงการดังนี้ "แผนการโคลอมโบ (Colombo Plan)" ให้ความช่วยเหลือในการวาง แผนทดลองจ่ายไฟ และอาจารย์ในคณะ เกษตรศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์ และ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้รับความช่วยเหลือจาก มูลนิธิฟูลไบรท์ (Fulbright Foundation)

^๑ สภาการศึกษาแห่งชาติ อ.ก. หน้า ๖๐

^๒ ปิ่น นาคากุล, ม.ด., การพัฒนาการลดทอนส่วนภูมิภาค หน้า ๑๑๗.

^๓ วิชา เพียรวิจิต "บทบาทของมหาวิทยาลัยขอนแก่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ๔(๒) : ๙ - ๘ กันยายน ๒๕๐๒.

หน่วยอาสาสมัครจากสหรัฐอเมริกา แคนาดา, นิวซีแลนด์ และจากรัฐบาฮาสตราเวอ"^๑ มหาวิทยาลัยขอนแก่นเริ่มรับนักศึกษาครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ มาก.เรียนอยู่ในคณะวิทยาศาสตร์ การแพทย์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เพื่อรอให้มีการสร้างอาคารให้เสร็จเรียบร้อย จบ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ จึงได้ย้ายมาเรียนที่ขอนแก่น ในระมะแวมหาวิทยาลัยขอนแก่นเปิดสอน ๒ คณะ คือ คณะเกษตรศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อผลิตเกษตรกรและวิศวกร ออกไปพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความมุ่งหมายในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น ไม่แต่เพียงเป็นสถาบันชั้นสูง เท่านั้น ยังเป็นศูนย์กลางทางเทคนิคและทางวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่กำลังเจริญอย่างรวดเร็ว นโยบายของมหาวิทยาลัยขอนแก่นใ กิจรจำการที่บาจึงเน้น ในหลักการต่อไปนี้

๑. แนวการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ให้เป็นไปในวงกว้าง จะประยุกต์ใช้มาก
๒. มีทุนการศึกษาสำหรับเยาวชนในภูมิภาค
๓. มหาวิทยาลัยมีลักษณะเป็นมหาวิทยาลัย ก้น - เอน นักศึกษาคณะใหญ่ พักอยู่หอพักของมหาวิทยาลัย ถวมนักวิ่งเรียนแต่ละปีมากกว่ามหาวิทยาลัยไป - กลับ
๔. ส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในภาคนี้ ที่ีรับราชการที่ทาง มหาวิทยาลัยเปิดสอนอยู่แล้ว"^๒

มหาวิทยาลัยขอนแก่นในปัจจุบันมีคณะต่าง ๆ ดังนี้

- คณะเกษตรศาสตร์
- คณะวิศวกรรมศาสตร์
- คณะวิทยาศาสตร์
- คณะอักษรศาสตร์
- คณะพยาบาลศาสตร์
- คณะศึกษาศาสตร์

๒.๓ การก่อตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ตั้งขึ้น เพื่อพัฒนาภาคใต้ ให้มีความเจริญรุ่งเรืองในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา คณะกรรมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ ปรึกษารัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๐๕ และลงความเห็นว่าควรเริ่มจากชั้นเวทย์ศาสตร์ก่อน^๑ แต่ในที่สุดก็ได้จัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ร.บ.๒๕๐๑^๒ ประกอบด้วย ๓ คณะ คือ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ มีศูนย์ดำเนินการการศึกษา ๒ แห่งคือ^๓ ศูนย์ดำเนินการการศึกษารัฐบาลปัตตานี ที่ตำบลรูสมิแล อ.เมือง ว.ปัตตาน เป็นที่ตั้งของคณะศึกษาศาสตร์ และศูนย์ดำเนินการการศึกษารัฐบาลสงขลา ที่ตำบลควนหมื่น อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา เป็นที่ตั้งของคณะวิทยาศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์

ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มีคณะต่าง ๆ ดังนี้

คณะวิศวกรรมศาสตร์

คณะวิทยาศาสตร์

คณะศึกษาศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์

๓. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อแก้ปัญหาสถาบันอุดมศึกษาไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา

๓.๑ การก่อตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง

แม้จะมีการปรับปรุงมหาวิทยาลัยที่อยู่เดิมแล้วถึง ๔ แห่ง ให้เปิดสอนหลายวิชา และก่อตั้งมหาวิทยาลัยในสวนภูมิภาคเพิ่มขึ้นอีก ๓ แห่ง แต่จำนวนนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ.๕) และต้องการเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นเป็น

^๑จันทรา กุศลวิทย์ "งานบุกเบิกศูนย์ศึกษาปัตตานี" มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

หน้า ๓๗.

^๒ก. หน้า ๑๕๘.

^๓ก. หน้า ๕.

^๔สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ สรุปรายงานประเมินผลการพัฒนาการศึกษา

ปี ๒๕๐๑ - ๒๕๐๔ หน้า ๘๘.

จำนวนมาก ทำให้สถานศึกษาไม่เพียงพอ ถึงจะเห็นได้จากตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ ๘ จำนวนผู้สมัครเข้าศึกษาในภาค บัณฑิตศึกษา และจำนวนผู้สมัครสอบคัดเลือกและมิสทิธีเข้าศึกษาาระหว่างปีการศึกษา ๒๕๐๕ - ๒๕๑๒

ปีการศึกษา	จำนวนผู้สมัคร	สอบคัดเลือกและมิสทิธีเข้าศึกษา	
		จำนวน	ร้อยละ
๒๕๐๕	๑๙,๐๑๐	๓,๙๘๒	๑๙.๖๘
๒๕๐๖	๕๑,๐๘๒	๓,๘๖๕	๑๘.๓๕
๒๕๐๗	๑๖,๙๑๒	๔,๕๐๕	๒๖.๖๕
๒๕๐๘	๑๙,๓๙๖	๖,๔๕๘	๓๓.๕๘
๒๕๐๙	๒๒,๐๗๘	๖,๙๙๘	๓๑.๖๗
๒๕๑๐	๒๓,๙๐๗	๘,๒๓๗	๓๔.๖๒
๒๕๑๑	๒๔,๖๑๓	๘,๕๘๘	๓๓.๕๑
๒๕๑๒	๒๘,๘๕๒	๘,๙๗๘	๓๑.๕๕

ที่มา : หน่วยงานวิจัย สำนักสภาการศึกษาแห่งชาติ (คิดเป็น % ไชยวุฒิ ชัยน)

จากการตารางที่ ๘ แสดงให้เห็นถึงปริมาณนักเรียนที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาไปนั้น เพียงร้อยละ ๓๔.๘๒ % (พ.ศ.๒๕๑๐) ของผู้จบ ม.๖ ๕ เท่านั้นเป็นอย่างสูงที่สุด มีนักเรียนผู้จบ ม.ศ.๕ ที่ตกค้างไม่มีที่เรียนอยู่ปีการศึกษาจะไม่ต่ำกว่า ๒๐ % ทุกปีการศึกษาไป การอุดมศึกษาของไทยจึงเผชิญกับปัญหาหนัก ที่เรียนในระดับอุดมศึกษาไม่เพียงพอ รัฐบาลพยายามแก้ปัญหานี้อย่างจริงจัง ด้วยการขยายการอาชีวศึกษาและฝึกหัดครู เพื่อให้ นักเรียน เหล่านี้ เข้าศึกษาต่อ แต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ เมื่อนักเรียนเหล่านี้ขาดสถานที่เรียนก็จะเป็นคนว่างงานและก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายดังนี้

"๑. ผู้ที่เข้าเรียนต่อไม่ได้และไม่ทันทรัพยากรหรือโอกาส ก็จะกลายเป็นคนไร้อนาคต การศึกษาชั้นมัธยมศึกษาที่ได้รับจบ ก็ไม่เพียงพอแก่การประกอบอาชีพ ทั้งวัยและทัศนคติก็ไม่เหมาะสมแก่การทำงานทำ งานที่มีอยู่ก็เป็นงานไร้แรงหรือระดับไร้ฝีมือ

ซึ่งไม่เป็นที่ต้องการ ดังนั้นเด็กจำนวนมากจึงไม่ยอมทำงาน กลายเป็นคนหลักลอยไร้อนาคต ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมมากมาย ส่วนที่ยอดออกไปทำงานระดับต่ำก็ไปอย่างไร้จุดหมาย ไม่เต็มใจจะทำ รายได้ไม่เพียงพอแก่การเลี้ยงตัวเองและครอบครัว รู้สึกว่าอนาคตมืดมนไม่มีทางก้าวหน้า

๒. ผู้ไปศึกษาต่อต่างประเทศ สำหรับผู้ที่มีทุนหรือโอกาสที่จะชวนขวดยไปรับการศึกษานานในต่างประเทศ ทั้งในเอเชียและยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฯลฯ มีจำนวนมาก ไม่มีใครทราบจำนวนแน่นอน เพราะไปหลายแบบ เช่น ทุนรัฐบาล องค์การระหว่างประเทศ ทุนส่วนตัว หรือจาวออกไปเรียน ด้วยประชาชนก็ไปทั้งแบบช่วยนักเรียนและวีซ่าคนเข้าเมือง สิ้นเงินงบประมาณเป็นหนึ่ง ๆ ประมาณ ๑,๐๐๐ ล้านบาท

การไปศึกษาต่อในต่างประเทศเป็นเวลานานมาก ก่อให้เกิดผลต่าง ๆ ด้านผลก็มีบ้าง แต่ด้านผลเสียมีมากกว่า

๒.๑ นักศึกษาจำนวนมากไปเรียนตามสถานศึกษาที่ไม่มีมาตรฐาน เพราะสถาบันที่ไม่มีมาตรฐานของประเทศต่าง ๆ ก็ล้วนแต่มีนักเรียนมากอยู่แล้ว ไม่สามารถรับนักเรียนต่างประเทศได้อีก นอกจากนักเรียนที่เก่งจริง ๆ ไม่ถึง ๑๐ % การเรียนในสถานที่ไม่มีมาตรฐาน ทำให้นักเรียนไม่ได้ความรู้จริง แต่มีความคาดหวังว่าตนเองมีความรู้เมื่อกลับมาก็อยากหางานตำแหน่งดี ๆ และมีศักดิ์ศรีวางตัวให้คนอื่นเห็นว่านักเรียนที่สำเร็จในประเทศ ทั้งที่ความรู้จริงสู้กันไม่ได้ ถึงจะสอบแข่งขันกันหลายแห่งแล้ว

๒.๒ การเสียเงินค่าการศึกษาในต่างประเทศตั้งแต่ ๑,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี เป็นภาระใช้จ่ายที่น่าเสียดายมาก ถ้าได้ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานจริง ก็ยังไม่น่าเสียดายมาก แต่ส่วนใหญ่ไม่ได้ความรู้ จึงเป็นภาระเสียเงินตราต่างประเทศไปเปล่า ทำให้ดุลย์การค้าเสียเปรียบมากขึ้นกว่าที่ควร หากจะสามารถจัดการศึกษาและให้คนเสียเงินมาลงทุนการศึกษาในประเทศไทยก็จะดีกว่า

๒.๓ นักเรียนประเภทที่เสี่ยงโชค หวังจะไถ่งานทำในต่างประเทศหารายได้เรียนด้วยมักไม่ได้ผลดี กลายเป็นผู้คหวังและก่อความสงบของบ้านเมือง

ที่ไปเรียนเป็นที่เกิดคร่อนของนักเรียนก็และคนไทยอื่น ๆ รวมทั้งชื่อเสียงของประเทศ*

๒.๘ นักเรียนบางประเภทเมื่อได้รั การศึกษาไม่ก็ ไม่มีระเบียบวินัย ก็มหาศาลมากกับพวกบิดาชั่วพ ตกเอาหนังสือวิทยะบรรณบางไร่ที่ง่เง่าว โรคร้ายและยา เสพย์ค้คณาเขยแพร่แก่กับไทยที่ชอบเอาอย่างนักเรียนเอกตัวไป ทำให้สิ่งกบที่ละกรรมและ วัฒนธรรมเสื่อมทรามลง อันเป็นผลให้ต้องเสียเงิน๘ ๘รัฐ เมิเ การปรามปราม บำบัด รักษาวิกรมมาก

๓. ค่านับคามาราคา บัคตาวรรคานหรือผู้ปกครองของเกิดที่เข้าเรียนก่อนใน ประเทศไม่ก็ ต้องวิตกกังวลไม่เป็นอันประกอบอาชีพ จ้างกวดยั้งค้นหาทางให้บุตร หลานได้เข้าเรียน ถ้าไม่สำเร็จก็ต้องชวนชววยหาเงินทองเพื่อจะได้มีทุนไปเรียนต่อ บางครั้งการหาเงินก็ทำได้ด้วยการขายทรัพย์สินหรือเวนพื้นที่่าน อันเป็นผลร้ายแก่ได้รบปฏิ กกรรมกรวี แต่บางกนก็หาเงินด้วยการใช้อำนาจหน้า ในทางทุจริต ทำให้เกิดความ เสื่อมเสียแก่วงราชการ ชุทธิจ และเป็นการสร้างนิสัยกับผู้ปกครองซึ่งต่อไปก็จะมลูกฝัง อยู่ในนิสัยของลูกหลานด้วย ทำให้เกิดความเสื่อมโทรม ยิ่งกว่ากลักลงแผ่ขยายไปทุกที่ ในที่สุดสังคมก็อยู่ในสงมไปก็

๔. ผลกระทบถึงบุคคลอื่น เมื่อบุคคลที่ ำรับารตถศาสตร์ ึ่ง ๆ กลาง ๆ กับมาทำงานทำที่ใด ก็มักใช้วิธีเบี่ยงเบน ไม่ชอบ เองขึ้นโดยใช้กุกุวู กุชรรรณความ สามารถ กลับริ้อัทธิพลในการรู้จักกับกุนุขาเป็นตาง ข้าตางาและตางเลื้อน๒ เกือน ตำแหน่งในอนาगत เป็นการบ่นตลาตายจิตใจและสม ฤตภาพขางผู้ตั้งใจทำงาน แต่ไม่มี ผู้ใหญ่ผู้ดำมตรกอยคำชู้เป็นจำนวนมากมายทั้งในราชการและมูราช บ้านเมืองก็จะเสื่อม โทรมลงโดยเร็ว

๕. โอกาสขงการตีกลมา ระบบการที่ เาฉางไทยเป็นแบบแบ่งแยกและปิด ตาง ก่อไกรเรียนสายใจต้องเด่นความสายเน้นตรวด เปลี่มสายไม่ก็ และบางสายก็ ไม่มีที่เรัยนจนถึงระดับสูง ถึงนั้นผู้หวังจะเปลี่นแปล บัด หรือเพิ่มประสมการ ิโยดา ยอาชีพเค้ม ก็ต้องพยายามชวนชววยหาความรู้ก่อนในต่างปร เทพที่จัดการตีกลมาแบบเสร์

*ดูเพิ่มเติมคำสัมภาษณ์ของเลขาธิการ ก.พ ใน สยามรัฐ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๑๒ หน้า ๑ และ ๑๒.

แบบรวม คือสามารถโอนย้ายคณะหรือมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ได้ตามแบบที่เรียกว่าระบบ
"หน่วยยก"

เมื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนที่เจมิชียนศึกษาต่อมปลาย (บ.ว.ว.) ในปีที่เรียนและมี
ปีการศึกษาถึงกล่าวแล้ว รัฐบาลจึงได้ดำเนินการผ่านพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธ
พ.ศ.๒๕๑๔ ก่อตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธให้เป็นแบบตลาดวิชาขึ้น ณ สถานที่เดิมซึ่งใช้เก่า
ระหว่างประเทศ กำแพงหัวหมาก อ.พระโขนง กรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๔ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏวชิราวุธ งามหน้านี้ "เป็นสถาบันและจำแนกตามภาค มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาระ
วิชาชั้นสูง และทำนุบำรุงวัฒนธรรม"

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธ เปิดสอน ๕ คณะ คือ

- ๑. คณะนิติศาสตร์
- ๒. คณะบริหารธุรกิจ
- ๓. คณะมนุษยศาสตร์
- ๔. คณะศึกษาศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์

การถือกำเนิดของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๑๕ - ๒๕๑๖

ด้วยความช่วยเหลือของศาสตราจารย์ ดร. วิลลิส พอตเตอร์ แห่งมหาวิทยาลัย
คอนเนทิคัต สหรัฐอเมริกา เป็นตัวแทนเจรจาให้มหาวิทยาลัยคอนเนทิคัตให้ความช่วยเหลือ
แก่วิทยาลัยวิชาการศึกษาทางด้านวิชาการ มหาวิทยาลัยคอนเนทิคัตได้ตกลงให้ความช่วยเหลือ
แก่มหาวิทยาลัยวิชาการศึกษา ซึ่งสัญญาความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยคอนเนทิคัตและ
วิทยาลัยวิชาการศึกษาฉบับลงนามมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ พ.ศ.๒๕๑๕ และไปสิ้นสุดลงในปี พ.ศ.๒๕๑๖
รวมเป็นระยะเวลา ๗ ปี ความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยคอนเนทิคัตมีความมุ่งหวังที่จะ

๑. ให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นผู้นำทางด้านการศึกษา การ
นี้และการศึกษา การบริหารการศึกษา ในราชอาณาจักร
๒. ให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาผลิตครูให้เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ
ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ^๑

^๑อมร รัตนาสิทธิ์ "มหาวิทยาลัย "มหาวิทยาลัยแม่ตลาดวิชา" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ
๘(๘) : ๒๐ - ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๖

^๒Bringar, Harold, A Final Report of the Indiana University
School of Education Contract, p. 1-2.

ทวาทช่วยเหวี่ยงที่มหาวิทยาลัยอู่เกล้ามาให้แก่วิทยาลัยวิชาการศึกษาชั้น เบ็็ความ
 ทั่วถึงทั่วทางวิชาการ โภชณาวิทยาคัดยอนเกล้าได้ส่งที่ปรึกษาจำนวน ๓๒ คน มาใช้
 ความร่วมมือกับอาจารย์ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาในการปรับปรุงหลักสูตร การเรียน
 การสอน การบริหาร และปรับปรุงจุดตายของมัธยมศึกษาทางการศึกษา ในการศึกษาชั้น
 วิชาที่ใกล้กับออกอาจารย์ที่ส่งความสามารตไปศึกษาต่อที่ มหาวิทยาลัยอู่เกล้า เพื่อรับ
 ปรับปรุงคุณภาพบุคลากรของวิทยาลัย

เมื่อสิ้นสุดสัญญาความช่วยเหลือจากมหาวิทยาลัยอู่เกล้า วิทยาลัยวิชาการศึกษา
 ก็ก้าวหน้าไปทางขยาย ทั้งทางด้านบุคลากรและหอสมุดอันไว้ในหัวใจสำคัญ ของการศึกษ
 ระดับอุดมศึกษา ปรากฏว่าอาจารย์ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาจำนวน ๑๕๐ คน ได้รับการ
 ศึกษาในระดับปริญญาโท และจำนวน ๑๗ คน วมการศึกษาร่วมกับปริญญาเอก คณะวิชาสอนใน
 วิทยาลัยวิชาการศึกษา^๑ ส่วนหอสมุดของวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นหอสมุดที่ทันสมัย
 ที่สุดในเอเชียอาคเนย์^๒ มีหนังสือและวัสดุอุปกรณ์จำนวนมาก ถึงตารางต่อไปนี้

^๑ Stced, Louis, "College of Education" Education Exchange,
 p. 1-2.

^๒ Ibid., p. 2.

ตารางที่ ๕ แสดงจำนวนและชนิดของวัสดุการสอนที่ห้องสมุดภัทราวาสวิทยาลัย
การศึกษาระชาวมิตร ได้รับถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๐๔

	หนังสือ	วัสดุสาร	วารสาร	เงื่งกับพิมพ์
ภาษาอังกฤษ	๒๑,๑๕๘	๕,๖๗๘	๓	๒
ภาษาไทย	๗,๖๒๔	๒,๘๗๔	๖๔	๒
รวม	๒๘,๗๘๓	๑๕,๕๕๓	๕๗	๔
	แผนภูมิ	๒		
	ภาพยนตร์	๔๖๒		
	ภาพเงื่อบ	๑,๗๖๔		
	รูปโลก	๓		
	แผนที่	๘๘๑		
	ไมโครฟิล์ม	๕๗		
	แผ่นเสียง	๓๔๗		
	แถบเสียง	๓๔๘		
	รูปภาพ	๑,๕๕๘		
	ภาชนะ	๒๓		
	ขอสอบมาตรฐาน	๗๑		
	อุปกรณ์การสอน	๗๕		
รวมวัสดุอุปกรณ์ระหว่าง				
เดือน ก.ย. ๒๕๕๕-เม.ย. ๒๕๖๖.		๑,๐๒๘,๕๓๗		

Bringar, Harold, A Final Report of the India University
Contract, p.38.

ตารางที่ ๒ แสดงความหมายและขนาดของวัสดุการซ่อมที่มหาวิทยาลัยจากการเบิกจ่าย
ไว้รับตั้งวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๐๘

	หนังสือ	จุดสาร	วารสาร	หนังสือพิมพ์
ภาษาอังกฤษ	๘,๘๐๕	๓๕	๗๖	๘
ภาษาไทย	<u>๘,๘๘๘</u>	<u>๕๓</u>	<u>๗๘</u>	๘
รวม	๑๓,๖๙๓	๓๙	๑๕๐	๑๖
	แผนภูมิ		๓๑	
	ภาพเคลื่อนไหว		๗๖๘	
	แผ่นเสียง		๑๓	
	รูปถ่าย		<u>๕๑</u>	
รวมวัสดุอุปกรณ์ระหว่าง				
เดือน ก.ย. ๒๕๕๘-เม.ย. ๒๕๖๕			<u>๕๕,๐๐๐</u>	

ผู้ว่า Bringer, Harold, A Final Report of the Indiana University
Contract, p. 39.

ตารางที่ ๗ แสดงจำนวนและชนิดของวัสดุการสำเนาที่ห้องสมุดวิทยาลัยวิชา
การศึกษามหาชน ได้รับถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๐๘

	หนังสือ	จุดสาร	วารสาร	หนังสือพิมพ์
ภาษาอังกฤษ	๘,๖๘๒	๖,๐๐๐	๖๐	๑
ภาษาไทย	<u>๕,๘๑๕</u>	<u>๑๖,๖๐๐</u>	<u>๓๔</u>	<u>๓</u>
รวม	๑๓,๕๐๐	๑๗,๐๐๐	๙๔	๔
	แผนที่และแผนภูมิ		๓๘๘	
	ภาพเคลื่อนไหว		๘๑๖	
	รูปโลก		๑	
	รูปปลา		๘๖๘	
	ภาพนิ่ง		๖๘	
	เอกสารมาตรฐาน		<u>๖</u>	
รวมวัสดุอุปกรณ์ระหว่าง				
เดือน ก.ย. ๒๕๐๑ - ๓๐ เม.ย. ๒๕๐๘			<u>๘๗๘๘๑</u>	

ที่มา Bringar, Harold, A Final Report of the Indiana
University Contract, p. 40.

ความพยายามเพื่อยกฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษาให้เป็นมหาวิทยาลัย

เมื่อสิ้นสุดสงครามกลางเมืองแล้ววิทยาลัยอนเฌนนาในปี พ.ศ.๒๔๐๒ วิทยาลัยวิชาการศึกษาที่มีกวางหรือหน้ทั้งทางค้าแห่งมีกิมักวาร หอสมุด และบุคลากร ถึงกล่าวแล้ว ประกอบกับประเทต้องการครูในระดัประึญาให้ ษ้นอีกมีคะ ๘๐๐๐ คน เพื่อสอนในระดัมัธยมศึกษา รัฐบาลจึงขยายสาขาของวิทยาลัยวิชาการศึกษาออกไป ทั้งในวามรฐเฌนนาและกวางนกลาง กล่าวคือ ในปี พ.ศ.๒๔๑๖ เปิดวิทยาลัยวิชาการศึกษา ขอนกัถก พ.ศ.๒๔๑๑ เปิดวิทยาลัยวิชาการศึกษาสงขลา และวิทยาลัยวิชาการศึกษา มหาสารคาม พ.ศ.๒๔๑๖ เปิดวิทยาลัยวิชาการศึกษาระนกร และในปี พ.ศ.๒๔๑๓ เปิดวิทยาลัยวิชาการศึกษาพลศึกษา และในขณะเฌนกัน ศาสตราจารย์ ดร.สุกิจ เหล่าสุนทร ก็ได้ดาเนินการเพื่อขอยกฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย ษาไว้เววากัง ๘ ปี (จาก พ.ศ.๒๔๑๖ - ๑๙๑๘) จึงได้ยาคำเร้ว โดยที่รฐานกั มัรัฐกัแห่งชาตได้กวาง "พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรัตนกรนรเวโรธ" เมื่อวันที ๑๗ มิถุนายน ๑๙๑๘ ยกฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยรัตนกรนรเวโรธ ถึงแก่วันที ๒๕ มิถุนายน ๒๔๑๘

หอสมุดแห่งชาติ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๑ ตอนที่ ๑๖ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๑๙๑๘ .

การศึกษาเปรียบเทียบวิวัฒนาการของวิชาสัตววิทยาการศึกษาศึกษาและมหาวิทยาลัย

แนวทางวิวัฒนาการของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษา

จากการศึกษาอย่างละเอียดในวิวัฒนาการของการอุดมศึกษา ซึ่งมีมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญ อาจแบ่งจุดสำคัญหลายสำคัญของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้เป็น ๔ ระยะดังนี้

๑ การก่อตั้งโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูง ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๒ - ๒๔๕๒

๒ การก่อตั้งมหาวิทยาลัยในระบบราชาธิปไตย พ.ศ. ๒๔๕๓ - ๒๔๕๕

๓ การก่อตั้งมหาวิทยาลัยตามสาขาวิชาชีพ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๒ - ๒๔๘๗

๔ การปรับปรุงมหาวิทยาลัยเข้าสู่ระบบสากล ผลจากการก่อตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๘ - ปัจจุบัน (๒๕๓๖)

๑ การก่อตั้งสถาบันวิชาชีพชั้นสูงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๒ - ๒๔๕๒ เป็นช่วงระยะเวลาที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงวางรากฐานการอุดมศึกษาของประเทศไทยเป็นครั้งแรก พระองค์ได้โปรดให้สร้างโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูงขึ้นในแต่ละกระทรวง ทบวง กรม เพื่อผลิตบุคคลเข้ารับราชการสถาบันแรกที่ก่อตั้งขึ้นคือ โรงเรียนราชแพทยากร (ราชแพทยาลัย) ในปี พ.ศ. ๒๔๓๒ รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นสมัยของการปรับปรุงประเทศตามแบบสมัยใหม่อย่างแท้จริง เพื่อให้รอกพ้นจากการรุกรานของจักรวรรดินิยมตะวันตกซึ่งเริ่มคุกคามประเทศไทยโดยตรงมาตั้งแต่รัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งมีผลให้รัฐบาลไทยต้องทำสัญญาพันธไมตรีที่เสียเปรียบกับประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๘ และต้องทำสัญญาพันทองเดียวกันนี้กับประเทศต่างๆ ในยุโรปอีกหลายประเทศในเวลาต่อมา จึงเพื่อรักษาเอกราชในส่วนสำคัญเอาไว้ เมื่อล่วงมาถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภัยจากจักรวรรดินิยมตะวันตกก็ยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น ประเทศไทยจะยังคงรักษาเอกราชโดยยอมเสียเปรียบต่างประเทศดังเช่นในสมัยรัชกาลที่ ๔ อีกต่อไปนั้นไม่เป็นการเพียงพอ จำเป็นต้องสร้างประเทศให้มั่นคง และปรับปรุงประเทศตามแบบสมัย

ใหม่ เพื่อลดความล้มเหลวการศึกษานั้น การมาขึ้น รุ่งระแวกในรัชสมัยของพระองค์ก็กระทำพร้อมกันทุก
 ความ ทั้งทางด้านการ การปกครอง การบริหาร การเศรษฐกิจ การคลัง การพาณิชย์ การสาค
 การคมนาคมโลก การต่างประเทศ ขาด การศึกษา ในขณะที่มีการรับ รุ่งระแวกอย่างยาวนาน
 ไทญ์นั้นหน่วยงานต่างๆของรัฐได้ มีมา ของรับ รุ่ง ให้เห็น จึงและ เจริญ และ กิ่ง กิ่ง ช่วย
 งานครั้งนี้ใหม่มา กาย หน่วยงานของรัฐ เหล่านี้ของภาคก็บุคคลที่ได้รับการศึกษาอบรม ความแบบสมัย
 ใหม่เขาปฏิบัติหน้าที่ไม่แต่กระทรวง ทบวง กรม ของรัฐ เพื่อสนองความต่งการอย่างมีถ้วน
 นี้ กระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ จึง โลกนี้ ใญ่หาเฉพาะเนาถวการตั้ง โรงเรียนวิชาชีพ ต่างๆ ขึ้น
 เพื่อผลิตคนเขารับราชการในกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ โรงเรียนวิชาชีพเหล่านี้ได้แก่ โรงเรียน
 วิชาการ แพทย์าลัย เพื่อผลิตคนแพทย์ วิทยาลัยกรรมบาล กระทรวงวัง โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์
 ารกระทรวงมหาดการ เพื่อผลิตคนรับราชการ การ กระทรวงมหาดการ โรงเรียนกฎหมาย
 กระทรวงยุติธรรม เพื่อผลิตคนจากการเข้าเป็นกระแวงยุติธรรม โรงเรียนปกครองกระทรวงมหาด
 ไทย เพื่อผลิตข้าราชการเข้ารับกรมหลวงมหโย โรงเรียนช่างเทคนิคหลวง เพื่อผลิตข้าราชการ
 การ รับกรมหลวงมหโยและกระทรวงอื่นๆ กิ่ง กิ่ง การ โรงเรียนเกษตรวิชาการ เพื่อผลิต
 เจ้าหน้าทีกระทรวง เกษตรวิชาการ โยเพราะเกี่ยวข้องกับต่างประเทศ กระทรวงวงยาเสพติด ส่งเกี่ยว
 พระบาทสมเด็จพระ ธรรมพระยาวิธญาณวโรภก็ได้ รับตามแผนงานของกระทรวงราชวิทยาลัย และ
 ชาญราชวิทยาลัย ให้ เข็มถดตามันการศึกษานี้สูงของ ของ ซึ่งตั้งบนตามันกายและธรรมยุติภิกาย

จากการจัดตั้งโรงเรียนวิชาชีพนี้สูง เหล่านี้เอง โลกกายเป็นรากฐานอย่างสำคัญของการจัด
 ตั้งสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาต่อมา กล่าวคือ ในระยะแรกก็เรียกเข้าเรียนใหม่ ตามันเหล่า
 นี้ก็ยังไม่ใช่เรื่องยากนัก เสมอมาความยากเข็ญได้ สดตามันเหล่าที่รับเข้าเรียน การศึกษาตามแบบสมัย
 1 รัชกาลไทยได้เริ่มวัดในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ โดยได้วางรูปแบบการศึกษาเป็น ระดับประถมศึกษา
 มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ถึงปี พ.ศ. ๒๔๔๓ ได้มีโรงเรียนมัธยมศึกษามากขึ้น โรงเรียน
 วิชาชั้นสูง เหล่านี้จึงก่อขบรับปรุง สด และ ภาคนกฤตสมมติของ กิ่ง เรียกว่า มีกร เขาเห็นว่า
 กิ่ง เริ่มรวมชั้นมัธยมแล้วจึง เข้าเรียนก็ได้ มีมีผล ภาที่ถดตามันเหล่าที่เข้าสู่อะกับอุดมศึกษา มี
 เรื่องจากโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ โรงเรียนราชแพทยาลัย โรงเรียนกฎหมาย เป็นต้น

๒. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๔๓-๒๔๔๕ ใน
 ช่วงระยะเวลาที่เริ่มจากรัชสมัยของเร มาศสมัย จักรพรรดิพงษ์กุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งขึ้นครองราชย์ใน
 เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๑๒ พระองค์มี ป็นคน เริ่มไทย ๒ ครั้งแรกก็ไ้รับการศึกษาเป็นนอย่างก็ตาม

แบบสมัยใหม่ สรรพคุณโดดเด่นค่าเพิ่มนโยบายทางการศึกษาแห่งชาติ ริเริ่มมาได้ "อย่างนี้"
 ก็ตรง เกรียงกระดกตามหาวิทยาลัยแห่ง ความลงพระแท่นไทย โปรดรวมแรงเหวี่ยงไว้ "ไว้"
 สูงซึ่งถนัดถึง มาถึงขบวนวัด ยับยั้งมาตลอดก็หา พระพุทธเจ้าเจ้ามาผู้เดียวเข้ามายังเข้าเมื่อโรงเรียน -
 ข้าราชการการขอเรียนขอ พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว เมื่อ การให้เกียรติเกียรติพระองค์
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๕ นับเป็นวันที่ ๒๒ แห่งการเฉลิมฉลองวันครบ
 ครบของพระองค์ โรงเรียนข้าราชการขอเรียนขอได้ดำเนินการ ก่อตั้งในเวลา ๕ ปีเศษ พระบาท
 ราชครูแห่งที่หนึ่ง ในนามที่กระทรวงธรรมการจึงได้ ให้โรงเรียนพระคณาจารย์มาตั้งที่วัดวิชา
 ตรี พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้นำโรงเรียนข้าราชการ -
 การศึกษาขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ นับเป็นมหาวิทยาลัย
 แห่งประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ในระยะแรกมีคณะครู ๔ ท่านที่ สอนพิเศษ
 ภายหลัง คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการ และวิชากรรมาธิการ และ คณะกรรมการบัณฑิตศึกษาศาสตร์
 ในบรรดา คณะ ๔ ของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนี้ คณะกรรมการได้เจริญรุ่งเรืองมาโดยลำดับ
 เร็ว เพราะได้รับภาระรับผิดชอบงานวิชาการจากมูลนิธิศรีนครินท์ในเวลาประมาณปี พ.ศ. ๒๔๖๒-
 ๒๔๖๓ ทำไปการศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั่วหน้าตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปจนถึงมัธยมศึกษา
 นี้คณะฯ พยายามได้มีรับมรดกที่บุตรถึงระดับปริญญา เป็นผล ประถม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้
 มีศาสตราจารย์อุทกศาสตร์ที่มีชีวิตเป็นรุ่นแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓

๓. การก่อตั้ง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๒-๒๔๗๓ ในช่วงระยะ
 ระยะเวลาที่เริ่มจากคณะราษฎรโค่นล้ม ฆาตกร ฆาตกร เปลี่ยนแปลงการปกครอง มากระทำการปฏิวัติ
 ราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย การปฏิรูปธรรม และอุดมการณ์การปฏิรูปการ ๒๔๗๕ ได้ถูกใช้เป็นระ
 วงศ์ถึงแก่ขั้นต้นแล้ว เจ้าที่ ไปมีวิสัยทัศน์การปกครองประเทศ ว่าอาจเป็นการปกครองประเทศซึ่งเกิด
 เป็นพระราชภารกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีหน้าที่สำคัญเป็นหน้าที่ของราษฎรไทย ซึ่ง
 เห็นเป็นการอย่างอื่นกว่า ที่ต้องเร่ง เร็มใหม่ประชาชน ได้เริ่มมีรูปและเจ้าใจการปกครองและการ
 บริหารประเทศใหม่ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๒๔๗๕ จึงได้แยกคณะนักศึกษาศาสตร์และรัฐประศาสน -
 ศาสตร์จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มาตั้ง เป็นมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการ เมือง ซึ่งทำ
 หน้าที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา การเมือง วิชาเกษตรศาสตร์ และวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาธรรม
 ศาสตร์และการ เมือง วิชาเหล่านี้จัดอยู่ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ ถึงกับมหาวิทยาลัยวิชาธรรม -
 ศาสตร์และการ เมือง จึงกลายเป็นมหาวิทยาลัยศึกษา วิชาวิชาที่หนึ่งแห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งทำใ้

กตัญญูของมหาวิทยาลัยของไทย เปลี่ยนแปลง เมื่อก้าวก้าวไกลมาจนถึงปี พ.ศ. ๒๔๕๖
 รัฐบาลอันมี จอมพล ม. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีได้ก่อตั้ง มหาวิทยาลัย เกษีแฉึก ๓ แห่ง
 ซึ่งล้วนเป็นมหาวิทยาลัยทางสาขาวิชาที่ทั้งนี้ก็คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ซึ่งทำหน้าที่จัดการ
 ศึกษาคนกว่า ๒๕๐๐๐ เจริญวิธาเกษตรกรรม บัณฑิตวิทยาลัยเกี่ยวกับวิชาเกษตรศาสตร์ มหา-
 วิทยาลัยศิลปะการซึ่งทำหน้าที่จัดการศึกษาด้านศิลปกรรม วิชาเศรษฐศาสตร์ บัญชี การค้า วิชา
 โบราณคดี บัณฑิตวิทยาลัยอื่น ๆ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ซึ่งทำหน้าที่จัดการศึกษา การแพทย์
 และองค์ เจริญแพทยศาสตร์ ดันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ กับวิชาขนาด
 นครกรรมกับอุตสาหกรรม

ไ้ระยะเวลาเดียวกันนี้เอง กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง
 เพื่อผลิตครูระดับอุดมศึกษาขึ้น ณ ฉนวนประสานมิตร โรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง แห่ง นี้ได้รับการยก
 ฐานะขึ้น เป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ทำหน้าที่เป็นสถานศึกษาผลิตบุคลากรวิจัยในวิชาการศึกษาของ
 วิชาด้านที่เกี่ยวกับของ โดยมุ่งหมายจะองค์ เจริญวิชาวิจัยและวิทยฐานะรองศาสตราจารย์ และเจ้าหน้าที่
 ที่ช่วยวิชาการศึกษา

๔. การยอมรับของมหาวิทยาลัยได้เข้าสู่อะระบงมหาวิทยาลัยภาค และก่อตั้งมหาวิทยาลัย
 เพื่อเป็นการระดม ระหวางปีพ.ศ. ๒๔๕๕-๒๔๖๖) ในช่วงระยะเวลาที่เริ่มจาก เซอร์
 ชาร์ลส์ การ์วีน ผู้เชี่ยวชาญทางกิจการศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้
 เดินทาง เข้ามาศึกษาเกี่ยวกับวิเสยาศาสตร์และมหาวิทยาลัยในประเทศไทยในปีพ.ศ. ๒๔๕๗ เซอร์
 ชาร์ลส์ การ์วีนได้ถารายงานให้ องค์ UNESCO และได้มีผลถึงจอมพล ม. พิบูลสงคราม
 นายกรัฐมนตรีของประเทศไทยในขณะนั้น มีผลของ เซอร์ ชาร์ลส์ การ์วีนมีผลให้เกิดให้เห็นความร่องรอยและ
 แนวทางมีรับของ มหาวิทยาลัยของไทยถึงกัไม่

๑. สถานะของมหาวิทยาลัยของไทยได้ถูกตั้งถามระบงมหาวิทยาลัยภาค ผลจาก
 ฐานะการมหาวิทยาลัยแล้ว มหาวิทยาลัยอีก ๔ แห่งควรจะเรียกว่า วิทยาลัยหรือคณะ มากกว่า
๒. มหาวิทยาลัยของไทยถึง ๒ แห่งควรจะรวมเป็นมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับ มหาวิทยาลัย
 กรุงเตฯ วิทยาลัยมหาวิทยาลัยฉนวนฉนวน
๓. หน้าที่ของมหาวิทยาลัยควรจากทำการสอนแล้วจะองค์ ทำการวิจัยด้วย
๔. มหาวิทยาลัยถึง ๒ แห่งของไทยแยกกันตั้งอีกไปแต่กระทรวงของผล ทำให้เกิด
 ความยุ่งยากในการประสานงานและวิศกรรณมระบง

มัธยมศึกษามีที่ ๕ ของประเทศเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๓ และจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้ก่อตั้งเป็น
ได้รัฐบาลยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยกับจากมีพ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นกษัตริย์สภาวิทยาลัยศึกษาศาสตร์
ราชภัฏวิทยาลัยวิชาการศึกษาที่นครราชสีมา ยกฐานะวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้นเป็น มหาวิทยาลัยศรี-
นครราชสีมาวิทยาลัย นับเป็นมหาวิทยาลัยที่ ๑๐ ของประเทศไทย

การศึกษาเปรียบเทียบวิชาการของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษา

จากผลสำรวจวิชาการของ มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษาทั้ง ๑๐ แห่งมาพบว่ามี
ผลเปรียบเทียบวิชาการของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้ดังนี้

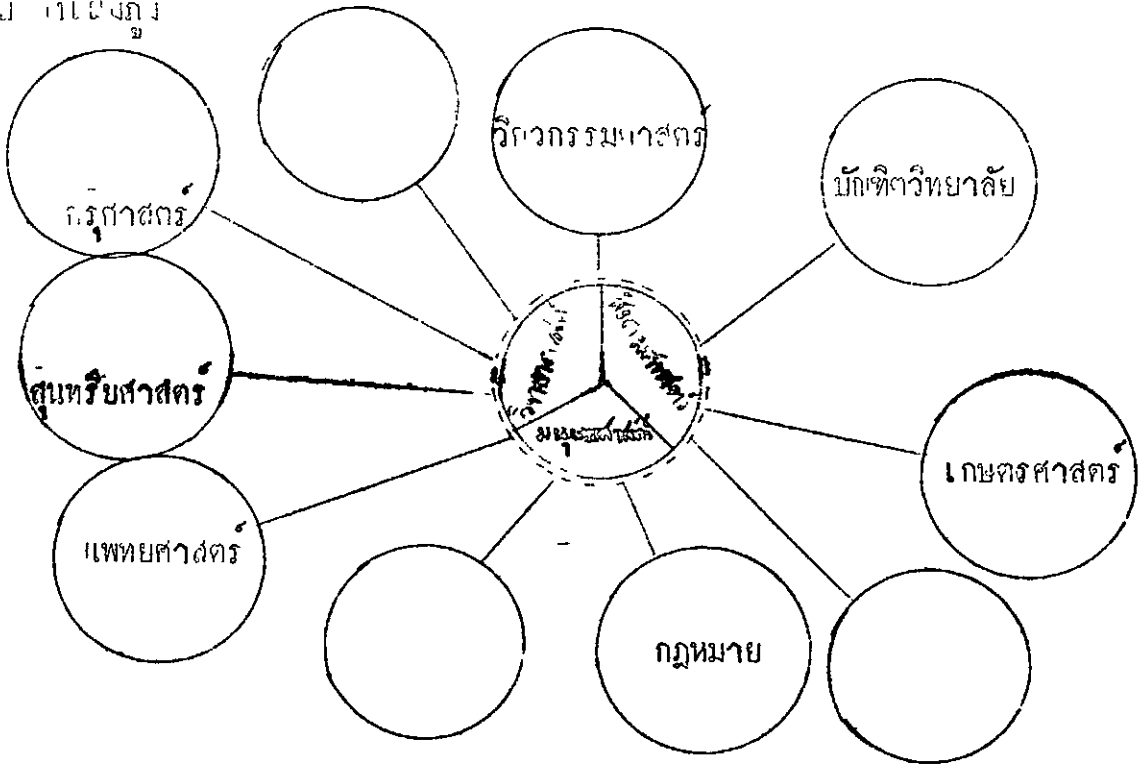
- ๑. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยโดยรวมเอาโรงเรียนวิชาที่ขึ้นอยู่ต่าง ๆ ซึ่งจัดการศึกษาอยู่
ในระดั่มัธยมศึกษาแล้ว เข้าเป็นมหาวิทยาลัย
- ๒. การก่อตั้ง มหาวิทยาลัยขึ้นใหม่โดยแยกคณะต่าง ๆ จากวิทยาลัยเก่าออกมาเป็นมหาวิท-
ยาลัยแห่งใหม่
- ๓. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นใหม่โดยยกฐานะวิทยาลัยขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย
- ๔. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นใหม่โดยแบ่งกต่าง ๆ ตามแบบของมหาวิทยาลัยสากล
- ๕. การก่อตั้ง มหาวิทยาลัยโดยการรวมเอาโรงเรียนวิชาที่ขึ้นอยู่ต่าง ๆ ซึ่งจัดการศึกษา
อยู่ในระดั่มัธยมศึกษา เข้ามารวมกันเป็นมหาวิทยาลัย โรงเรียนวิชาที่ขึ้นอยู่เหล่านี้กลายเป็น
เป็นคณะหนึ่งของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยที่ก่อตั้งโดยลักษณะนี้คือ วิทยาลัยราชภัฏวิทยาลัย การ
ก่อตั้งมหาวิทยาลัยในลักษณะนี้เป็นการถูกต้องและประหยัดที่สุด เพราะไม่ต้องลงทุนก่อสร้างอาคาร
จ้างอาจารย์และบุคลากรเพิ่มเติม รับผิดชอบมากในระยะเวลาอันสั้น และเป็น การถูกต้องตามหลักการของ
มหาวิทยาลัยในนานาประเทศ กล่าวคือสถาบันที่เรียกว่าวิทยาลัยนี้ ควรจะมีลักษณะดังนี้

 - ๑.๑. เป็นสถาบันการศึกษาที่มั่นคงหลายปี ๕-๖ ปีขึ้นไป
 - ๑.๒. เป็นสถาบันการศึกษาที่มีบัณฑิตมีคุณภาพดี
 - ๑.๓. เป็นสถาบันที่ขึ้นอยู่สังกัดวิทยาลัย กับกว่า ๖ วิชาในวิชาการศึกษา

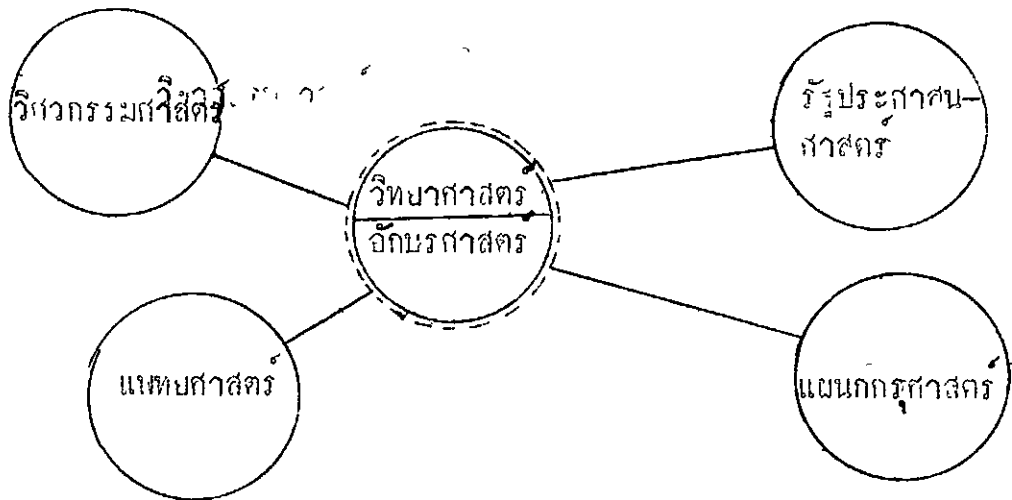
ในการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมีศาสตร์แก่นกลาง ๓ ศาสตร์คือ วิทยาศาสตร์

Mary, Irwin, American Universities and Colleges, p. ๑๒.

สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ เช่น วิชาศิลปะบางแขนงก็รวมกันไว้ด้วยกัน เช่น วิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ ซึ่งถือว่าอยู่ในแนววิชาศิลปะ กับแขนงอื่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดรับนักเรียนจากครั้งแรกปี ค.ศ. ๒๔๕๕ กับมีคณะ
 ๕ คณะ คือ ๑. คณะวิทยาศาสตร์ ๒. คณะมนุษยศาสตร์ ๓. คณะวิศวกรรมศาสตร์ ๔. คณะสัตวศาสตร์ และ ๕.
 คณะอักษรศาสตร์ และวิชาต่าง ๆ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เช่น แพทย์ ศึกษาศาสตร์

จากแผนภูมินี้จะเห็นว่า วุฒาลงกรรรมมหาวิทยาลัยมีภาคตรีบัณฑิตกลาง ๒ ภาคตรีคือ วิทยาศาสตร์
 และ อักษรศาสตร์ มีวชิราภรณ์ถึง ๘ วชิราภรณ์ คือ วิชาธรรม ซึ่งสอนอยู่ในคณะวิชาธรรมศาสตร์
 กฎหมายและการปกครอง ซึ่งสอนอยู่ในคณะรัฐประศาสนศาสตร์ แพทย์ ซึ่งสอนอยู่ในคณะแพทย-
 ศาสตร์ และครู ซึ่งสอนอยู่ในคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์มีฐานะ ไม่แยกแผนกวิชาการศึกษา
 ทั้งนี้ วุฒาลงกรรรมมหาวิทยาลัยจึง เป็นมหาวิทยาลัยที่ออกมาตามแบบของมหาวิทยาลัยภาค การก่อตั้ง
 วุฒาลงกรรรมมหาวิทยาลัยได้มีการ เกรียบ กว้าง เป็นอย่างถี่ จะ เห็นได้จากตามแผนการศึกษาระดับมั-
 แรกของไทยซึ่งนำเอาออกมาได้ เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้กำหนดหลักสูตรมหาวิทยาลัยแห่งแรก
 ซึ่ง เรียกว่า "กุลวิทยาลัยชั้นใน" ปี พ.ศ. ๒๔๖๑ ซึ่งเป็นปีที่ ๕๐ แห่งรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ
 รุจจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่พระองค์ได้เสด็จสวรรคตเสียก่อนในปี พ.ศ. ๒๔๕๒ พระราชโอรสของ
 พระองค์คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งขึ้นครองราชย์ต่อจากพระองค์ ได้ทรง
 ดำเนินนโยบายวางการศึกษาต่อจากพระ บารมีมาเป็นอย่างถี่ คอยการ รั้งอยู่จนการศึกษา และ
 ก่อตั้ง วุฒาลงกรรรมมหาวิทยาลัยขึ้นในที่สุด การก่อตั้ง วุฒาลงกรรรมมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ นี้
 มีสาเหตุมาจากความต้องการมกกดเขารับราชการ และเพื่อสนองพระราชประสงค์ของพระบาท
 สมเด็จพระรูดจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในอันที่จะก่อตั้ง กุลวิทยาลัยเป็นไป เป็นสถานศึกษาระดับสูงที่สุดของ
 แสกลกิจการของพระองค์ จวบเสด็จสวรรคตแล้ว จึงทรง พระบรม ธิราชยังไม่เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่ง
 ทรงชำนาญการก่อตั้ง มหาวิทยาลัยในระยะต่อมาของไทย ถึงจะกล่าวได้ว่า

๒. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยโดยแยกภาควิชาที่ต่างจาก มหาวิทยาลัย มาตั้ง เป็นมหาวิทยาลัย
 ยาลัยใหม่ การก่อตั้งมหาวิทยาลัยประเภทนี้โดย กุลวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการ เมือง ซึ่ง
 ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ โดยแยกภาควิชาธรรมศาสตร์และการ เมือง มาจาก มหาวิทยาลัย
 ลงกรรรมมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการ เมือง เมื่อ ๒๖ ธันวาคม ๒๔๗๒ และการ
 การ เมือง เท่านั้น ซึ่งรวมถึงวิชา กฎหมาย วิชาการ เมือง วิชา เศรษฐศาสตร์ และ อักษรศาสตร์
 ขึ้นมาที่ เกี่ยวข้องกับการ เมือง จะ เห็น ได้ว่ามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการ เมือง แผลงแยกตัว
 มีภารกิจทางการปกครอง กฎหมาย เศรษฐศาสตร์ เท่านั้นไป ใ้ภารกิจที่ เป็นพิเศษ การก่อตั้งมหาวิท-
 ยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการ เมือง ทำให้เกิดเป็นไป เรื่องมหาวิทยาลัยของไทยไปจากหลักการของ
 มหาวิทยาลัยภาค ทั้งนี้ เพราะมีวิสัยในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการ เมือง มี
 มีวิสัยต่างจาก การ เมือง เศรษฐศาสตร์ สังคม วัฒนธรรมใหม่ ซึ่งแตกต่างไปจาก การก่อตั้ง วุฒาลง-
 กรรรมมหาวิทยาลัย กล่าวคือ เกิดขึ้นภายหลัง พ.ศ. ๒๔๗๒ คณะกรรมการปฏิวัติเปลี่ยนแปลง

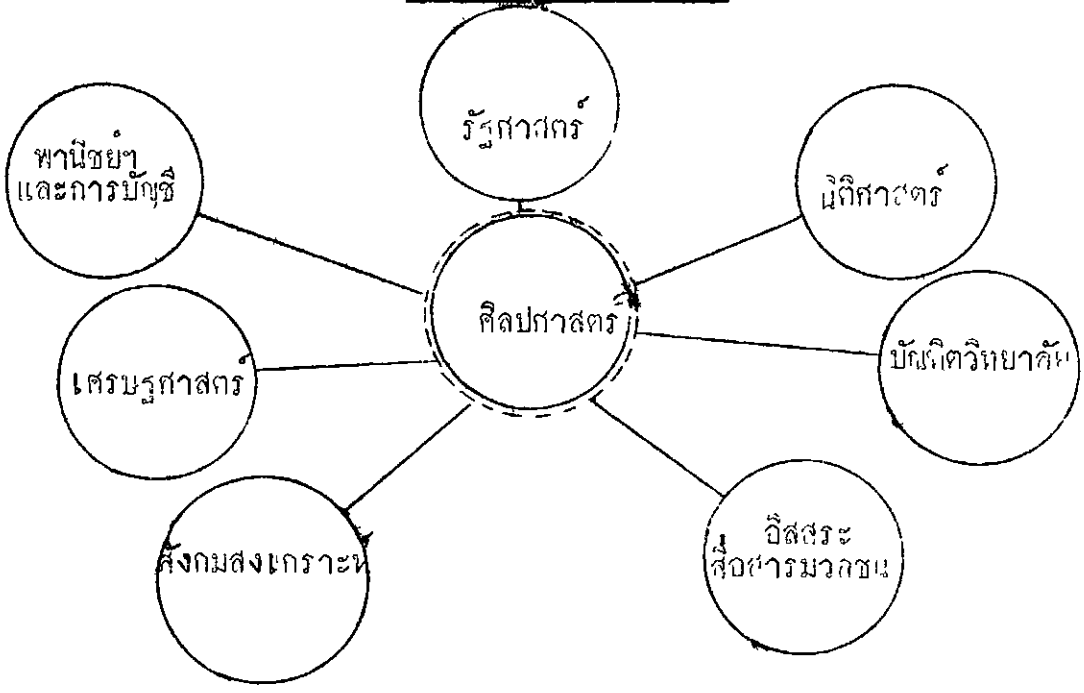
การปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ตอกย้ำกับความรู้ ความเข้าใจและบทบาทของประชาชนในการปกครองตนเอง ทางรัฐธรรมนูญถาวรฉบับแรกของไทย ได้กำหนดให้ระบอบกึ่งนี้แต่เดิมมีเจ้าขึ้นไม่เข้ามั่ง เกี่ยวกับการเมือง ซึ่งมีผลให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างเต็มที่ การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ๒๔๗๕ ได้มีจุดเริ่มต้นมาจากเมืองมณฑลของอังกฤษ ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยยังไม่เข้าใจในกลไกของการปกครองระบอบประชาธิปไตยดี และประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยจะต้องเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงว่า การปกครองระบอบที่ได้ดำรงอยู่ใกล้ใจคนไทย คณะราษฎรจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเผยแพร่ความคิดในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยไปสู่ประชาชนไทยมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้คณะราษฎรจึงได้แยกคณะนิติศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ออกมาตั้งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งใหม่ที่ชื่อ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ในปีแรกเป็นแบบทาลาวิชา เมื่อโอกาสอย่างกว้างขวางให้แก่ประชาชนเข้าศึกษาได้อย่างไม่เก็บมีมากจนในประวัติศาสตร์ของการศึกษาไทย

ส่วนมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ซึ่งรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามได้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ นี้ก็เพื่อขยายงานด้านสาธารณสุขให้กว้างขวางออกไป เพราะกรมสาธารณสุขได้รับการยกฐานะเป็นกระทรวงสาธารณสุขในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้พยายามโอนคณะแพทยศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาตั้งเป็นมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เพื่อสะดวกในการควบคุมและของมีประมาณจำกัด มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ประกอบด้วย ๕ คณะคือ คณะแพทยศาสตร์ คณะศิริราชพยาบาล คณะทันตแพทย์ คณะเภสัชศาสตร์และ คณะสัตวแพทย์ โดยความร่วมมือมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ผลิตเฉพาะแพทย์และพยาบาลเท่านั้น ไม่วิชาอื่นใดอีกเลย ทั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง "ละทิ้งมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์จึงถือว่า มหาวิทยาลัยตามวิชา" การก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง และมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์

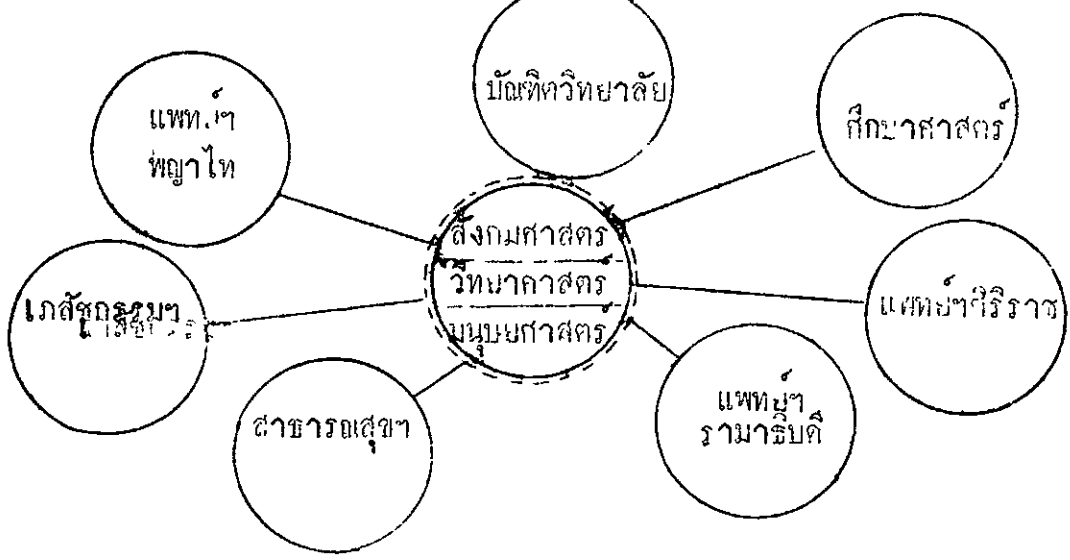
คู่มือเรื่องใด ขุณยเขียน รวบรวม การวัดถึงคุณภาพการศึกษาในทางการปกครองของประเทศไทย มติศึกษาเฉพาะกรณีการวัดถึงมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง โดยคณะที่เห็นสมควรต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยฉบับเริ่มต้นในประเทศไทย ปรินต์งานพิมพ์พิเศษออกโดยรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๐๙.

โลกสมัยใหม่ลงระบบมหาวิทยาลัยของไทยจากธรรมเนียมมหาวิทยาลัยภาคในระบบแรกเมื่อเข้ามา
 ศึกษาระบบมหาวิทยาลัยไม่สูงเท่าวิทยาลัยแบบอเมริกัน ซึ่งในระยะเวลาค่อยๆ จึงมีการปรับปรุงมหา
 วิทยาลัยทั้งสองกลั้มไปสู่ระบบมหาวิทยาลัยภาคนี้ โดยที่รัฐบาลของจอมพล ถนอมดี อนุมัติให้จัด
 ตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติขึ้น และสภาการศึกษาแห่งชาติได้วางนโยบายให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 และมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เมื่อตอนจะตั้งสภาการศึกษาแห่งชาติขึ้น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขณะตั้งก
 ษัตริย์คณะ แพทย์ศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์ และก ษัตริย์สภาการศึกษาแห่งชาติสมัยแรก (มหาวิทยาลัย
 สมัยแพทยศาสตร์) จึงทำให้มหาวิทยาลัยทั้ง สอง แห่ง เป็น มหาวิทยาลัยแบบภาค กลั้มแบบภูมิ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

๓. การก่อตั้งมหาวิทยาลัยโดยยกฐานะวิทยาลัยขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยที่ตั้งในลักษณะนี้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ก่อนที่จะได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยนี้คือวิทยาลัยเกษตรภาควิศว ซึ่งย้ายมาจากวิทยาลัยเกษตรภาควิศวที่ตาดานีคลอง เกษตรกรรมบัว จังหวัดเชียงใหม่ และวิทยาลัยเกษตร - ศาสตร์ที่มโนไวท์ก่อนจะได้รับการรวมโรงเรียนมัธยมศึกษา เลขที่กรมตำรวจระเทศ เข้าด้วยกัน วิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่บางเขนก่อตั้งในปี พ.ศ. ๒๔๕๒ หลักสูตร ๓ ปี รัชมังคลาภิเษกที่รวมเข้าด้วยกันที่ ๕ เมื่อรวมหลักสูตรโดยปริยญาเกษตรศาสตร์ ตั้งมาถึง พ.ศ. ๒๔๘๖ รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามมีโดยฐานะขึ้นเป็น มหาวิทยาลัยเกษตรภาควิศว ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ มีการศึกษา คณะวิชาและวง เสร็จวิชาเกษตรภาควิศวและวิชาอื่น ๆ อีก เกี่ยวเนื่องกับวิชาเกษตรศาสตร์ และทางฯของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ปี ๕ คณะคือ คณะเกษตรศาสตร์ คณะสัตวศาสตร์ คณะวนศาสตร์ และคณะการประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ปี ๕ คณะนี้มหาวิทยาลัยก็เปลี่ยนหลักสูตรไปเป็นอาชีพทางเกษตรกรรมอย่าง เดียวแต่ในปี ๒๒๖๖ เรียกว่า วิทยาลัยหรือคณะเกษตรภาควิศวเท่านั้น

มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อตั้งได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ขึ้น เดิมเป็นโรงเรียนศิลปะการแบบกลางแจ้ง ก่อตั้งในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ ได้รับความรุ่งเรืองของโรงเรียนศิลปะการ และได้รับการยกฐานะขึ้นเป็น มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ซึ่งก่อนหน้านั้นมีการศึกษาวิชา ประถมภาครวม วิชากรรม คุรุบางกอกีสมี นานุกีสมี โมนาเรกดี และวิชาช่างศิลปะอย่างอื่น^๒ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้เปิดสอนศิลปะจนกระทั่งถึง คณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาลัยศิลปกรรม และคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยที่เรียกว่า วิทยาลัยศิลปากรหรือคณะศิลปกรรมภาคนี้

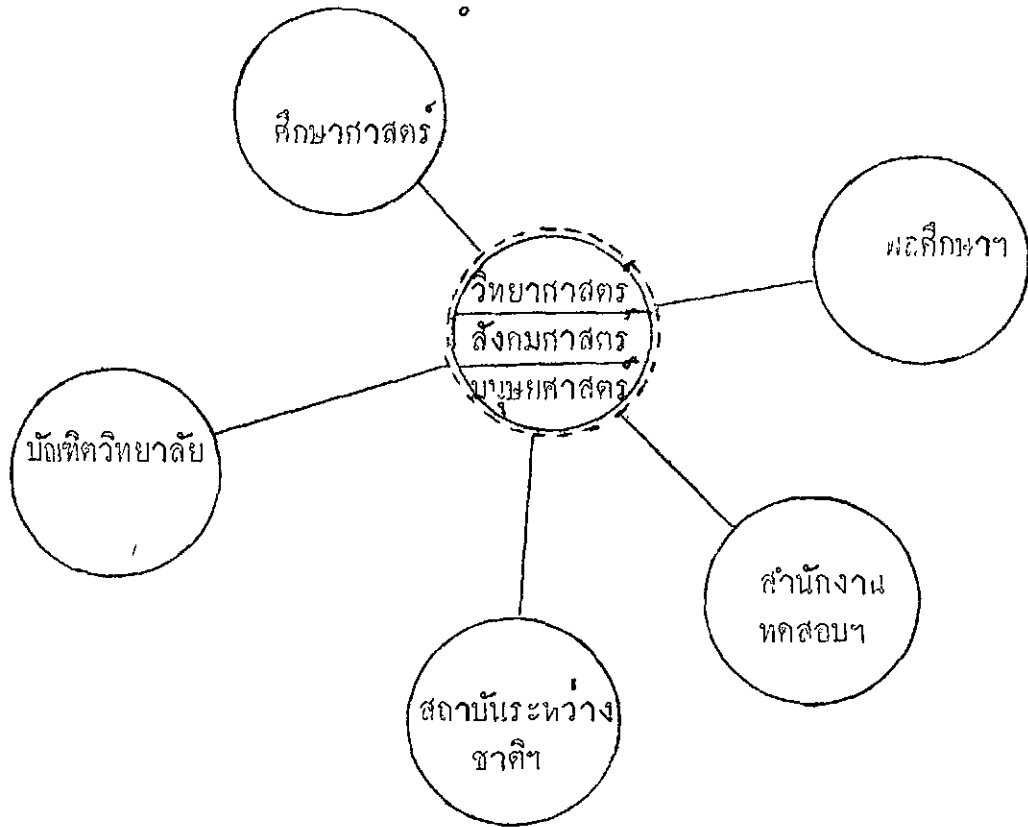
มหาวิทยาลัยวิชาการศึกษา ก่อตั้งได้รับการยกฐานะเป็น มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งได้รับการตั้งถ้ายกตั้งด้วยวิวัฒนาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และ มหาวิทยาลัยศิลปากร กล่าวคือ กระทรวงศึกษาธิการได้ก่อตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้น ๖ คณะประกอบด้วย ๖ วิทยาลัยในปี พ.ศ. ๒๔๕๒ เมื่อครบถึงระดับมัธยมศึกษาการศึกษา และต่อมาได้รับการยกฐานะขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๗ เมื่อครบถึงระดับปริญญา ในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้เปิดสอนถึง ระดับปริญญาตรีของประเทศไทย กล่าวคือ... เป็นสถาบันศึกษาและการวิจัยในวิชาการศึกษาและวิชา

^๑ดูในวิชาศึกษาศาสตร์ฉบับที่ ๑ หน้า ๕๘.
^๒ดูในวิชาศึกษาศาสตร์ฉบับที่ ๑ หน้า ๕๗.

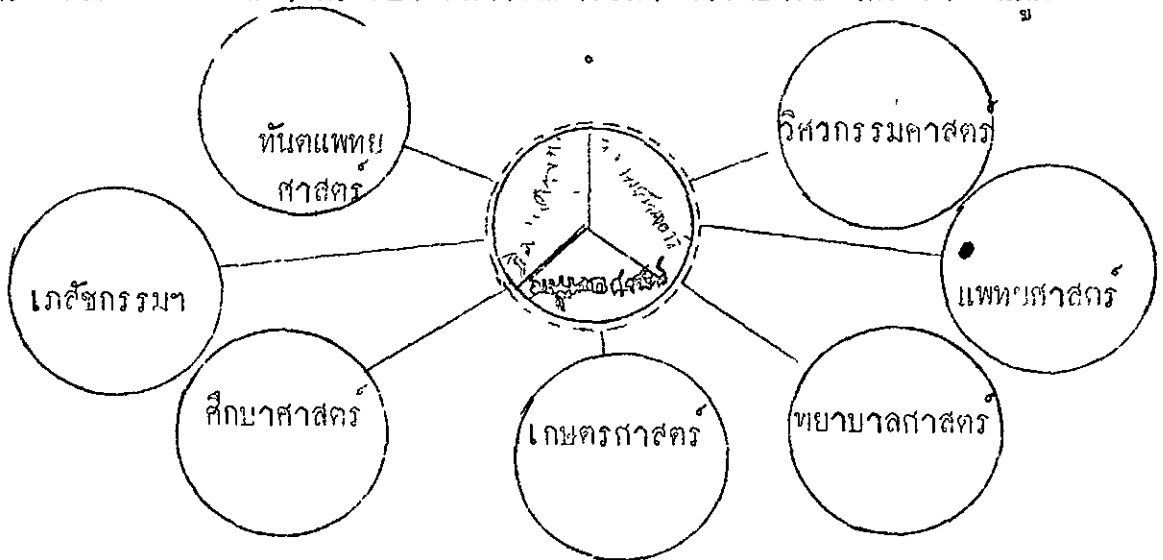
อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งหมายจะส่งเสริมวิชาศิลปะและวัฒนธรรมของนคร-อาณาจักรและเจ้าแผ่นดินวิเศษการศึกมา" จะเห็นว่าหน้าที่ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาก็ถ่วงน้ำหนักขึ้นเกี่ยวกับกรมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น แตกต่างกับแต่เพียงชื่อเท่านั้น อันที่จริงวิทยาลัยวิชาการศึกษากลับจะเปรียบว่ามหาวิทยาลัยวิชาการศึกษา เพราะมหาวิทยาลัยในอังกฤษในขณะนี้มีใกล้เคียงถึงจดหมายเหตุของ แพทย์อนตอชายวิชาอื่น ยกเว้นความแตกต่างระหว่างคำว่า วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ในทวิลักษณ์ก็คล้าย เป็นเรื่องเช่นผลการผูกมัดไปให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาโดยขยายตัวออกไปในแนวกว้างคือ เปิดสอนวิชาอื่นไปเองเกือบเปิดแล้ว เข้าวัดกับมหาวิทยาลัย

ในปีพ.ศ. ๒๔๔๕ เนื่องจากรัฐบาลในระบอบมริฎราชูปถัมภ์อย่างหนึ่ง จึงได้เปิดสาขาขึ้นอีกที่มณฑลวิเศษบางกอก ในปีพ.ศ. ๒๕๑๐ เปิดสอนสาขาขึ้นอีกที่จังหวัดวิเศษโลก พ.ศ. ๒๕๑๑ เปิดสาขาขึ้นอีกที่จังหวัดวิเศษการการณมณฑลสงขลา และในปีพ.ศ. ๒๕๑๒ ได้เปิดสาขาขึ้นที่ระยอง และวิทยาลัยศิลปศึกษาในปีพ.ศ. ๒๕๑๓ จนถึงปีพ.ศ. ๒๕๑๓ เป็นต้นมา วิทยาลัยวิชาการศึกษามีสาขาอยู่ไปทั่วภูมิภาค ๔ ภาค แบ่งกลาง ๓ แห่ง รวบรวม ๗ แห่ง มีความพร้อมทั้งต่างฝ่ายการสถาปนาที่ห้องสมุด ๒๐. คำสั่งอาจารย์ พฤศจิกายน ๒๕๑๓ เปิดสอนวิชาศิลปะและกีฬาโดยกรมมหาวิทยาลัย^๒ หลังจากวิทยาลัยวิชาการศึกษาเกิดอยู่แห่งของกรุงเทพฯ ขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยมาเมื่อเวลา ๕ ปีก็ถ่วงจากปีพ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๑๓ ก็ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยที่บริหารโดยวิโรจน์เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๓ ประกอบด้วย ๒ คณะคือ ๒ สำนักงานคือ ระเบียบ กติกาศึกษามา หรือ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และวิทยาลัยศิลปศึกษา มีที่ตั้งวิทยาลัย สำนักศึกษานอกคอมมิตติการศึกษาศาสตร์และวิศวะวิทยา และสถาปนาประกอบด้วยการศึกษา เรื่อง เด็กมหาวิทยาลัยบริหารวิโรจน์เป็นมหาวิทยาลัยที่จัดอยู่ในระบอบมหาวิทยาลัยวิชาศิลปะและศิลปศึกษา

^๑ ดูในวชิราวุฒินิตยสารฉบับนี้ นพที่ ๔ หน้า ๗๖.
^๒ ดูเพิ่มเติมใน วิทยาลัยวิชาการศึกษา โครงการมหาวิทยาลัย.....๒๕๑๕-๒๕๑๕.
^๓ กรีนกรีนวิโรจน์, มหาวิทยาลัย วิชาการระยองฉบับที่ ๑ (๒) ๓ สิงหาคม

๕. การก่อตั้ง มหาวิทยาลัยซีเอี แคมปัสหลัก ภาควิชาวิทยาศาสตร์เนื้อใจ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศแก่ "ภาควิชาการวิชา" คณะมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยก่อตั้งในลักษณะนี้ได้แก่ วิชา - วิทยาลัย เมือง... มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏแห่ง มหาวิทยาลัยทั้ง ๕ นี้ตั้งขึ้นในต้นโดยมีประวัติความเป็นมาการศึกษาระดับอุดมศึกษา "คณะวิชา" นี้ได้ว่าเป็นต่อการพัฒนาประเทศ ทั้ง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประกอบไปด้วยคณะที่เป็นภาควิชาแยกกลาง ๓ ภาควิชาคือ คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ และคณะวิชาอื่นเล็ก ๒ คณะคือ คณะแพทยศาสตร์ วิทยาลัยการศึกษาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ แพทยศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และคณะวิชาต่าง ๆ เป็นมหาวิทยาลัยทางมหาวิทยาลัยภาค ทั้งภาคภูมิ

สรุปและเสนอแนะ

จากผลวิจัยในการมองมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยวิชาการศึกษา ถ้าจะพิจารณาถึงความ
 เก่าแก่ของสถาบันแล้ว สามารถมองมหาวิทยาลัยออกไปเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑ ได้แก่กลุ่มมหา-
 วิทยาลัยเก่า อันประกอบด้วยมหาวิทยาลัย ๖ แห่งของไทย คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยศรีนครินทร
 วิโรฒ มหาวิทยาลัยในกลุ่มนี้คือฯ เดิมโตมาจากโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูงก่อน กล่าวคือจุฬาลงกรณ์เดิมก็คือ-
 โรงเรียนมหาดเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เดิมก็คือโรงเรียนกฎหมาย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เดิมก็-
 คือโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรม มหาวิทยาลัยมหิดลเดิมก็คือโรงเรียนราชแพทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
 เดิมก็คือโรงเรียนศิลปากรแผนกช่างและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒคือโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ต่อมาบรรดา
 โรงเรียนวิชาชีพชั้นสูงเหล่านี้ก็ค่อยๆ เจริญเติบโตขึ้นกลายเป็นวิทยาลัยหรือคณะในมหาวิทยาลัย และต่อจากนี้
 ก็จะได้รับยกฐานะขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยในที่สุด มหาวิทยาลัยในกลุ่มนี้การจัดการ เรียนการสอน เดิมแต่ละคณะจะ
 แยกจากกันโดยเด็ดขาด ทั้งอาจารย์และนักศึกษาในเวลาต่อมาเมื่อรัฐบาลได้ปรับปรุงมหาวิทยาลัยวิชาชีพเหล
 นี้ให้เข้าสู่ระบบมหาวิทยาลัยสากลแล้ว มหาวิทยาลัยรุ่นเก่าเหล่านี้จะเปิดคณะอันเป็นศาสตร์แกนกลางคือ-
 วิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์การจัดการ เรียนการสอน นักศึกษาในปี ๑ - ๒ จะเรียนวิชา-
 พื้นฐานร่วมกัน ต่อเมื่อถึงปี ๓ - ๔ จึงเรียนวิชาชีพของแต่ละสาขา การจัดการ เรียนการสอนวิธีนี้จะทำให้
 บัณฑิตที่จบการศึกษาออกไปนอกจากเชี่ยวชาญในวิชาชีพของแต่ละสาขาแล้วยังมีความรอบรู้ในศาสตร์พื้นฐานของ-
 สังคมไม่เป็นคนที่คับแคบในสาขาวิชาของตน ความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาทั้งมหาวิทยาลัยมีมากขึ้นเพราะเวลา
 เรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนวิชาพื้นฐานที่ สัมประ สานกันไปที่มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยที่จัดการสอนการ เรียน
 ในแบบนี้คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนคร-
 ินทรวิโรฒ ส่วนมหาวิทยาลัยอีก ๓ แห่งยังคงแยกจัดการ เรียนการสอนอยู่ภายในคณะของคนอยู่ซึ่งมีแนวโน้ม
 ที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคตนี้

กลุ่มที่ ๒ คือกลุ่มมหาวิทยาลัยเกิดใหม่หลังปี พ.ศ. ๒๕๕๕ อันได้แก่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัย
 ขอนแก่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยกลุ่มนี้ได้รับการก่อตั้งขึ้น
 เป็นมหาวิทยาลัยเลยที่เดียว คณะที่เปิดทำการสอนก็อาศัยหลักการของมหาวิทยาลัยสากลตามแนวขององค์การ-
 ศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ คือจะประกอบด้วยคณะอันเป็นศาสตร์แกนกลางแล้วจึงมีค-
 วิชาที่จำเป็นในการพัฒนาประเทศ เช่น เกษตร วิศวกรรม แพทย์ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับสังคม มหาวิทยาลัยรุ่นเก่าทั้ง ๖ แห่งนั้นมีความ-

ผูกพันกับสังคมเป็นอันมาก จุดกำเนิดของมหาวิทยาลัย เพื่อผลิตบุคคลออกไปรับราชการสนองความ
 ต้องการของสังคมคือสังคมชาลกรู ชาลกรูใหม่ ชาลกรูใหม่ ชาลกรูใหม่ สถาบันการศึกษาเหล่านี้
 ก็จะไม่เกิดได้ ความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยและสังคมจึงใกล้ชิดกันมาก สำหรับมหาวิทยาลัยรุ่น
 ใหม่และมหาวิทยาลัยรุ่นเก่าที่ปรับปรุงใหม่ในปัจจุบันนี้ สถาบันมหาวิทยาลัยจะมีเอกลักษณ์ เป็นตัวของ
 ตัวเองมาก คือทำหน้าที่สอน วิจัยค้นคว้าหาความจริงบริการชุมชนทางวิชาชีพ การบริการ
 ชุมชนนั้นมหาวิทยาลัยจะให้บริการแต่ต้องไม่ขัดกับอุดมการณ์ในทางวิชาการ มหาวิทยาลัยจะเป็นตัว
 ของตัวเองชี้แนะแนวทางให้สังคมปฏิบัติ บางครั้งก็นำสังคมและกระตุ้นให้สังคมได้คิดและก้าวข้าม
 มหาวิทยาลัยเสียอีก

เมื่อพิจารณาสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษาของไทยในปัจจุบันนี้ มหาวิทยาลัยนับเป็นสถาน
 สูงสุด ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯมากที่สุด ในส่วนภูมิภาคมีภาคละ ๒ แห่ง นอกจากนี้ยังมีวิทยาลัยครู
 วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยพานิชย์ โรงเรียนการช่าง วิทยาลัยเกษตร เป็นต้น วิทยาลัยเหล่านี้มี
 โอกาสเจริญเติบโตกลายเป็นมหาวิทยาลัยได้ในอนาคต แต่ในระยะแรกๆ นี้วิทยาลัยเหล่านี้จะขาด
 แคลนนักวิชาการ ขาดประสิทธิภาพในการบริหาร ขาดความเป็นเลิศทางวิชาการ จึงทำให้ผลิต
 บุคคลออกไปไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ผู้เขียนอยากให้เห็นมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ เป็นพี่เลี้ยงของ
 สถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้ด้วยการยอมรับวิทยาลัยเหล่านี้เข้ามาอยู่ในสังกัดมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
 ช่วยปรับปรุงหลักสูตร ปรับปรุงคุณวุฒิของอาจารย์ปรับปรุงการเรียนการสอน และประสาธ
 ปรินญาให้วิทยาลัยที่มีมาตรฐานแล้ว ถ้าเป็นถึงวิทยาลัยเหล่านี้จะเจริญเติบโตไปในทิศทางที่ถู
 กอง ประหยัด มีทิศทางที่สำเร็จออกมาจะมีประสิทธิภาพเป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นการกระจายการ
 อุดมศึกษาออกไปสู่ประชาชนได้มากขึ้น และเป็นการพัฒนาการศึกษาส่วนภูมิภาคอีกด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ก. วิทยานิพนธ์

๑. เอกสาร

จดหมายเชิญแห่งชาติ, กบว. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ฉบับ ๓๐๑ เก็บไว้ที่กระทรวงมหาดไทย

๑-๘ ร.ป.๑๐๐ - ๑๑๑ ใบบอก

----- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ฉบับ ๓๐๑ เก็บไว้ที่กระทรวงมหาดไทย

ใบบอก) ๑ - ๑๖ ร.ป.๑๐๑ - ๑๑๖

----- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ฉบับ ๓๐๑ เก็บไว้ที่กระทรวงมหาดไทย (เรื่อง

เด็ก) ๑ - ๒ ร.ป.๑๐๑ - ๑๐๒

----- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ฉบับ ๓๐๑ เก็บไว้ที่กระทรวงมหาดไทย (เรื่อง

นายโรงเรียน)

----- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ฉบับ ๓๐๑ เก็บไว้ที่กระทรวงมหาดไทย

ร.ป.๑๐๑ - ๑๐๒

----- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ฉบับ ๓๐๑ เก็บไว้ที่กระทรวงมหาดไทย

ร.ป.๑๐๑ - ๑๐๒

----- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ฉบับ ๓๐๑ เก็บไว้ที่กระทรวงมหาดไทย

โรงเรียน (ป-ย) ๑-๓๖ ร.ป.๑๐๑ - ๑๐๒

----- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ฉบับ ๓๐๑ เก็บไว้ที่กระทรวงมหาดไทย

โรงเรียน (ร-๑) ๑-๑๖ ร.ป.๑๐๑ - ๑๐๒

----- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ฉบับ ๓๐๑ เก็บไว้ที่กระทรวงมหาดไทย

๑๐๑-๑๐๒ ใบบอก

----- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ฉบับ ๓๐๑ เก็บไว้ที่กระทรวงมหาดไทย

ร.ป.๑๐๑ - ๑๐๒ ใบบอก

----- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ฉบับ ๓๐๑ เก็บไว้ที่กระทรวงมหาดไทย

โรงเรียน (๓-๑) ๑-๑๖ ร.ป.๑๐๑ - ๑๐๒

----- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ฉบับ ๓๐๑ เก็บไว้ที่กระทรวงมหาดไทย

ร.ป.๑๐๑ - ๑๐๒ ใบบอก

จดหมายเลขที่แดงชาติ, ลง เอกสารวิชาการที่ ๒ หน้า ๓. โรงเรียน (๒๒๒-๒๒)
ปี ๑๙๖๘ พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๒ โดย ๒.

----- เอกสารวิชาการที่ ๒ หน้า ๓.๖ การประชุม ๑๙๖๗ พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๑

----- เอกสารวิชาการที่ ๒ หน้า ๓.๖๐ การศึกษาวิชาปรัชญา (๑๐) พ.ศ. ๒๕๑๑ -
๒๕๑๒ พ.ศ. ๒๕๑๒)

----- เอกสารวิชาการที่ ๓ หน้า ๓.๑ เก็บไว้กระทรวงยุติธรรม ๑-๑๙๖๗
พ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๑๓ .

----- เอกสารวิชาการที่ ๒- หน้า ๓.๖๖ ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (๑-๑๖)
พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๒

----- เอกสารวิชาการที่ ๓ หน้า ๓.๘ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ๑-๓ พ.ศ. ๒๕๑๑-๒๕๑๒

----- เอกสารวิชาการที่ ๓ หน้า ๓.๑ การแพทย์ .๓ มูลนิธิโรคติดต่อเขตร้อน
การแพทย์ไทย

----- เอกสารวิชาการที่ ๓ หน้า ๓.๑๓ การแพทย์ .๑ โรงเรียนพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
๑๗

Great Britain, Foreign Office, 371/333 General Report on Siam for
the Year 1906 by Ralph Paget

Darwin, Charles, Sir, Report of Sir Charles Darwin To UNESCO on
Science In Thailand 1954

... เอกสารที่เก็บไว้แล้ว

วิชาศึกษาศาสตร์ศึกษา โครงการมหาวิทยาลัย... ๑๙๖๗-๖๘

เล่มที่ ๑๓๖๓ ประมวลสุนทรพจน์ของวอน วอร์ม พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๐๘ โรงเรียน
นายกรัฐมนตรี ๒๕๐๘.

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ รายงานการศึกษามหาวิทยาลัย ครั้งที่ ๒ การจัดการ
มหาวิทยาลัย ระหว่างวันที่ ๕-๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๐ นางสาว
จ.สุทรปราการ

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ รายงานการศึกษามหาวิทยาลัย ครั้งที่ ๓ มหาวิทยาลัยไปรษณีย์
ของรัฐบาล ระหว่างวันที่ ๕-๒ กันยายน ๒๕๑๑ นางสาว จ. สุทรปราการ

งานศึกษาและกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รายงานการศึกษาและงานระหว่าง
มหาวิทยาลัยกับหน่วยงานราชการ ๒๕๓๑-๓๒ ปีการศึกษา
๒๕๓๑ โรงเรียน บดินทรเดชา

งานศึกษาและกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รายงานการศึกษาและงานระหว่าง
มหาวิทยาลัยกับหน่วยงานราชการ ๒๕๓๑-๓๒ ปีการศึกษา
๒๕๓๑ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ คณะศึกษาศาสตร์

งานศึกษาและกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รายงานการศึกษาและงานระหว่าง
มหาวิทยาลัยกับหน่วยงานราชการ ๒๕๓๑-๓๒ ปีการศึกษา
Bringar, Harold, A Final Report of The Indiana University School
of Education Contract.

Porter, Willis P, Institution Building: The College of Education
Bangkok, Thailand and its Role in Nation and Development.

๑. หลักงานวิจัย

๑. บทนำ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ความจำเป็นของแผนการศึกษาชาติ โรงพิมพ์
การพิมพ์ ๒๕๐๘.

คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา ประวัติของกรมการศึกษานานาชาติ ๒๕๑๑ -
๒๕๑๕ โรงเรียนศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย ๒๕๑๐.

ชัยอนันต์ สุพรรณาคติ, แผนพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย โรงพิมพ์อักษรวิบูลย์ ๒๕๑๑.

คำทรงราชานุภาพ, สมเด็จพระสังฆราช เทศน์มหาชาติ กิ่งวัฒนา ๒๕๑๑.

คำทรงราชานุภาพ, สมเด็จพระสังฆราช ประวัติวัดมหาธาตุ กิ่งวัฒนา ๒๕๑๒.

คำทรงราชานุภาพ, สมเด็จพระสังฆราช พระราชประวัติสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
สมเด็จพระสังฆราช โรงพิมพ์ธรรมจักร ๒๕๑๓.

คำทรงราชานุภาพ, สิทธิบัตรออกอาชญากรรม โรงพิมพ์สังฆสภาแห่งประเทศไทย ๒๕๑๔

บุญเยี่ยม วอลอง มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง : กำเนิดและผลงาน
กับระบอบประชาธิปไตย โรงพิมพ์สำนักพิมพ์ธรรมสาร ๒๕๑๕.

ประยูร พิกุลเกษ สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สำนักพิมพ์อภัยภูถกลาง ๒๕๑๑.

ประยูร พิกุลเกษ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โรงพิมพ์มิตรสยาม ๒๕๑๑.

✓ ราชบัณฑิตยสถาน พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๓ ราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๕๕.

วิท, เกล กับเบลดุ, การปรับตัวเข้าสู่ยุคใหม่ของสยามและพม่า โรงพิมพ์ไวยากร ๒๕๑๒.

รอง อษยามานนท์ และผู้อื่น ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๓๔ - ๒๕๑๕ สำนักพิมพ์ก้าวหน้า ๒๕๕๕.

ลาดูแบร์, เดอ, จดหมายเหตุลาดูแบร์ว่ากับสยาม สตีเฟ่น ท. โกลดบูร์ (แปล)

สำนักพิมพ์ก้าวหน้า ๒๕๑๑.

สุชิน ตันตกุล รัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ สำนักพิมพ์สังคมนิยมแห่งประเทศไทย ๒๕๑๕.

Beck, Robert Holmes, A Social History of Education, Prentice Hall, Englewood Cliffs, 1965.

✓ Bennis, Lee F., European History since 1870, Appleton-Century-Crofts, New York, 1955.

Bosckstael, Eric, Higher Education in the European Community, Harper & Row, New York, 1970.

✓ Burn, Edward McNall, Western Civilization, The Macmillan Company, London, 1960.

Fairbank, John K., Reischauer, Edwin O, and Craig, Albert R., East Asia the Modern Transformation, Allen & Unwin, London 1965.

✓ Flexner, Abraham, Universities American, English, German, Oxford University Press, New York, 1968.

Good, Harvy G., and Teller, James D, A History of American Education, Macmillan Press, New York, 1956.

Hall, D G E., A History of South East Asia, St. Martin's Press, New York, 1955.

Ingram, James C., Economic Change in Thailand since 1850 - 1970. Oxford University Press, 1971.

Irwin, Mary, American University and Colleges, American Council on Education, Washington, D C , 1956.

✓ Miller, T.W.G., University in South East Asia, Prentice Hall, New Jersey, 1965.

✓ Robbin, C.B , Higher Education Report, Her Majesty's Stationery office, 1963.

Vella, J.O., Impact of the West on Government in Thailand, University of California Press, 1955.

๒. วารสาร

กำหนด พลงกฐ "อุดมศึกษา" วารสารการศึกษาแห่งชาติ, ๑(๓):๑ - ๓๐ ตุลาคม ๒๕๐๕.

กำหนด พลงกฐ "การศึกษาชั้นมหาวิทยาลัย" ศูนย์ศึกษา : ๕ - ๒๓ เมษายน ๒๕๐๕

กำหนด พลงกฐ "ข้อคิดเห็นและตัวเลขบางประการเกี่ยวกับการศึกษา" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, ๑(๘):๑๐ - ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๘.

ขจร สุขพานิช "ทิศทางประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ศูนย์ศึกษา, ๒(๑):๕๗ - ๑๐๒ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๑๓.

ขจร สุขพานิช "เบื้องหลังการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" มหาวิทยาลัย ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๖, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๖.

✓ เทอด สุปรีชากร "ความก้าวหน้าของมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, ๑๐(๗):๖ - ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๐.

นางเยาว์ กาญจนจารี "ปัญหาและแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัย" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ๘(๕):๒๕ - ๓๔ เมษายน ๒๕๑๖.

นิพนธ์ กันธเสวี "หน้าที่ของมหาวิทยาลัยในการผลิตผู้นำ" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ, ๓(๕):๒๕-๓๐ มีนาคม ๒๕๑๖

พิทยา สายบุญ "มหาวิทยาลัยในภูมิภาคกับภาวะแวดล้อม" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ๗(๕):๓๖-๔๔ เมษายน ๒๕๑๖.

- ไทรโยค ลินดาร์ตัน "ขนาดของการศึกษาของประเทศไทย" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ,
 ๒(๒):๒๔-๔๔ มกราคม ๒๕๑๕.
- โพยม วรณศิริ "บทบาทใหม่ของสภาการศึกษาแห่งชาติ" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ,
 ๔(๑):๓๒-๔๐ สิงหาคม ๒๕๑๖.
- โพยม วรณศิริ "มหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ ๒๐" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ,
 ๓(๒):๒๕-๔๔ มกราคม ๒๕๑๖.
- บุษราคัม บัณฑิต "ทบทวนมหาวิทยาลัยของรัฐกับการจัดการอุดมศึกษา" คุณงามความดี, ๓(๕):
 ๑๕-๑๓ สิงหาคม-กันยายน ๒๕๑๖.
- บุญครอง บุญโยชยาน "วิทยาลัยที่โต : ผลงานของความร่วมมือนับในทางสันติ" ชุมชนศึกษา,
 ๑๓(๓):๑๒๕-๑๓๖ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๑๖.
- บุญวัฒน์ วิสสุกุล "มันตีความเกิดขึ้นและกรรมการคำรूपการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย"
ชุมชนศึกษา, ๑๕(๑):๒๐-๓๒ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๑๐.
- บุญวัฒน์ วิสสุกุล "ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ที่ดินของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ชุมชนศึกษา,
 ๒๒(๑):๓๕-๕๕ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๑๓.
- ปิ่น บาลากุล, ม.ล. "พัฒนาการศึกษาส่วนภูมิภาค" จันทร์เกษม, (๕๐):๗ มกราคม-
 กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖.
- ปิ่น บาลากุล, บ.ล. "พัฒนาการศึกษาส่วนภูมิภาค" จันทร์เกษม, (๕๕):๖ กันยายน -
 ตุลาคม ๒๕๐๕.
- ปิ่น บาลากุล, บ.ล. "พัฒนาการศึกษาส่วนภูมิภาค" จันทร์เกษม, (๓๘):๕ มกราคม -
 กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔.
- ปิ่น บาลากุล, บ.ล. "พัฒนาการศึกษาส่วนภูมิภาค" จันทร์เกษม, (๓๗):๔-๘
 พฤศจิกายน - ธันวาคม ๒๕๐๓.
- ปิ่น บาลากุล, ม.ล. "พัฒนาการศึกษาส่วนภูมิภาค" จันทร์เกษม, (๓๖):๕-๗ กันยายน-
 ตุลาคม ๒๕๐๓.
- ภรณี กาญจนังคะ "สถิติประท้วงเหตุการณ์การศึกษาของโครงการศึกษานานาชาติวิทยาลัย" วารสาร
สภาการศึกษาแห่งชาติ, ๗(๔):๒๔-๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๐๔.

เอกรวิทย์ ณ ถลาง "เบื้องตติการวัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา" อังกฤษศาสตร์
ปริทัศน์, ๒(๒):๘๓-๘๓ กันยายน - พฤศจิกายน ๒๕๑๑.

เจน วี แมธธูร์ "โฉมหน้าของการพัฒนาการศึกษาในเอเชีย" วารสารสหภาพการศึกษา
แห่งชาติ, ๓(๗):๕๒-๕๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗.

เออร์เนสต์ แอล บ็อยเซอร์ และ จอร์จ บี เกลเลอร์ "การขยับขยายไปสู่โลกกว้างใน
สหรัฐอเมริกา" วารสารสหภาพการศึกษาแห่งชาติ, ๒(๒):๔๔-๕๖ มกราคม
๒๕๑๕.

Hutchinson, J. J., "The French Foreign Mission in Siam During the
XVIII the Century" Journal of Siam Society, Vol. VII
Bangkok, 1959.

Wyatt, David K, "Interpreting The History of The Fifth Reign"
สังคมศาสตร์ปริทัศน์, ๕(๒) 20 - 23 กันยายน - พฤศจิกายน 2511.

การคำนวณ - ๗

ภาคผนวก ก.

คำกราบทูลแด่ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ
เสด็จขึ้นครองราชย์

วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2477

ขอแสดงความจงรักภักดี

วันนี้เป็นวันทรงกฐิน พระบรมมหาราชวัง เมื่อพระบรมมหาราชวัง
ซึ่งทรงพระชนมายุบรรจบครบ 18 พรรษา ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทาน
เสด็จขึ้นครองราชย์

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7
ข้าพระพุทธเจ้าได้มีโอกาสได้เสด็จขึ้นครองราชย์
ความเห็นการจับอาวุธ การศึกษา และ พระราชอาณาเขต
ข้าพระพุทธเจ้าได้มีโอกาสได้เสด็จขึ้นครองราชย์
สิ่งหนึ่งซึ่งข้าพระพุทธเจ้าได้มีโอกาสได้เสด็จขึ้นครองราชย์
คือการบำรุงการศึกษา ซึ่ง ข้าพระพุทธเจ้าได้มีโอกาสได้เสด็จขึ้นครองราชย์
อันแข็งที่จะทำมาหาเลี้ยงชีพด้วยการช่างและการปลูกและ
ปลูกพืช ไร่ ประชากรหาทำไม่ มีชื่อในภาษาอังกฤษว่า 'Industrial School'
ให้ความรู้ ทางแขนงเกษตรกับนักเรียน ข้าพระพุทธเจ้าได้มีโอกาสได้เสด็จขึ้นครองราชย์
มีเป็นการสอนทั้ง ๖๐ และ ๖๐ และ ๖๐ (๖๐-๖๐-๖๐) มีเป็นการ
ศึกษาทั้ง ๖๐ เป็นการบำรุงฝีมือ ข้าพระพุทธเจ้าได้มีโอกาสได้เสด็จขึ้นครองราชย์
และทำความดีแก่ชาติบ้านเมือง ข้าพระพุทธเจ้าได้มีโอกาสได้เสด็จขึ้นครองราชย์

1 กองจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารที่ 5 ก 2 ตรวจและจัดโครงการศึกษา
1-12 ร.ร. 111-129 ความเห็นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
เรื่องการศึกษา ร.ร. 117 (พ.ศ. 2441) เอกสาร ก. 2/3

ไปราชการอยู่ในประเทศยูไนเต็ดสเตตส์อเมริกา โดยที่เปรมความเข้าใจกันอยู่ว่าประชาชนชาว
 อเมริกา อยู่ในสเตตส์เม้นชาติอันซันซันแห่ง ในการทำนาทาสสมมติ และ เม่นประ เภทที่นานา
 การนี้ก็กลึงมสาครตั้งหลายปี ข้า ระบุณ เจ้าจึง ได้จับเอา เป็นโอกาสอันดีสืบ เค้าจะตรวจตราใน
 ทางนี้และหา เวลาออก เก็บวารวจตามโรงเรียนที่มีสาครตั้ง หลายบรรดาที่ หนึ่งก็ว่ากับเปรมหลายครั้ง
 ในหัว เมืองต่าง ๆ และได้เอาแบบแผนและระบอบงานตั้งหลายมาพิจารณาจนสมควร วิชา เด็ดกลัก
 เอาชกและสิ่งที้งควร กระทบเสียมทำความเห็น เพื่อจะกราบบังคม ฎีกา ระบุณ มา ร่วมกับจดหมาย
 ฌมนี้

ใน ราชการนอก เขตระ ยาม รุกวันนี้รัฐบาลยังคง ถือถือเอาเข้ามาอยู่ ขอ ที่จะจัดการ
 ป้องกันและปราบปรามความประทุพวิ เภ คือเหตุพาเอาการ ปคนสมมตกลึงรังราว เป็นต้น ความเห็นของ
 ฌมนี้ก็จะ เห็นเห็นว่าความกำ เริบแผ่นานของร เวทหา ได่นี้เกิดจากความฟูมฟือแย่งแย่งและ
 เม่นเม่น ถ้าใดตัดสิ่ง เหล่านี้ให้สุดสิ้นความชั่วร้ายทั้งนี้ก็จะทุเอา เขามาง ความเห็นอันนี้ก็เป็นความ
 เห็นอันดี แต่เปรมส่วนหนึ่งยังไม่ควรบอก ความว่าหากทีจะติดกลักแป งคนประทุพวิ ภาดไว้กับ
 ประทุพวิ หรือป้องกันคนที่ยังไม่ประทุพวิเอาไป เป็นพาล โฉมมาประ ฤทธิความค้ำ อกจากทางที่
 จะดูกลักไม่ในทางพาล เหนนี้ ไม่ ำค้อยู่แก่อยูายที่จะ ำคองทางพาลอย่าง เดียว ถ้าจะจัดการให้
 คำรพาคแล้วจะของ เห็นว่าจักทาง ทีจะช้ำคอง เหนนั้น ไปสู่ทางว่าพาล เดียวพันชามธรรม จะจัก
 การบ้าน เมืองให้สะอาด ถึงจะออกประกาศความปรามมิให้ใครทำความโล โครกรังมมาก เปื้อนุ่นปนตาม
 ถนนหนทางอย่าง เดียว โดยจะมีโทษรับโทษหนัก เร็วแรง เร็วเด หนึ่งก็จัก ทำคองทางพาล
 ทวาล้างสิ่งใดใครกไปและ ำคองทาง ทีจะช้ำคอง เม่นเม่นแล้ว ำคองเม่นก็ยังไม่สะอาด ำคองให้ช้ำคอง
 การที่จะกวาดล้างมิไรช้ำคองมิได้ปราจจากน ำคองนี้รับจะคำ เหมไม่ดูภา ำคองอันช้ำคอง ำคองนั้น

ความเม่นไม่ในประ เภทสยาม รุกวันนี้จะ ำคองทาง เดียวเคียงวงให้ เห็นแจ่มแจ้งได้
 ในทางความ เจริญแจ้งความ ชั่วจะความก็ทั้งสองประการ ำคองนี้ ก็พจะเห็นได้ทั้ง

ทางบำรุงความดี
 วิชา

ทางบำรุงความชั่ว
 เดียงช้ำคอง การ ำคอง
 เดียงช้ำคองการ ำคอง
 เดียงช้ำคองการ ำคอง
 เดียงช้ำคองการ ำคอง

เมื่อเปรียบเทียบเขาคับนี้ท่าทางที่จะบำรุงความดีมีอยู่ทางเดียว และทางที่จะบำรุงความชั่วมีอยู่ถึง 4 ประการ
แต่ละกองเอาจำนวนทั้ง 5 นี้มาอธิบายความหมายได้แจ่มแจ้งเสียกว่า ธรรมกายบุคคลเกิดมาขอมมีกรรม
เลี้ยงชีพเป็นอาทิ

เรียนวิชา ในที่นี้หมายความว่าทางที่จะบำรุงการทำมาหาเลี้ยงชีพอันชอบธรรมแก่ผู้
ได้เล่าเรียนจะเอาทำมาหาเลี้ยงชีพในภavnาน่าจะเป็นโรงเรียนของรัฐมาหรือเอกชนจัดตั้งบำรุง
ศึกษาเป็นทางการดีทีเดียว

การทำมาหาเลี้ยงชีพอันชอบธรรมอย่างอื่นก็มีมาก คือ การทำสวน การทำนา การค้าขาย
การรับจ้าง เหล่านี้เป็นต้นซึ่งไม่ได้มีในพวกทางบำรุงความดีในที่นี้ เพราะเหตุที่ไม่ได้เปิดความบำรุง
ที่ใดจัดให้เป็นไปทางหาเลี้ยงชีพเหล่านั้น เป็นไปโดยสะดวกทางและสมัยที่จะไม่เเองของผู้กระทำ
ในข้อนี้จึงเป็นเหตุที่จะชี้ให้เห็นได้ว่าความดีและความชั่วสองประการนี้ ฝ่ายความดีต้องบำรุง ฝ่ายความ
ชั่วถ้าปล่อยให้มันงอก เรียกว่าบำรุง ถ้าจะไม่ให้มันงอกตัวรับ เพราะเหตุว่าความดีเป็นสิ่งที่จะกระทำยาก
และต้องกระทำด้วยความเอาใจเรียนรู ทั้งสองหากเผลอ เผลอ เห็นน้อยและต้องออกทุนทรัพย์และทุนแรง
เป็นคน ส่วนความชั่วขลุ่ยกระทำไปโดยง่ายสะดวกและเจ้อไม่ควยยาวาสนุกเพลิกเพ็ดเงินเจริญใจ
จะเปรียบได้เหมือนตัวเขาเล็กตุงกำลังรุ่นตนเองมา 10 คน และเอาตัวอย่างความชั่วใจหังฟากก็
และฝ่ายชั่วทั้งสองประการมาให้เห็นในก่เดียวกันทั้ง 10 คน มีเอาการเรียนหนึ่งต่อละการ เ่นเขียน
มาวางเองอย่างละข้างเป็นคน เด็กใน 10 คนนั้นถวระนั้นไปทางเองเอาการหาโดยหยาจะผลก เขามา
เปรียบเช่นนี้ ฝ่ายความดีที่เป็นเองจึงจะขยับเขยื้อน เรียกว่าบำรุงไม่ได้ ฝ่ายความชั่วที่ปล่อยให้มันไปจึง
เรียกว่าบำรุง

เลี้ยงชีพด้วยการนั้น หมายความว่า การที่เข้ามอหรือกยระกเพื่อนทวที่เรียกว่า ทำก
ด้วยการนี้เข้า เ่นได้เองบ้าง ถึงคราวอันจนก็คิดและสามเเรียนผู้ชชเลี้ยงชีพไปไม่ว่างหนึ่ง ๆ

เลี้ยงชีพด้วยการโจรรกรรม คือการฉกชิงวิ่งราวปล้นสดมเป็นคน

เลี้ยงชีพด้วยลาไกรยเขาผู้น ในที่นี้หมายความว่า กิจจาวกที่เไม่มีความรู้วิชาหรือกิล
อันใด ไปเที่ยวเอาไตรยทกมวัควาอารามกวัควาอาสา เข้าไปปฏิบัติวัดตกแต่ได้ก้อยอา ไกรยแก่
รอใจพุงร่นไปชั่ว เขาทหนึ่งก่าหนึ่ง ถ้าเห็นท่านผู้ใดใช้การงานเเห็นเจเห็นน้อยกว่าความตั้งใจก็มีศษตัว
หอบเลี้ยงไปหาพื่อน เหล่านั้นเป็นคน

เลี้ยงชีพด้วยการ เก็บจากร้าน ในวันนี้หมายความว่า การที่ไป ออกคนैयाจอบ เข้ายัฐ
หรือ เข่าปตามา เลี้ยงชีพ โดยไม่ต้องออกทุน เร็วแรงทันใด โดยไม่ได้ดูขายโดยตรงว่า หากจนและ
ยากยากหรือใ้อายุ โดยไม่ปกคคคองนกว่าป่วยเจ็บง่อย เาเดียว หากจนยาก เบนรราธิการ เป็แทน
เมื่อพิจารณา เห็นได้ว่า เมื่อทางบำรุงความก็มีอยู่กลาง เคียว เป่า ข้างบำรุงความชั่ว
มีอยู่ถึงสี่ โดยยอตั้งหัวอย่างฉฉี่ ทางบำรุงความชั่วก็เข้าหนักกว่า ทางบำรุงความดีก็อยู่ตั้ง สามประการ
บรรดาบุคคล เมื่อการ เลี้ยงชีพ เป็แทน ของตน คนที่ เข้มมีความกระวนกระวายหาวิธี เจริญมาชดจา มาแต่
แล้วจะ เลี้ยงชีวิต ละเอียดความ ก็นั้นวิโ โดยกระสับกระส่าย ก็เมื่อมองไปแล เห็นทางซึ่งใด จะหมายความว่า
จะได้ทรัพย์มา เลี้ยงชีวิตในทางดี ก็ต้องหันเข้า ทางทางที่จะ เจริญด้วยได้ไกล เข้าใจด้วยใจและง่ายสะดวก
หรือที่ เจอไปถวความ เจริญ เจริญสนุกสนานและ ในทางขาดทรัพย์หรือออก เร็วแรงความ เจริญ เหมือน
หากเพียรนั้น เป็ธรรมดา เพราะฉะนั้นการ เลี้ยงชีพ หาความดีก็ต้องเอา เรียบวิชาที่ดี ก็ เป็สาร
ที่ดี หรือการการค้าตั้งหรือรับจ้าง เช่น แมก ทน ทับริดและแจวเรือ เป็นต้นก่า ที่จะออกทุนเรียดบำรุง
และซื่อของทางจึงมี เนื้อเห็นว่า เบนส่วนอันหนึ่ง จึงจะบำรุงความ เจริญไป แยกบ้านเมือง ร่วมกับการที่จะ
คัดรอนสิ่งชั่วทั้งหลาย เป็ียบประชาชน เหนืออันักอุทกที่ไหลไป ถ้าจะ กั้นกันไม่ให้ไหลมาทางนี้
ก็จะต้องมีช่องทางให้ไหลไปทางใดทางหนึ่ง ยิ่งอุกประการหนึ่งคือความชั่ว ไม่เกี่ยวข้องกับความจำ เปน
แห่งการทำมาหากิน เช่นกับการ เพียว เกะกะ เปน คาบประ เล็ดร้าย โดยไม่ได้มุ่งหมายทรัพย์สิ่งสิน
เช่น คีร์นหันตงผูกทดลองฝีมือหรือมากเจ็บกึ่งแก่ความตาบโศยฉันทา, โยธา, โยม า และภยาคิวินอยู่
ที่มีธรรมอันดีในใจจะไม่ประพคณนี้ก็เกิดแก่ผู้ที่จักบุญอันมีกมนร จะบำจัตคัดรอนไว้ก็ต่าง เป็อง ว่าความ
บำรุงความดี คือการตั้ง คนให้เอา เรียบโลกความรู้ มีความสุจริตธรรม เปน เกรวอง เอง เกี่ยวกับ
ตลอดไป

หนทางแห่งความดีและความชั่วสองฝ่ายนี้ ถ้าความชั่วมีเหตุแห่งการบำรุงปกครอง รักษา
ความร่ายกายและบำรุงความ เจริญแก่อาณาประชาราษฎรมิเต็มทีแล้วก็จะ เห็นว่า เพราะนำหนักแห่ง
ความบำรุงนั้น งามเต็มทีจึงแผนก็จะวาง ไว่ขวางนาน

การปกครอง			ความรับผิดชอบ
	ป้ารุ่ง	ป้าราย	
เลี้ยง	สอน	สอน	(8) เลี้ยงชีพด้วยการโจรกรรม
ขยายงาน	สอนวิชาศาสตร์	สอนวิชาศาสตร์	(7) ประพฤติผิด (หัวใบ)
เลี้ยงคนชรา	สอนศิลปศาสตร์	สอนศิลปะ	(6) เลี้ยงชีพด้วยการพนัน
เลี้ยงคนพิการ	จัดช่วยการรับจ้าง	ไปลิสต์	(5) เลี้ยงชีพด้วยการเก็บจรรยา
	จัดการการทำไร่ทำสวน	สวน	(4) เลี้ยงชีพด้วยการค้าขาย
		ถูก	(3) อนาคต (อนาคต)
	โรงเรียน	โรงเรียน	(2) ราษฎร (ราษฎร)
	โรงเรียนเด็ก		(1) เด็ก (เด็ก)

ดังนั้นจึงจะแฉ เห็นว่าฝ่ายการปกครอง เหน็ดหนักมีภาระหนักกว่าความชั่วที่จะบังเกิด ความสงบร่มเย็น และความมั่งคั่งสมบูรณ์จริงจะจำไว้โดยเค็มที่ คือจะแฉ เห็นในจำนวนมา ใช้ความชั่วที่หมายเลขไว้

ถ้าของลาภเงินบาทบรรจุเข้ากับขบวนการปกครองก็จะ เห็นได้ว่าจำนวนการ ปกครองที่มีอยู่ เหล่านั้น

เต็มไปทั่วจากจำนวนความชั่วมาคิดแปลงแปลแก้ไข อยู่ในเงื้อมมือใคร่ครวญใคร่ครวญ ปล่อยความชั่ว

ก็ยอมจะเสื่อมทรามลง เป๊ะขึ้น ๆ

นี่จะ เปรียบตัวคนอื่นยอมจะ ได้รับความชั่วที่มิชอบไปจนถึงที่สุดมาตั้งลง เม่นก้าวอย่าง

จะกองยกมากกว่าอีกครั้งหนึ่งว่ากรรมกรรมคนเลี้ยงชีพเป็นอาทิ บุคคลผู้หนึ่งผู้ใดก็ถึงแม้ว่าไม่ทำ

การอะไร แต่จะต้องทำการสิ่งหนึ่งซึ่งจะ เว้นไม่ได้ทุกคน คือ การเลี้ยงชีพ บุคคลที่เกียจคร้าน

การเลี้ยงชีพของตนในเวลาน้อยอยู่เก็บตามารดา แล้วพอเด็กนั้นค่อยรู้ เคียงเงาและมีแรงกำลังบ้าง เด็กน้อย

ก็ตั้งถามว่าการ ภารกิจของตนเองคือมีการช่วยบิดามารดาทำการงานบ้านเรือนแต่อยู่คนเดียวและควาผอง

เดานี้ก็เป็นส่วนแรงตนได้กระทำ เลี้ยงชีพ ก็แว้ง เอาตัวว่าวันรุ่งขึ้นของบิดามารดากระทำ

ด้วยตนเสียบิดามารดาเอาเวลาไปกระทำการสิ่งอื่น ดังนั้นก็ต้องนับว่าการเขา เลี้ยงชีพ คือนั้นไปเมื่อบิดา

มารดาของเด็กไม่เข้าใจการที่จะทำทางเขา เลี้ยงชีพไว้ เหตุผลของตนเมื่อว่า คือไม่ได้ให้เขาเรียน

ศิลปศาสตร์หรือวิชาศาสตร์วันใด นอกจากการที่ใคร่ครวญช่วยเหลือตนอย่าง เคี้ยวเดานั้น เด็กผู้หนึ่ง

ใครจะก้าว ไม่รู้ความชั่วขั้นที่ 1 เหนือเขา เมื่อเด็กผู้เมื่ เจริญไป จะไม่มีที่มาราคาจะปกครองแล้ว
แต่โดยที่การบาราศของพระเจ้าในกาลามรัฐสภา รัชที่เจ้ามา ก็ไม่เหมือนน้อยไว้สำหรับเขื่อน่า บุคคล
ผู้หนึ่งก็โทษว่า เกี่ยวกวนค้ำชูในที่อันเป็นที่อันนอกราคา ก็ไม่เมื่มา ไม่เห็นทางที่จะ ก้าวมาหากิน
ประการใดในที่ควรที่ขอบแต่จะค้ำชูไว้ได้ประโยชน์ บุคคลผู้หนึ่งก็ยอมตกไปสู่ความชั่วที่ 2 คือได้
รับความบาปจากจนไม่มีการงานสิ่งใดที่จะระดม เบื้องจักรวิตร เมื่อมีนั้นไปจากว่า คั้นรบนกระว—
กระวายที่จะต้องหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งใส่ กักของ เประบรรณานิยม บุคคลผู้หนึ่งก็ต้องการว่า จะว่ากล่าวตักเตือน
ทักไปปะสิ่งใดที่ง่ายหรือสิ่งใดที่ถูกต้องใน เติ อาเหินเจริญใจ ผู้หนึ่งก็ต้องการไปสู่ความชั่ว ไมตรี 3
ที่ 4 ที่ 5 หรือที่ 6 แต่โดยความที่คนไปใครเขา เริ่นรู้ความชอบเบียดเบียนตามความชั่วก็จะดูให้
ตามตลอดไปจนถึงขั้นที่ 7 และที่ 8 เปรือนั้นที่สุดแห่งความชั่วที่ผู้หนึ่งจะกระทำได้ ที่นี้ฝ่ายรัฐบาลรู้สึก
ว่าความชั่วเหล่านี้แน่นอน คือมีการ ข่มเหง เล่งร้ายมลโจรกรรมเกลื่อนกล่น ก็คิดอ่านตัดทางแห่ง
ความชั่วเสียบ้าง มีให้เรียกขานเล่นการพนัน เป็นต้น ในอันยดง แต่เท่านั้นจึงจะ เห็นได้ว่าคนก็เคย
ประพฤติกินในทางชั่ว เหล่านี้หรือคนที่ไปรู้ว่าจะหากินในทางใดจะวิ่งไปทางไหน คงจะวิ่งไปทาง
ความชั่วอื่น ๆ มีที่ 4 ที่ 5 ที่ 7 ที่ 8 เป็นต้น ซึ่งในข้างมีโรงเรือนที่จะสำนักเพื่อกับโรงขอน
ก็เห็นได้ว่ามีกฎเกณฑ์ก็จะระงับประตุโน่นไปเกลื่อนกล่นมากขึ้น ก็นี้ฝ่ายรัฐบาลแต่เห็นการชั่ว
ทั้งหลายมี จรรจรบ เป็นต้น ยิ่งแน่ เขาอาศัยก็คิดอ่านออกประกาศกฎหมายมา ยังก็มีอำนาจกำหนด
พละระเวรไปติดต่อบุคคลมาจ้องว่าเห็นพินนาการในลูกกราง เป็นต้น การค้ำนี้ถึงรัฐบาลจะ เห็นน้อย
เห็นใจเขาใจกับคนเก่า ๆ ได้คนใหม่ ถึงจะจ้ เจริญตามขั้นมาอีกไปไม่ได้ดู ผลคนที่จักมีอันคนเข้ไม่
เห็นหนทางไป คือความคิดแลทางที่ระ ทำศึกใบรู้ ความชั่วจะ คำก็ไปให้ ฝ่ายความที่จะยังชีวิตไว้ได้
เป็นไปอัน เประ บรรณานิยมนั้นก็ต้องการอุปสมอมีใจรักชอบ ผู้หนึ่งก็เห็น เประความเดือดร้อนดับแค้น
อันหาที่อะไร เล่าจะมา เป็นเกรงว่า กักรร เทาความเดือดร้อนอันอย่างอื่น เช่นนี้ได้ ก็เห็นของอยู่
อีกทางเดียว คือวิ่ง เข้าไปหาอำนาจของผู้อื่นจะมา ป้องกันอำนาจบ้าน เมืองตนเอง คือไม่เข้า
อยู่ได้ดัง กับชาติโลกาหนึ่งมีจะมี เรี่ยวแรง เขาคัดง้างกันทางอำนาจของบ้าน เมืองหนึ่งที่จะยังรับวิชา
กคชมิได้ทำ ความชั่ว ผู้หนึ่งก็ขับ เป็นศัตรูของบ้าน เมืองและบิดามารดาชาติาระถูรบแห่งตนเอง รัฐบาล
ในขั้นนี้ก็ลักษณะเหมือนกันบุคคลที่ข่มขอบุตรหลานบริวารของตนไปเป็นข้าก็แก่ตนเอง เมื่อไปเทียบเคียง
และชักตัวอย่าง เขานั้นแล้วก็จะ เห็นได้ว่าความชั่วจะตัดรอนแต่ เบื้องปลายสถานแล้วหาได้ไม่ วิถีที่จะ
แก้ไขเมื่อเขาจะแดงตัดรอนมาแต่เมืองตน หาของมากหางบำรุงให้เขาสูทหนทางอันดีประกอบกันกับ

คนเหล่านั้นไม่ถูกรวมแต่กำลังและความสามารถที่จะเริ่มขยายวงกว้างไปมา คนเหล่านั้นก็
จะไม่ทำด้วยใจใคร่ครวญได้ การเหล่านี้จึงได้แก่สิ่งที่กำลังทำอยู่ด้วยกำลังการมีใจ เรียบร้อยในประเทศ
สยาม ไม่แต่แบบแผนอยู่จัดการครูอาจารย์จากประเทศอื่นอย่างตามสมควร

การเล่าเรียนศิลปะศาสตร์นี้จะจัดขึ้นในกรุงเทพฯ เป็นครั้งแรกในครั้งนี้นี้ ข้าพระพุทธเจ้า
เห็นด้วยเกล้าว่าควรจะต้องเปิดโรงเรียนออกไปจากราชธานีให้ เป็นของกรรมการ มณฑลขึ้นมาตั้ง
อยู่ในรัฐบาลฝ่ายนครบาล คือ Local Government สำหรับเพื่อจะรับบำนาญงานและความ
จำเป็นอื่น ๆ สืบเนื่องมาแต่ที่เกี่ยวด้วยทุนรอนและความฉิบหายซึ่งมีขึ้นมานั้น ๆ สมเด็จพระบรม
โอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระชนมพรรษา 18 ปี การจะมีการก่อสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งจะเป็นเครื่อง
ระลึกถึงพระเดชพระคุณแก่บูรพบรรพบุรุษในพระราชอาณาเขต เป็นเครื่องเฉลิมพระเกียรติยศเชิดชู
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสยามมกุฎราชกุมาร พระอิสริยยศประดุจจักรพรรดิแห่ง
ประชากรมโอบน้อมเกล้าฯ เหนือการที่จะก่อสร้างสถานอันเป็นอาชารมย์ระบอบกบฏกบฏอัน
อันจะมีแก่ข้าพเจ้าขอตั้งชื่อเรียกสถานของพระองค์เพียงนี้ดีกว่าจะใช้ทุนไป
ในการเห็นแก่หน้าหรือความดีใจ จึงเห็นด้วยเกล้าว่าควรจะต้องตั้งชื่อเรียกสถาน
สยามมกุฎราชกุมารทำทรงพระนามภริยียเป็นอนุสรณ์และเป็นที่ระลึกแก่สถานอันนี้ และให้มีการ
ตามสมควร พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ แลกรมหมื่นพิทยราชาธิบดีเป็นต้น
คงจะมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งชื่อเรียกสถานสยามมกุฎราชกุมารจัดการวาง
ภายใน การนี้จึงเกี่ยวของ ณ ประเทศนี้ ข้าพระพุทธเจ้ามีความยินดีที่จะถวายพระ
โอบน้อมเกล้าฯ และทุนทรัพย์ที่จะจัดตั้งโรงเรียนศิลปะศาสตร์ขึ้นนี้ไว้ไว้แก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานให้หลวงมั่งว่าง เมตตาและมีไชยภูมิจึงเกิดมีโรงเรียนซึ่งจะ เป็นที่อยู่ของ
ก็จะ เป็นพระมหากรุณาหาที่ผู้ใดได้ การนี้ไม่ควรจะใช้จ่ายเงินเรียบร้อยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พ่อค่านิชซึ่งหลายเป็นต้น วิธีที่จะตั้งและจัดประการใดจะได้มีความพอใจอยู่ในความเห็นซึ่งขอ
พระราชทานสอของมูลเกล้าถวายมาขึ้นแล้ว

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า (วิเศษสุริยศักดิ์)

ภาคผนวก ข.

ความเห็น และจัดการศึกษาภาคีประเภท เทคโนโลยี ทาง เชิง อาชีพ
ของ เอกชน (Industrial School)¹

การศึกษาศีปสาคร

การศึกษานี้เป็นแบบการศึกษาที่จะสอนให้ประชากรทุกระดับอายุกันไม่มีการงานและ
เที่ยวเตร่ เวรนอนอยู่ไม่รู้ทางที่จะทำการศึกษาในนั้นใจจรู่วิวีและ ทางพัฒนาภาคได้งริธ และชักจูงใจให้
มีความซบซึ้งเข้มแข็ง สะทักตวงที่จะเห็นเดไปในที่ไรชอบธรรมและผิดกัผิดมิให้ กำผานในการหักถักถัด
นั้น เช่น

การปกครอง

ขั้นแรกที่จะตั้งจัดการศึกษา เช่นนี้ขึ้นในครั้ง นี้ จะแบ่ง เขา ระชากร ทรัพย์ จะจำกจ่าย
ใช้ในการนี้ เห็นด้วยเถว่าควรที่จะตั้ง เป็นกรรมการ เช่นกับ โข โข เอติตาม ประ เภทกัน ๆ และให้เงิน
สำหรับนำรุงการนี้ด้วยการ เรียบราย ยกการนี้ถวายเมนพระ เกียรติบ เก่งสม เก็จ ระบรมมโอรราชริราช
สยามมกุฎราชกุมารซึ่งจะดำรงพระนามาภิไธย เป็นผู้บำรุงชด การอันนี้ และ เจ้า เษษฐระบรมวงษานุวงษ
พระองค์ใดพระองค์หนึ่ง เป็นผู้จัดการนั้น กงพระ องค์ด้วยเจ้า ระบรมมโอรราชริราชใน เวลายัง เสด็จประทับ
อยู่ณ ประ เภทนี้ เช่นกับ พระ เจานวงษา เรบ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ ทรง เปนผู้บังคับการโรง เถียง
เด็กของ ระ อรรคชยาธา เษอณนั้น ส่วนผู้รักษาการของลงไปที่จะจัดการนี้ไปประจำตาม เษอณ เห็น
ด้วยเถว่า ในชั้นแรกควรที่จะใช้คนฝรั่งที่เคย เปน ผู้จัดการนี้ เรียบ เษอณ เปนผู้จัดการนี้ในชั้นแรก
เพื่อจะ ได้ เขา ความคิดและ เขา ทรง งามผู้บังคับการ เพราะ ได้ ผู้คิด เษอณ จัก เคย เห็น เปนหลัก ทั้งถนที่จะ
เป็นครูฝึกหักถักเห็นด้วยเถว่าควรที่จะ เรียบ กามฝรั่ง เษอณ อีก ถิ่น เษอณ จะช่วยได้ ในการ เช่นนี้

¹ กองจดหมายเทศาภิบาล เอกสารรัชกาลที่ 5 พ. 2 ตรวจและจัดโครงการศึกษา

อเมริกา เมื่อนักคิดมาก คิดช่วยเกตุว่าจะ เรียกคนอเมริกัน เข้ามา ข้าราชการ เจาโก๋หมายคา
 เมกบใจไว้ว่าจะ เรียกจะหาได้ในพวกที่ เกษจกโรง เรียบกึ่งหลายเซมนี้ อันขาง ราชูทศ เจาได้ไป
 ทรจกญและตมก ทำทางไว้โดยมาก คนเง่านเงินเค็ดนเก้น่าที่จะไม่ตงนิก เระระในตมกคนเวกที่
 จะ เดื่อทมา เบนกฐนและฐชวยจะ เลื่อว่าในตมกคนชากือ เมริกกันอินเก้มน คนที่จะทวงเวาที่ล้ากัญญูที่
 จะมา เปนหัวหน้าคนเคียว เก่านัน แต่เม้าจะ เรียกเข้ามาจะกิดต้งรรมเนี่ยมท้าวสัญญาทึให้เปนนี
 เจาใจไว้ว่าจะไปเป๊กหักตมก เชงเวาให้เข้าใจการที่ จะจัดตั้งหลายนิกวยและจะ เรียกเข้ามาโดย
 มีกำหนดปศำหรับต้นตมที่จะจัดตั้งการนี้แล้ว เปนลันธุระ เว้นแต่ว่าฝ่ายเวายังจะตงการวิกตอไม่
 ยละ เปื่อเรียกคนเสดวนี้เข้า ทหากการนี้จะต้อง เดื่อคนไทยเข้าแมงกำกับทุกคนไป เพื่อเป่นการ
 ฝึกหักคนไทยเหล่านนี้ให้รู้จำทางที่จะจัดการและจะสอน และจะทวงเวื่อคนักเรียนที่ได้เรียนภาษาอังกฤษ
 พอใการได้ไม่ เปนผู้ช่วยวัดการวิกของหรืออำมคนพอ เปนความเป่นทางที่จะจัดการไปต้นตม

พิมพ์

ถ้าจะให้ รวงเวอนนี้จะตง เปนที่คว้งคิดแกว้งไปก็ ถ้าทรงระกรฐาไม่รดเกตุ
 พระราชทานให้ทวงท้าวบโศท้าวตหนึ่ง เชนนั้น ตักกระ เปนอันเข้าเรื่อในนี้ เชน ล้วนโรงฝึกหักนี้จะต้อง
 ตั้ง เปนโรงทาบโรง ไร เปนโรงไม้และยังกระตือไปกอนก็เค้ เปนโรงโถง กั้นแต่ของตม.เสมตวร
 แก่รูปของการที่จะจวเ ก็เป่นตมว่า การช่างไม้ การช่างเหล็ก การช่างเย็บ ก็ต้อง เปนค่าง
 ละโรงหรือค่างละห้องตมแต่โรง เล็กใหญ่ และศิลปะการที่จะสอนเกี่ยวกับของกันปรการโศ โรงเหล่านนี้
 ยังจะไม่ตองทำให้งตงความค้ำแ้วเจียงให้ชววา ว่านไม่ใหม่ชอกเชกรกเร็ว คดเป่นประมาณ เพื่อจะ
 รักษาพิบไฟได้โดยง่าย จะตองการที่ให้มีเรือนและควรรที่ผู้รักษาการและผู้กักจะอาไกรบได้เท่านั้น

ศิลปะการ

ศิลปะการที่จะฝึกหักในที่นี้จะจำวนกได้ เปนจามจก วคคือ

- (1) หักกกรรม ได้แก่การช่างค่าง ๆ คือ ช่างไม้ ช่างเหล็ก ช่างซัก ช่างแกะ
- ช่างปั้น ช่างเหล็กวิจาศ ช่างเขียน ช่างวาด ช่างจักรรูป การดำฉิ การทอเวือน การปลูกเวือน
- ช่างทาสี ช่างฟอกหนัง ช่างเย็บหนัง ช่างปักทอง ช่างตัดเสื้อ ทั้งคนแต่เพียงชักวน การเว่าน
- จะตองมีผู้ฝึกหักประจำจนทุก ๆ อย่าง และศิลปะใดที่เม่นสิ่งที่ไม่ใช่ทำได้การไม่กฐนเลยเป่นผู้ฝึกหักให้
- อยู่ในความแนะนำและจัดการของผู้รักษาการนั้น

(2) กสิกรรม การเพาะปลูก อดทนทำไร่ ทำนา ทำสวน สอนในการระดมเงินไป ปลูก และรู้จักการปฏิบัติบำรุงพืชพรรณไม้ใหม่บริบูรณ์และงอกงามได้ประโยชน์เต็มที่ เขาว่านี่คือวิถีคนไทย เป็นผู้อ่อน อาศัยวิถีชีวิตและการแนะนำของผู้รักษาการ

(3) กฤตกิจ สถานการณ์ เรือรบ นั้นฝ่าย กองทัพ เข็มมีกักอาวุธ ทำกับเขาของกิน จักเข้า เรือรบรักษาทางเรือควาควาน รอยศอกใบ ลำธนูมกต่าง ๆ ลำเรือขาย แต่การนี้ยอมสำหรับผู้หญิง และ เห็นด้วยเถวว่าจะจักได้ คือมอญไปเป็นแม่พระกัศตรี มุ่งหญิง เปนผู้จัดการเสียคน สิ่ง เพราะเห็น ตัวคนเหมาะอยู่คนหนึ่งนาง ชื่อมีแม่แก้วแสนดี บุตรสาวหมอมแมก ว่าแสนดีผู้ถึงแก่กรรมนั้น ตัวเด็กผู้นี้ เกิดในเมืองไทยพูดและอ่านเขียนหนังสือไทยได้ดี และดูท่าทางก็จะสมัครใจมาอยู่เมืองไทย พอจะ เกลี้ยงครอบครัวได้

การสอน วิเศษนอกสิ่งหนึ่งซึ่งจะเว้นไปก็ที่จะไม่มี ก็คือสอนความชอบธรรมและความสุจริต ซ่อนความฉ้อฉลความผิดกับการที่จะจักทำผู้ใดผู้หนึ่งไป เปนผู้เอาหน้า เรียบมา ประชุมในหอ กลางสวนควย ปากฉีกวิกละสงหรือสามครั้งก็จะพอ

รับนักเรียน

การที่จะฝึกทำขั้นคนนี้จะต้องตั้งใจว่า ต้องทำอย่างง่ายไปหายาก หรือจัดอย่างหยาย ไปหาเลื่อยค หมายความว่า จะต้องรับตั้งต้นให้ ได้เร็ว ขั้นต้นจัดให้ โลกคนมา เรียนมากและซึกจุงใจ ให้เห็นคุณค่าและนิยมเสียก่อน เปนประมาณ เพื่อจะรับกวาดเอาคน ๆ ไร่นั้นไม่มีถิ่นถานจะทางทำมารากิน มารวบรวมไม่ให้ เกลื่อนคนที่จะมีอุปสรรคกันคนไปข้างต่าง ประพฤติไม่ชอบธรรม และจะได้แนะนำ ให้เขาทางทำมาหาก เลี้ยงชีพวันชอง เขาแม่แจ่มที่ก่อน ตอนนั้นไปจึงค่อยขยันพยายามรักการให้ก็เจริญ กวขันขั้นที่หลัง เพราะฉะนั้นผู้ที่จะ เขามาฝึกหัดในขั้นต้นนี้จะทางรับไม่ว่าคนชนิดใด ก็จะมีวิชาความรู้ หนึ่งสี่อ่านออกเขียนได้หรือไม่ก็ได้ วิชาหรือไม่ก็ได้ เราฝึกหัดให้ทำการควยมือ สอนควย ปากไปก่อน เปนประมาณ การ เมื่อใด เปนไปเพียง เช่นนี้แล้วจนคน เหล่านี้รู้จักทางที่ดี เห็นคุณค่าประโยชน์ มีความนิยมในการที่จะ เขามาฝึกหัดแล้วจึงฉนวนขั้นจัก เลือกคัดให้ เป็นชั้น เปนชนิดสำหรับผู้ที่ จะฝึกหัดให้ ได้มี ศิลปอันแก เปนความรู้อัน เสกนั้นต่อไป

นาท

ศิลปศาสตรบัณฑิตเป็นอย่างไร จะว่าการอยู่ผ่านระการ ก็

(1) เก็บทัศนคติเข้ามานาฏการกิจ

(2) จักการทางของที่ทำสิ่งเข้าที่เปยผล

(3) เก็บขานผู้คนที่เข้ามาฝึกหัดอยู่ในปกครอง เปนเขาเป็นหัวกะโหลก นำไม่ในสิ่งที่ ก

สำหรับการ รับจ้าง เรือคาชาบ

วิธีจัดนักเรียน

นักเรียนจะตองจัดเปนสองวิธีคือ ถ้าเรียนโดยมากจะรับแต่เด็ก โตแล้วเรียนไปหา ไตรย กินอยู่ในโรงเรียน นักเรียน จะเรียกว่า "นักเรียนนอก" อีกชนิดหนึ่ง เช่นคนอนาถา เชื่อใจ ว่าที่ สถานศึกษาจะตองให้เวลาให้เรียนกินอยู่ จะตองจัดได้กินอยู่ได้บางตามสมควร จะเอาไปในชั้นต้น นักเรียน พวกนี้จะ เรียกว่า "นักเรียนอาไกรย์" นักเรียนนอกกับนักเรียนอาไกรย์นั้นวิธีที่จะรับต่างกักันดังนี้ นักเรียนนอกยอมให้มาเรียนแล้ว เขตองให้ด้วยได้ให้สถานศึกษา แต่นักเรียนอาไกรย์นั้น ถางานใด ที่นักเรียนทำ เปนสิ่งที่มิใช่ ผดที่ใครนักรังได้แก่สถานศึกษา ถางานที่ทำ เปนสิ่งที่ไม่มีผด นักเรียนพวกนั้น จะตองมีวันทำงานให้แกสถานศึกษาตามเขาจะกำหนดเอง เปว่า เขาหนึ่งจะตองทำวิกละก็ชั่วโมง เพื่อจะ ให้ได้ค่า การศึกษา เปนค่ากินอยู่ ไม่ยอมให้เขาอาไกรย์กินอยู่เปล่า ๆ

การกินอยู่

ที่จะจัดสำหรับคนอนาถาหากไร้นั้นในชั้นต้นก็ไม่จำ เบนที่จะจัดอย่างวิเสดกักันใด และ ไม่จำ เปนที่จะห้องใหม่ทีหา ไตรยกินอยู่อยู่ในสถานศึกษาแต่ เปนแก่จัดใหม่เปยเอง เขาหรือปลุกำ รงแถว ให้อยู่ในบริเวณที่ไกลและจ่าย เบี้ยเลี้ยงให้ ทั้งคนกินเองก็ไค แต่เปนว่าที่ของสถานจะตองคุมสัจการ บังคับบัญชีสงสนให้รักษาความสะอาดและความเรียบร้อยช่วยความตรวจตราดูแลให้ทั่วถึงเสมอ

สิ่งที่ทำที่ เปนผล

สิ่งของอันใดที่จะใช้ ในการฝึกหัดในโรงเรียนนั้นตอง เปนของสถานศึกษาออกทุนจัดหา เปนธรรมดา ทั้งสิ่งที่มีผดและไม่ผด ของที่ทำที่ไคเห็นหมายความว่า เช่น กำรตัดทำ เกออี้ ฝึกเขียนสื่อ เหล่านี้ เปนต้น ของที่ทำด้วยการฝึกหัดนี้ยอมเอาไปจำ ทานขายเอาทุนได้ ของที่ทำที่ ไม่มีผดนั้น

หมายความว่า เช่นกับการฝึกเด็กวัด อธิษฐานที่ฝึกเห็นเมื่อกลัวได้เป๋มก็กลัวแล้ว ถ้าไม่กลัวไม่ผิด คือ เป๋ม
แต่การฝึกหักนิ้วก็ระหือเอาดีไว้ไว้ไว้ดีกว่าไหม ว่าเอาดีไปบิขยชกชายใครไว้ก็ถึงนี้เป๋มแล้ว เว้นแต่
ว่า เช่นการถ่อจักนี่เมื่อก่อนได้แค่การถวอไรจริง ๆ ความที่ภาษาจะกระเถียงไป แต่กะที่จะให้คนที่เรียน
นั้นก่อนจะไม่เป็นพื้นดินและทำให้บริบูรณ์ให้ใช้ไรจริง ๆ "จะให้อาจารย์ประสิทธิ์ในสถานศึกษา เช่นนี้คง
นับว่าเป็นสิ่งที่มีผลได้ อีกหนึ่งที่ทำช่วยการฝึกหักทั้งสองอย่างนี้ สิ่งที่ไม่เป็นสถานศึกษาผมต้องยอม
ออกทุนอยู่เอง "แต่สิ่งที่เป็นผลนั้นก็พอเป๋มแต่เรื่องที่จะหาทุนกล้างได้ก็ยากแต่คงขามไม่หมายเอา
กำไรหรือใจทุนก็เต็มจึงจะจำเป๋มที่คั้ง การสิ่งใดถ้าจะได้ทุนก็ข้างนั้นยอมเรียกว่า เป๋มกำไร
อยู่เอง และสิ่งที่เป็นผลเช่นนี้คนที่เรียนคนใดจะเอาของของตนมาใช้เป็นเครื่องมือหัก เช่นเอา
ไม้ของตนเองมาขอให้สอนให้ทำเก้าอี้ให้เป๋ม อ่าไถ่ไรย์แต่การฝึกหักให้รู้คิดและใช้เครื่องเป๋มในสถาน
เท่านั้นเช่นนี้ยอมได้ แต่จะต้องมีอัตราคั้งกะไว้เป๋มเตา ๆ คั้งนี้ คือ

- นักเรียนนอก การที่มาเรียนก่อนให้เป๋ม ๆ ตามธรรมดาอยู่เอง
- นักเรียนอาไถ่ไรย์ การที่มาเรียนก่อนให้เป๋ม ๆ เต็มกัน แต่การที่เอาไถ่ไรย์อยู่ในสถานคิดเอา
ผลในสิ่งที่ทำไถ่ไรย์หรือเอาของไร่ไถ่ไรย์มาจวันใช้เป๋มค่าอยู่กินอยู่แล้ว
- นักเรียนนอก ถ้าเอาของของสถานมาหักทำ เมื่อสิ่งที่ทำนั้นขายได้ ทุนของสถาน กำไรให้
แก่สถานครึ่งหนึ่ง โดยยกผู้ทำครึ่งหนึ่ง
- นักเรียนอาไถ่ไรย์ ถ้าเอาของของ สถานมาหักทำ เมื่อสิ่งที่ทำนั้นขายได้ ทุนเป็นของสถาน กำไร
ก็ควรเป็นของสถานหมด เพราะหักเอา เป๋มค่ากินค่าอยู่ เว้นแต่ผู้ใดยอมทำงานให้
แก่สถานแทน กำไรที่ขายของไถ่ไรย์สถานจะยอมให้ยกผู้ทำครึ่งหนึ่ง และ เป๋มของ
สถานครึ่งหนึ่ง
- นักเรียนอาไถ่ไรย์ ถ้าเอาของของสถานมาหักทำ เมื่อสิ่งที่ทำนั้นขายได้ ทุนของ เป๋มของ ผู้ทำ กำไร
ต้องเป็นของสถานหมด เพราะหักเอา เป๋มค่ากินค่าอยู่ เว้นแต่ผู้ใดยอมทำงานวัน
ให้แก่สถานแทน กำไรที่ขายของไถ่ไรย์สถานจะยอมให้ยกผู้ทำครึ่งหนึ่ง และ เป๋มของ
สถานครึ่งหนึ่ง

การชอขาย

ผู้รักษาการจะต้องมีคนทำบัญชีทุนรอนเข้าของและแรงรายวันให้เดี๋ยวกั้นการชอขาย
และให้เป๋มธรรม เพื่อที่จะได้เป๋มเครื่องหักใจรวมหมู่ว่า เมื่อคนทำไถ่ไรย์ ผลก็ได้แก่ตน จึงควรที่

แต่จะกระทำการตามขอ และบรรณาสั่งก็ทำแบบฉบับ ถ้าผู้ใดที่เอาของของตมมา ถ้าแม้ว่าราคาจะ
ได้ของนั้นไปโดยสอยเองก็จะเด ไม่ได้ ถ้าผู้ใดจะเองมีชายแล้ว เป็นหน้าที่ของ ท่านศึกษาจะเอง
รับซื้อได้เงินยกไปยกยู่ ทำตามอำนาจ ตาม วรณที่ผู้ทำจะ ไม่รับโดยทันที และผู้รักษาการจะเองจัดการ
ให้ของ เหล่านี้เก็บ คือเอาที่ขายที่รับส่งของไปให้เขาทางกลางขาย หรือค่าของสิ่งใดไปสิ่งที่ย้ายได้ก็
จะรับแทนแก่โลกมาทำส่ง เช่นเช่นร้านประจำก็ได้ เช่นการเก็บ แล้วขาย ทำขนมขาย เป็นต้น

บริษัท

เมื่อราชการใดมา เอา เรียบสิดมอันใดได้เข้ามาดูแล้ว ใช้ว่าจะเอาใครยก็ขึ้นอยู่กับสถาน
ศึกษาหรือเอาใครย เครื่องมือเอาใครย ในการและเอาของในสถานทำประโยชน์ เรียบไปไม่รู้จักถูก
กันก็ไม่ ผู้ลเมื่อเรียบการไว้โลกๆ ตามแล้วไม่เรียบนี้ เอาไป ก็ต้อง เรียกว่าหมคการเอา เรียบ
ผู้นั้นต้องนับว่าถึง เวลาออก จะจะต้องไปออกจากสถานศึกษา แต่ตามผู้นี้ยังมีของทางหากินก็ เป็น
หน้าที่ของ สถานจะ กอองอุทพูนทวนมระการต่าง ๆ คือ

(1) ขอมให้ ทำของ ายอยู่ในที่นั้น แต่คงคิดราคา ค่าที่และค่า เขา เครื่องมือบาง
ตามแบบที่ควรจะ กังลง ไว้สำหรับ ขายได้โดยที่จะไม่เอาทำไร เร็วแรง เอาแต่พอให้รู้สึกว่าไม่เอาใครย
เปล่าตามสมควร

(2) ต้องช่วยกิดจัดการ าวสติปัญญาหาที่แยกจากสถานศึกษา และช่วยจับบรรดา เว้น
ที่จะรวมทำการด้วยกันได้ ช่วยกันหากิน และช่วยจัดการรับส่งซื้อขายจัดจูงให้เขารู้จักซื้อขาย และผู้
ขาย เชื้อถือผู้ขอ และสอนในการปกครองการค้าขายมีเก็บมาอยู่ที่ทุนกำไร เป็นต้น ให้ทำของกันใดเอง
ช่วยอุทพูนพอนมันไปตั้งนั้นคนเหล่านั้นมีทุนมีกำลังมีทาง หากินพอ เป็นหลักได้ ก็ปล่อยให้พ้นออก เสียจาก
ความปกครองของสถานให้หากไป

การรับจ้าง

ส่วนบรรคการซึ่งฝึกหัดทำในสิ่งที่ไม่ได้ผลด้วยสิ่งที่ดีทำ แต่มีแรง เป็นผล เช่น การหักทาศี
ผ่า เรืออนนี้ การทำในสถานศึกษาซึ่งฝึกหัดขอมไม่มีผลเป็นระมค คือค่า เป็นฝ่ายกระตานหลอกไว้
เมื่อผู้ใดหักทาศีแล้ว ใครที่จะหักขุดออกก็มาขายซื้อด้วยเงิน และใครที่จะมาหักทาศีใหม่ก็มาหาลงไปอีก
ดังนั้นจะไปซื้อขายยกยู่ได้ไม่ได เว้นแต่เมื่อว่า เจ้าและใช้ทาศีที่ใดในสถานศึกษาเอง เช่นนั้นนับว่า เป็น
ผล สถานจะ กอองคิดราคาให้ตาม วรณ เช่นถกวรณนั้นวางที่ถาจะอุทพูนระต่างหากที่ถกนเหล่านั้นได้

รับจ้างและสั่งคนเหล่านั้นไป สหายของเขาน่าจะมีเงินเก็บเก็บไว้รับจ้างและแนะนำให้
คนเหล่านั้นมีการหาเงินได้ก็เป็นการดี ความปรารถนาของสถานศึกษา

ขานักเรียน

‘สถานศึกษาจะต้องมีบางวิชาและค่าของกันทั้งนี้ เว้นเสียไปว่านักเรียนเก่าใหม่
เสียสละช่วยเหลือคนได้ประการใดก็ตาม เช่นมีผู้มาหาว่าจ้างเป็นต้น และสถานที่จะ
เป็นผู้รับผิดชอบความประพฤติชั่ว ๆ ของคนนั้น ๆ ภาย

ให้เขาบริการในสถาน

‘นักเรียนคนใดไปให้หัดฝึกฝนใจ เขียวชาญดี ทั้งยังมีวิชาบูรณมวิชาสาคร หนึ่งชื่อเลข
แปด และมีความประพฤติดีก็มีทางที่ ‘สถานจะอุดหนุนได้ คือตั้ง เป็นครูให้รับเงินเดือนตามตำแหน่ง
สำหรับฝึกหัดผู้นั้นไปในที่อื่นหรือที่อื่น ๆ ที่จะตั้งสถานศึกษา เช่นนี้ในที่ไหนก็ได้ ๆ ถ้าผู้ใดว่าการดีของ
ที่จะ เกือบเป็นผู้การรองและผู้บริหารใหญ่ใจคอ ๆ ไป เพราะฉะนั้นผู้ใดที่หวังความดีสำหรับฝึกฝน
ใจความรู้และประพฤติดีก็จะได้เห็นผลโดยความอุดหนุนมเคราะห์ของกรรมการนี้โดยเต็มกำลัง

การจัดโรง

‘ห้องและโรงที่ฝึกหัดและการที่จะรักเอง ประการใดนั้น จะต้องจัดสภาพแวดล้อมที่จะตั้งโรง
ใค้อย่างใดจะต้องจัดห้องตามความฝึกหัดฝึกฝนอย่างใด ๆ จะต้องการ ก็ เช่นที่ว่า สอง เข็มยาก็ตั้ง
เครื่องจักร เข็มผ้า เข็มแกว ๆ ห้องช่างไม้ก็ตั้งเครื่องมือต่าง ๆ ใหญ่ ๆ ปรกติว่าโรงที่ตั้งนี้เป็เช่น การนี้
จะกะรูปและวางแบบแผนที่เดิมของไป ๆ ต้อง เด็ดแต่ผู้ที่จะรักได้ในชั้นนั้น แล้วแต่เครื่องมือที่จะจัด หา
ได้ และต้องแวงและ ผู้บริหารการจะใคร่หาฝึกฝนในเบื้องต้น โดย รอมควยวามว่าทุกขนาดโรงก็ขึ้นอยู่กับกิจการ

เครื่องมือ

‘ผู้ที่ต้องของมากเข้านั้น นอกจากการที่ ‘ร่างก็คือเครื่องมือต่าง ๆ เมื่อผู้การ
มาถึงแล้วก็จะต้องกะ รูปห้องทั้งโรง และจัดหา เครื่องมือที่เกี่ยวข้อง ก็โดยมากเครื่องมือสิ่งใดควรที่จะจัดหา
ซื้อได้ในเมืองไทยก็หาซื้อหรือจ้างทำขึ้น สิ่งใดที่จำเป็นที่จะหาจากต่างประเทศ เขาก็จะ ไปงมือตั้ง
ซื้อตามสมควร วิชาโรงแล้วก็จะไปเครื่องมือพอดี

คงไปได้ก็เชื่อการไตร่ตรองดำเนินไป อึ้งโง่งนึ่งก็หักพังกระจายเหล่านั้นก็ไม่จำเป็นที่จะต้องจักได้. รวมกัน
ทุกอย่างทุกชนิดไปไหนก็ยว. จงมีอย่างสิ่งใดที่พอจะแก้ไถ่ถอน. ราวสิ่งนั้นเดินก็รับทั้งสิ่งอื่นตกไป.

สถาปนาเขตขยายกรุงรัตนโกสินทร์

วันที่ 19 มกราคม รัตนโกสินทร์ 117

ข้าพระพุทธเจ้า (วิสุทธสุวิทย์ศักดิ์)

ภาคผนวก ค.

ความเห็นเรื่องการจัดโรงเรียนกสิกรรมวันประดุม
ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว¹

1. ตามแบบโครงการศึกษาของกระทรวงธรรมการซึ่งได้ทอดเกล้าฯ ถวายเมื่อ พ.ศ.2455 และซึ่งได้รับพระราชทานใช้อยู่ในเวลานี้ การศึกษาชั้นเบื้องต้นซึ่งเรียกว่า ประถมศึกษาสำหรับให้พลเมืองได้เดาเรียนทั่วหน้านั้น มีกำหนดการเรียน 5 ปี สำหรับผู้จะเรียนวิชาชั้นมัธยมต่อไป ให้เรียนเพียง 3 ปี แล้วขึ้นเรียนมัธยมที่เคียว ผู้จะหมายเรียน วิชาชั้นสูงไม่ได้ จึงให้เรียนจนตลอด 5 ปี แล้วออกประกอบกรหาเลี้ยงชีพ ปีสุดท้ายของ วิชาชั้นประถมอีก 2 ปี เพื่อจะให้เรียนวิชาสำหรับอาชีพ

ในราชอาณาจักร
และชาน้อย
ใหญ่ ควรมี
โรงเรียน
หัตถกรรมและ
พาณิชยกรรม
บ้าง แต่ใน
แคว้นชนบท
ควรมีโรง-
เรียนกสิกรรม
เป็นหลัก

2. วิชาอาชีพของราษฎรสามัญทั่วไป กล่าวโดยสังเขป รวมอยู่ในกรม 3 อย่าง คือ กสิกรรม หัตถกรรม พาณิชยกรรม สำหรับประเทศสยามซึ่ง เป็นประเทศเพาะ ปลูก อาชีพของราษฎรย่อมเป็นไปในทางกสิกรรมเป็นหลัก หัตถกรรม และพาณิชยกรรมเป็นแต่ เครื่องประกอบ ราษฎรในพระมหานครและนครมิ่ง เป็นที่ประชุมชนมาก จะอาชีพหาเลี้ยงชีพ ในทางกสิกรรมทั่วกันไม่ได้ ย่อมต้องแบ่งกันไปทำหัตถกรรม และพาณิชยกรรมบ้าง ในที่ประชุม- ชนมาก ๆ เช่นนี้ จึงเกิดมีโรงงาน และที่ทำการบริษัทค้าขายใหญ่ ๆ แต่ราษฎรชาวชนบทของ- เราเรียกได้ว่าประกอบกสิกรรมเป็นอาชีพทั่วไป เหตุฉะนั้นในกรมทั้ง 3 นั้น โรงเรียน ประดุมของเราจะต้องฝึกสอนไปในทางกสิกรรมมากกว่าอย่างอื่น ๆ ในราชอาณาจักรและชานี- น้อยใหญ่ ควรมีโรงเรียนหัตถกรรมและพาณิชยกรรม แต่ในแคว้นชนบทควรจัดเป็นโรงเรียน กสิกรรมทั่วไป

¹ กจช. เอกสารรัชกาลที่ 6 ศ.4 โรงเรียน (มณฑล ก - อ)

หัตถกรรมเป็น
ลำโพงพิเศษสำหรับ
ชานาชาวสวน

3. ชานาชาวสวน มักมีเวลาว่างการทำงานทำสวนไม่มากนักน้อย ในเวลาว่าง
เช่นนี้เมื่อไม่มีอะไรทำก็มักหันเข้าหาการพั้น เหตุฉะนั้นในโรงเรียนกสิกรรม ควรฝึกหัดการ
หัตถกรรมบ้าง ที่ไหนจะหัดอย่างไร มากน้อยเพียงไรนั้นแล้ว คเหมาะสมแก่ทำเล นักเรียนซึ่ง
ได้เล่าเรียนสำเร็จวิชาชั้นประถมแล้ว ออกไปเป็นชานาชาวสวนในเวลาว่างการนาการ
สวน จะได้ประกอบหัตถกรรมทำวัตถุเป็นสินค้า เบนลำโพงพิเศษ ช่วยในทางกสิกรรม และ
ชวนให้เพลิดเพลินในการทำมาหากิน ไม่เข้าไปหาการพั้นเพราะมีเวลาว่างเปล่าอยู่

ในโรงเรียน
ประถมเวลานี้
ยังไม่มีการสอน
กสิกรรม มีแต่
การสอบดูงานที่
นักเรียนช่วย
ปกครองทำนา
ทำสวนที่บ้าน

4. กสิกรรมที่ควรสอนในโรงเรียนประถมซึ่งกล่าวในข้อ 2 นั้น ตามที่จัดอยู่
เดี๋ยวนี้นั้นบ้าง แต่เป็นส่วนน้อยเต็มที ส่วนมากนั้นได้เริ่มไปในทางหัตถกรรมเป็นหลัก
เพราะกสิกรรมจักยาก มีปัญหาสำคัญ ๆ อันจะต้องแก้ให้ตกก่อนที่จะลงมือจัดจริงจัง ปัญหา
เหล่านี้ยังเป็นข้อโต้เถียงกันอยู่ วิชากสิกรรมที่จัดเกี่ยวกับโรงเรียนประถมในบัดนี้ นอกจาก
สอนให้รู้จักลักษณะของต้นไม้ ดังที่มีในหนังสือสอนอ่านเล็กน้อย นับว่าไม่มีการสอนกสิกรรม
ในโรงเรียนเลย มีแต่การสอบ คือ บุตรชานา ชาวสวน ได้ช่วยพ่อแม่ทำสวนเป็นผล
อย่างไร ถึงเวลาสอบประโยคประถม เจ้าพนักงานก็ไปตรวจดูการงานของนักเรียนที่บ้าน
แล้วให้คะแนนตามแต่เห็นสมควรจะให้เท่าใด นับเป็นการสอบวิชากสิกรรม การที่เด็กทำ
โดยปรกติก็เป็นการช่วยพ่อแม่ และผู้ช่วยได้ ก็คือ เจ้าพนักงานสอนได้วิชาสามัญตามปรกติ
นั่นเอง การจัดอย่างนี้เหมาะแก่การตั้งต้น บัดนี้ถึงเวลาที่จะทำต่อ จึงเกิดปัญหาที่กล่าว
มาแล้วว่า

- (1) ควรจะสอนวิชากสิกรรมแก่ชานาชาวสวนสามัญของเราหรือไม่
- (2) ถ้าควรจะสอน ๆ เพียงไหน
- (3) จะจัดการสอนควรวีธีอย่างไร

ควรสอนวิชา
กสิกรรมแก่
ชานา ชาว-
สวน ของเรา
หรือไม่

5. ปัญหาข้อ (1) เมื่อคิดถึงว่ารัฐบาลได้เริ่มการทศนาเพื่อบำรุงการเพาะปลูกแล้ว
จะเห็นได้ว่าการทศนานี้เองต่อไปจะทำให้การเพาะปลูกของเราเปลี่ยนแปลงไต่มา กกล่าว
แต่ที่พึงเห็นไต่กายพอเป็นอุทาหรณ์ คือเมื่อมั่งคั่งน้ำได้ ที่น้ำก็ยอมจะให้เป็นส่วนและไร ไต่ควย
ตามปรกติ การเพาะปลูกในที่แห้งเคียวจะหาค่าตลอดปีโดยเปลี่ยนพรรณไม้ ปลูกเข้าบาง
ปลูกผักอื่น ๆ บาง ก็ไม่ขัดข้อง ถัดมาจะได้ประโยชน์ทวีขึ้น ดังนี้ การทำนาจะเป็นการมีกำไร
งามเท่าเทียมกับการทำอื่น ๆ อาชีพของราษฎรไทยที่ได้อาศัยเป็นมีกแน่นอนอยู่ในเวลานี้ก็
ด้วยการทำนา การอื่น ๆ เราถูกแย่งไปเกือบหมด การทำนาอย่างในเวลานี้มีกำไรน้อย

แลเป็นการเสี่ยงบุญเสี่ยงกรรมมาก ทั้งวิธีทำก็ไม่มีอะไรจัดการ ด้วยเหตุเหล่านี้กระมัง จึงยังไม่มีใครแย่งเราได้ แต่การเพาะปลูกซึ่งโค่นำรุ่งขึ้นแล้วโดยให้มีการทดน้ำจะไม่ต้อง เบนการเสี่ยงบุญเสี่ยงกรรม จะเป็นวิธีซึ่งพิศดารขึ้นอีก และจะ เป็นอาชีพที่ใดทำไรงาม เราจะเชื่อใ้ใครหรือว่าราษฎรสามัญของเราจะไม่ถูกแย่ง เพียงเท่านี้ คำตอบของปัญหาที่ (1) ย่อมปรากฏแล้วว่า เราต้องสอนวิชาเกษตรกรรมแก่ชาวนาชาวสวนสามัญของเรา เพื่อให้รู้เขาได้ ในการแข่งขัน

เราควรสอนวิชา
เกษตรกรรมแก่ไหน
ก่อน

6. ปัญหาข้อ (2) ที่ว่าควรจะสอนเพียงแต่ไหนเห็น คำตอบ ก็คือหลักสูตร โรงเรียนกสิกรรมชั้นประถมหมายอักษร ก. ซึ่งแนบอยู่ท้ายความเห็นนี้แล้ว ในที่นี้จึงอธิบาย แต่โดยย่อว่า บุตรหลานชาวนา เมื่อมาเข้าโรงเรียนประถม ซึ่งเป็นโรงเรียนสำหรับพลเมือง ทั่วไปแล้วอย่าให้สัไปทำการ เจริญ ไร่ไถกลับไปทำนาและตั้งตนเป็นคนดี จึงควรให้เรียน วิชาสามัญเพียง เล็กน้อย และฝึกสอนการกสิกรรมเบื้องต้น ซึ่งจะให้รู้จักทำการ เพาะปลูก ขอบควยเชิงวิทยาศาสตร์ให้มาก ๆ ไม่ใช่เรียนวิทยาศาสตร์แห่งการเพาะปลูกกัน เป็นวิชา ชั้นสูง แต่ให้เรียนเพาะปลูกขอบควยเชิงวิทยาศาสตร์ (scientifically)

เราควรจัดการ
สอนกสิกรรมด้วย
วิธีอย่างไร

7. ปัญหาข้อ (3) ที่ว่าจะจัดการสอนด้วยวิธีอย่างไรนั้น คือ ความมุ่งหมายที่ จะกล่าวในความเห็นเรื่องจัดการโรงเรียนกสิกรรมชั้น เบื้องต้นนี้เอง กล่าวโดยย่อ เพื่อให้ สันึกกิจอบปัญหา คือ นอกจากวิธีที่ได้ตั้งต้นมาแล้วควยการ สอบว่ากุลบุตรช่วยพ่อแม่ทำนา ทำสวน ไคยผลเพียงไร ควรจัดให้มีการสอนขึ้นในโรงเรียนควย โรงเรียนประถมในแถบชนบทนั้นเอง เหมาะที่จะ เป็นโรงเรียนกสิกรรม จัดให้เป็นโรงเรียนกสิกรรมชั้น โรงเรียนชนิดนี้ทางฝ่าย ครัวนอกประเทศญี่ปุ่นได้จัดแพร่หลายมานาน ในเวลานี้ประเทศชะวาและฟิลิปปิน กำลังจัด อย่างแข็งแรง สำหรับประเทศเรา การกสิกรรมมีสำคัญไม่น้อยกว่าประเทศเหล่านี้ มีแต่ จะสำคัญยิ่งกว่า

ต้องเริ่มฝึกหัด
ครูกสิกรรมขึ้น
ในกรุง เทพา
ก่อน

8. ท่อไปโรงเรียนกสิกรรมชั้นประถมของเราจะมีทั่วประเทศ วิชา เพาะปลูก ที่จะสอน แม้จะไม่สอนวิชาชั้นสูงก็ไม่ใช่วิชาง่าย ถ้าจะให้ครูวิชาสามัญนั้นเอง เป็นผู้สอน ก็จะเป็นโรงเรียนกสิกรรมแคช่อ มละนักเรียนจะไม่วายตะ เกียกตะกายไปเป็นเสมียน เหตุคณั้นจะต้องฝึกหัดครูขึ้นก่อน โรงเรียนที่ฝึกหัดครูกสิกรรมนี้เองจะเป็นแบบสำหรับ

จัดโรงเรียนกสิกรรมชั้นประถมต่อไป การเรียนเน้นการฝึกด้วยสวนค่าย โรงเรียนจึงจะ
 ต้องมีที่ดินสำหรับทำนาบ้าง, ทำสวนบ้าง, ทำไร่บ้าง, เลี้ยงสัตว์บ้าง, การฝึกหัดครูเช่นนี้
 ต่อไปเมื่อมีโรงเรียนเกาะปลูกเป็นอำเภอเป็นต้นขึ้นตามหัวเมืองมณฑล ก็ควรมอบให้มณฑลจัดการ
 ฝึกหัดครูกสิกรรมของตัวเอง กังที่ใดมอบให้ฝึกหัดครูสามัญขึ้นทำอยู่ตามมณฑลแล้วในบัดนี้ แต่
 ในเวลาแรกเริ่มจัดการ เช่นนี้จำเป็นจะต้อง เริ่มการฝึกหัดครูขึ้นในกรุงเทพฯ แคนแห่งเดียวก่อน
 เพื่อไม่ต้องลงทุนรอนมาก โรงเรียนข้าราชการพลเรือนมีที่ดิน และมีอาจารย์อยู่พร้อมแล้ว
 จึงควรตั้งการฝึกหัดครูกสิกรรมที่โรงเรียนข้าราชการพลเรือน บัญ เป็นแผนกหนึ่งของคุรุศึกษา
 ให้จัดการความต่องการของกระทรวงธรรมการ

ให้มณฑลเลือก
 นักเรียนที่มี
 ลักษณะตามที่กำหนด
 ให้ส่งเข้ามาเป็น
 นักเรียนครูสิ-
 วรรรมณฑลละ
 สองสามคน

9. นักเรียนที่จะเลือกส่ง เข้า เป็นนักเรียนครูกสิกรรมนั้น ควรกระทรวงธรรม-
 การมอบให้มณฑลบางมณฑลเลือกนักเรียนส่งมา เพียงมณฑลละ สองสามคนก่อน เพื่อว่า เมื่อได้
 ฝึกหัดสำเร็จแล้วจะได้เริ่มตั้งโรงเรียนกสิกรรมชั้นประถมขึ้นในมณฑลได้มณฑลละโรงเรียน
 ฝึกหัดครูกสิกรรม ต้องใช้เวลาอย่างน้อย 2 ปี เหตุฉะนั้นในปีหลัง ๆ ก็ควรให้มณฑลเลือก
 นักเรียนส่งเพิ่มเติมจำนวนที่ใกล้ถอนกลับไป เพราะฝึกหัดสำเร็จแล้วให้คงมีฝึกหัดอยู่มณฑล
 ละสองสามคนเสมอไป จนกว่ามณฑลใดจะหัดครูกสิกรรมของตนเองได้ในท้องที่ จึงให้มณฑล
 การส่งเข้ามาฝึกหัดในกรุงเทพฯ นักเรียนที่จะเลือกส่งเข้ามานี้ ต้องทำความเข้าใจกับ
 มณฑลให้ชัดเจน ว่าให้เลือกจะเกาะปลูกด้วยลักษณะเหล่านี้ คือ

- (1) เป็นผู้รักและชอบเลี้ยงสัตว์
- (2) เป็นผู้รักและชอบปลูกต้นไม้
- (3) เป็นผู้เห็นใครทำอะไรอกเขาช่วยเป็นกุศลจ้อไม่ได้ ย่อมไม่นิ่งดูคายน
 หรือพูดแช่ปาก
- (4) เป็นเด็กแข็งแรงอายุราว 18 ปีขึ้นไป ถึงความรู้หนังสือจะอ่อนสักหน่อย
 ก็ใช้ได้

ครูกสิกรรมให้ไ้
 เงินเดือนอย่าง
 อัตรากูรามัญ

10. การฝึกหัดครูกสิกรรมนี้ กำหนดโดยวิชาต้องจัดเป็นเวลา 2 ปี ผู้ฝึกหัดสำเร็จ
 จนสอบไล่ได้แล้ว ควรนับเสมอครูประกาศนียบัตรประถม ถ้ายังมีอ่อนในวิชาใดอยู่บ้าง แต่
 ไม่ควรจะต้องสอบไล่ตก ก็ให้ประกาศนียบัตรครูมูล อัตรารเงินเดือนได้ตามประกาศนียบัตร

แต่อักษรท้ายหรือ
เติม ก. อีก
อักษรหนึ่ง

ตามระเบียบของกรมศึกษาธิการ คือครูประกาศนียบัตรประถม ใ้เงินเดือน ๆ ละ 45 บาท
ครูประกาศนียบัตรครูมูลให้เงินเดือน ๆ ละ 30 บาท ครูประกาศนียบัตรที่ได้ฝึกหัดสำเร็จแล้ว
เหล่านี้มีธรรมเนียมที่ใช้อักษรย่อท้ายชื่อแสดงวุฒิ คือครูประกาศนียบัตรมัธยมใช้อักษร ป.ม.
ครูประกาศนียบัตรประถม ใช้อักษร ป.ป. ครูประกาศนียบัตรมูลใช้อักษร ป. ยังไม่แก่ของเก่า
ครูประกาศนียบัตรศึกษารวม ก็ควรเติมอักษร ก. เข้าอีกตัวหนึ่ง เป็น ป.ม.ก. หรือ ป.ป.ก.
หรือ ป.ก. การสอบไล่และการให้ประกาศนียบัตรครูเพาะปลูก เป็นส่วนของกระทรวง
ธรรมการอย่างเดียวกันกับการสอบไล่ และให้ประกาศนียบัตรครูสามัญ

นักเรียนครูกลี-
ธรรมของแยก
ที่เป็นคนละส่วน

11. การฝึกหัดครูศึกษารวม ซึ่งจะจัดขึ้นในโรงเรียนข้าราชการพลเรือนในแพน
กุงศึกษานั้น ต้องมุ่งผลสำเร็จ 3 ประการ คือ

นักเรียนครูสามัญ
เพราะจะกอง
รวมไปคนละ-
อย่าง

(1) มีความรู้พอสมควรตามหลักสูตร
(2) มีใจรักการศึกษารวมจนยินดียอมไปในทางนั้น เพื่อนิสัยอันนี้จะได้ออกดี
ฝึกต่อถึงนักเรียนซึ่งตนจะไป เป็นครูผู้ฝึกสอน เขาด้วย

(3) ต้อง เป็นผู้ใคร่ครวญและสามารถในงานหนักงานกลางแจ้ง ซึ่งจำเป็น
สำหรับศึกษารวม จะ เป็นคนหยิบโหยงหรือสมัคแค่จะทำงานในร่มในเงา เท่านั้นไม่ได้เป็นอันขาด
เพราะ เหตุฉะนั้นจำเป็นจะต้องจัด เป็นคนระแวงจากการฝึกหัดครูสามัญ การเรียน
และการอยู่กินจะต้องแยกกันให้เด็ดขาด นักเรียนครูสามัญเรียนในห้องเรียนและทำการในวัน
วันยังค่ำ นักเรียนครูศึกษารวมในวันหนึ่งจะต้องทำงานกลางแจ้ง และ เป็นงานออกกำลังกายหนัก
มากกว่าที่จะมีเวลานั่ง เรียนโดยสบายในห้องเรียน เวลาทำสวน, ทำนา, จะแต่งตัวโอโง
เขาช่วยตัวเองาก็ไม่ได้ ถ้าอยู่และ เรียนปนกันจะ เป็นเหตุให้ห่อและยากที่จะอบรมอุปนิสัยให้
สำเร็จตามความมุ่งหมายทั้ง 3 ข้อนี้ได้ เหตุฉะนั้นยิ่งให้ เป็นคนละส่วนไม่เกี่ยวของกันได้เพียงไร
ยิ่งดี ที่อยู่กิน, ที่เรียน, ตลอดจนการอยู่, การกิน, การแต่งตัว, ต้องให้เป็นทางอบรม
เหมาะแก่คนที่ผู้ประกอบกรหัตถกรรมเป็นอาชีพ

รฝึกหัดครู
ศึกษารวมพอจะ-

12. ระหว่างนี้คกอยู่ในเวลาซึ่งราชการจะต้องระงับการอันจะจัดขึ้นใหม่ และ
ตั้งหน้าจัดการที่ทำอยู่แล้วให้สำเร็จยิ่งขึ้น เพราะ เหตุต้องจำกัดการใช้จ่ายเพื่อเลิกหวย

คชค เขยได้โน
บประมาณของ
รง เรียนข้าราชการ
ารพลเรือน
จะกองขอค่า
บี้ยเลี้ยงนักเรียน
ากกระทรวง
ระคลัง

และบ่อน เบี้ยกามที่กระทรวงพระคลัง ได้ขอทำความตกลงไว้แล้วทุกกระทรวง การจัดตั้งการ
ฝึกหัดครูฝึกกรรมนี้ ดังที่โคชแจ้งในข้อ 11 ว่าจะต้องแยกให้เป็นคนละส่วนจากการฝึกหัด
ครูสามัญนั้น จำจะต้องจัดที่ทางและอื่น ๆ จึงเข้าในประ เภทงานใหม่ซึ่งจะต้องการทุนรอน
แต่กาจะต้องระงับไว้จนพ้นเขตร 5 ปีของกระทรวงพระคลัง ก็เป็นการนำเสียค่าย เหตุคั้น
จึงควริให้จัดในโรง เรียนข้าราชการพลเรือน ซึ่งมีสถานที่มีครูและบุคนพอจะจัดการนี้โคควย
ไม่ต้องลงทุนรอนใหม่ทุกอย่าง ทุนที่จำเป็นจะต้องหา ซึ่งโรง เรียนข้าราชการพลเรือน
ไม่มีทางจะเจียดเนื้อที่ก็คือ ค่า เบี้ยเลี้ยงนักเรียน ซึ่งจะให้หมดผลเลือกส่งมาหมดละ 2 คน
นับทั้งจังหวัดชั้นนอกของกรุง เกพฯ ควยเปเนักเรียน 36 คน เบี้ยเลี้ยง เดือนละ 15 บาท
คอกน เปเนเงินเดือนละ 540 บาท รวมทั้งมีเปเนเงิน 6480 บาท เงินนี้บางที่จะมีทาง
ขอเปเนพิเสงจากกระทรวงพระคลังได้ ถ้าโคไม่ครบก็คจำนวนนักเรียนในน้อยลง แต่โค
กวรให้มีนักเรียนน้อยกว่า 20 คน นักเรียนเหล่านี้จำเป็นจะต้องเลี้ยง ทุจะให้หมดผลเลือกหา
ผู้ซึ่งจะมีเงินออกของตนเอง ไค้นคงไม่สำเร็จ เพียงเลือกหาให้โคนักเรียนสมัครให้เหมาะ
แก่ความต้องการของเราทั้ง 4 ข้อ กังกล่าวในข้อ 9 ก็ยากอยู่แล้ว งบประมาณการเพาะปลูก
(ไม่นับค่า เบี้ยเลี้ยงนักเรียน) ซึ่งจะให้จักรชคเขยทางโรง เรียนข้าราชการพล เรือนอันพอจะทำ
โคควยกระ เหม็คกระแหม มีแนบท้ายความเห็นนี้หมายอักษร ช.

ารตั้งโรง เรียน
สิกรรมชั้นประถม
นหัว เมือง

13. เมื่อโคจัดการฝึกหัดครูฝึกกรรมในกรุง เกพฯ ครบ 2 ปีแล้ว จะโคครูฝึกกรรม
สำหรับส่งออกไปตั้งโรง เรียนฝึกกรรมชั้นประถมตามมณฑลโคบาง อนุโคตามแบบที่จัดใน
กรุง เกพฯ แต่โคมีที่เพาะปลูกเพียงไม่เกิน 15 ไร่ เลือกเอาโรง เรียนประถมซึ่งตั้งอยู่
ในท่าเลเหมาะ เมื่อเพาะปลูกโคผลก็ให้ส่งถึงศภาคโคศควก และมีที่คินพอจะขอหรือจับจอง
หรือเช่าใช้เป็นที่เพาะปลูกโคพอกความต้องการ จัดเปเนโรง เรียนฝึกกรรมตัวอย่างของ
รัฐบาล แล้วคอกไปก็อาจมีโรง เรียนชนิดนี้แพร่หลายออกไป ควยมีครูสอนวิชาเพาะปลูกมากขึ้น
และโรง เรียนคอกโรง เรียนเอาอย่างกันเองบาง ถ้าคองการให้แพร่หลายเร็ว ก็ทวีการฝึกหัด
ครูฝึกกรรม และทวีจำนวนโรง เรียนฝึกกรรมตัวอย่างของรัฐบาลให้มากขึ้น อันนี้แล้วแต่
รัฐบาลจะให้ทุนรอน เพคการเปเนกนี้โคเพียงไร งบประมาณสำหรับการโรง เรียนฝึกกรรม
ชั้นประถมเช่นนี้ จะกะ เปเนแน่นอนโคได้ เพราะบางแห่งก็จะมีนักเรียนมาก มีที่เพาะปลูกมาก

จัดเป็นโรงเรียนใหญ่ บางแห่งก็จะใจแค่ว่าจัดเป็นโรงเรียนน้อย ๆ บางแห่งอาจจะต้องซื้อที่
สำหรับทำการเพาะปลูกด้วย ถ้าวัดมีนาหรือสวนเป็นที่ธรณีสงฆ์จัดไว้สะดวก ผลไม้ใดแก่วัด
ก็จะประมาณตามส่วนพอเป็นปานกลางไว้ โรงเรียนที่ทำการเพาะปลูก 15 ไร่ ก็จะต้อง
การทุนเลี้ยงหนึ่งของงบประมาณโรงเรียนฝึกหัดครูศึกษาระดับมัธยม ซึ่งสำหรับทำการเพาะปลูก
เป็นเนื้อที่ 60 ไร่ ส่วนครูที่จะสอนในโรงเรียนศึกษาระดับมัธยมชั้นประถมนั้น ถ้าจัดได้ที่โรงเรียน
ประจำอำเภอของรัฐบาลก็จะ เป็นครูที่กินเงินเดือนของกรมศึกษาธิการตามสภิม แต่หากแต่ที่ใน
สภิมการศึกษาจะไว้สำหรับครูสามัญ เงินเดือนคนละ 35 บาท 2 คน คนละ 20 บาท 2 คน
ในโรงเรียนศึกษาระดับมัธยมจะต้องเปลี่ยนเป็นครูศึกษาระดับมัธยม เงินเดือน ๆ ละ 45 บาท ถึงอย่างสูง
80 บาท 2 คน ครูผู้ช่วยเงินเดือน เดือนละ 20 บาท 2 คน ประมาณเงินซึ่งจะต้อง
ใช้เพิ่มขึ้นจากสภิมการศึกษา เพื่อจัดโรงเรียนเพาะปลูกนี้มีแนวโน้มในท้ายความเห็นหมายอักษร ค.

โรงเรียนศึกษาระดับมัธยม
ไปจะมี 3 ชั้น
อ ประถม มัธยม
คม นับเข้าใน
ระ เกษตรวิสามัญ
กษาทั้งสำหรับ

14. ควรจะกล่าวในที่นี้ด้วยว่า โรงเรียนศึกษาระดับมัธยมชั้นประถมนี้ ในที่สุดจะต้อง
มีหัวพระราชอาณาจักร จะต้องจัดเป็นโรงเรียนวิสามัญศึกษา ในเวลานี้ซึ่งนับรวมเข้าใน
แผนกสามัญศึกษาศึกษาศึกษาศึกษา พ.ศ.2455 ก็เพราะเพิ่งเริ่มจัด แต่เมื่อการเจริญจนเป็น
โรงเรียนศึกษาระดับมัธยมจริงแล้ว ลักษณะไม่ได้จำกัดมาทางสามัญศึกษาเลย ไปข้างวิสามัญศึกษาแท้
ในประเทศญี่ปุ่นมีโรงเรียนศึกษาระดับมัธยมถึง 3 ชนิด คือ ประถม, มัธยม, และอุดม โรงเรียน
ศึกษาระดับมัธยมชั้นประถมกับนักเรียนที่เรียนวิชาสามัญชั้นประถมจบแล้ว และไม่สามารถหรือไม่ควร
จะเรียนมัธยมต่อไปอีก โรงเรียนศึกษาระดับมัธยมชั้นมัธยม รับนักเรียนที่เรียนมัธยมจบแล้ว โดยมาก
มักเป็นบุตรข้าราชการผู้อื่นจะกิน ได้เรียนมีความรู้สูงขึ้นไปสำหรับทำการเพาะปลูกให้กว้างขวาง
มากขึ้น โรงเรียนศึกษาระดับมัธยมชั้นอุดมก็คือ วิชาที่สอนในมหาวิทยาลัย เรียนเพื่อได้ความรู้เพาะปลูก
สำหรับให้มีความรู้ปราชญ์ทางสัตววิทยา การของเราต่อไปก็ต้องเดินเข้ารูปนี้ อย่างน้อย
ควรจะมีโรงเรียนศึกษาระดับมัธยมชั้นประถมประจำอำเภอ ๆ ละโรงเรียน มีโรงเรียนศึกษาระดับมัธยม
ประจำมณฑล ๆ ละโรงเรียน และมีการสอนแผนกวิชาศึกษาระดับมัธยมในมหาวิทยาลัยเป็นชั้นอุดมศึกษา
สำหรับฝึกหัดข้าราชการผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการ เกษตร เป็นเบื้องต้น

โรงเรียนฝึกหัดครู
ศึกษาระดับมัธยมในกรุง -
ทพพ เมื่อเริ่มต้น

15. โรงเรียนฝึกหัดครูศึกษาระดับมัธยมในกรุงเทพฯ ซึ่งอธิบายไว้ในข้อ 8 นั้น ในชั้น
ต้นนี้เป็นโรงเรียนครูศึกษาระดับมัธยมชั้นประถม ต่อไปจะต้องขยับขั้นให้เป็นโรงเรียนครูศึกษาระดับมัธยมชั้น
มัธยม สำหรับฝึกหัดครูใหญ่และบุตรราชการ เมื่อถึงสมัยเช่นนี้ ครูศึกษาระดับมัธยมชั้นสามัญจะฝึกหัดได้

จะเป็นชั้นประถม
อนต่อไปจะเป็น
มัธยมและอุดม

ในห้องที่ต่าง ๆ นั้นเอง ไม่ต้องงมมาอีกที่ตึกกรุงเทพฯ เมื่อได้ขยับขึ้นเป็นชั้นมัธยมแล้ว
การตอนวิชาการศึกษาในโรงเรียนข้าราชการพลเรือนก็นับเป็นแฟก (Faculty) หนึ่งได้
ผู้สอนได้ไต่ไต่ไต่เพียงประกาศนียบัตร เทียบชั้นประกาศนียบัตรแฟกอื่น ๆ เช่นรัฐประศาสน์
เป็นคน ต่อเมื่อได้นักเรียนชั้นนิสิต (Matriculated Students) เรียนวิชาการศึกษา
จึงให้เรียนเพื่อไต่คือเป็นบัณฑิตย ศึกษาระเบียบของโรงเรียนข้าราชการพลเรือนเข้ารูป
กันได้นิสิต โรงเรียนการศึกษาที่จัดตั้งนี้ขอจะไต่เป็นผลช่วยทางการศึกษาคือช่วยทาง
โรงเรียนข้าราชการพลเรือนด้วย

ครูศึกษารชั้น
ประถมต่อไปจะ
ออกตั้งตัวเป็น
คหบดีชาวมา
ลาวสวน กว้างเหตุ
กและ เชื้อในวิชา
ของตน

16. กล่าวถึงครูศึกษารชั้นประถม ซึ่งต่อไปจะมีจำนวนมาก เพราะโรงเรียน
ศึกษารชั้นประถมจะไต่มีแพร่หลายทั่วพระราชอาณาจักร อาชีวะแต่งครูเหล่านี้ต่อไปจะเป็น
อย่างไร ถ้ายังเป็นครูสอนอยู่ในโรงเรียนศึกษารชั้นประถม ก็ไม่มีทางจะได้เงินเดือน
มาก ทางที่จะไต่เลื่อนขึ้นไปเป็นครูในโรงเรียนศึกษารชั้นมัธยม ก็คงจะมีไต่ค่อยเต็มที
หากจะมี เพราะหากวิชาทางหลักวิชา ดังนี้จึงเป็นปัญหาว่าครูเหล่านี้ จะมีคกอยู่ในพวก
อาภัพหรือ และถ้าเช่นนั้น ไต่จะมีคนสมัครมาเรียนทางนี้ ให้ไต่จำนวนพอกองการของ
ประเทศ นี้เป็นปัญหาหากไต่ควรคึกหาของป้องกันเสียแค้นมือ ของอันนั้นเมื่ออยู่แม่แต่เป็น
ของแค้นเต็มที แต่ถาจักไต่สำเร็จจะเป็นประโยชน์ยิ่งใหญ จึงเป็นการควรที่จะพยายามออก
ของนี้จึงไต่ ครูเหล่านี้กินเงินเดือน 45 บาท จะมีทางไต่ขึ้นเงินเดือนอีก ก็ไม่ไปไต่ไต่
ถึงไหน ถ้าครูเหล่านี้เป็นคนรักวิชาของตน เมื่อไต่เป็นครูอยู่ 5-6 ปี หรือมากกว่านั้น
เป็นเวลาไต่ไต่ไต่การงานมากขึ้น มีอายุมากขึ้น มีความกว้างขวางรู้จักเพื่อนบ้านมากขึ้น
มีทุนรอนพอจะตั้งตัวไต่ วิชาที่ตนรักนั้นเองจะพาไปไต่คิดตั้งตัวในทางนั้น ผู้ที่มีความรู้ความ
ชำนาญเมื่อตั้งตัวเป็นชาวนาควรจะได้เปรียบชาวนาสามัญ ถ้าเหมาะก็อาจเป็นเศรษฐีคหบดีไต่
เมื่อครูคนไต่ไต่ทำงานให้แก่โรงเรียนไม่น้อยกว่า 3 ปี ถึงจะลาออกไปตั้งตัวเป็นชาวนาทาง
ราชการก็ไม่รังเกียจ ยิ่งไต่พวกนี้มาก ๆ ก็จะได้ตัวอย่างของชาวนาไทยมากขึ้น สำหรับ
หน้าไต่ไต่ไต่ไต่ ไต่กันและหัวหน้าสหกรณ์ ถึงจะไต่คนพวกนี้ก็ไม่เสียหลาย เพราะคนพวกนี้
เองจะไต่ออกไปเป็นเชื้อสำหรับคหบดี (Middle class) ของเราต่อไป ความหมาย
เบื้องหน้าเหล่านี้จะเป็นความจริงไต่ไต่ไต่ครูศึกษารชั้นประถม เป็นคนที่รักวิชาของตนจริง

นิสัยของชนยอมมุกคิมกิดกอดถึงโทษของตนด้วย เหตุฉนี้ในการที่จะใหม่ผลเลือกนักเรียน
ส่ง เข้ามารับคัดเลือกเป็นครูกลสิกรรม จึงได้กำหนดให้เลือกคนที่ต้องด้วยด้วย 4 อย่าง ดังกล่าว
ในข้อ 9

ผลสำเร็จแห่งการ
จัดโรงเรียนกลสิ-
กรรมชั้นประถม
ที่องศาศรีมัย
พระราชบัญญัติ
ศึกษาบังคับ

17. ข้อที่สที่สุดแห่งความเห็นนี้ มีสิ่งสำคัญซึ่งจะเว้นเสียไม่กล่าวไม่ได้ คือการ
เรียนวิชาเพาะปลูกซึ่งจะจัดขึ้นนี้เป็นการทำกลางแจ้ง ของออกแรงกาย เบ่งงานหนัก คนเรา
ไม่ว่าชาติใดภาษาใด ถ้ามีงานเขาจะเลือกได้แล้วย่อมไม่เลือกงานหนัก ย่อมแสวงหางาน
ในร่มหนึ่งงานกลางแจ้ง ราษฎรของเราก็คงเช่นนั้นเหมือนกัน ข้อนี้เป็นธรรมดา ไม่ใช่สิ่ง
ที่พึงแก้ไข เกณฑ์เข้าเล่าเรียนอยู่แล้วในเวลานี้ยังเป็นจำนวนน้อย ทากันแสวงหาวิชา
หนังสือ เพื่อจะขึ้นไปสู่มรรโสดกันสูง ส่วนวิชาที่ควรใช้กำลังกายและเป็นงานหนักถึงจะ
จัดให้มีการสอนขึ้น ก็ทำเด็กเรียนได้ยาก เพราะเหตุนี้เองโรงเรียนประถมซึ่งกำหนดว่า
ให้เรียนวิชาสามัญ 3 ปี แล้วถ้าไม่เรียนมัธยมต่อไป ก็ให้เรียนวิชาพิเศษซึ่งแบ่งวิชาอาชีวะ
อีก 2 ปี วิชาสามัญ 3 ปี กับวิชาพิเศษ 2 ปี รวมกันเป็นประโยคประถม ซึ่งจะเป็ชนิด
บังคับตามพระราชบัญญัติ จึงมีแก่นักเรียน ๆ 3 ปี แล้วขึ้นเรียนมัธยมต่อไป วิชาอาชีวะ
ตอนปลายคือประมปีที่ 4-5 จึงจัดไปกอบสำเร็จ ทางที่จะแก้ไข เพื่อให้การจัดโรงเรียน
กลสิกรรม หักดกรรรม เหล่านี้สำเร็จ ก็ยังอยู่ทางแก้ไขแต่ที่จะต้องออกพระราชบัญญัติศึกษา
บังคับ เมื่อเด็กต้องเข้าเล่าเรียนหมดด้วยกันแล้ว คนที่ไม่ควรจะไปเรียนมัธยมก็ไม่มีทาง
จะเข้าโรงเรียนมัธยมได้ จำจะต้องหันเข้าหาวิชาประถมตอนปลาย เรียนวิชาอาชีวะนั้นเอง
ในเวลานี้จำนวนนักเรียนมัธยมยังไม่พอต้องการที่จะเลี้ยงโรงเรียนอุดม ใครสมัครเรียนมัธยม
โรงเรียนก็อยากรับทั้งหมด โรงเรียนมิสรันนารี ซึ่งสอนหักดกรรรม ก็บังคับให้เรียนได้แต่
เด็กกำพร้า ซึ่งโรงเรียนนอกทุเดียงไว้ นอกนั้น ที่สมัครเข้ามาเรียนเองก็ประสงค์จะ
เรียนแต่หนังสือ และภาษาฝรั่งซึ่งไม่แปลกอะไรกับกับนักเรียนในโรงเรียนหลวง เรียนจบ
ประมปีที่ 3 แล้ว ก็ขอขึ้นเรียนมัธยมจนนั้น เพราะฉะนั้นการจัดโรงเรียนเพาะปลูกนี้ ผลสำเร็จ
จึงจะตองอาศัยออกพระราชบัญญัติศึกษาบังคับด้วยพระราชบัญญัตินั้น กระทรวงธรรมการได้
เตรียมไว้พร้อมแล้ว และกระทรวงพระคลังก็เลิกกลางแล้ว ว่าให้รอไว้ออกใช้ใน พ.ศ.2461
ตามหนังสือกระทรวงพระคลังถึงกระทรวงธรรมการที่ 17122/161 ลงวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ.245

ถ้าการจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูฝึกกรรมไ้เริ่มต้นที่ กว่าจะได้ครูออกไปฝึกสอนวิชา
เพาะปลูก และได้ตั้งโรงเรียนฝึกกรรมขึ้นประมาณหัวเมือง ก็คงไม่ก่อน พ.ศ.2461
พระราชบัญญัติศึกษาบังคับนี้ อาจออกใช้ได้โดยไม่ต้องลงทุนรอนพิเศษ ถ้าในที่ใดยังไม่มี
ครูสอน ไม่มีโรงเรียนจะเรียน ในที่นั้นเราให้ยกเว้นแก่เด็กอายุระหว่างเจ็ดเรียนได้
จนกว่าจะมีโรงเรียนและมีครูขึ้น ส่วนเงินสำหรับใช้ในการศึกษาระดับที่นั้น ในมณฑล
ที่จะใช้พระราชบัญญัติศึกษาบังคับได้ ในบัดนี้ เขาก็มีการเก็บเงินหรือวัตถุประสงค์สำหรับขายเงิน
เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาอยู่แล้ว แต่เขาเรียกว่าเรียกรายเป็นการกุศล เพราะไม่มีควมทกฏหมาย
จะใช้

ก.
หลักสูตรกรศึกษาชั้นประถม
สำหรับฝึกสอนไม่น้อยกว่า 2 ปี

วิชาสามัญ

- (1) ภาษาไทย วิชาภาษาไทยพอใช้ได้ ฉายมือเรียบร้อย แต่งเรื่องและจดหมายในกิจการตามประเภทวิชาของตนได้ดี
- (2) ภูมิศาสตร์ วิชาประเทศไทยละเอียด เขียว เอเชีย ยุโรป และอื่น ๆ โดยสังเขม เนืองไปในทางกิจกรรมและพาณิชยกรรม
- (3) พงษาวดาร วิชาพงษาวดารของชาติไทยพอสมควร
- (4) คำนวณ

ก. เลข เกณสิบ เกษส่วน มาตราสิบ คอก เบี้ยขึ้นเดียว คอก เบี้ยสองชั้น โคก่าไร แดขาดทุน กิดส่วนร้อย เณสิบ หุนส่วน

ข. การบัญชี มีความชำนาญในการบัญชี

นอกจากนี้ให้ศึกษาจรรยา วิชาครู สุขวิทยา แลวิชา เสือป่าพร้อมไปด้วย เทียบเท่ากับ หลักสูตรประโยคครูประถมสามัญ

วิทยาศาสตร์ สอนอย่างแปรกติกส์ เพื่อให้วิธีเพะปลูกถูกต้องตามวิทยาศาสตร์ ไม่ใช่จะได้รู้วิทยาศาสตร์สำหรับการ เพะปลูก

(1) พฤษศาสตร์ 3 ภาค คือ มอไฟโลยี อานะโทมี และ ฟิสีโอดี

ก. มอไฟโลยี ว่าด้วยส่วนต่าง ๆ หรืออาการภายนอกของพฤษชาติ คือ ราก ต้น ใบ คอก ผอ เมล็ด

ข. อานะโทมี ว่าด้วยอาการภายใน หรืออวัยวะต่าง ๆ ของพฤษชาติ คือ เซ็ด เซ็ดพิษฐู โปรโตแพลสม

ค. ฟิสีโอดี ว่าด้วยหน้าที่ของอวัยวะต่าง ๆ ของพฤษชาติ

(2) เคบิกวิทยา รู้จักกาธ ชาตุเกือต่าง อย่างสามัญ ซึ่งไปนประโยชน์แก่การ เพาะปลูก ก็ได้มีเวลาฝึกหัดในห้องดบอระคอรื สัปดาห์หนึ่งสองชั่วโมง

วิชาทศิกรรรม

(1) ดิน ลักษณะและชนิดของดิน วัตถุซึ่งประกอบดิน น้ำในดิน การบำรุงดิน อาหารของต้นไม้ในดิน

(2) ปุ๋ย ชนิด ประโยชน์ และวิธีใช้

(3) พืชไร่ ลักษณะและประโยชน์ของพืชไร่สามัญและที่สำคัญต่าง ๆ รวมวิธีฮอติคัลเชอร์ (บำรุงแตงไม้สวน) อย่างง่าย ๆ

(4) วิธีป้องกันและรักษาโรคของต้นไม้อย่างง่าย ๆ

(5) วิธีใช้กักแมดัดฆ่าพันธุ์

(6) เครื่องมือ วิธีใช้และประโยชน์ของเครื่องมือต่าง ๆ รวมทั้ง เครื่องมือที่ใช้แรงคน แรงสัตว์พาหนะ และแรงเครื่องจักร

(7) ฝึกหัดฝีมือทำการทศิกรรรมวันหนึ่งประมาณ 4 ชั่วโมง

วิชาหัตถกรรม มีป็นอในการทำหัตถกรรมเช่นช่างไม้แลจักสาน เป็นต้น อาจทำให้เป็นสินค้าได้

ในที่ใดบริบูรณ์ด้วยวัตถุสิ่งใด ควรทำให้เป็นสินค้าด้วยวัตถุสิ่งนั้น

ข.

งบประมาณสำหรับโรงเรียนครูศึกษาระดับประถม
ซึ่งจะตั้งขึ้นในบริเวณโรงเรียนข้าราชการพลเรือนสระประทุม
(เบี้ยเลี้ยงสำหรับนักเรียนไม่รวมอยู่ในนี้)

โดยเหตุที่ ๓ คินของโรงเรียนข้าราชการพลเรือนอยู่ในพระนครใกล้ตลาด และเป็น
ทำเลที่หาปุ๋ยได้สะดวก การปลูกสร้างสวนผลไม้สำหรับฝึกหัดครูศึกษาระดับประถมด้วยความมุ่งหมาย
จะให้เลี้ยงตัวโคต่อไปควยทุนอันเล็กน้อยนั้น จึงไม่เป็นการยากนัก

ที่ดินสำหรับเพาะปลูกทั้งสิ้นซึ่งจะตกมาเป็นที่ดินปลูกสำหรับฝึกหัดครูวิชาเกษตรกรรมชั้น-
ประถม สำรวจตามแผนที่คงมี 60 ไร่ และตามที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้จำแนกออกได้ดังนี้

สวนไม้ใหญ่	18	ไร่
ไร้มักลมลูก	28	"
คันถนนคิน	10	"
ที่รกร้างว่างเปล่า	4	"
รวม	60	"

รายได้รายจ่ายสำหรับปีที่ 1 ประมาณได้ดังนี้

การประจำ

<u>รายได้ปีที่ 1</u>		<u>รายจ่ายปีที่ 1</u>	
จากผลไม้อัดในสวนไม้ใหญ่	600 บาท	ค่าแรงกุลี	1300 บาท
จากการทำนา	100 "	ค่าพรรณไม้และเมล็ด	300 "
จากผักต่าง ๆ ในไร้มักลมลูก	1400 "	ค่าปุ๋ย	200 "
		ค่ายารักษาสัตว์	100 "
		ค่าเครื่องมือ	50 "
		ค่าเช่าที่ดิน	450 "

ค่าเช่ารถแลเรื่อ	80 บาท
เบ็ดเตล็ด	<u>40 "</u>
รวม	<u>2620 บาท</u>

หักกันแล้วคงขาดทุนในปลายปีที่ 1 เงิน 520 บาท

รายได้จากผลไม้และผักในสวนไม้ใหญ่ประมาณว่าจะได้ 600 บาทนั้น จะได้โดยคงอาศัยปลูกผักล้มลุกลงไปขายเป็พ่น เพราะไม้ใหญ่ที่มีอยู่เดี๋ยวนั้นเองนับว่า เป็นไม้เคนตายแทบทั้งสิ้นกว่าจะบำรุงให้ฟื้นตัวได้ก็คงกินเวลาไม่ต่ำกว่ามีหนึ่ง เป็นดียงเร็ว และที่ประมาณว่าจะได้จากการทำนาแค่ 100 บาทนั้น เพราะที่ดินในบริเวณโรงเรียนข้าราชการพลเรือน ราคาเช่าแรงเกินกว่าที่จะขยายการทำนาให้มากขึ้นอีกได้ ถ้าจะขยายการทำนาในบริเวณนี้ให้มากขึ้นไปกว่าที่ประมาณนี้ รายได้กลับจะต้องลดลง เพราะผลที่ได้จากเช่าสวนผลไม้หรือผักไม่ได้ อันรับการทำนาจะคิดหาเช่าที่นาในที่ไกล เกียงต่อไป

รายได้ปีที่ 2

รายจ่ายปีที่ 2

จากผลไม้และผักในสวนไม้ใหญ่	600 บาท	ค่าแรงกุสี	1450 บาท
จากการทำนา	100 "	ค่าพรณไม้และ เมล็ด	300 "
จากผลไม้ตามคันถนนดิน	400 "	ค่าปุ๋ย	300 "
จากไร่ผักล้มลุก	1500 "	ค่ายารังับตัวสัตว์	180 "
วัน ๆ	40 "	ค่าเครื่องมือ	80 "
		ค่าเช่าที่ดิน	450
		ค่าเช่ารถแลเรื่อ	100 "
		เบ็ดเตล็ด	<u>60 "</u>
รวม	<u>2640 บาท</u>	รวม	<u>2920 บาท</u>

หักกันแล้วคงขาดทุน 280 บาท ในปลายปีที่ 2

ค่าเช่ารถแลเรื่อนั้นสำหรับการส่งผลไม้และผักไปจำหน่ายตลาด และการขนปุ๋ย

รายไถ่ปีที่ 3		รายจ่ายปีที่ 3	
จากผลไม้แฉะยักในสวนไม้ใหญ่	600 บาท	ค่าแรงกุลีส	1250 บาท
จากการทำนา	100 "	ค่าพรอมไม้และ เมล็ด	300 "
จากไร่ถั่วล้มลุก	1400 "	ค่าปุ๋ย	300 "
จากผลไม้อตามคั้นถนน	500 "	ค่าขารงับตัวสัตว์	100 "
อื่น ๆ	100 "	ค่าเครื่องมือ	60 "
		ค่าเช่าที่ดิน	450 "
		ค่าเช่ารถแฉะเรือ	100 "
		ค่าเบ็ดเตล็ด	100 "
รวม	<u>2700</u> บาท	รวม	<u>2660</u> บาท

หักกันแล้วในปลายปีที่ 3 คงไถ่กำไร 40 บาท

ในปีที่ 3 นี้รายไถ่จากไร่ถั่วล้มลุกประมาณต่ำกว่าปีที่ 2 เงิน 100 บาท ทั้งนี้เป็นเพราะไม้ใหญ่จะมีมากขึ้น จึงได้ลดค่าแรงกุลีสทางรายจ่ายลงตามส่วนด้วย เพราะการกักตุนพรวนดินจะน้อยลง

เมื่อสิ้นปีที่ 4 ที่ 5 และปีต่อ ๆ ไปกำไรจะยิ่งทวีขึ้น เพราะไม้ใหญ่ที่ลงไว้ในปีต้นแต่ปีหลัง ๆ ต่อมามากจะเกิดผลและผลจะทวีขึ้น เป็นลำดับ

การฝึกหัดทำนา เป็นส่วนสำคัญของโรงเรียนครูกุลีสกรรม กว๊านเหตุน้ำเข้า เป็นสินค้าใหญ่ของเรา กิจที่จะพึงทำเกี่ยวกับการนา ก็คือ ทดลองวิธีต่าง ๆ มีวิธีเลือกเมล็ดเข้า (seed selection) ให้ได้เหมาะแก่ความประสงค์ของพ่อค้าโรงสีเป็นหลัก การทำนาที่ประมาณไว้ในข้างต้นยังไม่เป็นการเพียงพอ เพราะประมาณตามเนื้อที่ ๆ มีอยู่ แต่ตามฤดูกาลให้ถ้อยจ่ายกรมงบประมาณนี้ ทั้งการประจำและการจรแล้ว จะไม่ต้องเพิ่มรายจ่ายอื่นอีกเลย เพราะการทำนาโดยปรกติมักจะเลี้ยงตัวไถ่ที่เก็บไว้แฉะมีเหตุเสียหายซึ่งไม่สามารถห้ามได้ เช่นน้ำมากหรือน้อยเกินไป เป็นต้น

ก.

งบประมาณสำหรับโรงเรียนกสิกรรมชั้นประถม

ในสมัยการศึกษา พ.ศ.2455 ได้กำหนดไว้แล้วว่า การโรงเรียนวิสามนัญศึกษานั้น ถ้าจะจัดประเภทใดชั้นก็จะได้ประมาณการละเอียดเป็นอย่างดี ๆ ไป โรงเรียนกสิกรรมชั้นมัธยมแต่อยู่ยอมอยู่ในวาระแผนกวิสามนัญศึกษาโดยไม่มีปัญหา แต่โรงเรียนกสิกรรมชั้นประถม ถ้าจัดชั้นในโรงเรียนประถมสามมัญนั้นเอง ก็เท่ากับเป็นสองโรงเรียน คือเบื้องต้นเป็นโรงเรียนสามมัญ เบื้องปลายเป็นโรงเรียนวิสามนัญ ถ้าตั้งชั้นต่างหากสำหรับรับนักเรียนประถมจากโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อให้เรียนวิชา เบื้องปลาย คือ วิชากสิกรรม ก็เป็นโรงเรียนวิสามนัญแท้ การจัดจะต้องใช้ทั้งสองวิธีตามที่กล่าวนี้ ตามความจำเป็นเกี่ยวกับท้องที่ เพราะฉะนั้นโรงเรียนกสิกรรมชั้นประถมนี้จึง เป็นโรงเรียนวิสามนัญ ตามลักษณะของวิชาที่ฝึกหัด

งบประมาณโรงเรียนกสิกรรมชั้นประถมจะต้องต่างกันในที่ต่าง ๆ กัน บางแห่งจะมีที่ดิน อยู่แล้ว บางแห่งจะต้องเช่า บางแห่งจะทำไถ่เช่า และไร่ บางแห่งก็จะทำไถ่ทุกค่าง บางแห่ง อยู่ไกลตลาด ชายที่ซมดโคสควกและราคางาม บางแห่งอยู่ไกลชายยาก และไถ่ราคาเขา หากจะ ประมาณการไว้เป็นหลัก ก็ไถ่แต่ประมาณเป็นปานกลางดังต่อไปนี้ โรงเรียนใดจะต้องใช้มากไปบ้าง น้อยไปบ้างก็ได้ แต่คิดตัว เป็นจำนวนโรงเรียนไม่ให้เกินรายประมาณนี้

เงินเคื่อน

ครูประกาศนียบัตร กสิกรรม	บาท
เงินเคื่อน 45 - 80 บาท (ตัว 62,50) 2 คน คิดทั้งปี	1500
ครูผู้ช่วยเงินเคื่อน 20 บาท 2 คน คิดทั้งปี	<u>480</u>
รวม	<u>1980</u>

หมายเหตุ ถ้าที่ใดจัดไว้ในโรงเรียนประจำอำเภอของรัฐบาล ซึ่งมีครูเงินเคื่อนเคื่อนละ 35 บาท 2 คน เคื่อนละ 20 บาท 2 คนอยู่แล้วก็ลดไปอีก 1320 บาท คงต้องใช้เงินเคื่อนเพียงปีละ 660 บาท

ค่าใช้จ่ายสรอยและการจร

สำหรับที่ทำการเพาะปลูก 15 ไร่ ประมาณได้เป็นเสี้ยวหนึ่งของงบประมาณโรงเรียน-
ครูกสิกรรมชั้นประถมที่สระประทุม ซึ่งทำการเพาะปลูก 60 ไร่ หมายอักษร ข.

ค่าใช้จ่ายที่ต้องทดแทนรายขาดทุน 2 ปี เงิน 800 บาท คิวเสี้ยวเดียวเงิน 200 บาท
การจร (ไม่นับจำนวนที่เกี่ยวกับนักเรียนอยู่ประจำโรงเรียน) เงิน 3000 บาท

คิวเสี้ยวเดียวเงิน 750 บาท

รวมทั้งค่าใช้จ่ายสรอยและการจรเป็นเงิน 950 บาท เงินนี้เมื่อตั้งโรงเรียนกสิกรรม
ชั้นประถมขึ้น-ณ ที่ใด ควรมอบให้กรมศึกษาธิการจ่ายอุดหนุนเป็นก้อน จะเป็นคราวเดียวหรือหลาย
คราวก็ได้แล้วแต่เหมาะ แต่ควรจ่ายให้เสร็จในปีเดียว คอไปให้การเพาะปลูกของโรงเรียนเลี้ยง
ตัวเองควยทุนอันนี้ และให้เจ้าหน้าที่ คือกรรมการหรือนายอำเภอเป็นผู้ตรวจและรักษาเงินผลประโยชน์
ควยในที่จำ เปน.

- การจร

1 พะแนงการเพาะปลูก

ค่าทดลองพรรณไม้ต่าง ๆ	400	บาท
ค่าทดลอง เครื่องมือต่าง ๆ	600	"
ค่าซื้อสัตว์พาหนะแลสัตว์เลี้ยง	900	"
ค่าก่อสร้างโรงคนอยู่	300	"
ค่าก่อสร้างโรงไว้สัตว์พาหนะแลสัตว์เลี้ยง	400	"
ค่าก่อสร้างโรงไว้ปุ๋ยอย่างถาวร	<u>400</u>	"
	รวม	<u>3000</u> บาท

2 พะแนงการโรงเรียนครูกสิกรรม

ค่าปลูกสร้างเรือนนอนชั่วคราว	1400	บาท
" " โรงเรียนชั่วคราว	800	"
" " โรงงานแลโรงอาหารชั่วคราว	300	"
" " โรงครัวชั่วคราว	100	"
" " โรงคนอยู่	300	"
" " สรวม	80	"
ค่าทำทางเดิน	250	"
ค่าถมที่	200	"
ค่าทำเตียงนอนนักเรียน	240	"
ค่าที่นอนและผ้าปู	280	"
ค่าหมอนและปลอก	120	"
ค่ามุง	140	"
ค่าทำชั้นไม้เสื่อผ้า	120	"

ค่าทำโต๊ะ เรียนหนังสือ	100	บาท
ค่าทำม้านั่ง เรียนหนังสือ	100	"
ค่ากระดานดำ	20	"
ค่าสื่อ	80	"
ค่าถวายขาม เครื่องครัว ถังและโถงน้ำ	200	"
ค่าไฟ	200	"
เบ็ดเตล็ด	50	"
	รวม	<u>5080</u> บาท

ภาคผนวก ง.

ความเห็นเรื่องความคองการวิชา เพาะปลูก เบื้องต้นในประเทศไทย
และวิธีที่ควรจะทำ เน้นการให้เหมาะแก่สมัยของหลวงพินิจพิจารณา

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง และในพระบาทสมเด็จพระเจ้า-
อยู่หัวของเรารัชกาลปัจจุบันนี้ ในงานแสดงกลสิกรรมพานิชย์การของกระทรวง เกษตรธิการปรากฏ
ชัดเจนอยู่แล้วว่า การเพาะปลูกเป็นหัวใจและ เลือดเนื้อของประเทศไทยบ้านเมืองของเรา เมื่อเช่นนี้
การบำรุงการเพาะปลูกต้อง เป็นกิจสำคัญยิ่งซึ่งรัฐบาลจะพึงกระทำ และการบำรุงวิชาเพาะปลูก
ก็ต้อง เป็นกิจอันใหญ่เหมือนกันด้วย เป็นวิชาทางหา เลี้ยงชีพของพลเมืองส่วนมาก เว้นไว้แต่พลเมือง
จะมีวิชานี้ก็อยู่แค่นั้น

การบำรุงการเพาะปลูกนั้นกระทรวง เกษตรธิการได้เริ่มต้นเป็นหลักต้นดวงแล้ว สำเร็จ
ลงเมื่อใดพลเมืองผู้ได้รับผลคงจะ รวุกถึงพระบาทสมเด็จพระมหารัชมังคลาธิเบศร์ แต่ส่วนวิชาเพาะปลูกในเวลานี้
นั้นว่ายังไม่มีการบำรุงเลย ทั้งนี้จะเป็นเหตุควยค่าที่กล่าวกันนักกว่า ชาวนารูจักวิธีทำนาดีอยู่แล้ว
วิชาเพาะปลูกไม่จำเป็นสำหรับเมืองเราเลยก็เป็นได้ แต่เมื่อมาใครกรวดดูให้ถี่ถ้วนแล้วจะเห็นว่า
ชาวนายังไม่รู้ถึงกับจะงดการสอนวิชาเพาะปลูกเสียทีเดียว เช่นบิคาป่วย บุตรสาว (ไม่ต้อง
บุตรชาย) อายุ 15 - 16 ปี ก็ออกไปไถกราคหวานและเก็บผลมาใส่ตะกั่ว ๆ กับที่บิคาจะออกไป
ทำเองดังนี้ แสดงให้เห็นว่า เขา เป็นพรหมไม่ปลูกไถงายคายมากกว่าที่จะแสดงฝีมือหรือวิชาความรู้
ของชาวนา ถ้าหากชาวนาจะไปเพาะปลูกเช่นจีนดังที่เรา เห็นอยู่รอบพระนครจะ เป็นอย่างไรบ้าง
ชาวนาจะร้องว่าไม่สันทักและจะขาดทุน เพราะเหตุใด เพราะ เหตุว่าชาวนาของเรารู้จักปลูกแต่เขา
ซึ่งยอมให้ผลควยวิธีอย่างคร่าว ๆ ที่เด็กก็ทำได้ หาวิธีเพาะปลูกดังที่เงินรูไม่ ถ้าปีใดฝนแล้ง ชาวนา

¹ กช. เอกสารรัชกาลที่ 6 ต.4 โรงเรียน (มณฑล ก - อ) 19 - 54

ก็อดแน่นอน นี่แสดงว่าน้ำท่าผลให้แก่ชาวนามากยิ่งกว่าฝีมือ หรือความรู้ของชาวนาเอง ชาวนาในบางมณฑลมีพายุพและมหาราษฎร์เป็นต้น ถ้าปีใดฝนแล้ง เขามาน ก็ว่ากันวิ่งเข้าป่าเที่ยวชอกซอนหาผักและกลอยมาประทังความอดอยาก ซึ่งผู้รู้วิชาเพาะปลูกอยู่บางแม่แก่เล็กน้อย จะไม่คิดไม่ฝันที่จะทำเช่นนั้นเลย ชีญูชาติบางชนิดที่ทนแล้งได้อย่างสาหัสไซว่าไม่มีเมื่อไร เคยถูกแล้งเนื่อง ๆ จะปลูกทิ้งไว้สักครั้งไรก็จะคิดว่าเห็บวิ่งหากคอยตามป่าสักหนึ่งเดือน นี่แสดงความสามารถและความขาดวิชาของชาวนาไม่ใช่หรือ คนไทยเราก็ไม่ใช่คนโง่ แต่วิชาเพาะปลูกของเราไม่เจริญ เพราะที่ดินของเราอุดมเกินไป รวมเหตุยลเหล่านี้เข้าด้วยกัน ไม่น่าจะทำให้เป็นที่อุ้มน้ำใจว่าชาวนามีความรู้เพียงพอแล้วเลย

ที่นี้เราลองคาดการณ์ดวงหน้าคุณบ้างโดยไม่ตองไปให้โถงนึกจะเป็นอย่างไร มีปัญหาสำคัญสองข้อซึ่งเราควรตำริห์เสียแต่เดี๋ยวนี้ คือ (1) สกิมการทดและระบายน้ำ (2) เงินที่จะทำการเพาะปลูกแข่งขันกับไทย

สกิมการท่น้ำของกระทรวง เกษตรอำจสำเร็จลงเป็นส่วน ๆ โดยนับปีได้ ถ้าสำเร็จลงเมื่อใดและที่ตรงไหน วิธีการเพาะปลูกก็อาจจะเปลี่ยนแปลงเมื่อนั้นและที่ตรงนั้น ที่ที่เคยทำได้แต่บางอย่างเดี๋ยวจะกลับกลายหมุบเวียนเป็นส่วนเป็นไร ได้ตามความประสงค์ของกน และความตองการของตลาด คำว่าชาวนา ชาวไร และชาวสวน สามคำนี้ นานไปอาจจะแยกกันไม่ออก จะตองรวมเป็นคนคนเดียวกัน เรียกว่าชาวเพาะปลูกหรือชาวกลสิกรรมหรืออย่างไรก็แล้วแต่การ แต่ที่คินนั้นทำอย่างไร เสียก็ตองเปลี่ยนแปลง เมื่อกินเปลี่ยนแปลง วิธีทำวิธีบำรุงและทั้งเครื่องมื่อก็จะต้องเปลี่ยนแปลงบ้างเหมือนกัน อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงแห่งวิธีการเพาะปลูกในเมืองหน้... อย่างน้อยก็เสมอ เทาชาวนาอย่างในตุกววันนี้ตามทันได้โดยยาก

คราวนี้พูดถึงจีน ชาวเพาะปลูกจีนเป็นอย่างไรบ้าง จีนเรารู้ยู่แล้วว่าแข่งขันกับเราและเดาเปรียบเราอยู่แทบทุกอย่าง การเพาะปลูกก็ไม่ยกเว้น การท่น้ำสำเร็จเป็นผลเมื่อใดก็ยิ่งให้โชคแก่จีนมากขึ้น เมื่อนั้น จีน हमะแก่การท่น้ำทุกอย่าง ท่น้ำเข้าปลูกพรรณไม้ชนิดไหนใดทั้งสิ้น อ้อยฝ้ายไม่เลือกแล้วแต่ตลาดจะตองการ เขาหายใจเป็นปุ่นซึ่งเบนหัวใจของการเพาะปลูก ซึ่งชาวเราเกือบไม่ฝันถึงในเวลานี้ ชาวยุโรปและอเมริกาถึงไม่เกรงก็ยงต้องชมวิชาและฝีมือเพาะปลูกของจีน นี่เรามีคนเช่นนี้อยู่ในบ้านเมืองเรา ฝ่ายชาวเราเมื่อรัฐบาลท่น้ำขึ้นมาให้ก็พากันคิดว่าพอแล้ว เพราะคนไม่ "กินน้ำ" ซึ่งก็จริงอยู่ ในการเพาะปลูกน้ำตองมาก่อนอื่น ๆ ทมด

ที่นี้เรามองดูเพื่อนบ้านของเราบ้าง มีอินเดียและฟิลิปปินเป็นต้น ตามที่เห็นได้จากจดหมายเทศและแถลงการต่าง ๆ ปรากฏว่าชาวประเทศเหล่านั้นมีวิชาและมีมือทำ เคียงซึ่งในทางเพาะปลูกเทียบกันกับจีนอยู่แล้ว แต่กระนั้นชาติที่เป็นเจ้า เป็นใหญ่ยังกำลังลงทุนลงแรงอีก เป็นหนักหนาเพื่อบำรุงวิชาของประเทศเหล่านั้นให้เป็นไปกรมหลักวิทยา บ่งแสดงให้เห็นว่าการเพาะปลูกประกอบด้วยหลักวิทยาศาสตร์ในสมัยนี้และในสมัยต่อไป เป็นของจำเป็นที่แทบทุกประเทศที่ตั้งใจดำเนินก้าวหน้าจะละเว้นไม่ได้

ด้วยประการต่าง ๆ ตามที่ได้อธิบายมาแล้วนี้ น่าจะสันนิษฐานได้ว่าวิชาการเพาะปลูกตามหลักวิทยาศาสตร์ เป็นของจำเป็นสำหรับบ้านเมืองของเราอยู่บ้าง และเราต้องการริเริ่มทันที ถ้าไม่อย่างนั้นจะล่าช้าลง

จริงอยู่ได้มีการพยายามบำรุงวิชาเพาะปลูกมาครั้งหนึ่งแล้ว แต่ไม่ประสบผลเลยก็ว่าได้ ทั้งนี้เพราะสันนิษฐานได้ว่า เราคงได้พยายามบำรุงวิชาเพาะปลูกอย่างสูงซึ่งอาจจะเกินความต้องการและความสามารถของบุคคลในเวลานั้น โดยเทียบหลักสูตรอย่างสูงของยุโรปและอเมริกา ซึ่งเต็มไปด้วยวิทยาศาสตร์ก็เป็นได้ ส่วนการฝึกหัดให้ชำนาญ (Practical work) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของวิชา เพื่อหาวิธีให้เหมาะแก่ภูมิประเทศ เราคงจะไล่ละเลยหรือแทบจะละเลยเสียสิ้น มีแต่มุ่งเรียนตำราในโรงเรียนเป็นพื้นดังนี้ ก็ไม่น่าประหลาดเลยที่เราไม่ได้ผลจากวิชาเพาะปลูกที่เราได้พยายามเพาะเช่นนั้น แต่ไม่ใช้ความคิดของวิชาเพาะปลูกเลย และเราจะทึกเอาว่าวิชาเพาะปลูกทั้งที่เขาร่ำเรียนกันในยุโรปและอเมริกาทุกวันนี้ไม่เหมาะสำหรับประเทศบ้านเมืองเราก็ยังไม่ได้ ๓ เช่นนั้นเพื่อนบ้านของเราเขาจะนำมาใช้เพื่อเหตุใด ความจริงหลักสำคัญ ๆ (Principle) ของวิชาเพาะปลูกย่อมลงกันหมดทั่วโลก ทางกันก็แต่วิธี (Practice) ที่จะนำมาใช้เท่านั้น

ก็เมื่อวิชาเพาะปลูกอย่างสูงเรายังนำมาใช้ไม่ได้หรือยังไม่ควรใช้ด้วยประการต่าง ๆ มียังไม่ถึงสมัยเป็นต้นก็ดี เราก็ยังควรจะนำวิชาเพาะปลูกเบื้องต้นมาใช้ก่อนได้ เพราะจะถึงสมัยที่เราจะละเลยวิชาเพาะปลูกเสียทีเดียวไม่ได้แล้ว วิชาเบื้องต้น และวิธีที่จะนำมาใช้ให้เหมาะสม ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปนี้ไม่ใช่เป็นของยากนัก ถ้าดำเนินให้ถูกทาง อาจจะเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองหลายประการทั้งโดยตรงและอ้อมไม่มากนัก

วิชา เพาะปลูก เบื้องต้นไม่ว่าคุณครูอายุเพียงใดเรียนได้ทั้งสิ้น หัวใจของวิชานี้คงอยู่ที่ปลูกนิสัยให้คุณครูมีความนิยมและ เพลิดเพลินในพรรณพฤกษชาติเป็นประถม เราทราบกันคืออยู่แล้ว สมองของคุณครูตายเป็น เขาวกยิ่งว่างมาก สุกแล้วแต่ผู้ใหญ่ผู้สั่งสอนจะบิฉัณและ ตราลงไป จึงน่าจะหวังได้ว่า การที่จะปลูกนิสัยให้เกิดรักต้นไม้และสัตว์ใหญ่กุดทางนั้น ไม่น่าจะเกินความสามารถของครูผู้ได้รับความฝึกฝนไปแล้วนัก

วิธีที่จะจูงใจให้คุณครู เพลิดเพลินกันนี้ ให้ครูชักชวนนักเรียนทำงานแถมเล่น หัวใจเวลาออกโรงเรียนให้มากขึ้น ชวนและชักนำให้นักเรียนหัดเพาะ ฝักปลูกควมมือของตนเอง ให้มีความรับผิดชอบ และความพอใจในฝีมือและการงานของตน และให้มีการประกวดประชันในระหว่างกันและกัน ด้วยวิธีไขว่คว้าและวิธีบำรุง เหล่านี้เป็นต้น แล้วให้ครูคอยชี้แจง เหตุผลและแนะวิทยาศาสตร์ใบบาง เล็ก ๆ หน่อย ๆ แยกพอเป็นหัดก็ เท่านั้นในไม่นานนักเด็กก็คงจะได้เรียนวิชา เพาะปลูก เบื้องต้นแล้วอย่างจริงจังโดยเกือบใบไม้สักตัว

จริงอยู่ดูไปก็ออกจะ เป็นวิชา เพาะปลูก เบื้องต้นอย่างสามัญเต็มที่ แต่จะสามัญอย่างไรก็ดี ถ้าใจจัดให้ เปนการสำเร็จลงไปในใจจะ เปนบรรทัดกันค่าของวิชา เพาะปลูกอย่างสูงที่จะมีมากต่อไป เมื่อถึงคราวถึงสมัย คุณครูที่ใครว่าเรียนตามวิธีนี้อาจจะ เป็นผู้คอยรับผลของกระทรวง เกษตรที่กำลังจะเปิดโอกาสให้แก่เมืองในภายหน้าได้ดีกว่าคุณครูผู้ที่ไม่ว่าเรียนตามวิธีนี้เลย ความนิยมในทางเพาะปลูกบางทีก็จะทวีขึ้น ซึ่งในบัดนี้นับว่าชาติที่เคียวก็ว่าได้ ที่ต้องทำก็ออกจะ เป็นควมจำใจทำ นอกจากนั้นบางทีจะ ป้องกันความตเอยทยานของผู้ไม่มีทุนรอนแต่อยาก เป็นขุนนาง เปน เสมียนให้ถอยน้อยลงไปได้บ้าง ไทยังจะช่วยการพาณิชย์ในทางอ้อมใจบางตามส่วน และทั้งบางทีก็จะปลูกความรักถิ่นถานให้เพิ่มมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ และถ้าไม่ เปนการหวังมากเกินไป บางทีการให้วิชา เพาะปลูก เบื้องต้นอย่างสามัญนี้เองอาจจะ เท่ากับให้อาหารแก่คุณครูสำหรับต่อสู้กับชาติต่างประเทศที่อยู่ใต้มานเราต่อไป แต่จะ เป็นอาหารอย่างค้อเหอจริงอยู่กระนั้นก็ยังจะดีกว่าที่ไม่มีอะไรเลยกระมัง ส่วนทางเสียหายคิดโดยรอบไม่เห็นมีจากการจะให้อาหารอันค้อเหอนี้

ก่อนจะลงมือให้วิชา เพาะปลูก เบื้องต้น เช่นกล่าวนี้ใดของ เพาะครู เสียก่อน อย่างน้อยจะกินเวลาไม่ต่ำกว่า 2 ปี ด้วยครู เช่นนี้ต้องมีความชำนาญการฝึกหัดควมมือของตนเอง เสียก่อน ยิ่งซ้ำของมากปียิ่งดี จึงจะสามารถสั่งสอนคุณครูได้ อีกแคะ เขียนคำรำขึ้นแล้วให้ไปสั่งสอนคุณครูว่าคนไม่ต้องการสิ่งนี้คนไม่ต้องการ สิ่งนั้นโดยไม่ลงมือฝึกหัดทำกันจริง ๆ จัง ๆ ก็จะไม่หาประโยชน์

มิได้ การเรียนวิชาเพาะปลูกจะไ้จะเสียมันอยู่ที่การฝึกหัดจาก จะนั่งเรียนตำราตั้งวิชาเดชะว่าสอง
สองหนเป็นสี่เป็นเสร็จกันนั้นมิได้ วิชาเพาะปลูกต้องการความชำนาญความชิน และความสังเกตเหล่านี้
ด้วย เพราะฉะนั้นเรียนวิชาเพาะปลูกแต่ในตำรามิมีความรู้จันใด ก็เท่ากับแพทย์เคล็ดกัณฑ์ที่หอบตำรา
มีความรู้จันนั้น

สถานที่สำหรับจะเพาะครูสำหรับสอนวิชาเพาะปลูกเบื้องต้นในเวลานี้ นั้น โรงเรียน
ข้าราชการพลเรือนควรจะรับสนองพระเดชพระคุณไ้บ้าง ถึงแม้มิจะมิรู้ชำนาญนักในชั้นต้นก็ดี ด้วย
วิชาของนักเรียนครูเหล่านี้มิจำกัด โรงเรียนวิทยาศาสตร์สูงเทียบหลักสูตรเพาะปลูกของยุโรปเลย เป็น
แต่สอนหลักวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นแต่ ๆ บางเล็กน้อยเท่านั้น นอกนั้นก็ให้เป็นวิชาฝึกหัดให้ชำนาญ
(Practice with science) ทั้งสิ้น ซึ่งอาจารย์วิทยาศาสตร์ของโรงเรียนพอจะช่วยกันจัด
ให้การดำเนินไปได้ หนึ่งพะแนกครูศึกษาที่ไ้รวมเข้ามาอยู่ในโรงเรียนข้าราชการพลเรือนแล้ว
ทั้งที่คิดของโรงเรียนก็กว้างใหญ่ การเรียนการฝึกหัดทั้งภายในและนอกโรงเรียนจึงควรจะไม่เป็น
การคิดขี้คนเหลือเกินนัก ผลแห่งความสำเร็จน่าจะเป็นที่หวังไ้มาก

ส่วนผู้ที่จะเป็นนักเรียนครูเพาะปลูกเบื้องต้นนั้น ถ้าเลือกไ้บุตรชานาชาวนาบางส่วนก็ดี
เพาะเป็นยูเคยชินด้วยการทำนาทำสวนมาบ้างแล้ว เมื่อไ้รู้ว่าเรียนและฝึกหัดตามหลักของวิทยาศาสตร์
ก็จะแลเห็นไ้เร็วขึ้นว่าประโยชน์ของวิทยาศาสตร์อยู่ที่ตรงไหน และควรจะช่วยกันแก้ไขวิธีเพาะปลูก
ของเราให้เข้าสู่หนทางของวิทยาศาสตร์และไ้ดีขึ้นไ้ได้อย่างไร

เกณฑ์ที่จะยกขึ้นทดสอบความสามารถของโรงเรียนเพาะครูนั้น กออยู่กับการเลี้ยงตัว
ไ้เป็นประมาณ เพราะวิธีนี้เป็นวิธี Practical agriculture ของชาวอังกฤษที่เคียว การ
ขาดทุนคงไม่มี เว้นไ้แต่ที่คงพลอยเสียกับเพ็ดมันไ้ก็ไ้เพียงที่เสียหายป่นปีด้วยฝนฟ้าอากาศ
วิปลาศหรือศัตรูสัตว์รบกวนอย่างชานาใหญ่เท่านั้น แม้แต่กระนั้นโรงเรียนเพาะครูก็คงมีการเสียหาย
น้อยกว่าผู้อื่น เพาะเป็นผู้ที่เกินตามทางหลักวิชา มิฉะนั้นจะเรียกว่ามีความสามารถหรืออุญพิจะ
สั่งสอนผู้อื่นมิไ้

แต่การทดลองที่คงเปลืองทุน หรือการค้นหาวิธีใหม่ต่าง ๆ (research) นี้จะเพาะ
ที่มิเป็นการเกินเอื้อมของโรงเรียนชนิดนี้ และการทดลองเล็กน้อยนี้ เป็นหน้าที่ของชาวเพาะปลูก
ต้องทำทุกคนนั้น โรงเรียนควรทำบ้าง ส่วนนี้ก็เป็นฝ่ายที่คงยอมลงทุน เพราะหวังไ้กำไรทางอ้อม
ในที่สุดข้าพเจ้าขอยืนยันอย่างแข็งแรงว่าควรเลิกเชื่อในทางผิดที่ว่าเรายังมิต้องการ
วิชาเพาะปลูกแล้วและรีบริเริ่มจัดการวิชาเพาะปลูกเบื้องต้นทันที

ภาคผนวก จ.

พระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2502¹

ภูมิอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2502 เป็นปีที่ 14 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดช มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์
ให้พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสภาการศึกษาแห่งชาติ จึงทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะ
รัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2502"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแห่งชาติ พ.ศ. 2499

บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือ
ซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ให้มีสภาการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน
รองนายกรัฐมนตรี เป็นรองประธาน อธิการบดีหรือผู้อำนวยการตำแหน่งที่ปดัดขณะอย่างเดียวกัน แต่เรียก
ชื่ออย่างอื่นของมหาวิทยาลัยทุกแห่ง กับผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง
และบุคคลอื่นซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นกรรมการ และเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นกรรมการ
และเลขานุการ

¹ สอดุดตแ่งตติ. ราชกิจจานุเบกษา เว้นกกชษุฎีกา เล่มที่ 76 ภาค 2

มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงสาธารณสุข เป็นที่ปรึกษาของสภาการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 6 กรรมการสภาการศึกษาแห่งชาติซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่ง
คราวละ 2 ปี กรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งใหม่กรรมการอีกได้

มาตรา 7 นอกจากพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 6 กรรมการสภาการศึกษา
แห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งขึ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ได้รับความจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่คดีความผิด

ที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

กรรมการผู้ใดพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็น
กรรมการแทน กรรมการที่ได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งตามวาระของกรรมการที่พ้น

มาตรา 8 ในการประชุมของสภาการศึกษาแห่งชาติ ถ้าประธานไม่อาจมาประชุมได้
ให้กรรมการผู้แทนนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นประธาน เป็นประธานในที่ประชุม

มาตรา 9 ในการประชุมสภาการศึกษาแห่งชาติทุกคราวต้องมีกรรมการมาประชุม
ไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนของกรรมการทั้งหมด และในจำนวนนี้ต้องมีประธานหรือรองประธาน หรือ
กรรมการผู้แทนนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นประธานมาร่วมประชุมด้วย จึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่ง
ในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง
เป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 10 สภาการศึกษาแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) พิจารณาปรับปรุง วางแผนและโครงการการศึกษาแห่งชาติให้เหมาะสม
แก่กาลสมัย และให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและการปกครอง

- (2) พิจารณามัญหาต่าง ๆ ในวงการศึกษาและ เวนวิธีแก้ไข
- (3) พิจารณารายงานการศึกษา และวิจัยผลงานประจำปี
- (4) พิจารณาวางโครงการหา ทุนบำรุงการศึกษาและ เสนอแนะรัฐบาลให้เคาะ

ลงทุนเพื่อการศึกษาระดับต่าง ๆ ตามความจำเป็น

- (5)
- (6) พิจารณาการจัดตั้ง ยุบรวม และ เรีกดมภาควิชาลัย
- (7) อนุมัติการจัดตั้ง ยุบรวม และ เลิกคณะ หรือแผนกวิชาใบ ภาควิชาลัย
- (8) พิจารณาให้ความเห็นขอการวางหลักสูตรในมหาวิทยาลัย

อำนาจหน้าที่ตาม (1) (2) (3) (4) (5) และ (6) นั้น เมื่อสภาการศึกษา-

แห่งชาติได้พิจารณาแล้ว ให้เสนอความเห็นไปยังคณะรัฐมนตรี

มาตรา 11 ให้มีสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ และให้มีเลขาธิการสภาการศึกษา-
แห่งชาติคนหนึ่ง เลขาธิการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการไป เป็นไปตามมติของสภาการศึกษาแห่งชาติ
และบังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ

มาตรา 12 ให้มีกรรมการบริหารคณะหนึ่ง ประกอบด้วย เลขาธิการสภาการศึกษา-
แห่งชาติ และบุคคลอื่นซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกิน เก้าคน เป็นกรรมการ มีอำนาจและหน้าที่
ตามที่สภาการศึกษาแห่งชาติจะได้อบรมหมาย

ให้คณะกรรมการบริหารเลือกกรรมการคนละ เป็นประธานกรรมการ ให้ประธาน
กรรมการอยู่ในตำแหน่งคราวละหนึ่งปี ประธานกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งอาจได้รับเลือกอีกได้

มาตรา 13 กรรมการบริหารซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี
กรรมการที่พ้นจากตำแหน่ง คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้ง เป็นกรรมการอีกได้

มาตรา 14 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 13 ได้นำบทบัญญัติ
ในมาตรา 7 มาใช้บังคับแก่กรรมการบริหารด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 15ให้นำบทบัญญัติมาตรา 9 มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะกรรมการ
บริหารโดยอนุโลม ในการประชุมใด ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุม ให้คณะกรรมการ
เลือกกรรมการด้วยกันคนหนึ่ง เป็นประธานในที่ประชุมแทน

มาตรา 16 สภากการศึกษาแห่งชาติหรือคณะกรรมการบริหาร อาจตั้งกรรมการเพื่อพิจารณาและ เสนอความคิดเห็นในข้อหนึ่งข้อใดอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภากการศึกษาแห่งชาติหรือของคณะกรรมการบริหารแล้วแต่กรณีได้ และอาจเชิญบุคคลหนึ่งบุคคลใดมาชี้แจงหรือให้ความคิดเห็นหรือคำแนะนำในกิจการอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ได้ตามที่จะ เห็นสมควร

มาตรา 17 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส. ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ฉ.

พระราชบัญญัติโอนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัย-
ศิลปากร ไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี พุทธศักราช 2502¹

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ.2502 เป็นปีที่ 14 ในรัชกาลปัจจุบัน
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรโอนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ไปสังกัดสำนัก-
นายกรัฐมนตรี

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอม
ของสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภาดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติโอนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัย-
ศิลปากร ไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2502"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา 3 บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วใน
พระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา 4 ให้โอนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย-
ธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

¹ หอสมุดแห่งชาติ. ราชกิจจานุเบกษา แผนกกฎหมาย เล่มที่ 76 ตอนที่ 85

มาตรา 5 ให้โอนเงินงบประมาณซึ่งตั้งไว้เพื่อประโยชน์ของมหาวิทยาลัยเกษตร-
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และมหา-
วิทยาลัยศิลปากร ไม่ว่าจะใดตั้งไว้ในมหาวิทยาลัยนั้น ๆ เองหรือในหน่วยงานเมืองใดไปเป็น
งบประมาณของสำนักนายกรัฐมนตรีสำหรับมหาวิทยาลัยนั้น ๆ

มาตรา 6 บรรดาข้าราชการและลูกจ้าง ซึ่งได้รับเงินเดือนหรือเงินค่าจ้างจาก
งบประมาณซึ่งโอนมาเป็นงบประมาณของสำนักนายกรัฐมนตรี ตามความในมาตรา 5 ให้โอนมา
สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

มาตรา 7 บรรดาอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมหมายความว่าช่วย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หมายความว่าช่วยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หมายความว่าช่วยมหาวิทยาลัย-
ธรรมศาสตร์ หมายความว่าช่วยมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และหมายความว่าช่วยมหาวิทยาลัยศิลปากร
ให้โอนมา เป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี และให้นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย
ว่าด้วยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หมายความว่าช่วยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หมายความว่าช่วยมหา-
วิทยาลัยธรรมศาสตร์ หมายความว่าช่วยมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และหมายความว่าช่วยมหาวิทยาลัย-
ศิลปากร

มาตรา 8 เมื่อพ้นหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับการกำหนดอัตราเงิน เคียน
การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนชั้น การเลื่อนอันดับ การเลื่อนชั้น การโอน การสอบสวน การ-
รักษาวินัย และการออกจากราชการของข้าราชการและลูกจ้างในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปา-
กร ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 9 ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎ
กระทรวง เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้.

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ส. ธนะรัชต์

นายกรัฐมนตรี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ขงยก เล็กกลาง

เกิด วันอังคารที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๓

สถานที่เกิด บ้านเลขที่ ๔๓ บ้านใหม่ ตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

การศึกษา ประถมศึกษา โรงเรียนวัดใหม่สุนทร ตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา ๒๕๐๑

 มัธยมศึกษา โรงเรียนโนนสูง "ศรีธานี" ตำบลโนนสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา ๒๕๐๕

 ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา(ป.กศ.) และประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง (ป.กศ.สูง) วิทยาลัยครูนครราชสีมา ปีการศึกษา ๒๕๐๘

 การศึกษามัธยมศึกษา(มศ.บ.) วิทยาลัยวิชาการศึกษาศานมิตร ปีการศึกษา ๒๕๑๑

 การศึกษามหาบัณฑิต(กศ.ม.) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา ๒๕๑๔

การทำงาน วิทยาลัยครูพระนรเศรษฐยา ปีการศึกษา ๒๕๑๒ -ปัจจุบัน